

3

ΦΩΣ ΕΚ ΤΟΥ ΥΠΕΡΠΕΡΑΝ

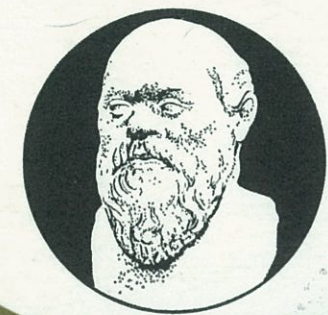
ΕΥΚΛΕΙΔΟΥ - ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΙΣΚΡΑΤΟΥΣ (Α' ΤΟΜΟΣ)

ΕΥΚΛΕΙΔΟΣ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ
ΤΟΥ

ΙΣΚΡΑΤΟΥΣ

(ΜΕΤΑΘΑΝΑΤΙΩΣ ΜΕΤΑΔΟΘΕΙΣΑΙ)

3

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

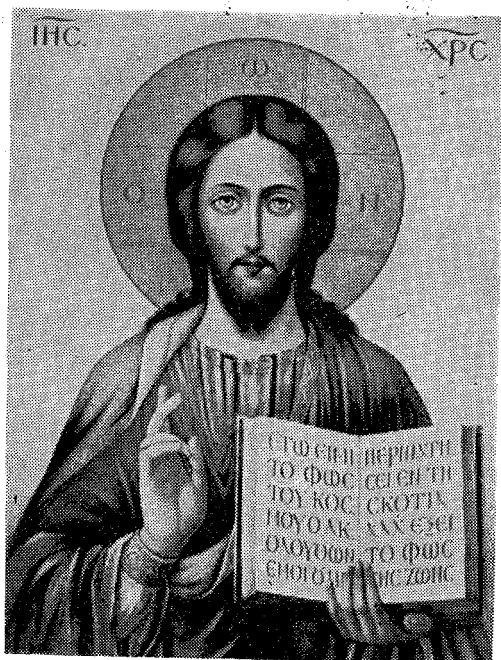
«ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΦΩΣ»

ΑΘΗΝΑΙ 1972

ΣΕΛΙΔΕΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ
ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
(Α' ΤΟΜΟΣ)

3

Μεταδοθείσαι ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ΕΥΚΛΕΙΔΟΥ
εἰς τὸν Ἐπικοινωνὸν κ. Γ. Χ. Πιζάνην

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

«ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΦΩΣ»

ΑΘΗΝΑΙ 1972

3

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Ἡ Πνευματιστική Ὀμάς Ἀθηνῶν «ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΦΩΣ», μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν δύο πρώτων βιβλίων τῆς ὑπὸ τοὺς τίτλους «ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ» τοῦ ΟΜΗΡΟΥ καὶ «ΟΜΙΛΙΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ», προβαίνει ἤδη εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ τρίτου βιβλίου τῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ».

Τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου τούτου ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Ἐπικοινωνοῦ κ. Γεωργίου Χ. Πιζάνη καὶ περιέχει θαυμασίας Ὀμιλίας τοῦ μεγάλου σοφοῦ τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, μεταδοθείσας ὑπὸ τοῦ ΕΥΚΛΕΙΔΟΥ.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ὡς εἶρηται Ὀμιλιῶν τοῦ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, ὁ Ἐπικοινωνὸς κ. Γ. Χ. Πιζάνης προέβη, κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἀδελφοῦ ΠΛΑΤΩΝΟΣ, εἰς τὴν σύνταξιν μιᾶς εἰσηγητικῆς περιγραφῆς τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Μεγάλου Σοφοῦ Διδασκάλου, διὰ τῆς ὁποίας πατάσσονται αἱ εἰς βάρος Αὐτοῦ ἔξυφανθεῖσαι κατηγορίαι, τόσον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐποχῆς του, ὅσον καὶ τῶν ἐπιπολαίων καὶ ἀνηθικῶν τοιοῦτων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς μας.

Π. Ο. Α.

Ο ΑΚΕΡΑΙΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ

Ἡ Ἀλήθεια εἶναι ὁ καθρέφτης τῆς Δικαιοσύνης. Ὅταν ὅμως οἱ δικαστὲς εἶναι ἀσυνείδητοι, ἡ μὲν Δικαιοσύνη παραπαίει, ἡ δὲ Ἀλήθεια καταρρανοῦται.

Γ. Χ. Π.

Εἶναι πλέον καιρὸς νὰ ἐρευνησομε μὲ ἀπερίσπαστο ζῆλο τὶς κατηγορίες, ποὺ ἀπέδωσαν στὸν Σωκράτη. Μὲ τὴ λογικὴ καὶ τὴν ὀρθὴ σκέψι θ' ἀποδείξουμε, ὅτι ἡ Ἀγάπη, ἡ Δικαιοσύνη καὶ ἡ Ἀλήθεια ἔλαμψαν, ὅπως οἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, πάνω στὸν ἀ κ έ ρ α ι ο χαρακτήρα τοῦ μεγάλου σοφοῦ τῆς Ἀρχαιότητος.

Ἄς δοῦμε, πρῶτα ἀπ' ὅλα, ποιές ἦσαν οἱ κατηγορίες αὐτές, ποὺ ἔφεραν τὸν δικονομικὸ τύπο «τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς τῶν νέων διαφθορᾶς».

«Ἄδικεῖ Σωκράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εισφέρων. Ἄδικεῖ δὲ τοὺς νέους διαφθείρων».

Ὡς ἀντιλαμβανόμεθα, ἡ κατηγορία ποὺ διατυπώνεται, περιλαμβάνει δύο αὐτοτελεῖ μὲν ἀδικήματα, συναφῆ δὲ τὸ ἓνα πρὸς τὸ ἄλλο. Τὸ ἓν ἀδίκημα εἶναι τῆς ἀσεβείας καὶ τὸ ἄλλο, ὅτι διαφθείρει τοὺς νέους.

Δὲν πιστεύω σήμερα νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ποὺ νὰ μὴ παραδέχονται τὴν μεγάλη εὐσέβεια τοῦ Σωκράτη πρὸς τὰ θεῖα καὶ τὴν ὑπακοή του στοὺς νόμους τῆς πατρίδος. Ὁ Σωκράτης δὲν ἦταν δυνατὸ ν' ἀνατρέψῃ, ὅπως ἔλεγαν οἱ κατήγοροί του, τοὺς νόμους, ὅπως ἀκριβῶς ὁ Θεάνθρωπος δὲν ἦλθε νὰ καταλύσῃ αὐτοῦς, ἀλλὰ νὰ τρῶς

συμπληρώση. Καί ὁμως κι' οἱ δύο κατεδικάσθησαν σάν ἀνατροπείς τοῦ Δικαίου καί τῆς Ἠθικῆς Τάξεως.

.. Ἐάν ὁ Σωκράτης δέν εἶχεν ἠθικὲς ἀρχές καί πεποίθησι στὸν θρίαμβο τῆς Ἀρετῆς, ὅταν οἱ μαθητές του τὸν παρώτρυναν νὰ δρα- πετεύσῃ ἀπὸ τὶς φυλακὲς δέν θὰ ἔλεγε τὸ περίφημο ἐκεῖνο: «... Πα- τρός τε καί μητρός καί τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμώτερον ἔστιν ἡ πατρὶς καί σεμνότερον καί ἀγιώτερον καί ἐν μείζονι μοῖρα καί παρὰ θεοῖς καί παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι καί σέβεσθαι δεῖ καί μᾶλλον ὑπέκειν καί θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πα- τέρα καί ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν, ἃ ἂν κελεύῃ...» (Πλάτ. Κρίτ. 11 καί 12).

Τὴν δευτέρη ἀπεχθὴ κατηγορία, ὅτι διέφθειρε τοὺς νέους, δυστυ- χῶς αὐτὴν παραδέχονται πολλοὶ καί ἀπὸ τοὺς σημερινούς μας δια- νοουμένους καί ἐπιστήμονες, οἱ ὁποῖοι συσχετίζουν τὶς ἀδυναμίες τοὺς μ' αὐτὲς τοῦ σοφοῦ, τοῦ δέν εἶχε, καί καλύπτονται πίσω ἀπ' τὴν ράχη του' μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι, ἀφοῦ ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀντρας τοῦ Πνεύματος ἀρεσκόταν στὸν παρὰ φύσιν ἔρωτα μὲ τὸν Ἀλκιβιά- δη καί ἄλλους, γιὰ αὐτοὶ νὰ μὴ ἀπολαμβάνουν τὰ ἴσα;

Εἶναι, τῷ ὄντι, ἀσέβεια τῶν πεπορωμένων στὸ πνεῦμα ἀνθρώ- πων νὰ ὑμνοῦν στὰ κρυφὰ τὴν ἀσέλγεια καί τὸν παραφυσικὸν ἔρωτα καί στὰ φανερά νὰ κατακρίνουν δῆθεν τὴν παιδευρασίαν! Οἱ ἀνθρώ- ποι αὐτοὶ εἶναι οἱ χεῖριστοι τῶν ὑποκριτῶν. Δυστυχῶς, ἀπὸ τέτοιους ἀνθρώπους θρῖθει ἡ Κοινωνία μας. Καί οἱ δυὸ βασικὲς κατηγορίες γιὰ τὸν Σωκράτη, εἶναι ἀσύστολα ψεύδη, τόσο τῶν ἀρχαίων συκο- φαντῶν του, ὅσο καί τῶν σημερινῶν κακογλώσσων καί ὑποκριτῶν, πού, χωρὶς καμμιά ἠθικὴ ὑπόστασι, ἔχουν παντελῆ ἔλλειψι ὀσίου καί ἱεροῦ.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν, τυχαίως, ἄκουσα δημόσιον λειτουργόν, σὲ φι- λικὸ σπῆτι, νὰ ἐκθειάζῃ τὴν παιδευρασίαν καί σάν ἀσπίδα του νὰ προ- θάλῃ τὸν Σωκράτη. Σκέφθηκα, ἀμέσως, πὼς ἡ ἀναίδεια εἶναι δεί- κτης τῆς κρυφῆς πορνείας καί τῆς διαστρεβλωμένης φύσεως τοῦ ἀν-θρώπου. Ὁ ἐν λόγῳ, λοιπόν, δημόσιος λειτουργὸς καί οἱ ὅμοιοί του ἐπεδίωκαν μεγαλύτερα ἀξιώματα, σάν στελέχη τῆς ἑλληνικῆς παι- δείας!

Ὅταν ὁ Σωκράτης ἀπεικόνιζε τὴν πραγματικότητα, οἱ χαρα- κτηρισμοὶ του δέν ἦσαν ὕβρεις, ὅπως πολλοὶ ἐνόμιζαν, ἀλλὰ καθρέ- φτες τῆς πολιτικῆς καί ἠθικῆς τοῦ πνεύματος καταπτώσεως. Διακή- ρυτταν οἱ σοφιστές, ὅτι Ἀλήθεια πραγματικὴ δέν ὑπάρχει, ὅτι ἡ ἔν- νοια τῆς Δικαιοσύνης δέν εἶναι δυνατόν νὰ καθορισθῇ ἀντικειμενι-

κά, ὅτι τὸ Δίκαιον «οὐκ ἄλλο τι ἢ τοῦ κρείττονος συμφέρον, ἢ δὲ ἀδικία ἄρχει τῶν ὡς ἀληθῶς εὐηθικῶν τε καὶ δικαίων». (Πλάτωνος Πολιτεία Α΄).

Ἐρωτήθηκε ὁ Θρασύμαχος ὁ σοφιστὴς τί εἶναι Δικαιοσύνη καὶ ἀπήνησε: «γενναία εὐήθεια», δι' ὅσους πιστεύουν εἰς αὐτήν, ἢ δὲ ἀδικία: «εὐβουλία» (ἐξυπνάδα) καὶ συνέχιζε: «Ἐκ φύσεως τὸ μὲν ἀδικεῖν εἶναι ἀγαθόν, τὸ δὲ δίκαιον κακόν! Ὁ δίκαιος θὰ μαστιγωθῆ καὶ θὰ στρεβλωθῆ, θὰ ὑποστῆ καύσιν τῶν ὀφθαλμῶν καί, ἀφοῦ δοκιμάσει ὄλα τὰ κακὰ, θὰ ἀνασκολοπισθῆ καί, ἐν τέλει, θὰ μάθῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἶναι πράγματι δίκαιος, ἀλλὰ μόνον νὰ φαίνεται τοιοῦτος» (Πλάτ. Πολ. Β΄ 62).

Ὁ Σωκράτης, γιὰ τὴν Ἀλήθεια κατηγορήθηκε, ὅπως καὶ ὁ Θεάνθρωπος γιὰ τὴν Ἀλήθεια σταυρώθηκε. Ἄρα, οἱ ἄνθρωποι τῆς σκοτεινῆς φωτίσεως, ὅταν ὀμιλοῦν γιὰ τὴν Ἀλήθεια ψεύδονται ἀσύστολα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ ἀνήθικοι ὀμιλοῦν γιὰ τὴν ἠθική, χωρὶς νὰ ἔχουν τὴν καλὴν διάθεσιν νὰ στρέψουν τὸ βλέμμα τους πρὸς τὰ ἔσω, γιὰ νὰ πεισθοῦν ὅτι περιθάλλουν μέσα τους αἴσχη ἀκατανόμαστα.

Στοὺς μετέπειτα χρόνους ὁ Ἰσοκράτης, διαμαρτυρούμενος μὲ πόνον γιὰ τὴν διαστροφή τῆς λογικῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπ' τοὺς σοφιστῆς, ἔλεγε: «Εἰς τοιοῦτον βαθμὸν πορώσεως ἔχουν φθάσει μερικοί, ὥστε νὰ θεωροῦν, ὅτι ἡ Ἀδικία εἶναι μὲν ἐπονείδιστος, ἀλλ' εἶναι ἐπικερδῆς καὶ συμφέρουσα, ἐνῶ ἡ Δικαιοσύνη εἶναι μὲν ἔντιμος, ἀλλ' ἀνωφελῆς, δυναμένη τοὺς μ ᾱ λ λ ο ν νὰ ὠφελῆ, παρὰ τοὺς ἔχοντας αὐτήν» (Ἰσοκρ. περὶ Εἰρ. 31).

Μὲ τὰ ἐλάχιστα παραδείγματα, ποὺ ἀναφέρω, ἀντιλαμβάνομεθα, ὅτι τὸ ἔργον τῶν σοφιστῶν ἦταν πῶς νὰ ἐξαπατοῦν τὸν λαὸν σὺν ἐλεύσει.

Ὁ Σωκράτης, ἀντίθετα ἀπ' τοὺς σοφιστῆς, ἠθέλησε νὰ διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν συμπολιτῶν του καὶ ν' ἀποκαλύπτῃ τὰ τρωτὰ τῆς τότε θρησκείας, ποὺ ἀπέδιδε στοὺς θεοὺς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες καὶ κακίες. (Εὐθύφρ. ΙΥ καὶ Πολιτ. Β΄).

Διεκήρυττε ὁ Σωκράτης τὸ «κατ' ἀρετὴν ζῆν», ἀντέτασσε σὺν θεωρίαις τῶν σοφιστῶν τὴν Ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς τοὺς νόμους ὑποταγήν, ἀποδεικνύοντας μὲ τὴν διαλεκτικὴν του, ὅτι σκοπὸς τοῦ πολίτου δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀτομικὴ εὐτυχία, ποὺ θλάπτει τὸ σύνολο, ὅπως ἐδίδασκαν οἱ σοφιστῆς, ἀλλ' αὐτὴ τοῦ συνόλου, ἀπ' τὴν ὁποία ἀπορρέει καὶ ἡ εὐτυχία τῶν ἀτόμων.

Ἐάν ἐξαίρεσουμε τὴν δίκην τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου, δὲν ὑπάρχει ἄλλη,

που νὰ ἔχη διεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον, ὅσον αὐτὴ τοῦ Σωκράτη. Ἡ δίκη αὐτὴ ἀποκαλύπτει τὸ ἀπαράμιλλο ψυχικὸ μεγαλεῖο τοῦ κορυφαίου τῶν Ἑλλήνων σοφῶν τῆς Ἀρχαιότητος, σὰν προδρόμου τῆς Λεωφόρου τοῦ Σωτῆρος μας.

Ἄς κρατήσουμε, ἀπ' τὴν Ἱστορίαν, στὴ μνήμη μας τὶς εἰκόνες τῆς ἀντιθέσεως μὲ τὴν τότε ἐπικρατοῦσα ἠθικὴ χαλάρωση τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας καὶ τὴν πολιτικὴν κακοδαιμονίαν. Δὲν πρόκειται, θέθαια, νὰ ἐξετάσουμε τὶς λεπτομέρειές της, ἀλλὰ ν' ἀποκαταστήσουμε τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τοῦ Διδασκάλου, τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ ἀστέρου μὲ τὸν ἀκέραιον χαρακτήρα καὶ τὰ ὑψηλὰ ἰδανικά.

Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ τῆς ἥττας τῶν Ἀθηνῶν ἔχει πλήξει τὸ ἀγέρωχο πνεῦμα τῶν Ἀθηναίων, ἡ δὲ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ διαφθορὰ ὑπέσκαψε τὴν πίστιν τῶν πολιτῶν, στὶς ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀξίας. Ἡ ἐγκαθίδρυσις, ἀπ' τοὺς Λακεδαιμονίους, Κυβέρνησι τῶν Τριάκοντα Τυράννων, ὑπῆρξε πραγματικὴ μάστιξ, καὶ συμφορὰ γιὰ τοὺς δημοκρατικοὺς πολῖτες. Κατ' ἀρχὰς, προσποιούνταν ὅτι θὰ διοικοῦσαν τὴν πόλιν «κατὰ τὰ πάτρια» καὶ μ' αὐτὴν τὴν ψευδολογίαν μετερρῦθμισαν τοὺς νόμους ἐκείνους, μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι ἔπρατταν τοῦτο πρὸς ὄφελος τῶν πολιτῶν, ὅταν ὅμως στερεώθηκαν στὴν Ἐξουσίαν, κατεδίωξαν μὲ πρωτοφανῆ σκληρότητα κάθε ἀντιτιθέμενον στὸ ἔργον τους. Μετὰ τὴν Τυραννίαν μὲ τοὺς δημαγωγούς, εἰσήλθαν αἱ Ἀθηναῖοι σ' ἓνα χαώδη ἠθικὸν μαρασμόν.

Ἀπ' τὸν θάνατον τοῦ Περικλή καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Τυραννίας τῶν Τριάκοντα, τὰ πολιτικὰ πάθη δὲν ἐσίγησαν. Ὁ Λαός, χειραγωγούμενος ἀπ' τοὺς ἀθλίους δημαγωγούς, τὰ μέγιστα συνετέλεσε στὴν καταστροφὴν τῆς πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς τάξεως. Εἰσήγαγαν σὲ δίκην πρόσωπα, ποὺ ἀντιτάσσονταν στὴν φθοροποιὸν δρᾶσιν τῶν δημαγωγῶν. Τὸ γνήσιον δημοκρατικὸν πολίτευμα, μὲ τὸ ὅποιον οἱ Ἀθηναῖοι μεγαλοῦργησαν, εἶχε κλονισθεῖ. Οἱ δωροδοκίαι βουλευτῶν ἢ δικαστῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ποὺ τὰ ἀξιώματα δὲν ἐδίδονταν κατ' ἐκλογὴν στοὺς χρηστοὺς καὶ σώφρονες πολῖτες, ἀλλὰ διὰ κλήρου στοὺς τυχόντας, ἔφεραν τὴν πνευματικὴν κατάπτωσιν σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς μιᾶς πολιτισμένης χώρας.

Δυστυχῶς, τὸ αὐτὸ συνεχίζεται καὶ σήμερον στὰ διάφορα κόμματα: Νὰ δίδονται ἐπίκαιρες θέσεις σὲ ἀκατάλληλα πρόσωπα, λόγῳ κομματικῆς τους συμπαραστάσεως!

Οἱ Ἀθηναῖοι, συνυφασμένοι μὲ τὰ ἔθιμα, τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἱστορικὴν τους παράδοσιν, τοὺς ἀγραφους νόμους τοὺς θεωροῦσαν

ὑπέρτερους καὶ αὐτῶν τῶν γραφτῶν νόμων τῆς πόλεως, γιατί ἡ προ-
έλευσι αὐτῶν ἀπεδιδόταν στοὺς θεοὺς καὶ τὸ κῦρος αὐτῶν ἀναγνω-
ρίζοταν θεῖο, αἰώνιο καὶ ἀκατάλυτο.

“Ὅλοι γνωρίζουμε πόσους κόπους κατέβαλε ὁ Σωκράτης, ἔρευ-
νώντας τὴν Ἀλήθεια. Ἡ σοφία του δὲν ἦταν μόνο γνωστὴ στοὺς Ἀ-
θηναίους, ἀλλὰ καὶ πέραν τῶν συνόρων τους. Μὲ τὸ φῶς τῆς γνώ-
σεώς του ἀνακάλυπτε, μέσ’ τὸ σκότος, τίς κεκαλυμμένες ἀνομίες,
ἀσέλγειες καὶ ποικίλες διαφθορὲς τῶν συμπατριωτῶν του. Καυτηρία-
ζε τὴν κακία, ἡ ὁποία ἐμφανίζοταν μέσ’ τὸ σκότος τῆς ἡμέρας μὲ τὸ
ἔνδυμα τῆς ἀρετῆς. Ὁ Σωκράτης, ἀπέκτησε μαθητὲς ἀξιους τῆς
διανοίας του, οἱ ὁποῖοι ἀργότερα ἐδόξασαν τὸ ὄνομά του.

Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ βίου του, ποτὲ ὁ Σωκράτης δὲν ἐπεδίωξε
τὸν πλοῦτο. Τὸν περιφρονοῦσε. Στὴν ἀγορὰ δίδασκε χωρὶς ἀμοιβή,
γι’ αὐτὸ πολλοὶ ἦταν ἐκεῖνοι πού παρακολουθοῦσαν τίς διδασκαλί-
ες του. Κάποιος Ἀθηναῖος, πού θαύμαζε τὸν τρόπο τῆς διδασκαλίας του,
τὸν ρώτησε :

— Γιατί, ὦ Σώκρατες, σὺ, ὁ ὁποῖος ἔχεις τόσα προσόντα γιὰ ν’
ἀποκτήσης εὐκόλα τὸν πλοῦτο, ἀποστρέφεις αὐτόν; Δὲ γνωρίζεις,
ὅτι ὁ πλοῦτος εἶναι ὁ κυριώτερος φύλακας τῶν διδασκαλιῶν σου;

— Ὁ πλοῦτος, φίλε μου, ἀπάντησε ὁ Σωκράτης, εἶναι τὸ ἀντι-
στάθμισμα τῆς πούλημένης συνειδήσεως.

— Καὶ τί μὲ τοῦτο, ὅταν σὺ γνωρίζεις, καλύτερον παντὸς ἄλλου,
νὰ διαχειρίζεσαι αὐτόν;

— Δίδω τὸ καλὸ παράδειγμα. “Ὅταν ἡ συνείδησις δὲν εἶναι κα-
θαρή, ἀπωθεῖ τὴν ἀλήθεια. “Ὅσο ὁ ἄνθρωπος πλησιάζει τὴν ἀλήθεια,
τόσο περισσότερο ἐξαγνίζει τὴν συνείδησί του. Γιὰ νὰ καταλάβης
τὴν ἀρχή μου, πρέπει νὰ γνωρίζεις, ὅτι ἡ γνώσι ἔχει δύο ἀντίθετα
ἄκρα, πού εἶναι ἀνάγκη νὰ ἰσοσταθμίζονται. Πῶς θὰ τὸ ἐπιτύχης
τοῦτο; Ἀπλούστατο: νὰ φωτίζεσαι ἀπ’ τὰ ὕψη καὶ νὰ ἐρευνᾷς τὰ
βάθη.

“Ἄλλη πάλι φορὰ, ἐδίδασκε στὴν ἀγορὰ:

— Θεοποιοῦμε τὸ κάθε τι, πού ἔχει φυσικὲς δυνάμεις. Οἱ φυσι-
κὲς αὐτὲς λοιπὸν δυνάμεις δὲν εἶναι τυχαῖες, ἔχουν μιὰ κοινὴ πηγὴ.
“Ὅπως οἱ ποταμοί, οἱ καταρράκτες, οἱ ὑπόγειες λίμνες καὶ ὅλα τὰ
παρόμοια, μιὰ κοινὴ πηγὴ ἔχουν: τὸν ἄγνωστο ὠκεανό. Ποιὰ εἶναι
ἡ πηγὴ αὐτή; Εἶναι ἡ Ἄγνωστη Ἀρχὴ Ἀπάντων, δηλαδὴ ὁ Θεός, ὁ
Ἀδιαίρετος, ὁ Πανταχοῦ Παρών, μὲ τίς διάφορες φυσικὲς του ἀπο-
χρώσεις. Στὶς ἐρευνές μου ἀνεκάλυψα, πῶς οἱ ρίζες τῆς Ἀλήθειας

είναι άόρατες, άρα πηγάζουν άπ' τόν άόρατο Θεό, πού σημαίνει, ότι ό Θεός είναι Άλήθεια και, έπομένως, άσύλληπτη στή διάνοιά μας.

Γιά νά κατανοηθή ό ρόλος του Σωκράτη, στο δεύτερο ήμισυ του 5ου αιώνα π.Χ., καλό είναι νά έχουμε ύπ' όψι μας τή γενική κατάστασι των Άθηνών, όπως τήν περιγράψαμε πιό πάνω. Έπαναλαμβάνω, ότι αί Άθηναί είχαν τότε πολλούς άντρες του Πνεύματος, πού έσχολίαζαν τά πάντα. Οί συζητήσεις τους πάνω στή Θρησκεία και τήν Ήθική, τόση σύγχυσι προκάλεσαν στις έννοιές τους, ώστε ή πνευματική ανάπτυξι του λόγου νά μήν έχει σταθερές βάσεις. Ήταν μεγάλη ανάγκη από κάποιον νά αυτοεξετασθή ή έλληνική σκέψι, με νέες έρευνες, για νά καθαρισθούν τά άχρηστα στοιχεία της. Έπρεπε ν' αναπτυχθούν, με καθολικό τρόπο, οί σταθερές γνώσεις τής Άλήθειας. Ποιός, όμως, θά μπορούσε ν' αναλάβη ένα τόσο δύσκολο έργο;

Κι' όμως ήταν ανάγκη ν' αναλάβη τό έργον αυτό άνθρωπος με λεπτό και εύλύγιστο πνεύμα, για νά έχη τή δυνατότητα νά εισέρχεται στις ποικίλες έννοιες, των ανθρώπων με σταθερότητα και θάρρος. Τά σπάνια χαρίσματα του ανθρώπου αυτού συγκεντρωμένα, κανείς άλλος δέν τά είχε, άπ' τόν ταπεινό γυιό του Σωφρονίσκου, ή μεγαλοφυΐα του όποιου ήταν έμφυτος. Όπως ό Σωκράτης όμολογεί, τόν καθοδηγούσε μιá έσώτερη φωνή, πού τήν ώνόμαζε «δαιμόνιο».

Είναι άναμφισβήτητο, ότι ό Σωκράτης είχε κάποια ιερή άποστολή νά εκπληρώση, γι' αυτό έρευνούσε νά βρῆ τό νόημα και τόν σκοπό τής ζωής, ώστε, προχωρώντας στο έργο του, νά μαθαίνη, για νά μπορη νά διδάσκη τους άλλους. Έφθασε στο συμπέρασμα, ότι οί άσάφειες των άλλων προήρχονταν άπ' τήν έλλειψι τής αυτογνωσίας τους.

Πολλοί ήσαν εκείνοι πού εξηπατήθησαν άπ' τους κενούς λόγους τής άσαφούς γνώσεως, γι' αυτό ό Σωκράτης βρῆκε νέο τρόπο, πού συνίστατο στήν αναζήτησι τής Άλήθειας, ώστε νά μη διαφεύγη τίποτε άπ' τό άπρόσεκτο πνεύμα. Η μέθοδος του έγκειτο στήν άνάλυσι, τήν σύγκρισι και τήν έπαγωγή. Μ' άλλους λόγους, έφερνε τόν άνθρωπο, με τόν όποιο συζητούσε, στο σημείο νά συνδιαλέγεται με τόν τρόπο, πού ό ίδιος έπεδίωκε, χωρίς, θέβαια, ό αντίπαλός του νά τό αντιληφθή και έτσι τόν εισήγαγε στο βαθύτερο νόημα τής διδασκαλίας του. Τήν μέθοδο αυτήν ό Σωκράτης ώνόμασε «μαιευτική», άπ' τό έπάγγελμα τής μητέρας του.

Στις συζητήσεις του ήταν άκαταμάχητος. Άπό του σοφού μέχρι του άπλου πολίτου, ό Σωκράτης έδιδε τέτοιες άπαντήσεις, ώστε πάν-

τοτε συνήρπαζε καὶ γοήτευε τοὺς συνομιλητάς του. Ἀπέρριπτε τὶς περισσότερες τῶν θεωριῶν, λέγοντας, ὅτι ὁ καθ' ἑαυτὸ σκοπὸς τῆς Φιλοσοφίας εἶναι ἡ μελέτη τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ μὲ ποιὸ τρόπο ὁ ἄνθρωπος πρέπει ν' ἀποκτήσῃ τὴν εὐτυχία του, πού αὐτὴ εἶναι ὁ βασικὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς του. Εὐτυχία, ὅμως, χωρὶς τὴν ἀρετὴ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ. Ἐκεῖνο, λοιπόν, πού παρημποδίζε τοὺς ἀνθρώπους νὰ γίνουν εὐτυχεῖς μὲ τὴν ἀρετὴ, ἐξακρίβωσε πὼς ἦταν οἱ αὐταπάτες καὶ οἱ προλήψεις. Αὐτὸ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν οἱ ἄνθρωποι, γι' αὐτὸ προσπάθησε ν' ἀποσαφηνίσῃ τὶς βασικὰς αὐτὰς ἔννοιαι, ἀντικρούοντας ὅλες τὶς κακίαι καὶ, προπαντός, τὴ φιλοδοξία καὶ τὸν πόθο τοῦ πλοῦτου. Παρὰ τὴν ἠθικὴ τῆς ἐποχῆς του καὶ τοὺς ἐπικρατοῦντας νόμους, ἀντιτάσσονταν στὸ ν' ἀποδίδῃ κανεὶς κακὸ στὸ κακὸ. Μὲ τὸ εὐγενικὸ θάθος τῆς ψυχῆς του, ὁ Σωκράτης ἐμφανίσθηκε σὰ πρόδρομος τοῦ Χριστιανικοῦ ιδεώδους, ὥστε ἡ ἑλληνοχριστιανικὴ διδασκαλία ν' ἀποτελῇ τὸ βάθρο τῆς ψυχοπνευματικῆς ὄντοτης, δηλαδὴ τοῦ ἐσώτερου καὶ ἀγνώστου πολιτισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὅπως γνωρίζουμε ἀπ' τὴν Ἱστορίαν, στὴν Ἀθήναν, τὰ χρόνια ἐκεῖνα, ἦταν διαδεδομένη ἡ παιδευραστία. Μερικοὶ ἐκ τῶν ἀσελγῶν κατάρθρωσαν μὲ ἐπιχειρήματα ν' ἀποδείξουν, ὅτι σκοπὸς τῶν ἦταν ἡ ταπεινώσι τῶν νέων, γιὰ ν' ἀποκτήσουν ἦθος, χωρὶς θέβαια, τὸ παραφυσικὸ αὐτὸ πάθος — ὅπως εἶναι ἀποδεδειγμένο — νὰ ἐξαλείψῃ τὸν ἀνδρισμὸ τῶν νέων. Οἱ νέοι πάλιν θεωροῦσαν τιμὴ τους νὰ εἶναι φίλοι τῶν μεγάλων καὶ πεπειραμένων ἀνδρῶν. Δηλαδὴ ἡ ὁμοφυλοφιλία ἦταν ὅλως διόλου διάφορος ἀπ' αὐτὴν τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, πού οἱ παθητικοὶ τύποι καταλαμβάνουν θέσεις μὲς τὴν Κοινωνία ἢ ἀξιώματα μὲ παντελῆ ἔλλειψι τοῦ ἀνδρισμοῦ τους!

Μιά καὶ γίνεται λόγος γιὰ τοὺς κίναιδους καὶ παιδευραστὲς, μὴ λησμονοῦμε, ὅτι τέτοιοι ἦσαν καὶ οἱ τρεῖς κατῆγοροι τοῦ Σωκράτη, ὁ Μέλητος, ὁ Ἄνωτος καὶ ὁ Λύκων. Ἡ ζωὴ τους συνυφαίνονταν μὲ τὴν ἀσέλγεια καὶ τὴν πνευματικὴ πώρωσι. Τί τους ὤθησε νὰ γίνουν ἔνοχοι τῆς ἀδίκου κατηγορίας τοῦ μεγάλου πνευματικοῦ Διδασκάλου; Ἡ ἀσυνειδησία μὲ τὴν διεστραμμένη φύσι τους. Ἐνωσαν τὶς δυνάμεις τους μὲ ἄλλους συμπατριῶτες τους κακοηθέστατους καὶ ἔστρεψαν τὰ σατανικά τους θέλη ἐναντίον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος καυτηρίαζε τὰ πάθη καὶ τὴν ἀμάθεια. Οἱ ὁδελφοὶ αὐτοὶ συκοφάντες, παρακινούμενοι ἀπ' τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σοφοῦ, προσπάθησαν νὰ καλύψουν τὶς παραφυσικὰς τους ἡδονὰς καὶ σοφίστηκαν, σὲ κατάλληλο καιρὸ, νὰ

συσκοτίσουν τὰ πάντα, γιὰ νὰ μὴ παρενοχληθῆ ἡ διεστραμμένη φύσι τους.

Αὐτοί, πρῶτοι, ἄρχισαν νὰ κατηγοροῦν τὸν Σωκράτη, ὅτι εἰσ-
ήγαγε νέα δαιμόνια, γιὰ νὰ κλονίσῃ τὰ θεμέλια τοῦ θρησκευτικοῦ
συναισθήματος, καὶ ὅτι παραπλανᾷ τὴ νεολαία κλπ. Καὶ τὶς συκο-
φαντίες αὐτές, ποὺ ἦσαν εἰκόνες τῶν ἰδίων των πράξεων, τὶς ἐπώμι-
σαν στὸν Σωκράτη. Ἡ ἀναίδειά τους δὲν εἶχε ὄρια, προκειμένου νὰ
καλύψουν τὴ γύμνια τους.

Ὁ φθόνος, ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ὀκνηρία τοῦ σκέπτεσθαι στίς ἀποφά-
σεις τῆς Δικαιοσύνης, ἀμαύρωσαν τοὺς ἠλιαστές, γιὰ τὴν ἀδικη κα-
ταδίκη σὲ θάνατο τοῦ πράου καὶ ἀγαθοῦ σοφοῦ ὄλων τῶν αἰώνων.

Γιὰ ἐπιχείρημα, στὴ καταδίκη τοῦ Σωκράτη, ἐπικαλέσθησαν τὴν
διαγωγή τῶν Κριτία καὶ Ἀλκιβιάδη, μαθητῶν του, ποὺ μεγάλες
συμφορὲς προξένησαν στὴν πόλι. Τὰ ἐπιχειρήματα ἦσαν τρομακτικῆς
δυνάμεως, ὥστε νὰ τὸν ἐξεγείρουν. Ὁ Σωκράτης δὲν ἦταν ὑπεύθυ-
νος, γιὰ τὸν φαῦλο χαρακτήρα τους. Ὁ Σωκράτης δὲν τοὺς εἶχε δι-
δάξει νὰ ἐγκληματοῦν. Ὡσὰν ἕνας πατέρας, ἔντιμος καὶ καλοκάγα-
θος, νὰ πταίῃ, γιὰ τὴν διεστραμμένη φύσι καὶ ἀνυπακοή τοῦ γιοῦ
του!

Στὴν ἀπολογία τοῦ Σωκράτη, ἡ Ἀλήθεια, μὲ τὴ λογικὴ σειρὰ
τοῦ λόγου, εἶχε ἀπήχησι ἀντίστροφο στους δικαστές, γιὰτὶ ὁ Σωκρά-
της ἐλάλει τὴν Ἀλήθειαν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐβυθίζονταν στὸ σκοτεινὸ μί-
σος, ἀντιλαμθανόμενοι τὴν ἀπογύμνωσί τους ὡς χαμερπεῖς σκώλη-
κες τῆς ἀνθρωπίνης καταπτώσεως. Χάσμα ἀγεφύρωτο ἐχώριζε τὴν
φωτεινὴ γνώσι ἀπ' τὸ σκότος, τὸ ὀρθὸ ἀπ' τὸ στρέβλό, τὸ ἠθικὸ ἀπ'
τὸ ἀνήθικο.

Ὁ Λυσίας, πρότεινε στὸν Σωκράτη ν' ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν υπερά-
σπισί του. Μὲ τὸν δικανικὸ λόγο θὰ τὸν ἀπάλασσε ἀπ' τὴν καταδίκη
του. Ὁ μέγας, ὅμως, φίλος τῆς Ἀληθείας Σωκράτης, ποὺ κάποτε
εἶπε: «Φίλος μὲν Πλάτων, φιλότατῃ δ' Ἀλήθειαν», δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ
ἀνεχθῆ τὴν ἀμαύρωσι τῆς Ἀληθείας, χάριν τῆς σωτηρίας του, προτί-
μησε τὸν θάνατο, γιὰ τὸν θρίαμβο τῆς Ἀρετῆς, ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς
προτίμησε τὴ Σταύρωσι, γιὰ τὸν θρίαμβο τῆς Ἀ γ ά π η ς.

Τονίζω καὶ πάλιν, ὅτι ὁ Σωκράτης ποτέ του δὲν ὑπῆρξε φίλος
τῶν σωματικῶν ἀπολαύσεων. Κακῶς δὲ ὁ Ι. Συκουτρῆς, στὰ παρερ-
μηνευτικὰ σχόλια τοῦ «Συμποσίου», παρουσιάζει τὸν Σωκράτη, ὅπως
ὁ ἴδιος καὶ οἱ ὅμοιοί του τὸν ἤθελαν. «Ἄξιον ἀπορίας εἶναι τὸ πῶς
ἀνέχθησαν μερικοὶ ἐκ τῶν ἀκαδημαϊκῶν μας νὰ ὑποστηρίξουν ἕνα

τόσο συκοφαντικό, παρερμηνευτικό και δυσφημηστικό έργο του πάνω στον Σωκράτη!

Ό Ι. Συκουτρής, παρά την πολυμάθειά του και την καλλιτέπεια του γραφτού του λόγου, μάς έκληροδότησε σοφιστικές δικαιολογίες και παρερμηνείες αρχαίων όσο και νέων συγγραφέων, για να εξυμνήση τὸ πάθος τῆς παιδευαστίας σάν νόμιμο και ἀναγκαῖο, μιά και ὁ ἴδιος συγκαταλεγόταν μεταξύ τῶν ἀρεσκομένων σ' αὐτό. Ἔτσι, ἔδωσε κάποιο κύρος στις ἀναλύσεις του, ἀναφέροντας ἕνα πλήθος συγγραφέων ἀνωμάτων και θιασωτῶν τῆς παιδευαστίας.

Πραγματικά, εἶναι αἰσχίστη ἡ συκοφαντία τῶν ἀνθρώπων τῶν Γραμμάτων, τῶν Ἐπιστημῶν και τῶν καλλιτεχνῶν, να τολμοῦν, με ἀναίδειαν τράγου, να παραδέχωνται και να εξυμνοῦν τὸν παρά φύσιν ἔρωτα τῆς παιδευαστίας σάν ἀγαθὸ τῆς ψυχικῆς ἀνάγκης των πόθον! Ἡ ψυχή, καμμία σχέση δὲν ἔχει με τις διαστρεβλώσεις τοῦ πνεύματος και τις ἐπιθυμίες τοῦ σώματος. Μόνο τὸ πεπορωμένο πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ἔλκεται στήν κατάπτωσι τῆς ἠθικῆς του ὑποστάσεως. Δὲν κρίνω τοὺς ἀνωμάλους αὐτοὺς τύπους, ἀπὸ τὸ μέγεθος τῆς ἐξυπνάδας ἢ μορφώσεώς τους, ἀλλὰ τοὺς κατακρίνω ἀπὸ τις ἀπερισκεψίες και τις ἀσυνειδήτες ὑποκειμενικές τους πράξεις, σάν ὑπουλους διαφθορεῖς τῶν Κοινωνιῶν.

Ἐὰν ὁ Κλήρος θεωρῇ τὸν ἐλεύθερο ἔρωτα μεταξύ δύο ἑτεροφύλων σάν ἀμάρτημα, τί θέσι πῆρε για τὴν ὁμοφυλοφιλία, ὅταν αὐτὴ τόση θραύσι κάνει; Ὁ φυσικός κανὼν, στὸν ἑτερόφυλον ἔρωτα, δὲν κατατάσσεται στήν ἀμαρτία, ὅταν δὲν ὑφίσταται δόλος ἢ συμφέρον. Ὁ παραφυσικός, ὅμως, ἔρωτα, εἶναι ἀκολασία και πρέπει να παταχθῇ, σάν ἀνεπιφύλακτη πορνεία.

Ὅλοι οἱ ὑπερασπιστὲς τοῦ Ι. Συκουτρῆ βρῆκαν, σάν τεῖχος προασπίσεώς τους, τὸν Σωκράτη, για να δικαιολογήσουν τὰ πάθη τους, συκοφαντοῦντες τὸν μεγάλο μάγο τοῦ λόγου και τῆς σύνεσης, σάν παιδευαστή. Καὶ λέγουν, οἱ πεπορωμένοι αὐτοὶ ὀπαδοὶ τοῦ παραφυσικοῦ ἔρωτα, ποὺ παρερμήνευσαν τις ἔννοιες τοῦ «Συμποσίου»: «Ἄφου ὁ σοφὸς Σωκράτης ἀρεσκόταν στήν ἡδονὴ τοῦ παραφυσικοῦ ἔρωτα, γιατί ἐμεῖς να μὴν τὸν μιμηθοῦμε;» Με αὐτὰ τὰ τεχνάσματα τοῦ λόγου ἀμαύρωναν τὸ ἠθικὸ ὑπόβαθρο τοῦ Σωκράτη με τὸν ἀκέραιο χαρακτήρα, καλυπτόμενοι πίσω ἀπὸ αὐτόν, για να ἀποδείξουν, ὅτι τὸ πάθος τῆς παιδευαστίας δὲν εἶναι πάθος, ἀλλὰ πράξις ὠφέλιμη και ὄχι θλαθερή στήν Κοινωνία!

Κατακρίνω ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀσελγεῖς, ψ υ χ ι κ ἄ δ ι ε-

στραμμένους, πού, στην απόλαυσι του σώματος και την πόρρωσι του πνεύματός τους, ξεγυμνώνουν τὸν διεστραμμένο καὶ ἀκόλαστο ἑαυτό τους, ὀμιλοῦντες μὲ θράσος πάνω στὴν ἠθική!

Ὁ Ι. Συκουτρῆς ὠλίσθησε στὸ μεγάλο καὶ ἀνεπανόρθωτο σφάλμα, συκοφαντῶντας τὸν Σωκράτη. Ἡ Θεία, ὅμως, Πρόνοια ἐτιμώρησε τὴν ἀσέλγειά του, ὥστε ἐξ αἰτίας τοῦ πάθους του, νὰ θέσῃ τέρμα στὴ ζωὴ του, γιὰ ὅσα συνέβησαν εἰς θάρος του.

Μὴ λησμονοῦμε, ὅτι, παρὰ τὴν ἐπικρατοῦσα στοὺς χρόνους τοῦ Σωκράτη παιδευαστία, ποτὲ ὁ σοφὸς δὲν ὑπῆρξε, παιδευαστής, ὅπως τὸν θέλουν οἱ ἀσυνείδητοι συκοφάντες του. Οἱ πραγματικοὶ πνευματικοὶ ἄνδρες, δὲν ἔχουν καιρὸ ν' ἀπασχοληθοῦν μὲ ὅποιος δήποτε μορφῆς σωματικὲς ἡδονὲς καί, κατὰ μείζονα λόγο, μὲ παραφυσικὲς καταπτώσεις. Οἱ μεγάλοι Διδάσκαλοι τῶν Ἰνδιῶν εἶχαν καὶ ἔχουν τὶς προτιμήσεις στοὺς μαθητὲς τους, τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι ἀποβλέπουν στὴν ἱκανοποίησι τῶν αἰσθησιακῶν τους ἀπολαύσεων, ἀφοῦ τὶς καταπολεμοῦν σὰν ἐμπόδια, γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ ἀνύψωσι τῆς ὄντοτήτός τους. Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ στὸν Σωκράτη. Ἦταν σύζυγος καὶ πατέρας τέκνων, ὥστε καὶ αὐτὸν τὸν προορισμὸ ἐξετέλεσε. Ὁ πόνθος του ἦταν ἡ ἔρευνα τῆς Ἀλήθειας κι' ἐπειδὴ αὐτὴ εἶναι ἀδύνατο νὰ συλληφθῆ στὸ ἀπόλυτο — ἐφ' ὅσον οἱ ρίζες της εἶναι ἀόρατες — διαρκῶς ὁ νοῦς του ἐρευνοῦσε. Ἡ σοφὴ αὐτὴ κεφαλὴ, πού εἰσέδουε στὰ θαθύτερα τῆς ψυχῆς νοήματα, χωρὶς ποτὲ νὰ θρῆ τὴν πηγὴ, δὲν ἔμενε εὐχαριστημένη ἀπ' τὴν ἔρευνά της. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖο ἔπεισε τὸν Σωκράτη, ὅτι μὲ κόπους ἔφθασε στὸ σημεῖο νὰ γνωρίσῃ κάτι περισσότερο ἀπ' τοὺς ἄλλους, αὐτό, πού δὲν μπορούσε νὰ συλλάβῃ. Καὶ τοῦτο τὸ διετύπωσε ὡς ἐξῆς: «Ἐν οἶδα, ὅ,τι οὐδὲν οἶδα». Τί ἐσήμαινε ἡ διατύπωσι αὐτῆ; Ὅτι ὁ Σωκράτης ἦταν ταπεινόφρων. Ἡ ταπεινοφροσύνη του εἶναι τὸ ἐνδεικτικὸ τῆς κατανοήσεως τῆς ζωῆς. Ἐκεῖνος δέ, ὁ ὁποῖος κατανοεῖ τὸν σκοπὸ τῆς ζωῆς, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κακὸς καὶ ἄδικος. Ἄρα, δὲν παραπλανᾷ κανένα, γιὰ τὴν ἱκανοποίησι τοῦ σώματός του. Ὁ φιλόσοφος μὲ θάθος ἠθικό, δὲν ἐντρυφᾷ μὲ τὶς ὑλικὲς ἀπολαύσεις, ἀλλὰ μόνον μὲ τὶς πνευματικὲς. Ὁ διαχωρισμὸς τῆς πνευματικῆς ἀγάπης ἀπὸ τῆς αἰσθησιακῆς, ἀποτελεῖ δύο ἀντίθετα ἄκρα. Ὡστε «ἐρώμαι»¹, ση-

1. Ἡ λέξι δίδεται μὲ τὴν φιλοσοφικὴ τῆς ἔννοια καὶ μὲ τὴν διάκρισι τῆς ἀγνῆς μορφώσεως. Ὅταν λέμε «τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἔρωτα κλπ», σημαίνει ἀγάπη

μαίνει εισέρχομαι με ενδιαφέρον και αγάπη εντός του θάτους της ψυχής του άλλου, για να μορφωθώ και να μορφώσω.

“Ενας σοφός της όλκης του Σωκράτη δέν μπορούσε νά ενδιαφερθή τόσο για τά γήινα, όσο για τά άγνωστα (ουράνια), πού έπενεργούν με άνεξήγητη έπιρροή στο άτομό του.

“Όταν ό Σωκράτης παρουσιάζει την Άλήθεια γυμνή, προκαλεί την φρίκη στους κακοήθεις κι’ έπειδή κάθε τι τό άνυπόστατο τό καυτηριάζει, οί προσβεβλημένοι δέν έδισταζαν νά τόν συκοφαντούν, δυσφημοϋντες τό ποιόν του άκεραίου του χαρακτήρα.

“Ό Σωκράτης θρήκε τόν άδικο θάνατο, για νά τιμηθή με τή δικαιη άμοιθή του Κυρίου στον θρόνο τών Άρχόντων Του, σά μεγάλη δόξα της Έπουρανίου Άρχης. Ό Σωκράτης μάς έκληροδότησε λαμπρά διδασκαλία. Οί συκοφάντες τους τί μάς έκληροδότησαν; Τό αιώνιο αίσχος της άνθρωπίνης κακίας.

Στόν Φαίδωνα, ό Πλάτων περιγράφει τό κύκνειον άσμα του Διδασκάλου του. Έκει μάς δίδει νά καταλάβουμε ποίος ήταν ό Σωκράτης. Στο «Περί Άθανασίας» κεφάλαιον, ή έρμηνεία του είναι άνυπέβλητη, άνοίγει διάπλατα τόν δρόμο, για την μετέπειτα διδασχή του Σωτήρος μας.

Και τώρα έρωτώ τους άσυνειδήτους, πού άρέσκονται και στην εποχήν μας άκόμη νά δυσφημοϋν τόν πραιο και μεγαλόψυχο Σωκράτη, — για νά δικαιολογούν την ένοχή τους σε θάρος του — ποίος άπ’ τους πεπορωμένους άνδρες άψήφησε ποτέ τόν θάνατο;

Ποίος άπ’ τους κρυφούς άσελνεΐς της Κοινωνίας μας, θρισκόμενος στη φυλακή, θά προτιμούσε νά παραμείνη σ’ αυτήν, έάν ή εύκαιρία τόν βοηθούσε νά δραπετεύσει;

παθολογική, πού υπερβαίνει τό μέτρο. Στην περίπτωσηί μας ή έννοια έχει άλλη σημασία: την αγάπη με πάθος, για την άγνη μόρφωση, πού δέν είναι άλλη άπό την αναζήτηση της θεότητας μέσ’ τόν άνθρωπο, πού άποτελεί μέλος της δυνάμεως της. Άρα, τό πάθος αυτό, είναι ή έρευνα του άσυλλήπτου. Και, έφ’ όσον δέν έφάπτεται στον κόσμο τούτο με τό ζητούμενο, παραμένει άγνό στην επίδιωξί του. Η λέξις, λοιπόν, «έρώμαι», έχει μια και μόνη εξαίρεσι. Έπομένως πολλοί είναι εκείνοι, πού περιπίπτουν στο μέγα σφάλμα νά συνταυτίζουν τις έννοιες της λέξεως αυτής με την άγνότητα. ΦΑΡΑΧ.

Ποιός, ἀπ' τοὺς συκοφάντες, ἐδίδαξε ποτὲ τὴν Ἀλήθεια;

Ποιός, κακοήθης, ἐπαινέθηκε ποτὲ γιὰ τὴν καλωσύνη του;

Ποιός, ἀπ' τοὺς σημερινούς ὕλιστές, ἐδίδαξε χωρὶς συμφέρον;

Ποιός, ἀπ' τὴν στιγμή πού ἄρχισε νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐρευνᾷ, ἀντάλλαξε ποτὲ τὸν πόθο τῆς ἐρεύνης του μὲ τὸν ποταπὸ πόθο τῆς σωματικῆς του τέρψεως;

Μήπως γνωρίζει κανείς, ἀπ' τοὺς σημερινούς μας συκοφάντες, νὰ ὑπάρχει δευτέρος Σωκράτης;

Παρεξήγησαν, οἱ ἀμαθεῖς καὶ διαστρεβλωμένοι στὸ πνεῦμα, τὶς ἔννοιες τῶν λέξεων, γιὰ νὰ ἐξωτερικεύσουν τὸν νόνο ἑαυτοῦ τους, σὲ βάρος τῆς ἐσωτερικότητος τοῦ κολοσσοῦ τῶν γνώσεων, γιὰ νὰ καλύψουν τὴν ἀνικανότητά τους.

Τὸ κώνειο, ναὶ μὲν ἐθανάτωσε τὸ σῶμα τοῦ Σωκράτη, ἀλλ' ἀνέστησε τὴν ψυχὴν του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΠΙΖΑΝΗΣ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Δυνατόν πολλοί ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ παρόντος βιβλίου («Σελίδες ἀπὸ τὴν Ζωὴν τοῦ Σωκράτους»), ἐξ ἀγνοίας των, ἴσως δικαίως νὰ διερωτηθοῦν: Πῶς τὸ Πνεῦμα τοῦ Σωκράτους ὑπαγορεύει ἐκ τοῦ Ὑπερέραν κείμενα εἰς τὴν τρέχουσαν γλῶσσαν μας καὶ ὄχι εἰς τὴν ἀρχαίαν;

Τοῦτο, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, γίνεται, διότι τὸ ὑπαγορευθὲν Πνεῦμα, οἰασθήπο- τε ἐθνικότητος καὶ ἐὰν ὑπῆρξεν, εἰς τοὺς Οὐρανοὺς συνδιαλέγεται μετ' ἄλλων Πνευμάτων, ὡς καὶ μετὰ τῶν μεσαζόντων τῆς Γῆς εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Φωτι- σμοῦ.

Τὸ μεσάζον συλλαμβάνει τὰς ἐννοίας τῆς ὑπαγορεύσεως τῶν Πνευμάτων εἰς τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν. Ἐνίστε ὁμως συμβαίνει, τὸ μεσάζον νὰ μὴ γνω- ρίζῃ οὐδεμίαν ξένην γλῶσσαν, πλὴν τῆς ἰδικῆς του, καὶ ὁμως ὀμιλεῖ, καθ' ὑπα- γόρευσιν τοῦ Πνεύματος, γαλλικά, ἀγγλικά, ἰταλικά, γερμανικά κλπ. Συμβαίνει δὲ τοῦτο, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι πράγματι τὸ Πνεῦμα δὲν ἀποθνήσκει, ἀλλὰ ζῆ εἰς τὸν ἀόρατον κόσμον τῶν ψυχῶν.

Ἐάν, λοιπόν, ὁ Σωκράτης, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχαῖοι Ἕλληνες σοφοί, δὲν μεταδίδουν τὰ κείμενά των εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, τοῦτο γίνεται ἀπὸ ἄλλον σκοπὸν, ἤτοι διὰ νὰ ἀποφευχθῇ κάθε ἀλλοίωσις τῶν ἐννοιῶν τῶν κειμένων των, ἀπὸ τοὺς εἰδικούς παραφραστάς. Ὡς παρατηροῦμεν, εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων ἔργων ὑπάρχουν πολλοὶ ἐρμηνευταί, ὥστε ὁ εἰς νὰ διαφέρῃ, κατὰ τὴν παράφρασί του, ἀπὸ τὸν ἄλλον, διότι ἐρμηνεύει τὰς ἐννοίας τῶν κειμένων κατὰ τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ.

Ὁ Θεῖος Φωτισμὸς ἐκ τοῦ Ὑπερέραν, ἔχει εἰδικὸν μηχανισμόν μεταδό- σεως, τοῦτον δὲ ἐξηγοῦμεν εἰς ἄλλο ἔργον τῆς σειρᾶς τῶν προσεχῶν ἐκδό- σεών μας.

Εἰς τὸ παρὸν ἔργον παραθέτομεν ἐλαχίστας ὀμιλίας, ὑπαγορευθείσας ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν Σωκράτην. Αἱ λοιπαὶ σελίδες ἀπὸ τὴν Ζωὴν του μετεδόθησαν ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον μαθηματικὸν Εὐκλείδην. Ὁ Εὐκλείδης, ὡς ἀναφέρει ὁ Πνευ- ματικὸς Κόσμος, εἰς τὴν μεταγενεστέραν του ἐπανενσάρκωσιν ὑπῆρξεν ὁ Γά- λλος φιλόσοφος καὶ φυσικομαθηματικὸς Blaise Pascal, γεννηθεὶς τὸ 1623 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1662.

Ὁ Κολοσσός, λοιπόν, τῆς Γνώσεως ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ὡς μετέδωσεν ὁ Πνευματικὸς Κόσμος, εὐρίσκεται εἰς τὴν Θέωσιν καὶ ἐκεῖθεν μεταδίδει τὰς Διδασκαλίας του, ὡς θὰ ἴδωμεν ἀλλαχοῦ¹.

Σήμερον ὁ Εὐκλείδης κατέχει θέσιν Ἀρχηγοῦ - Διδασκάλου εἰς τὴν Λευκὴν Πολιτείαν τοῦ Κυρίου. Ἔχει δὲ τὴν εἰδικότητα νὰ μεταδίδῃ εἰκόνας τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἐκ τοῦ Βιβλίου τοῦ Οὐρανοῦ εἰς τὰ μεσάζοντα καὶ ὅπου ἐπιβάλλεται τοῦτο.

Δεὸν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι εἰς τὸ Βιβλίον τοῦ Οὐρανοῦ καταγράφονται, ἐν ἀπολύτῳ λεπτομερείᾳ, ὅσαι αἱ καλαὶ ἢ κακαὶ κινήσεις, σκέψεις, ἢ πράξεις τῶν ὄντοτήτων. Τὸ Βιβλίον τοῦτο δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ "Ἀπειρον, καὶ ὀνομάζεται «Οὐράνιος Φακός» ἢ «Ἀόρατος Ἀγρυπνος Ὄφθαλμός», ἐκ τοῦ ὁποῦ οὐδὲν διαφεύγει. Ἐξ αὐτοῦ λοιπόν, τοῦ Βιβλίου ὁ Εὐκλείδης μᾶς μετέδωκε τὰ ἀκόλουθα κείμενα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν γήινον ζωὴν τοῦ Σωκράτους. Κατατάσσει αὐτὰ οὐχὶ κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν, ἀλλὰ κατὰ σειρὰν ἐκλεκτικότητος, καὶ τοῦτο διὰ ν' ἀποκτήσῃ ὁ ἀναγνώστης ἀμυδροτάτην ἀλλὰ ἀληθῆ εἰκόνα περὶ τοῦ μεγάλου σοφοῦ τῶν αἰώνων, Σωκράτους.

Αἱ πλείστα ἐπικεφαλίδες τῶν κειμένων δὲν εἶναι τοῦ Πνευματικοῦ Κόσμου, ἀλλὰ ἰδικαί μας.

Π. Ο. Α.

1. Θεία Ἀρχὴ καὶ Ὁργανωμένον Ἐπουράνιον Βασίλειον (μετὰ σχεδιαγραμμάτων).

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἡμέραν τινα, ἀγαπητοί μου φίλοι, εἶδον χωρικὸν νὰ κακοποιῇ τὸν ὄνον του.

— Διατί, φίλε, τοῦ εἶπον, καταφέρεσαι ἐναντίον τοῦ ἀπλοῦ καὶ τόσον χρησίμου τούτου ζώου;

— Διότι, μοὶ ἀπήντησεν, δὲν προχωρεῖ. Εἶναι πεισμων, ὡς ἡ κακὴ μοῖρα.

— Ἐξήτασες, τοῦ εἶπον, διατί τὸ ζῶον δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ προχωρήσῃ;

— Ὅχι, φίλε· καὶ πῶς θέλεις νὰ γνωρίζω ἐγώ, τὸ τί αὐτὸ σκέπτεται;

— Ἄρα, τοῦ ἀπήντησα, δὲν εἶσαι εἰς θέσιν νὰ εἰσδύσῃς εἰς τὴν σκέψιν, ἐξ ἐνοστίκτου, τοῦ ζώου τούτου. Θὰ σοὶ εἶπω ἐγώ, διατί δὲν προχωρεῖ. Σὺ, ὑστερεῖς εἰς τὴν προαίσθησιν, ἐνῶ τὸ ζῶον προλαμβάνει ἐξ ἐνοστίκτου τὸν κίνδυνον. Ἐκεῖ, ὅπου ἐβάδιζες, ὑπάρχει θάραθρον. Καί, ὡς ἐκ τῆς διάμορφώσεως τοῦ ἐδάφους, εἶναι δύσκολον νὰ προΐδῃς τὴν συμφορὰν σου. Λάβε τὴν κατεύθυνσιν ταύτην καὶ θὰ ἴδῃς, ὅτι τὸ ζῶον εἶναι νοημονέστερον ἐσοῦ. Θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν σου.

Καὶ οὕτως ἐγένετο. Ὁ ὄνος ἐκινήθη καὶ ὁ χωρικὸς ἐσώθη. Ἀποχαιρετῶντας αὐτόν, τοῦ εἶπον:

— Ὁ σωτήρ σου εἶναι αὐτὸς ὁ ὄνος καὶ σὺ τὸν εὐεργέτην σου, παρ' ὀλίγον νὰ φονεύσῃς. Ἴδου, ποία εἶναι ἡ ἀχαριστία τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπαγε νὰ διδάξῃς ὅ,τι ὁ ὄνος σὲ ἐδίδασκεν.

Σημείωσις: Ἐπεκαλέσθη τὸν Σωκράτην, ὅπως μοῦ δώσῃ διδασκαλίαν.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΩΝΕΙΟΝ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἐμέ, ἀδελφέ, ἐπικαλεῖσαι, ὅστις δὲν γνωρίζω οὐδέν; Ἐὰν ἐγνωρίζον τὴν Ἀλήθειαν, εἰς τὴν ἀπόλυτον ἔνοιαν αὐ-

της, οὐδέποτε θὰ ἐνεφανιζόμην εἰς τὴν Γῆν ὡς διδάσκαλος· καὶ ὅμως ἦλθον διὰ νὰ διδαχθῶ. Ἐάν πάλιν ἐρωτήσης, τί ἐδιδάχθην, θὰ σοῦ ἀπαντήσω, ὅτι ἐδιδάχθην τόσα, ὅσα ἤρκεσαν διὰ ν' ἀντιληφθῶ, ὅτι ἡ σοφία μου ἔγκειτο εἰς τὸ νὰ γνωρίσω, ὅτι πράγματι οὐδὲν ἐγνώρισα. Τότε, θὰ με ἐρωτήσης:

— Διατί, ὦ Σώκρατες, συνδιελέγεσο μετὰ τοῦ δαιμονίου σου καὶ διατί ἐλάμβανες μέρος εἰς τὰς συζητήσεις της ἀγορᾶς ἢ τῶν συμποσίων;

— Διότι, φίλε μου, ἀπαντῶ, δὲν ἐγεννήθην διὰ νὰ ἀδρανῶ, ἀλλ' ὡς τροχὸς ν' ἀκονίζω τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος καὶ νὰ φροντίζω, ὅπως γίνῃ χρῆσις τῆς μιᾶς πλευρᾶς της, διὰ νὰ μὴ, ἀκουσίως ἢ ἐκουσίως, ἢ ἄλλη πλευρὰ πληγώσῃ τὴν καρδίαν τοῦ συνομιλητοῦ μου.

— Πῶς, ὦ Σώκρατες, ἐνῶ σὺ ἠκόνιζες τὴν μίαν πλευρὰν μόνον παρουσιάζεται καὶ ἡ ἄλλη ἠκονισμένη;

— Σοῦ ἀπαντῶ: Ὅταν σοῦ μάθω τὸν τρόπον τοῦ ἀκονίζειν, σύ, ὡς κακὸς τεχνίτης, διὰ τῆς μιμήσεως ἀκονίζεις καὶ τὴν ἄλλην πλευρὰν τῆς μάχαιρας καὶ γίνεσαι τότε ἐπικίνδυνος εἰς τὴν Κοινωνίαν.

»Ἡ δίκωπος μάχαιρα, εἶναι ἀμφίστομον ὄπλον. Ἀπὸ τὴν ἀναγκαιότητα μεταστρέφεται εἰς τὴν θίαν· καὶ ἡ θία εἶναι ἐνέργεια ἄνομος, τόσον εἰς τὸν νόμον ὅσον καὶ εἰς τὴν ἀνυπακοήν.

»Ἐγνώριζον τὸ Καλὸν ἀπὸ τοῦ Κακοῦ. Δὲν ἠδυνάμην ὅμως νὰ διακρίνω πότε τὸ Καλὸν θλάπτει καὶ πότε τὸ Κακὸν ὠφελεῖ. Διὰ τοῦτο ἐδίδασκα, πῶς νὰ ἐρευνοῦν καὶ οὐχὶ πῶς νὰ ἐνεργοῦν κατὰ τὴν ἀντίληψίν των. Ἐδίδασκα τὴν ἀμάθειάν μου πρὸς χρῆσιν τοῦ Καλοῦ καὶ οὐχὶ τὴν πολυμάθειαν πρὸς χρῆσιν τοῦ Κακοῦ.

»Ἐάν οἱ ἀκροαταὶ μου εἶχον συνειδήσιν ἐπὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ λογικοῦ λόγου, θὰ ἐκαλλιέργουν τὸ ὠφέλιμον, ἐάν ὅμως δὲν ἀντελαμβάνοντο τὸν κτύπον τῆς συνειδήσεώς των, τότε διεστρέφετο ἡ διδασκαλία, πρὸς γενικὴν θλάθην. Διὰ τὴν προφύλαξιν τοῦ Καλοῦ καὶ Ἀγαθοῦ προετίμησα τὸ κῶνειον, διὰ νὰ ἀπαθανάτισω τὴν Ἀλήθειαν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ — ΔΙΟΤΙΜΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὅταν εἰσηλθόν, με μικρὰν καθυστέρησιν, εἰς τὸν οἶκον τοῦ Λινίου, ὀλίγοι ἐκ τῶν προσκεκλημένων εἶχον λάθει θέσιν, ἐν μέσφ τῶν ὁποίων ἡ Διοτίμα ἠγόρευεν. Χωρὶς νὰ διαταράξω τὴν

ὀμίλιαν της, εἶρον κενὴν θέσιν, τὴν ὁποῖαν προφανῶς ἐκράτουν δι' ἐμέ, καὶ ἀθορυβῶς ἐκάθησα. Ὅλοι εἶχον προσηλωθῆ πρὸς τὴν ὀμιλήτριαν. Δὲν ἐγνώριζον, πόθεν ὀρμωμένη, ἐπὶ τινος θέματος ὀμίλει. Παρηκολούθουν τὴν συνέχειαν τῆς ὀμιλίας της, διὰ ν' ἀντιληφθῶ τὸν σκοπὸν της.

ΔΙΟΤΙΜΑ: Ὅταν ἡ ἀνάγκη, φίλοι μου, δὲν ἐξουδετεροῦται, λόγῳ τῆς φυσικῆς της πίεσεως, τότε ὁ νοῦς δημιουργεῖ εἰκόνας παροξυμένας, ὥστε ἐξ αὐτῶν τούτων νὰ γεννῶνται αἱ παραισθήσεις, αἱ ὁποῖαι, καλῶς ἢ κακῶς, ἀναζητοῦν ἱκανοποίησιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς αἰσθησιακὰς ὀρμὰς τῶν ὄντων, ἵνα ἐπανεύρωσι ταῦτα τὴν ἡρεμίαν τοῦ σώματος καὶ τὴν τοῦ νοῦς φρόνησιν, διὰ νὰ ἐξετάσουν τὸ αἰτιατόν.

»Ἐν τῇ παρορμῇ της φυσικῆς πίεσεως, δὲν εἶναι δυνατόν ὁ νοῦς νὰ λειτουργῇ μὲ λογικότητα, ὅταν τὸ σῶμα πάσχη, διότι ἡ Φύσις εἶναι ἰσχυροτέρα τῆς ἀνθρωπίνης κρίσεως. Διὰ νὰ σθέσητε τὸ πῦρ χρειάζεται ἀνάλογον ὕδωρ, κατὰ τῆς ἀντοχῆς τοῦ πυρός, εἰδ' ἄλλως ὁ ἄῃρ, διὰ νὰ μὴ εἶπω ἡ φυσικὴ πίεσις, ἐπαυξάνει τὴν ἐπέκτασιν τοῦ πυρός ἀσυλλογίστως, ὡς ἡ παραίσθησις εἰς τὸ φλεγόμενον σῶμα τοῦ ὄντος.

»Τὸ νὰ ἀποκρύπτῃ τις, τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἐντείνει τὴν ἀνηθικότητα εἰς τὸν λόγον. Τὸ νὰ ἐρευνᾷ τὸ αἴτιον ἐν τῇ ἀκαθορίστῳ αὐτοῦ ὄψει, ἀναζητεῖ τὴν Ἀλήθειαν. Ἡ δὲ ἀναζήτησις τῆς Ἀληθείας θαίνει πρὸς τὴν κατάπαυσιν τῆς ὀχληρᾶς παραισθήσεως. Ἀλλ' αὕτη δὲν ἐξομαλύνεται καθ' ὀλοκληρίαν· δυνατόν δὲ νὰ ἐπανέλθῃ καὶ πάλιν δριμυτέρα.

ΦΡΥΓΙΟΣ: Εἶναι λοιπόν, ἡ παραίσθησις εἶδος παραφροσύνης τοῦ συναισθήματος.

ΛΙΝΙΟΣ: Τὸ συναίσθημα ὑπάγεται εἰς τὴν λογικὴν κρίσιν, ἐνῶ μοῦ φαίνεται, ὅτι ἡ παραίσθησις ὑπάγεται εἰς τὸ παράλογον!

Ἐδῶ ὄλοι ἐσιώπησαν, ὡσάν νὰ ἀνέμενον τὴν παρέμβασιν καὶ τρίτου, ἐνῶ ὁ οἰνοχόος προσέφερεν εἰς ὄλους ἄκρατον οἶνον. Ἡ στιγμή μοῦ ἐφάνη κατάλληλος νὰ ἐπέμβω, ὡς καὶ ἔπραξα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὡ φιλότατη Διοτίμα, ποῖος ὀρίζει τὸ Καλὸν καὶ ποῖος τὸ Κακόν;

ΔΙΟΤΙΜΑ: Ἀμφοτέρα ὀρίζει ἡ Φύσις.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Καὶ ποῖος διαχωρίζει τὰς δύο ἀντιθέτους ἐνεργείας αὐτῆς;

ΔΙΟΤΙΜΑ: Ὁ νοῦς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Καλῶς. Ἄρα, ὅταν ὁ νοῦς δὲν ἀσκηθῆ εἰς τὴν ὑποβολὴν τῆς τιθασεύσεως τοῦ ὀργανισμοῦ μας, ἐπόμενον εἶναι ν' ἀντιστρέφονται οἱ ὅροι.

»Ἐὰν σοῦ εἶπω: «λάθε τὴν μάχαιραν ταύτην καὶ φόνευσον τὸν παρακαθήμενόν σου, ὅστις εἶναι ἀθῶος πολίτης», θὰ τὸ πράξεις;

ΔΙΟΤΙΜΑ : Οὐδέποτε. Ἐκ μιᾶς βδελυρᾶς πράξεως, οὐδὲν τὸ ἠθικόν κέρδος ἀποκομίζει τις.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἄρα, ἀντιτάσσεσαι εἰς τὸ Κακόν. Διὰ τὴν, τότε, δὲν ἀντιτάσσεσαι καὶ εἰς τὴν παραίσθησιν, ἥτις διττῶς θλάπτει τὴν ὀντότητα;

ΔΙΟΤΙΜΑ : Διότι, ὦ Σώκρατες, τῇ παρεμβάσει τοῦ πάθους, ἡ λογικὴ δὲν λειτουργεῖ καλῶς καί, ὡς ἐκ τούτου, παρερμηνεύεται τὸ ὀρθόν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ νοῦς ὑπετάχθη εἰς τὴν πίεσιν τῆς φύσεως, ἀκριβῶς διότι δὲν ἦτο ἡσκημένος (ὁ νοῦς) εἰς τὸ νὰ κατευνάξῃ τὰς παρορμήσεις τοῦ παραλόγου.

»Κατὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ νοῦ, ὦ φιλότατη Διοτίμα, ἀναπτύσσεται καὶ ἡ θούλησις αὐτοῦ. Ὄταν ὁ νοῦς δὲν ἀντιδρᾷ εἰς τὴν ποιηρὰν φύσιν, τότε ἡ ἐπίδρασις τῆς φύσεως δρᾷ ἀσυλλογίστως καὶ παραλόγως ἐπ' αὐτοῦ. Μὴ ζητᾷς νὰ εὔρησ τὸ αἴτιον τῆς παραισθήσεως, ὅταν δὲν ἔχῃς ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν σταθερότητα τοῦ νοῦ. Ἄνευ σταθερότητος ἡ ἀσκησις εἶναι ματαία, εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ, μᾶλλον ἐπὶ ζημία θάινει τῆς ὀντότητος. Ἐξ ὅσων γνωρίζω, ὀμιλῶ. Τίς ἄνευ καθοδηγητοῦ δύναται νὰ γνωρίσῃ τὰ ὅσα ἀγνοεῖ, ὅταν ἡ Ἀλήθεια εἶναι συνεχῆς ἔρευνα; Ἡ νηφαλιότης καὶ ἡ σύνεσις, ναὶ μὲν βοηθοῦν εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ ἀναζητουμένου, μέχρις ἐνὸς ὀρίου. Πέραν αὐτοῦ ὅμως ἀγνοοῦμεν τὰ ὅσα γνωρίζομεν. Διὰ τοῦτο καλὸν εἶναι νὰ γνωρίζῃ τις, ὅτι οὐδὲν γνωρίζει.

Ἡ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Θερινὴν τινὰ ἡμέραν, κατὰ τὸ δεῖλι τοῦ ἡλίου, καθήμενος ἐπὶ τῶν γυμνῶν βράχων τοῦ ἀττικοῦ πεδίου καὶ μακρὰν τοῦ κέντρου τοῦ ἄστεως, ἐβουθίσθην εἰς συλλογισμούς, πέραν τοῦ κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Προσεπάθουν νὰ φωτισθῶ ἐπὶ σημείου τινὸς καὶ ὑστερον, διὰ τῶν καταλλήλων σκέψεων, ν' ἀποδείξω τὴν ὀρθότητα τῆς ἐρέυνης μου.

»Ἐπὶ ὥρας συνεδιαλεγόμεν μετὰ τοῦ δαιμονίου μου, ἵνα καταλήξω εἰς τὴν εὐρεσιν τῆς λογικῆς καὶ ὀρθῆς ἀποδείξεως τοῦ ζητουμένου. Ἐν τῇ μονώσει μου οὐδένα ἀνέμενον, διὰ νὰ διαταράξῃ τὴν ἀπόλυτον ἡρεμίαν τοῦ πνεύματός μου καί, ἔτι περισσότερο, τὴν ἀδιακοπον διαλογικὴν συζήτησιν μετὰ τοῦ δαιμονίου μου.

»Αἰφνιδίως περιεστοιχῆθην ἐξ ὀλίγων τινῶν γνωστῶν καὶ φίλων τῆς ἀγορᾶς, τοὺς ὁποίους δὲν εἶχον κἄν προσέξει, ἐν τῇ ἀφοσίωσει τῆς ἀναζητήσεώς μου.

— Ὁ Διδάσκαλος, εἶπεν εἰς ἐξ αὐτῶν, ὡς φαίνεται συνδιαλέγεται μετὰ τοῦ δαιμονίου του. Εἶναι καιρὸς νὰ τὸν ἀφυπνίσωμεν, ἵνα μὴ μόνος ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν οἶκον του!

Τότε, ἐστράφην πρὸς τοὺς περικυκλώσαντάς με πέντε ἄγδρας, οἱ ὁποῖοι ἀνέμενον τὴν ἀφύπνισίν μου. Ἐννοεῖται, ὅτι δὲν ἠδύναμην πλέον νὰ συνεχίσω τὴν ἔρευνάν μου, ἥτις ἠδύνατο νὰ διαρκέσῃ καὶ μέχρι πρωΐας.

— Ω! Σώκρατες, εἶπεν ἕτερος ἐξ αὐτῶν, καλὸν εἶναι νὰ διαλογίζεσαι, κάλλιστον δὲ νὰ διδάσκῃς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τῆς σοφίας σου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Λέοντιε, ἀπήντησα εἰς τὸν ἀφυπνίσαντά με, ἡ σοφία δὲν διδάσκεται. Τότε μόνον ἐμπνέεται, ὅταν γνωρίζῃ τις, τὴν ὁδόν, τὴν ἄγουσαν πρὸς αὐτήν. Ἀπὸ ἐμέ, τὸν ἄσσοφον, μὴ ἀναμένῃς οὐδὲν τὸ ὠφέλιμον ἢ ἀποκτήσης, ὅταν δὲν γνωρίζῃς τί ζητεῖς. Γνώρισον τὸν ἑαυτὸν σου, ἵνα ἔλθω ἐγὼ πρὸς ἐσὲ νὰ ζητήσω τὴν συνδρομὴν σου, ὡς σοφοῦ!

— Διδάσκαλε, ἐπενέθη ὁ Λήξαρχος, ἤλθομεν πλησίον σου, ἵνα μᾶς λύσης ἀπορίαν τινά. Ὁ λόγος περὶ Πατρίδος. Δὲν ἠθελήσαμεν εἰς τὸν κοινὸν χῶρον τῆς ἀγορᾶς, διὰ τῆς ἐρωτήσεώς μας, νὰ μᾶς ἐκλάβουν ὡς ἀπάτριδας!

— Ποῖα εἶναι ἡ ἔννοια, ὦ Σώκρατες, τῆς πατρίδος, ὅταν τὰ ἀξιώτερα τέκνα αὐτῆς τιμωροῦνται, ἐξ αὐτῆς τῆς ἰδίας, αὐστηρότατα καὶ πολλακίς διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου; Διατί ἡ πατρὶς εἶναι τόσο ἀγνώμων πρὸς αὐτά, τὰ ὁποῖα ἔσωσαν τὴν ὑπόληψίν της καὶ τὴν ἀνέδειξαν ἔτι περισσότερο εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἐχθρῶν της; Διατί δὲν μεριμνᾷ, ὡς φιλόστρογος μήτηρ, δι' ὅσους ἀπώλεσαν τὸ ἥμισυ τῆς ζωῆς των ὑπὲρ αὐτῆς; Τί ἐπιδιώκει, ἡ πατρὶς, μὲ τὴν ἀχαρακτήριστον στάσιν της;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Οὐδὲν γνωρίζω πλὴν τοῦ ὅτι τὰ τέκνα ὀφείλουν νὰ σέβωνται νὰ τιμοῦν καὶ νὰ ὑπακούουν εἰς τοὺς γονεῖς των, ἔστω

καὶ ἐὰν οὗτοι φέρωνται αὐστηρότερον τοῦ δέοντος πρὸς αὐτά. Τὰ τέκνα, συσπειρωμένα γύρωθεν τῶν γονέων των, ἀποτελοῦν τὴν οἰκογένειαν καὶ αἱ οἰκογένεια συσπειρωμένοι γύρωθεν τῆς ἐξουσίας ἀποτελοῦν τὴν πατρίδα. Πατρίς, λοιπόν, εἶναι ἡ ἀφηρημένη ἔννοια τῆς μητρὸς - χώρας μας, τὴν ὁποῖαν ὑπηρετοῦμεν ὡς γενέτειράν μας γῆν. Ἡ πατρίς, ὡς ἔννοια, εἶναι ἱερά. Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν, καλῶς ἢ κακῶς, νὰ ὑπακούωμεν εἰς τὰ κελεύσματά της, ἔστω καὶ ἐὰν ἐσφαλμένως τιμωρῆ. Μὴ ζητεῖτε ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς πατρίδος κρίσιν. Ταύτην ἔχουν μόνον οἱ ἄρχοντες τῆς ἐξουσίας της, οἵτινες, ποιούμενοι πολλάκις κακὴν χρῆσιν τῆς ἰσχύος των, τιμωροῦν τὸν εὐεργέτην ἀντὶ τὸν καταχραστήν. Βοηθοῦν τὸν δυνάστην καὶ ἀδιαφοροῦν διὰ τὸν πιεζόμενον. Ἐξυπηρετοῦν τὸ Ψεῦδος καὶ ἀπαγορεύουν τὴν Ἀλήθειαν ὡς πρόσκομμα τῆς φιλοδοξίας καὶ τῶν συμφερόντων των.

»Ἐνῶ ὑμνοῦν τὴν Ἀρετὴν, εἰς τὸ σκότος ἐκθιάζουσιν αὐτὴν ὡς παρθένον τῆς ἀρεσκείας των. Ὑποκρίνονται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ καταδυναστεύουσιν τὰς ἠθικὰς ἀρχάς. Παρ' ὅλας τὰς ἐν λόγῳ κακοδοξίας, αἵτινες προέρχονται ἐκ τῆς ἐξουσίας, ἡ πατρίς, ὡς ἔννοια, παραμένει ἀμέτοχος αὐτῶν. Ὅταν ὅμως ἡ ἐξουσία κινδυνεύῃ, τότε ὑποκρίνονται, ὅτι ἡ πατρίς πάσχει καὶ καλύπτονται ὀπισθεν τῆς πατρίδος, μὴ τυχὸν καὶ περισώσουσιν τὴν ὑπόστασίν των.

»Μὴ δυσφημῆτε τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος, ἔστω καὶ ἐὰν συνυφαίνεται μετὰ τῆς ἐξουσίας. Τιμῆσατε τὴν πατρίδα, ὡς θεῖαν σκέπην τῆς ζωῆς σας. Ὑπερασπισθῆτε αὐτὴν ὑπὲρ πᾶν ἄλλον ἀγαθόν. Πατρίς εἶναι τὸ σύμβολον τῆς ἀδελφότητος. Ἔχετε ἱερὸν χρέος τῆς συνειδήσεώς σας πρὸς αὐτὴν. Εἶναι ἡ ἀσπίς τῆς ὑποστάσεώς σας.

»Ἐὰν ἡ ἐξουσία κακῶς ἐνεργεῖ, θάττον ἢ θράδιον θὰ δώσῃ λόγον τῶν πράξεών της καὶ δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ ἀποπλύνῃ τὸ αἰώνιον αἶσχος της.

»Κάλλιον, φίλοι μου, ν' ἀποθάνῃ τις ἀθῶος, παρά ἔνοχος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς: Θεωρῶ καθῆκον μου, προτοῦ εἰσέλθομεν εἰς τὰς σελίδας τῆς ζωῆς τοῦ Σωκράτους, νὰ προσθέσω καὶ μίαν στιχομυθίαν ποῦ εἶχον μετ' αὐτοῦ. Ἐπεκαλέσθην τὸ ὄνομά του, ἵνα μοῦ λύσῃ μίαν ἀπορίαν μου.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΡΟΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΙΝ ΜΟΥ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Τί εἶναι, ἀγαπητέ μου, αὐτὸ ποῦ θασανίζει τὴν

σκέψιν σου; Εἶσαι ἐλεύθερος νὰ διατυπώσης τὴν ἀπορίαν σου, χωρὶς συστολήν, ὥστε νὰ βοηθήσω καταλλήλως καὶ νὰ μάθῃς τὴν ἀλήθειαν.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ: Ἀγαπητέ μας Διδάσκαλε, ἐκεῖνο πού δὲν δύναμαι νὰ ἐνοήσω εἰς τὸ «Συμπόσιον» τοῦ Πλάτωνος, εἶναι αἱ διάφοροι ἐρμηνεῖαι, πού δίδουν οἱ σχολιασταὶ του, ἐξυμνοῦντες τὴν παιδευρασίαν, ὡς ἀνάγκην ἔραστοῦ καὶ ἐρωμένου. Τί συμβαίνει;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Εἰς τὴν ἐποχὴν μου, ὡς καὶ πρότερον αὐτῆς μὴ ἐξαίρουμένης καὶ τῆς ἰδικῆς σας, ἡ παιδευρασία ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάθος τῆς ἀνωμάλου φύσεως. Ἡ Φύσις, ἀγαπητέ μου, ὥρισεν τὰ ἑτερόφυλα νὰ συνενοῦνται διὰ μέσου τῆς ἔλξεως καὶ δι' ἕνα ὠρισμένον σκοπόν, τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ἀναπτύξω σήμερον. Ἡ ἔνωσις τῶν ὁμοφυλοφύλων, εἶναι παραφυσικὸς κανὼν, διότι, ὡς εἶπον καὶ προηγουμένως, δὲν δύνασθε εὐκόλως νὰ τιθασεύσετε τὴν ἀνώμαλον ποτηρὰν φύσιν. Δὲν ἐπεκτείνομαι ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου, διότι σκοπὸς μας εἶναι νὰ λύσωμεν τὴν ἀπορίαν σου.

»,Ακόμη καὶ εἰς τοὺς μεγάλους ἀνδρας τοῦ κοινωνικοῦ μας θείου, τὸ πάθος τοῦτο, τῆς παιδευρασίας, εἶχεν ἐξαπλωθῆ τόσον, ὥστε διὰ τοῦ λόγου νὰ δικαιολογοῦν τὸν ἔρωτά των, γνωστὸν ἢ κρύφιον, καὶ νὰ ἐξυμνοῦν αὐτὸν ὡς ἀγνόν, καθαρὸν καὶ ἀπαραίτητον. Δηλαδή, ἡρμήνευον αὐτὸν ὡς... ἰδανικόν! Δὲν ἔπαυεν, ὅμως, ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ὑλικὸς καὶ μάλιστα τῆς χειροτέρας μορφῆς. Ὁ Ἔρως, εἰς τὴν ἐποχὴν μας, περιέκλειε τὰ δύο γένη. Διὰ τοῦτο ἦτο δύσκολος ὁ διαχωρισμὸς τῆς ἐννοίας του. Ἐπεκράτει ὡς ἀρσενικοῦ γένους. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ σημείου ὀρμώμενοι οἱ σοφισταί, οἱ παράλογοι καὶ οἱ ὑλισταὶ ἐφήρμοζον τὸν κανόνα πρὸς τὸν παιδικὸν ἔρωτα. Ὅταν ἀντελήφθησαν, ὅτι ὁ ἔρως εἶναι διγενής, πρὸς ἀντιδιαστολήν τῆς λέξεως ἔρως, ἐδημιούργησαν, διὰ τοῦ μύθου, τὴν ἐνωτικὴν μορφήν τῶν δύο γενῶν μὲ τὴν λέξιν «ἐρμαφρόδιτος». Καὶ ἐδῶ ἔχομεν δύο νέους τύπους φυσικῆς ἀνωμαλίας: τὸν «γυναικοφέρνοντα» καὶ τὴν «ἀνδρογυναίκα». Ὁ ἔρως διαχωρίζεται εἰς τὰς ἐννοίας του κατὰ τοὺς Χριστιανικοὺς αἰῶνας μὲ τὴν λέξιν «ἀ γ ά π η».

Ἄγάπη σημαίνει σεβασμόν, ἐκτίμησιν, βοήθειαν καὶ ἐξάγνισιν διὰ τῆς πίστεως τοῦ ποθητοῦ κλπ. Εἶναι γένους θεηλυκοῦ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ: Θέλω καὶ ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ μάθω, ποῖαν ἔννοιαν ἀποδίδετε εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ «Συμποσίου», πού ἀναφέρει ὁ Πλάτων.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Παρηρημήνευσαν τὴν ἔννοιαν, πού ὁ Πλάτων δίδει εἰς τὸν ἔρωτα. Διότι τοὺς ἠγνόμενους ἢ γενικὴ ἔννοια τοῦ ἔρωτος. Εἰ-

ναι ἀληθές, ὅτι ὁ πραγματικὰ σώφρων καὶ συνετὸς Διδάσκαλος, προετίμα ὡς εὐνοουμένους του, τοὺς ὑγιεῖς καὶ εὐρωστούς νέους, ὄχι ἀπὸ ὕλιστικῆς πλευρᾶς, ἀλλὰ ἀπὸ διανοητικῆς.

»Προσεπάθη (ὁ Διδάσκαλος) εἰς τὸ ὑγιές σῶμα τῶν νέων νὰ ἐμφυσηθῇ τὴν δεξύνουσαν τοῦ πνεύματος, ὥστε νὰ δημιουργήσῃ πολίτας ἀξίους τοῦ «κυβερνᾶν». Ἐὰν μερικοὶ ἐξ αὐτῶν (τῶν μαθητῶν), λόγῳ τῆς φυσικῆς των ροπῆς καὶ τοῦ πλοῦτου των, παρεξέκλινον τῆς πρεπούσης ὁδοῦ των, δὲν πταίει ὁ Διδάσκαλος.

ΕΡΩΜΕΝΟΣ : Σημαίνει, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ὁ ἔχων ἀγάπην καὶ προτίμησιν πρὸς τὸν νέον, τὸν ὁποῖον καλλιεργεῖ ὡς εὐφορον ἔδαφος, εἰς τὰς πνευματικὰς γνώσεις.

ΕΡΑΣΤΗΣ : Εἶναι ὁ νέος, ὅστις συμπαθεῖ, σέβεται καὶ ὑπακούει εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ διδασκάλου. Ἡ παιδερασία οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τοὺς προαναφερθέντας. Ἡ σύγχυσις αὕτη τῶν ἐνοιῶν, ἐπέφερον, εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους, τὴν διαφθοράν, μὲ τὴν ψυχικὴν κατὰπτωσιν τῆς ὄντητος.

»Ἐκατηγορήθη ὡς διαφθορεὺς τῶν νέων, ἀπὸ τοὺς πράγματι διαφθορεῖς, ποὺ ἤγουν ἔκλυτον βίον. Διέφθειρον τοὺς νέους, διότι ἐδίδασκον εἰς αὐτοὺς τὴν Ἀλήθειαν καὶ τὴν πάταξιν τοῦ Ψεύδους. Καὶ ὁμως, ἂν καὶ ἀργά, ἡ Ἀλήθεια εἶναι τὸ φῶς ποὺ θὰ πατάξῃ τὸ σκότος.

Εἰς τὸν οἶκον τοῦ Περικλέους

ΕΥΚΛΕΪΔΗΣ :

Εἰσχωρῶ εἰς τὰ γεγραμμένα τοῦ ἄλλοτε ποτὲ θίου τοῦ μεγάλου Σωκράτους καὶ, πιστὸς εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν εἰκόνων, μεταδίδω σκηνὴν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Περικλέους. Ἡ περίφημος Ἀσπασία εἶχε ὡς συνδαιτημόνας ὀλίγους ἐκ τῶν πνευματικῶν ἀνδρῶν τοῦ ἄστεως : τὸν Ἀναξαγόραν, Πολύκλειτον, Φειδίαν καὶ λοιπούς. Μεταξὺ τῶν προσκεκλημένων ἦτο καὶ ὁ Σωκράτης, ὅστις, παρὰ τὴν προκεχωρημένην ὥραν, δὲν εἶχε φανεῖ. Ἡ θέσις του ὁμως ἐκρατεῖτο κενή, ἐνῶ αἱ ἀθλητρίδες ἔπαιζον τοὺς αὐλοὺς καὶ εἰς ἐκ τῶν κωμικῶν ἐσατίριζε τοὺς πάντας. Δύο νεαροὶ δοῦλοι ἐπλήρουν τὰ κύπελλα τῶν συν-

δαιτημόνων διὰ λαμπροῦ οἴνου τῆς Κύπρου. Ἄνήσυχος ἢ Ἄσπασια διὰ τὴν καθυστέρησιν τοῦ Σωκράτους, ἀπέστειλεν ὑπηρετὴν πρὸς προϋπάντησίν του. Μόλις ὁ ὑπηρετὴς ἐχάθη εἰς τὸ σκοτὸς τῆς νυκτός, πρὸς ἐκτέλεισιν τῆς ἐπιθυμίας τῆς ὠραιότητος Ἄσπασίας, ὁ Σωκράτης εἰσήρχετο εἰς τὸν οἶκον τοῦ Περικλέους, μὲ τὴν ἀπάθειαν καὶ ἡρεμίαν, ὡσὰν νὰ μὴ συνέβη τίποτε.

ΑΣΠΑΣΙΑ: Ποῦ ἦσουν, φίλτατε Σωκράτη, ὥστε νὰ ἀδημονοῦμε διὰ τὴν καθυστέρησίν σου;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Χαρίεσσα Ἄσπασια, δὲν γνωρίζεις, ὅτι τὸ κάλλος τῆς Ἀφροδίτης ἐπεσκίασε τὴν μορφήν τοῦ Σειληνοῦ; Ἄς ἀπολαύσουν οἱ συνδαιτημόνες, εἶπον, τὸ βλέμμα τοῦ κάλλους σου καὶ ὁ οἶνος ἄς ναρκώσῃ τὸ πνεῦμα των, ἵνα ἀπαρατήρητος καταλάβω τὴν θέσιν μου καὶ παρακολουθῶ τὰς συνομιλίας σας, ὡς ἀμέτοχος αὐτῶν.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ: Εἶπον καθ' ἑαυτόν, ὁ ταπεινὸς εἰς τὸ πνεῦμα, μάς περιφρονεῖ, τίς γνωρίζει διὰ ποίους λόγους!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Οὐδέποτε περιφρονῶ τὴν τιμὴν, ἀλλ' ἐκτιμῶ τὴν ἀπλότητα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχομαι εἰς τὸν θάλαμον τῶν συζητήσεων.

ΑΣΠΑΣΙΑ: Εἴσελθε εἰς τὰς συζητήσεις, ἵνα καταλάβῃς θέσιν ἀξίαν τῆς γνώσεώς σου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Προφανῶς ἡ κενὴ αὕτη θέσις, εἶναι ἰδική μου. Τὴν καταλαμβάνω χωρὶς νὰ ἰσχυρίζωμαι, ὅτι κατέχω γνώσεις, τὰς ὁποίας οὐδέποτε ἠνέχθη ὡς ἀπολύτους.

Οἱ συνδαιτημόνες δὲν ἀντελήφθησαν τὴν συμπλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως. Τόσον ἦσαν ἀπορροφημένοι εἰς τὴν ἐλκυστικὴν συζήτησιν τοῦ Ἀναξαγόρου μετὰ τοῦ Πολυκλείτου καί, ἐξ ἄλλου, ὁ ἄκρατος οἶνος εἶχεν αἰσθητὴν ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτῶν.

ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ: Τὸ ἔργον δὲν συντελεῖται, ἐὰν δὲν προηγηθῇ ὁ λόγος, ὅστις διὰ τῆς φαντασίας συλλαμβάνει τὴν πορείαν του εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἔργου.

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ: Ἡ πορεία τοῦ ἔργου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑφίσταται, ὅταν δὲν τεθῇ εἰς τὴν πρᾶξιν τὸ συλληφθὲν σχέδιον. Δυνατὸν τὸ σχέδιον νὰ εἶναι ὠραιότατον καὶ ὠφέλιμον. Μὴ ἐκτελούμενον, παραμένει ὡς οὐτοπία τῆς φαντασίας. Ἐπομένως, ὁ λόγος εἶναι ἀδύνατον νὰ γενήσῃ ἄνευ τῆς συμμετοχῆς τῆς πράξεως.

ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ: Οὐδεὶς ἀμφισθετεῖ, ὅτι τὸ ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ ἐγέννησαν τοὺς ἡμιθέους. Λόγος καὶ Πρᾶξις ἀναθημιουργοῦν.

ΑΣΠΑΣΙΑ: Ἄναδημιουργοὺν τὰ μέσα τῆς καταστροφῆς ἢ τῆς προόδου;

ΠΕΡΙΚΛΗΣ: Ἔχω τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι καταστρέφεται κάτι, διὰ τὰ δημιουργηθῆ τὸ τελειότερον.

ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ: Οὐδέποτε τὸ τέλειον θὰ λάμψη εἰς τὰς ἀνθρωπίνους χεῖρας. Ἐφ' ὅσον ἐν τῇ Φύσει αἱ ἀντιθέσεις εἶναι ἀδυσώπητοι, ὁ ἄνθρωπος θὰ κινῆται ὑπὸ τὰς ἐπιδράσεις τῆς Φύσεως!

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ οἴνου ἐνήργησε τάχιστα εἰς τοὺς συνομιλητάς. Ἄφου εἶπον καὶ οἱ ἄλλοι τὰς ἀπόψεις των, σχεδὸν ἐκοιμῶντο καὶ δὲν ἀντελαμβάνοντο πλέον τὸν γύρωθεν αὐτῶν κόσμον. Τότε ἡ Ἄσπασία, πλησιάσα τὸν Σωκράτην, ὅστις, παρὰ τὴν οἰνοποσίαν του, παρέμενεν ἀτάραχος, τὸν ἠρώτησεν:

ΑΣΠΑΣΙΑ: Σὺ, φίλτατε Σωκράτη, οὐδόλως ὠμίλησες ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος. Εἶπέ μου, ποῖος ἔχει δίκαιον ἐξ ὅλων αὐτῶν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Σὺ ἔχεις δίκαιον, διότι δὲν ἐπείσθης ἐκ τῶν λόγων των. Ἄρα ζητεῖς τὴν Ἀλήθειαν, ἀλλ' αὕτη δὲν εὐρίσκεται ἐκεῖ ὅπου οὔτοι τοποθετοῦν αὐτήν. Ἄς τὴν ἀναζητήσωμεν ἀλλαχοῦ. Γνωρίζεις καλῶς, ὅτι τὸ παιδίον εἶναι ὁ μέλλων ἄνθρωπος.

ΑΣΠΑΣΙΑ: Δηλαδῆ, τὸ παιδίον δὲν εἶναι ἄνθρωπος;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὅχι, εἶναι ὄντοτης, διότι δὲν ἔχει ὡς πηδάλιον τὸν νοῦν. Ἄρα στερεῖται ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει ἡ ὀλοκληρωμένη ὄντοτης, ἦτοι ὁ ἄνθρωπος.

ΑΣΠΑΣΙΑ: Κατ' ἐσέ, Σωκράτη, ὅλοι οἱ μεστοὶ ἄνδρες εἶναι ἄνθρωποι, διότι ἔχουν πηδάλιον;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Μάλιστα, ἔχουν νοῦν ὡς πηδάλιον, ἀλλὰ δὲν γνωρίζουν τὸν χειρισμὸν τοῦ πηδαλίου των. Διὰ τοῦτο, δέσποινα τοῦ κάλλους, ὁ κακὸς χειρισμὸς τοῦ πηδαλίου των, μωραίνει αὐτοὺς καὶ λέγουν, ὅτι ἀνόητον δύναται νὰ φαντασθῆ ποτὲ ὁ ἄνθρωπος. Δὲν θέλω νὰ κρίνω τοὺς παρευρισκομένους, οἱ ὁποῖοι, ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὸν οἶνον, ἀπώλεσαν τὸν εἰρμὸν τῆς λογικότητος, ἐνῶ, εἰς ἄλλους, δυνατὸν ὁ οἶνος νὰ ἀναξωγογονήσῃ τὸν εἰρμὸν των. Ὁ ἄνθρωπος δὲν διαφέρει ἐξ ὅλων τῶν ζῶων τῆς Φύσεως, παρὰ μόνον εἰς τὸν νοῦν. Ἐάν, λοιπόν, δὲν τὸν ἀσκήσῃ, ὡς τὸ σῶμα του, εἰς τὰ γυμναστήρια καὶ ἐάν δὲν ἀπομονωθῆ καὶ αὐτοσυγκεντρωθῆ, δὲν θὰ γίνῃ ποτὲ καλὸς ὁδηγὸς τοῦ ἑαυτοῦ του.

»Ὅλοι δὲν εἶναι ὅπως φαίνωνται, διότι ἡ φαινομενικὴ ὄψις εἶναι κατὰ πολὺ διάφορος τῆς πραγματικῆς μορφῆς. Ἐπομένως, ὀφείλο-

μεν νά εὐρωμεν τὸν τρόπον νά διακρίνωμεν τὸ Ὁφέλιμον ἀπὸ τὸ Βλαβερὸν, τὸ Καλὸν ἀπὸ τὸ Κακόν, τὸ Χρήσιμον ἀπὸ τὸ Ἄχρηστον κλπ. Ἡ ἔρευνα αὕτη τῆς Ἀληθείας εἶναι πολὺμοχθος.

» Ἀναζητῶντες, λοιπόν, τὴν Ἀλήθειαν καὶ ἐφαρμόζοντες τὸ Καλὸν καὶ Ἀγαθόν, ἀσκοῦμεν τὸ Δίκαιον.

ΑΣΠΑΣΙΑ: Πόθεν, φίλτατε Σωκράτη, πηγάζει τὸ Ἀγαθὸν ἐν τῇ γενικῇ αὐτοῦ ἐννοίᾳ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἀπὸ τὴν Ἄγνωστον Ἀρχήν, ἥτις διέπει τὴν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου.

ΑΣΠΑΣΙΑ: Καὶ διατί ἡ Ἀγαθὴ αὕτη Πηγὴ ἀδικεῖ τὴν Ἀνθρωπότητα;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Οὐδένα ἀδικεῖ. Τιμωρεῖται ὁ ἔνοχος δι' ὅσα σφάλματα διέπραξε, διὰ νά ἐπανεύρη τὴν ἀπωλεσθεῖσαν του θέσιν. Πέραν αὐτῶν οὐδὲν ἄλλο γνωρίζω.

Ἡ ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΘΕΙΑ

Σημείωσις: Ἐζήτησα, ἀπὸ τὸ πνεῦμα, ἐννοεῖται, τοῦ Σωκράτους, ὅπως μοῦ ὁμιλήσῃ περὶ τῆς ζωῆς του καὶ εἰς ἀπάντησιν λέγει τὰ ἑξῆς:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ξεύρεις, φίλε μου, ἐὰν ποτὲ ὁ Σωκράτης αὐτοεπαινέθῃ; Τὰς εἰκόνας τῆς ζωῆς του, ἄλλοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι τὰς ὑπαγορεύουν. Ὅταν εἰς τὸν γήϊνον κόσμον οὐδὲν εἶχον γράψῃ, διατί νά ὑπαγορεύσω ἐξ Οὐρανοῦ τὰ ἀφορῶντα ἐμέ; Ὁ Πλάτων εἶχε τὸν λόγον του νά ἀπαθανάτισῃ τὸ ἔργον του. Σὺ, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἀδελφοῦ Εὐκλείδου, δύνασαι νά φωτίσῃς ἔτι περισσότερο τὰ δύσκολα σημεῖα τοῦ λόγου μου καὶ τὰ σφάλματα τοῦ ἀδελφοῦ Πλάτωνος.

» Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων, φίλε μου, εἶναι εἰς θέσιν νά γνωρίζῃ τὴν Ἀλήθειαν καὶ εἰς τί εἶναι χρήσιμος αὕτη διὰ τὴν ζωὴν μου. Μέχρι τέλους τῆς ζωῆς μου, διὰ τῆς ἐρεύνης, ἀνεζήτησάν αὐτὴν καὶ ἐνῶ εἶχον τὴν θεβαιότητα, ὅτι τὴν ἀνεκάλυψα, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἠπατώμην, διότι ἀνεκάλυπτα νέας ὁδοὺς, πρὸς ἀναζήτησίν της. Ἐφ' ὅσον δὲν ἀπεκαλύπτετο, ἀντελήφθην, ὅτι αὕτη εἶναι Θεία καὶ μόνον διὰ τοῦ Θεοῦ μέσου, εἶναι δυνατόν νά πλησιάσω αὐτήν.

» Ὁ ἀδελφὸς Εὐκλείδης θά σέ ἐνημερώσῃ ἐπὶ τῶν ὅσων ζητεῖς.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ὁ Σωκράτης ἠρέσκετο νὰ κάθηται εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ νὰ διδάσκη τὰ ὅσα δὲν ἐγνώριζεν, ἀλλὰ τὰ συνελάμβανεν διὰ τῆς καθοδηγήσεως τοῦ δαιμονίου του. Βεβαίως, τὰ ὅσα δὲν ἐγνώριζεν, ἦσαν ἄγνωστα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀκροατάς του, οἵτινες προσήρχοντο ἄθροοι γύρωθεν αὐτοῦ, ἵνα εὔρουν ἀφορμὴν καὶ νὰ ἐμπαίξουν τὸν κολοσσὸν τῆς Γνώσεως. Ἡ ὀμίλια τοῦ Σωκράτους ἦτο τόσον ἔλκυστική, ὥστε ὡς δᾶς ἐφώτιζε τοὺς πέριξ του, ἐντὸς τῆς σκοτεινῆς στοᾶς ποὺ τοὺς ὠδήγει. Ὅταν ἔληγεν ὁ λόγος του, ὅλοι ἐκεῖνοι, ποὺ τὸν περιστοιχίζον, σκεπτικοὶ καὶ ὄλο θαυμασμὸν διὰ τὸν Σωκράτην, ἐθάδιζον, ὡσὰν κάτι νὰ ἠνώχλη τὴν σκέψιν των. Ἐμέθυσκον ἄνευ οἴνου καὶ ἀφυπνίζοντο ἀπὸ τὴν νάρκην εἰς ἕνα νέον κόσμον, ἄγνωστον ἐντὸς τοῦ γνωστοῦ περιβάλλοντός των.

Μίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δεῖπνου, διερχόμενος ὁ Ἀριστοφάνης ἐκ τῆς ἀγορᾶς καὶ ἰδὼν τὸν Σωκράτην ἐν μέσῳ τῶν ἀκροατῶν, ἀπετάθη πρὸς αὐτὸν μὲ τὴν ἐξῆς φράσιν:

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ: ὦ, φίλε Σώκρατες, βλέπω, ὅτι ἡ διακωμῶδισίς μου ἠὔξησε τὴν συμπάθειαν τῶν ἀκροατῶν μου πρὸς σέ. Ἄρα γε, νὰ ἔχη ὁ λόγος σου ἀνωτέραν ποιότητα μέλιτος;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Δὲν γνωρίζεις, ὦ Ἀριστόφανες, ὅτι ἡ κακὴ γλῶσσα φθείρει τὸν λόγον εἰς θάρος τῆς; Βεβαίως χρησιμοποιοῦ μέλι, ὀλίγον τι πικρὸν, ἀλλὰ ἀβλαβές. Ἐκ τῶν πραγμάτων, φαίνεται, ὅτι, παρὰ τὴν γλυκύτητα τοῦ μέλιτός σου, δηλητηριάζεις οὐχὶ ὄσους φθονεῖς, ἀλλ' ὄσους φοβεῖσαι.

Ἐπειδὴ ὁ Ἀριστοφάνης εἶχε διακόψει τὴν ὀμίλιαν τοῦ Σωκράτους, ὅλοι ὁμοῦ ἔκραζον πρὸς αὐτόν: «Εἰς τὸν οἶκόν σου ὑποκριτά, εἰς τὸν οἶκόν σου ὑποκριτά!» Ὁ Ἀριστοφάνης ἀπεμακρύνθη καὶ ὁ Σωκράτης μὲ ὄλην τὴν ἀπάθειαν, ποὺ τὸν ἐχαρακτήριζεν εἰς τοιοῦτον συμβᾶν καὶ μὲ πλήρη ἠρεμίαν τοῦ λόγου, εἶπεν:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὁ λαγὸς ἐκ τοῦ τρόμου ἐδραπέτευσεν, ἵνα ἀπολαύσῃτε σεῖς τὰ ἀγαθὰ τοῦ λαχανόκηπου. Ὁ ἔνοχος πάντοτε ἐπιτίθεται ὡς μάρτυς, διὰ νὰ παραδεχθῇ εἰς τὸ τέλος τὴν ἐνοχὴν του!

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΠΡΟΣΒΑΛΗ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΑ, ΔΙΚΑΙΩΝΕΙ ΤΟΝ ΕΠΙΚΡΙΤΗΝ ΤΟΥ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Κάποτε ὁ Σώκράτης, ἐπιστρέφων ἀπὸ μίαν συνάντησιν ποῦ εἶχεν εἰς τὸν οἶκον Ἀθηναίου εὐπατρίδου, καθ' ὁδὸν τὸν ἐπλεύρισαν τρεῖς νέοι, τακτικοὶ ὄπαδοί του εἰς τὰς ἀγορεύσεις τῆς ἀγορᾶς: Ὁ Λεύκων, ὁ Ἄριτος καὶ ὁ Μήλων.

— Ποῦ κατευθύνεσαι, ὦ Σώκρατες; εἶπεν ὁ Λεύκων εἰς τὸν σοφόν.

— Εἰς τὸν οἶκον τῆς θυέλλης, διὰ νὰ ἀπολαύσω, κατόπιν τῆς κοπάσεώς της, τὸν ἥλιον τῆς ψυχικῆς ἡρεμίας, ἀπήντησεν ὁ Σώκράτης.

— Ὑπάρχει τρόπος, Διδάσκαλε, ν' ἀποφύγῃς τὴν θυέλλαν εἰς τὸν χῶρον τοῦτον, εἶπεν ὁ Ἄριτος καὶ ὑπέδειξεν διὰ τοῦ δακτύλου, μίαν ἡρεμον γωνίαν, ὅπου εἰς πελώριος πλάτανος, διὰ τοῦ φυλλώματός του, ἐσχημάτιζεν σκέπην ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν των.

— Ἄς καθήσωμεν ἐδῶ, προσέθεσεν ὁ Μήλων καὶ ἄς λησμονήσωμεν τὰς καταγίδας, αἱ ὁποῖαι μόνον ταραχὴν προκαλοῦν εἰς τὴν σκέψιν καὶ ἄς ἀνατείλωμεν ἐντὸς μας τὸν ἥλιον τῆς ἡρεμίας καὶ τοῦ πνεύματος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Εἰσακούω τὴν ὑπόδειξίν σας. Ἡ θυέλλα, μὴ εὐρίσκουσα ἀντίστασιν, θὰ παρέλθῃ ἀπαρατήρητος, ἐφ' ὅσον ἡ νύξ ναρκώνει τὴν ὀργὴν της!

ΜΗΛΩΝ: Ἐχομεν, ὦ Σώκρατες, ἀπορίας τινάς, ἐπὶ τῆς μετεμψυχώσεως. Ὁ ἀγαπητὸς Πλάτων, λέγει, διὰ τοῦ στόματός σου, ὅτι, ἐάν εἶμαι ὑπὲρ τὸ δέον ἐργατικός, μετὰ τὸν θάνατον, ἐπανερχόμενος εἰς τὴν ζωὴν, μετεμψυχοῦμαι εἰς μέλισσαν καί, ἀναλόγως τῶν ψυχικῶν μου ἰδιοτήτων, μεταμορφοῦμαι εἰς ἄλλον τι ζῶον. Ἐσκέφθην, πῶς εἶναι δυνατὸν ἀπὸ λογικὸν ὄν, νὰ μεταμορφοῦμαι εἰς ἄλογον; Βάσει ποίου φυσικοῦ νόμου τὸ ἀνώτερον, δυνατὸν νὰ ἐπανέλθῃ ὡς ὑποδεέστερον; Ὅταν ἡ Φύσις, ὡς διδάσκεις, εἶναι ἀτέρμων ἐξέλιξις τῶν ὄντων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ τελειότερον, πῶς εἶναι δυνατὸν ἀπὸ χρυσοῦς νὰ μετατρέπεται εἰς χαλκόν; Αὕτη εἶναι ἡ ἀπορία ἡμῶν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Δικαιοσύνη ἢ παρατήρησίς σας, φίλοι μου. Κακῶς ὁ Πλάτων διετύπωσε, διὰ τοῦ στόματός μου, τὴν μετεμψύχωσιν. Ἦκουσα καὶ ἄλλους ν' ἀμφισβητοῦν τὴν ἰδέαν ταύτην, τὴν ὁποίαν

οὐδέποτε ἐσκέφθην κατὰ τὸν τρόπον τῆς διατυπώσεώς της, Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ παραδεχθῶ κάτι, τὸ ὅποιον ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀμφισβήτησιν, ἐφ' ὅσον δὲν γνωρίζομεν αὐτὰ, τὰ ὁποῖα ἔχομεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας; Καλὸς ὁ Πλάτων καὶ φίλος εἶναι λαμπρός, ἀλλὰ, δι' ἐμέ, φιλτάτη εἶναι ἡ Ἀλήθεια.

ΛΕΥΚΩΝ: Διατί, ὦ Σώκρατες, δὲν θίγεις τὸ σημεῖον τοῦτο ἔμ-προσθεν τοῦ ἀγαπητοῦ σου Πλάτωνος;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Διὰ νὰ τὸν ταπεινώσω; Οὐδέποτε. Μόνος του θὰ συναισθανθῇ τὸ σφάλμα του, διὰ νὰ τὸ ἐπανορθώσῃ.

ΑΡΙΤΟΣ: Καὶ ἐὰν δὲν τὸ πράξῃ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Διατί νὰ κατακρίνωμεν ἕναν καλὸν τεχνίτην δι' ἕν σφάλμα του, ὅταν τόσα ἢ τέχνη τοῦ λόγου του ἀπέδωσεν; Διατί νὰ ἀπολαμβάνωμεν τὰ τόσα καλὰ καὶ ἀγαθὰ, ποὺ οἱ θεοὶ μᾶς προσφέρουν, καὶ νὰ μνησικακοῦμεν ἐναντίον αὐτῶν, διότι δὲν ἐξεπλήρωσαν μίαν ἀσήμεντον ἐπιθυμίαν μας; Ποῖος γνωρίζει τὸ διατί; Ἐὰν εὔρεθῃ τις, ὅστις θὰ ἠδύνατο νὰ γνωρίξῃ τὴν οὐσίαν μιᾶς ἐννοίας, ἐκλέξατέ τον ὡς ὑπέρτατον ὄν.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Η ΙΒΥΚΗ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Μεταδίδω ἐκ τοῦ «Βιβλίου τῆς Ζωῆς τῶν Πνευμάτων» μίαν εἰσέ-τι εἰκόνα, ἀπὸ τὸν θῖον τοῦ μεγάλου σοφοῦ τῆς Ἀρχαιότητος, τὸν ὅποιον οὐδεὶς μέχρι σήμερον ἠδυνήθη νὰ ἐπισκιάσῃ. Ἀντιθέτως, ὅλοι ἔχουν τὴν ἀνάγκην τοῦ φωτός του.

Μετὰ τὸ γυμναστήριον τῶν νέων, ὅπου συνεκεντροῦντο οἱ ἐν-διαφερόμενοι διὰ τὰς ἀσκήσεις τῆς νεολαίας, ὁ Σωκράτης ἐπροχώ-ρει ἀνενόχλητος μὲ κατεύθυνσιν νὰ εὔρη κατάλληλον καὶ ἀναπαυ-τικὸν χῶρον, ἵνα, ἐν τῇ ἡρεμίᾳ του, ἀπολαύσῃ τὰς νεογενήτους σκέ-ψεις ἐπὶ τῆς διαπαιδαγωγήσεως τῆς νεολαίας. Εἰς ἕν μικρὸν ὕψωμα, πληρὲς θάμνων καὶ ὀλίγων δενδρυλλίων, εὔρεν ὅ,τι ἐζήτει καὶ ἐξη-πλώθη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἡρεμος καὶ εὐχαριστημένος, ὅτι οὐδεὶς θὰ τὸν ἠνώχλει· κί' ὅμως, διασχίζοντας συμπτωματικῶς τὸν χῶρον ἐκεῖ-νον ὁ Τεανεὺς μετὰ τῆς Ἰθύκης, ἡ τελευταία ὑπέδειξεν εἰς τὸν σύν-τροφόν της τὸν ἐξηπλωμένον ἄνδρα, λέγουσα:

ΙΒΥΚΗ: Δὲν εἶναι οὗτος ὁ Σωκράτης;

TEANEΥΣ : Ναι, καλὰ λέγεις, ἄς τὸν συντροφεύσωμεν εἰς τὴν μοναξιάν του.

Ἐπλησίασαν τὸν Σωκράτην, χωρὶς νὰ τοὺς ἀντιληφθῆ, ἀναμένοντες τὴν πρόσκλησιν αὐτοῦ....

TEANEΥΣ : Ἔ, Σωκράτη, ποῦ ὁ συλλογισμὸς σου τρέχει; Τί τὸ ὠραῖον ἢ φαντασία σου συλλαμβάνει καὶ τὸ ἔχεις κρυφὸν ἀπὸ ἡμᾶς;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : ὦ, φίλε μου, ἡ ὠραιότης τῆς φαντασίας μου οὐδὲν τὸ οὐσιῶδες ἔχει δι' ἐσᾶς, ἐνῶ ἡ ὠραιότης τῆς Ἰθύκης ἔχει τὴν ἐπίδρασιν ἀστέρος ἐπ' ἐμοῦ!

IBYKH : Ἀστὴρ ἐγώ; Ἀδύνατον νὰ τὸ πιστεύσω, ὅτι ἔχω ἐπίδρασιν τινὰ ἐπὶ τῆς γνώσεως.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Κι' ὅμως, φιλότατη Ἰθύκη, ἡ ὠραιότης τῆς Φύσεως, ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν, ἀγαλλιᾷ τὴν ψυχὴν καὶ ἀφυπνίζει τὸ πνεῦμα.

TEANEΥΣ : Καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες, συνδέεις τὴν ὠραιότητα μὲ τὴν γνῶσιν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἡ ὠραιότης ἔχει τὴν ἔλξιν τῆς νὰ καθηλώνη τὸν ἄνθρωπον, προκαλοῦσα τὸν θαυμασμόν, ἡ δὲ γνῶσις σταθεροποιεῖ τὸ ὠραῖον, ὡς ἔμπνευσιν τοῦ Λόγου. Ἄρα, διὰ τῆς γνώσεως ἐκλέγεις τὸ κενόν καὶ πληροῖς αὐτὸ διὰ τῆς μαθήσεως, ἵνα ὀλοκληρωθῆ τὸ ὠραῖον ἐν σχήματι καὶ νοήματι. Διὰ μέσου τῆς γλυκύτητος τοῦ λόγου ἔλκει καὶ διὰ τῆς ὠραιότητος καθηλώνεις, τοὔτέστιν ἡ ἔλξις ἔχει διπλὴν ἐνέργειαν, ἐπὶ τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς. Ἡ τελειότης τοῦ ὠραίου ἔχει ὡς ψυχὴν τὸν λόγον καὶ ὡς ἔνδυμα τὴν ἔλξιν, ἀρκεῖ τὸ μέτρον νὰ διατηρῆ τὴν σύνδεσιν ψυχῆς τε καὶ ἐνδύματος!

TEANEΥΣ : Σὺ, ὦ Σώκρατες, λέγεις, ὅτι θαυμάζεις τὴν ὠραιότητα ὡς ἔνδυμα. Ἐὰν ὅμως τοῦτο δὲν ἔχη ψυχὴν, θὰ ἐξακολουθῆς νὰ τὸ θαυμάζῃς;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἐὰν διαγνώσω, ὅτι τὸ ἔνδυμα εἶναι κενόν, τότε θὰ διαπιστώσω τὸν θάνατον τῆς ἔλξεως καὶ, αὐτομάτως, θὰ συναισθανθῶ τὴν ἀπώσιν ἐξ αὐτῆς ὡς ψευδοῦς εἰκόνας, συνεχίζοντας διὰ τῆς ἐρεύνης μου, νὰ ἀνακαλύψω τὴν Ἀλήθειαν ὡς τελειοτάτην εἰκόνα τῆς πραγματικότητος.

IBYKH : Σωκράτη, λάβε ἐκ τῶν χειρῶν μου τὸν στέφανον τοῦτον ἐκ δάφνης, διότι ἡ ὠραιότης τοῦ λόγου σου εἶναι θεία, ἡ δὲ προερχομένη ἐκ τῆς Φύσεως εἶναι ψευδής.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Φίλη Ἰθύκη, ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ψεύδους ἀποκαθιστᾶ τὴν Ἀλήθειαν καὶ αὕτη ἀναγνωρίζει εἰς σὲ τὴν ὠραιότητα ὡς ἀκαταμάχητον ἔλξιν.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΜΩΝΕΙ ΤΟΝ ΒΙΩΝΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΕΥΧΙΜΟΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἡ κάθε ἡμέρα τοῦ θίου τοῦ Σωκράτους ἀπετέλει καὶ ἕν ἐπεισόδιον, εὐπρόσδεκτον εἰς τοὺς διανοουμένους τῆς ἐποχῆς του. Πολλοὶ τὸν ἐφθόνησαν, διότι δὲν ἦσαν ἄξιοι νὰ ἀνέλθουν τὴν κλίμακα τῆς γνώσεώς του. Ἄλλοι, πάλιν, τὸν ἐμιμήθησαν κατὰ τρόπον ἀξιοπρεπῆ. Διὰ τοῦτο ὁ Σωκράτης παρέμεινε καὶ παραμένει, ὡς γνῶσις, θράχος ἀκλόνητος τῆς διανοήσεως. Ὁ Σωκράτης ἤρχετο εἰς ἐπαφὴν μὲ ὄλας τὰς κατηγορίας τῶν ἀνθρώπων. Εἰρωνεύετο τοὺς ἐμπαικτάς, ἐγώιστάς καὶ σοφιστάς μὲ ἀκαταμάχητον δεινότητα. Ἔδιδε συμβουλὰς ἐπὶ ἀνωτέρου ἐπιπέδου καὶ ἀπέτρεπε τὸ κακὸν ν' ἀνταποδίδεται ὡς ἴση μεταχείρισις. Ἐλεγεν: «Ὅταν ἐκδικῆται τις, προσθέτει τὸ μεριδίον του εἰς τὴν κακὴν φύσιν καὶ ἐπαυξάνει τὴν ἰσχύν τοῦ Κακοῦ. Ἐνῶ, διὰ τῆς καλωσύνης, ἀφαιρεῖ ἐκ τοῦ Κακοῦ μέρος τῆς ἰσχύος του». Ἡ κάθε σκέψις του ἦτο ζυγισμένη μὲ θαθεὰ νοήματα, τὰ ὁποῖα ὀλίγοι ἐκ τῶν σοφιστῶν παρερμήνευσαν, ὥστε νὰ φέρουν σύγχυσιν ἀκόμα καὶ εἰς τὴν πολιτείαν.

Ὅταν ὁ Βίων, ἐκ Πειραιῶς, εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ εἶπεν:

— Διατί, ὦ Σώκρατες, παρουσιάζεσαι εἰς τὸ Κοινὸν ὡς φλέγων πυρρὸς ἐντὸς τῆς νυκτός;

Ὁ σοφός, στραφεὶς, πρὸς τὸν ἀναιδῆ Βίωνα, τὸν ἀπεστόμωσεν ὡς ἐξῆς:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐπαρουσιάσθης διὰ τὸ καλὸν ἢ τὸ κακὸν τῶν πολιτῶν; Δὲν ἀντελήφθης ἀκόμη, ὅτι ὁ πυρρὸς ἐντὸς τῆς νυκτός, διὰ τοῦ φωτός του, προφυλάσσει τοὺς πολίτας, ὥστε νὰ μὴ παραπατήσουν καὶ κακοπάθουν, ὅταν σὺ, ὡς καταγιγίς, συμπληροῖς τὸ ἔργον τῆς νυκτός;

Ὁ Βίων δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀνταπαντήσῃ καὶ, ὡς ὀμίχλη, διελύθη πρὸ τοῦ καθάρου Οὐρανοῦ. Χωρὶς νὰ δώσῃ ὁ Σωκράτης ἐπέκτα-

σιν ἐπὶ τῆς ἀναιδεΐας τοῦ Βίωνος, ἐξηκολούθησε τὴν ὁμιλίαν του, ὡς νὰ μὴ συνέθῃ οὐδέν. Πλησιάσας, τότε, ὁ Λεύχιμος τὸν Σωκράτη, διὰ γλυκυτάτου τόνου τῆς φωνῆς του, ἠρώτησεν:

ΛΕΥΧΙΜΟΣ: Διδάσκαλε, ποτὲ δὲν ἤκουσα νὰ ἐκφέρῃς γνώμην τινά, διὰ τὰ οὐράνια σώματα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Φίλε, ὅταν δὲν γνωρίζῃς τὸν ἑαυτὸν σου, πῶς ζητεῖς νὰ γνωρίσῃς τὸν πλησίον σου καί, ἔτι περισσότερο, κάτι τὸ ὁποῖον εἶναι μακρὰν πάσης φαντασίας; Ζητεῖς τὴν εὐτυχίαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ στερεώματος, ἐνῶ δύνασαι ταύτην νὰ εὔρῃς εἰς τὴν Γῆν. Ἐὰν δὲν τὴν εὕρισκῃς ἔμπροσθέν σου, δὲν ὑφίσταται λόγος ν' ἀνατρέχῃς νὰ τὴν εὔρῃς, μὴ βλέποντας ὀπίσθέν σου. Ἐὰν ἐγκύψῃς εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἑαυτοῦ σου, δὲν ἔχεις ἀνάγκην νὰ μάθῃς τὰ ὅσα δὲν εὕρισκονται εἰς τὰ πλαίσια τῆς ζωῆς σου. Ἐξέτασον τὸ ἐντός σου μικρὸν σύμπαν, ἵνα ἀποκτήσῃς σαφὴν ἰδέαν περὶ τοῦ Σύμπαντος.

»Φίλοι μου, ἅς γίνω ὀλίγον τί συνεπῆς εἰς τὸν λόγον μου. Ἡ Ἐανθίππη μὲ ἀναμένει.

Ἡ ΑΣΤΟΧΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ἸΝΩΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΩΚΡΑΤΗΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἄλλη σελὶς τοῦ θίου τοῦ Σωκράτους εἶναι ἡ ἐξῆς: Ἄρκετοι ἀπὸ τοὺς εὐπατρίδας τοῦ ἄστεως, ἡμέραν τινά, συνεκεντρώθησαν μακρὰν τοῦ κέντρου τῆς πόλεως, ἵνα ἐκεῖ ἴδουν καὶ θαυμάσουν τὴν περίφημον ἑταίραν Ἰνώην ἐκ Κορίνθου. Ἡ ἑταίρα αὕτη, παρὰ τὴν νεαρὰν αὐτῆς ἡλικίαν, ἐγνώριζε τὸ κάλλος αὐτῆς καὶ ἐθεώρει τὸν ἑαυτὸν της ὡς προνομιούχον τῆς φυσικῆς της χάριτος. Ἦτο εὐκίνητος, εὐλόγιστος, εὐφυής, συνάμα δὲ καὶ θρασεῖα, διὰ νὰ μὴ εἶπω ὀλίγον τι ἀναιδῆς, ἔμπροσθεν τοῦ ἀνδρικοῦ φύλου. Ἐκαυχᾶτο, ὅτι τὰ πλούτη της τὰ ἐδώρισεν εἰς αὐτὴν ἡ θεὰ Ἄφροδιτη, τῆς ὁποίας ἦτο εὐνοουμένη.

Ὅταν μερικοὶ φίλοι ἔπεισαν τὸν μέγαν σοφὸν νὰ λάθῃ μέρος εἰς τὴν μικρὰν πανηγυρίαν των, οὗτος δὲν ἔφερεν ἀντίρρησην καί, οὕτως, ἔφθασαν εἰς μίαν λαμπρὰν τοποθεσίαν καί, ὡς θεαταί, ἀνέμενον τὴν ἐμφάνισιν τῆς νύμφης τῶν δασῶν. Ἐντὸς ὀλίγου ἐνεφανίσθη ἡ Ἰνώη ἐνδεδυμένη μὲ πέπλον διαφανῆ, ὥστε νὰ θεωρῆται περιττός, ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν καὶ τῶν εὐνοουμένων της. Αἱ αὐλητρίδες ἔπαιζον τοὺς αὐ-

λους των, ἐνῶ ἡ Ἰνώη ἐχόρευεν ἕξαλλον χορόν, ἐπιδεικνύουσα εἰς τὰ ὄμματα πάντων τὴν χάριν τοῦ σώματός της καὶ ἐξάπτουσα τὴν φαντασίαν τοῦ ποθομένου. Εἰς ἐκ τῶν συνοδῶν της ὑπεδύθη τὸν Σειληνὸν καὶ προσεπάθει νὰ ἀδράξῃ εἰς τὰς ἀγκάλας του τὴν ποθητὴν νύμφην. Αἱ εἰκόνες ἦσαν τολμηραὶ, τεχνικῶς ὁμως ἀπαράμιλλοι.

Ὅταν ἔληξεν ἡ παράστασις, οἱ παρευρισκόμενοι εἰς μικρὰς ομάδας ἐξηπλώθησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἵνα γευματίσουν καὶ συζητήσουν ἐπὶ τοῦ πρωτοφανοῦς κάλλους τῆς ὠραιότητας Ἰνώης. Ὁ οἶνος προσεφέρετο ἀφθόνως ἐκ μέρους τῶν φίλων τῆς ἑταίρας.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ μέθη ἐθάρυνε τὰς σκέψεις πάντων καὶ δὲν ἐγνώριζον τί ἔλεγον. Ἡ Ἰνώη, μεθυσμένη ἐκ τοῦ ἀκράτου οἴνου, ἐκράτει εἰς χεῖρας της κλάδον ἐκ κισσοῦ, καί, διατρέχουσα τὰς μικρὰς ομάδας, ἐζήτηει, ὡς ἐκραύγαζε, νὰ εὔρῃ τὸν Διόνυσον. Τέλος, ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ Σωκράτους καὶ ἀνεφώνησεν: «Ἴδου ὁ Διόνυσος, λάβε τὸν κλάδον τοῦτον, ὅστις σοῦ ἀνήκει».

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἰνώη, παρερμηνεύεις τὴν ὄρασίν σου καὶ λανθάνεις ὡς πρὸς τὴν προσφορὰν!

Εἰς ἐκ τῶν παρευρισκομένων ἐψιθύρισεν εἰς τὸ ὄδς της: «Εἶναι ὁ Σωκράτης ὁστος». Ἐκεῖνη, ὁμως, τινάξασα τὸν πέπλον της, ἀπήγγειλλεν τὰς ἐξῆς φράσεις ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν αὐλῶν:

ΙΝΩΗ: Εἶμαι ἡ αὔρα, διὰ τὸν κάματον τοῦ ὄδοιπόρου.

Εἶμαι ἡ θεραπαινὶς τῆς θείας Ἐστίας.

Τὸ γόητρον καὶ ἡ ἀπόλαυσις τῶν συμπατριωτῶν μου.

Τὸ θάλασμον τῆς ὀχληρᾶς σκέψεως τοῦ νοῦ.

Ἡ καταπράυνσις τῆς θλίψεως.

Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἴδου, φίλοι μου, διατί πάντες προσφέρουν

εἰς ἐμὲ ἀφθονα δῶρα, διὰ νὰ προσφέρω

κι' ἐγὼ εἰς αὐτοὺς τὴν εὐεξίαν τοῦ σώματος

καὶ τὴν λήθην τῆς σκέψεως.

Στραφεῖσα καὶ πάλιν πρὸς τὸν Σωκράτην εἶπεν:

ΙΝΩΗ: Τί ἄλλος ἔχεις νὰ προσθέσῃς δι' ἐμέ, ὦ τῆς ἐλευθέρως γνώσεως πατέρα;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Πράγματι, εἶσαι ὅ,τι δὲν εἶσαι! Ἀπολαμβάνεις, φίλη τοῦ Βάκχου, τὰ ποικίλα ἀγαθὰ, ἐξαπατώντας τοὺς πάντας, διὰ τὴν ἐφήμερον προσφορὰν σου! Λαμβάνεις εἰς εἶδος καὶ δίδεις εἰς

άπάτην. Ἐάν ἡ χάρι σου ἦτο αἰώνια, θὰ παρέμενες εἰς τὸν Ὀλυμπον καὶ δὲν θὰ περιεφέρεσο, ὡς μαινόμενον ἄνθος, ἐντὸς τῶν θάλτων, ὡς ὁ λωτός, ἐπιφανειακῶς ἔλκεις ἐκείνους, οἵτινες ἀγνοοῦν πόθεν αἱ ρίζαι σου ἀντλοῦν τὴν ὑπαρξίν σου. Ὑπαγε νὰ διδάξῃς, ὅτι ἡ κουφότης διὰ τῆς ὠραιότητος μωραίνει τὴν γνῶσιν καὶ δωρίζει εἰς τὴν μνήμην τὴν πικρίαν τῆς ζωῆς.....

Συνεσταλμένη, ἡ Ἰνώη, ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Σωκράτους, ἀπεσῦρθη εἰς τὸν ὄμιλόν της καί, ὅταν συνῆλθε κάπως, ἐνεφανίσθη καὶ πάλιν ἔμπροσθέν του μὲ κοσμίαν περιβολήν, λέγοντας τὰ ἑξῆς:

ΙΝΩΗ: Διδάσκαλε, ἐγνώρισα καὶ ἀπέκτησα τὴν ὠραιότητα, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν γνῶσιν. Σὺ, διὰ τῆς ἀληθείας, ὡς πυρσὸς ἐφώτισες τὴν νύκτα, ὥστε νὰ γνωρίσω τὴν ἀπαράμιλλον ὠραιότητα τῆς γνώσεως. Διὰ τοῦτο ἐπίτρεψόν μοι νὰ ἐρωτήσω: «Τί τὸ μέγα ἐν σμικρῷ;»

Ὅταν ἡ ἑταίρα ὑπέβαλεν εἰς τὸν σοφὸν τὴν ἐρώτησιν, πάντες περιεκύκλωσαν τὴν Ἰνώην, διὰ νὰ μάθουν τί θὰ ἀπήντα ἡ σωφροσύνη τῆς γνώσεως.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὅσοι ἔχουν ὄρα ἀκούουν, ὅσοι ὅμως ἔχουν ἀντίληψιν κατανοοῦν. Ἡ ἐρώτησις αὕτη, ἔχει τρεῖς ἀπαντήσεις, φίλοι μου, ποὺ συγχωνεύονται:

1ον) Τὸ ἀσύλληπτον, ἐντὸς τοῦ συγκεκριμένου.

2ον) Ἡ ἐνέργεια, ἐντὸς τοῦ κενοῦ.

3ον) Τὸ θεῖον, ἐντὸς τῆς διανοίας.

Ἄρα, τὸ ἀσύλληπτον ἐντὸς τῆς διανοίας.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΕΙ, ΟΤΙ Η ΟΡΘΗ ΣΚΕΨΙΣ ΚΑΙ Η ΣΙΔΗΡΑ ΘΕΛΗΣΙΣ ΟΔΗΓΟΥΝ ΕΙΣ ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΓΝΩΣΕΩΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἐν μέσῳ πολυαρίθμου καὶ ποικίλου πλήθους, ὁ Σωκράτης, μὲ ἀπλὰς φράσεις του, προσεπάθει νὰ ὑποδείξῃ εἰς τοὺς ἀκροατάς του τὴν μεγίστην σημασίαν τοῦ «σκέπτεσθαι».

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐχετε τοὺς πόδας σας διὰ νὰ κινήσθε καὶ νὰ μεταφέρεσθε ἀπὸ τὸ ἐν σημεῖον εἰς τὸ ἄλλο· τὰς χεῖρας σας διὰ νὰ ἐργάζεσθε καὶ νὰ βοηθήτε τὸν ἑαυτὸν σας εἰς τὰς ἀπαραιτήτους ἀνάγκας τῆς ζωῆς σας. Τὸν δὲ νοῦν ἔχετε διὰ νὰ σὰς καθοδηγῇ ὀρθῶς, ἐάν οὗτος λειτουργεῖ ὁμαλῶς. Ὁ νοῦς, φίλοι μου, εἶναι τὸ πη-

δάλιον ὀλοκλήρου τοῦ σημαντικοῦ μας μηχανισμοῦ. Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ στρέψωμεν ὅλην τὴν προσοχὴν μας πρὸς τὴν διατήρησιν τοῦ σώματός μας, ὡς σκάφους, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐδάνεισεν ἡ Φύσις, διὰ νὰ δυνηθῶμεν, μέσῳ αὐτοῦ, νὰ διέλθωμεν τὸν ἄγνωστον ὠκεανὸν τοῦ θείου μας. Ὁ νοῦς εἶναι τὸ κυβερνεῖον τοῦ σκάφους μας. Ὡς ἐκ τούτου, ὁ μηχανισμὸς τοῦ νοῦ εἶναι λεπτὸς καὶ ἔχει ἀνάγκη ἐλέγχου.

» Συνιστῶ, λοιπὸν, εἰς πάντας, τοῦλάχιστον μίαν φορὰν τὴν ἡμέραν, τὴν αὐτοσυγκέντρωσιν. Διὰ τῆς θελήσεως, νὰ ἀποθάλετε ἐκ τοῦ νοός σας πάσας τὰς ὀχληρὰς καὶ ἐπιθυμητὰς σκέψεις σας καὶ νὰ διερωτᾶσθε, τί εἴσθε καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἐγεννήθητε, ὡς καὶ ποῖαν ὁδὸν νὰ ἐκλέξετε: τῆς γνώσεως ἢ τῆς ἀγνωσίας.

» Ὅταν λέγω τῆς «γνώσεως», δὲν ἐννοῶ ἐκείνας τὰς γνώσεις, τὰς ὁποίας ἀποκτᾶ ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς τρεχούσης ζωῆς, ἀλλὰ ἐκ τῆς ἀγνωστοῦ, ἣτις συλλαμβάνεται διὰ τῆς ἀνεπτυγμένης συνειδήσεως, ἢ ὁποία φωτίζει καὶ καθοδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον, διὰ μέσου τῆς ὀρθότητος εἰς τὸν προορισμὸν του.

» Ἐὰν δὲν δύνασθε νὰ πράξετε τοῦτο, τότε στραφῆτε πρὸς τὸν πλησίον σας, ὅστις εἶναι εἰς θέσιν νὰ σᾶς καθοδηγήσῃ, διὰ τοῦ ὀρθοῦ καὶ λογικοῦ του λόγου.

» Ἡ ὁδὸς τῆς «ἀγνωσίας», σᾶς ὀδηγεῖ πρὸς τὸ θάραθρον. Διαλύει πάσας τὰς ἐντὸς σας ἀρετὰς καὶ ἀντλεῖ ἐκ τῆς ζωῆς τὴν ἐμπειρίαν ἐπὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἐπιθυμιῶν σας, χωρὶς νὰ ἔχη ὁ ἄνθρωπος ὑπ' ὄψει του, ὅτι ἡ πείρα τῆς ζωῆς εἶναι ὄπλον ἐπικίνδυνον, ὅταν ἐπωφελῆται ἐξ αὐτῆς, ἀγνοῶντας τὸν θεῖον ἔρωτα (ἀγάπην) πρὸς δημιουργίαν τοῦ ὀφελίμου καὶ ἀγαθοῦ.

» Ἐάν, φίλοι μου, ἐπωφελούμην τῆς πείρας, ὡς ὁ κάθε ἄνθρωπος, σήμερον δὲν θὰ ἤμουν αὐτός, ὁ ὁποῖος εἶμαι, δηλαδὴ ὁ μεσολαβητῆς τοῦ φωτισμοῦ σας. Εἶμαι ἐν ἀπλούστατον μέσον, τοῦ ὁποίου ἡ δυναμικότης, δὲν μοῦ ἀνήκει, ἐφ' ὅσον μεταδίδω αὐτὴν, διὰ νὰ ἀποτρέψω τὴν ἀγνωσίαν νὰ παρέμβῃ καὶ νὰ ὀλοκληρώσῃ τὸ ἔργον τῆς φθορᾶς τῆς.

» Οἱ λόγοι οὗτοι, τοὺς ὁποίους ἐκφωνῶ ἔμπροσθέν σας, πρῶτον διδάσκουν ἐμὲ καί, μετ' ἐμοῦ, διδάσκεσθε καὶ σεῖς. Προσπαθῶ καὶ ἐπιθάλλω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου νὰ ἐφαρμόζῃ τὰ ὅσα διδάσκω; σεῖς, ὅμως, ἔχετε τὴν θέλησιν νὰ ἐφαρμόσητε τὰ ὅσα διδάσκεσθε;

» Ὡς ἄτομον οὐδὲν τὸ ἀληθὲς γνωρίζω, ἔχω ὅμως ὄρα καὶ ἀκούω καὶ γλῶσσαν διὰ νὰ διαλαλῶ τὰ ὅσα τὸ δαιμόνιόν μου μοῦ ὑπ-

αγορεύει. Βοηθῶ, ὅσους ἔχουν ἀνάγκη τῆς βοηθείας μου, χωρίς, ἐν τούτοις, νὰ θεωρῶ τὸν ἑαυτὸν μου γνώστην, ἀλλὰ ἐμπνευστὴν τῆς διδασχῆς. Εἶμαι τὸ μόριον, ἐκ τοῦ ὁποίου λαμβάνετε τὸν σπóρον, ἵνα τὸν καλλιεργήσητε καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ του ἐμπνευσθῆτε τὴν γνώσιν, ὡς φῶς τῆς ὑπάρξεώς σας. Σὰς ὑποδεικνύω τὴν ὁρθὴν ὁδὸν καὶ σεῖς ἀποφασίζετε νὰ τὴν ἀκολουθήσετε ἢ ὄχι. Οὐδένα δύναμαι νὰ βιάσω, ὅταν ἔχη ἐλευθέραν τὴν βούλησιν. Προλέγω, ὅμως, τὰς συμφορὰς τῆς ἐσφαλμένης κατευθύνσεώς σας, ἵνα μὴ ἀσκόπως μεταμεληθῆτε, ἐφ' ὅσον ἔχετε τὸν χρόνον νὰ προλάβετε τὸ κακόν.

— Καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες, εἶπεν εἰς ἐκ τῶν πολλῶν, θὰ φωτισθῶμεν, ὅταν δὲν εἴμεθα πυρσοί, ἀλλ' οὔτε καὶ γνωρίζομεν πῶς θὰ ἀντλήσωμεν τὸ ἀπαραίτητον φῶς;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἄρκει νὰ ἔχετε σιδηρὰν θέλησιν καὶ εἰς σπινθήρ ἐντὸς σας, θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ μεταδώση, ὡς πυρκαϊάν, τὸ φῶς τῆς γνώσεως. Ἐλπίσατε εἰς τὸ γνῶθι σαυτόν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ — ΞΑΝΘΙΠΠΗ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Θὰ ἀναφέρω μίαν εἰκόνα ἐκ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου τοῦ μεγάλου Σωκράτους. Ἡ σύζυγός του Ξανθίππη ἦτο εἰς ἰδιόρρυθμος τύπος. Ὡς ψυχὴ ἦτο ἀπλή, ἐν τούτοις δὲν ἠδύνατο ν' ἀντιληφθῆ τὴν ἀποστολὴν τοῦ σοφοῦ. Εἶχε τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ὁ Σωκράτης τὴν παρημέλει τελείως, μὴ ἐνδιαφερόμενος διὰ τὸν οἶκον του, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Κοινωνίας, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν εὐμάρειαν τῆς οἰκογενειακῆς του ἐστίας.

Ἡ Ξανθίππη ἦτο ζηλόφθονος, ὅταν συσχέτιζε τὸν βίον της μὲ ἐκεῖνον, ποὺ διηγῶν οἱ ἀριστεῖς τοῦ ἄστεως. Ἡ κατάστασις αὕτη, τόσον ἐπέδρα ἐπ' αὐτῆς, ὥστε ἦτο ὑπὲρ τὸ δέον νευρικός τύπος καὶ μὲ τὸ παραμικρὸν νὰ εὐρίσκη ἀφορμὴν, ὅτι ὁ σύζυγός της ἦτο αἰτία νὰ καθυστερῆ ἕναντι τῶν ἄλλων συμπολιτῶν της καὶ νὰ μὴ ἔχη ποτὲ τὴν εὐχέρειαν νὰ ζῆσιν κάπως ἀνετώτερα καὶ νὰ εἶναι εὐυπόληπτος, ὅσον αἱ δέσποιναι τῆς ἐποχῆς της.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Πάλιν ἀναχωρεῖς διὰ τὴν ἀγοράν; Δὲν σ' εὐχαριστεῖ ὁ οἶκος σου καὶ ζητεῖς νὰ εὐχαριστήσης πάντας τοὺς ξένους καὶ ἀγνώμονας; Τί εἶναι ἐκεῖνο, ποὺ σὲ ὠθεῖ νὰ διασχίζῃς τὰς ὁδοὺς,

τὰ κέντρα καὶ νὰ καθηλώνεσαι εἰς τὰ συμπόσια;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἡ συζήτησις καὶ ἡ ἔρευνα. Ἐνῶ εἰς τὸν οἶκόν μου οὐδεὶς εἶναι ἄξιός ν' ἀντιληφθῆ τί λέγω καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ἔρευνῶ.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ : Ἀποκτᾶς θαυμαστάς καὶ οἱ λόγοι σου σκοπὸν ἔχουν νὰ ὑποδουλώνουν τὸ γυναικεῖον φύλον. Δὲν ὁμολογεῖς καλύτερον, ὅτι ζητεῖς ἐρωμένην;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἔχεις δίκαιον. Ἡ μόνιμος καὶ ἀξιολάτρευτος ἐρωμένη μου εἶναι ἡ Ἀλήθεια καὶ αὐτὴν ἀναζητῶ. Μόλις πλησιάσω, διὰ νὰ τὴν συλλάβω, ὡς χέλι ξεγλιστρᾷ ἐκ τῶν χειρῶν μου καὶ γίνεταί ἀφαντος. Αὐτὴ αὐτὴ μὲ παιδεύει περισσότερον ἀπὸ κάθε τι εἰς τὴν ζωὴν.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ : Καὶ ἐξακολουθεῖς ἀκόμη ν' ἀναζητᾶς, ὅ,τι δὲν συλλαμβάνεταί, ἀδιαφορῶν διὰ τὸν οἶκόν σου; Καὶ ὀνομάζεις τοῦτο σοφίαν, ὅταν ὁ πολῦτιμος χρόνος σου καταναλίσκεται μὲ τὴν προσπάθειαν νὰ συλλάβῃς τὰ νέφη;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Τὰ νέφη συστελλόμενα δροσίζουν τὴν Γῆν καὶ τὸν ἄνθρωπον. Μὲ ἄλλους λόγους, διὰ τοῦ τρόπου των, μάς ἐπεκτείνουν τὴν ζωὴν.

Εἰς τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Σωκράτους, ἡ Ξανθίππη, ὀργισθεῖσα ἔτι περισσότερον, ἤρπασε σκεῦος τι πλήρες ὕδατος καὶ κατέβρεξε, ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, τὸν Σωκράτην, λέγουσα:

ΞΑΝΘΙΠΠΗ : Δρόσον ἐζήτεις καὶ παρευθὺς περιελούσθης ὡς τὸ μεμαραμένον φυτόν, ἵνα ἀφυπνισθῆς ἐκ τοῦ ὕπνου τῆς σοφίας σου!

Ὁ Σωκράτης ἐν πλήρει νηφαλιότητι, γελῶντας διὰ τὸν ἀπροσδόκητον θυμὸν τῆς συζύζου του, εἶπε πρὸς αὐτήν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Καλῶς ἔπραξες. Μετὰ τὴν θύελλαν ἀφυπνίζεται ὁ νοῦς, διὰ νὰ θερμανθῆ εἰς τὰς ζωοποιούς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου. Ἀναχωρῶ, ἵνα μὴ ἐξάψω τὴν ὀργὴν σου καὶ γίνω αἴτιος νὰ σὲ πλήξῃ διὰ κεραυνοῦ ὁ Ζεὺς, ὅστις ἀποστρέφεται καὶ τιμωρεῖ τὴν ἀδικίαν.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ : Ἔσο θέβαιος, ὅτι ὁ Ζεὺς δὲν ἐνδιαφέρεται δι' ἐμέ, δὲν διαθέτει χρόνον ἐπαρκῆ διὰ ν' ἀπολέσῃ τὰς θερμὰς ἀγκάλας τῶν παλλακίδων του!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Τότε ἀνάμενον, ὅπως ὁ ἄνεμος σκορπίσῃ τὰ νέφη τῆς ὀργῆς σου καὶ ὁ Ἀπόλλων θερμάνῃ τὴν καρδίαν σου, ἵνα φωτι-

σθη ὁ νοῦς σου καὶ ἡρεμΐσης, ὡς ἀρμόζει εἰς τὴν σύζυγον τοῦ Σωκράτους.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Μὴν ἀργήσης, θὰ σὲ ἀναμένω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Κατὰ τὴν τροχίαν μου, θὰ ἐπανεμφανισθῶ.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΠΑΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΙΩΝΟΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Κάποτε ἐπεσκέφθη τὸν Σωκράτην ὁ Ἴων, ὁ υἱὸς τοῦ Κέφαλου ἀπὸ τὴν Σικελίαν, διὰ νὰ θαυμάσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν μέγα ἄνδρα τῆς ἐποχῆς του καὶ γνωρίσῃ προσωπικῶς, ὡς ἔλεγε, τὴν προσωποποίησιν τῆς Ἀληθείας. Ὅταν ὁ σοφὸς ἤκουσε τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον τὸν ἐπεσκέφθη ὁ Ἴων, γελῶντας εἶπεν εἰς αὐτόν:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐσφαλles, ἀγαπητέ, εἰς τὴν θύραν. Ἡ Ἀλήθεια εἶναι ἡ μόνη Νύμφη τοῦ δρυμόνος, ἥτις δὲν συλλαμβάνεται παρ' οὐδενός. Διὰ τοῦτο παραμένει ἀγνή. Οἱ θεοὶ δυνατὸν νὰ ἔχουν τὰ πάθη των καὶ τὰς φιλοδοξίας των. Τὰς ἐρωτικὰς των διενέξεις καὶ ἐπιθυμίας. Δὲν δύνανται, ὅμως, νὰ συμπεριλάβουν ἐντὸς τοῦ κύκλου των τὴν Ἀλήθειαν, διότι αὕτη προέρχεται πέραν τοῦ ἀσυλλήπτου. Ὁ νομίζων, ὅτι συλλαμβάνει αὐτὴν ἀπατάται. Σκιὰν ἀνόμοιον αὐτῆς ἀλαμβάνει, μέχρις ὅτου ὁ χρόνος ἀποκαλύψῃ τὸν ἔμπαιγμόν του!

ΙΩΝ: Τότε, ὦ Σώκρατες, ζῶμεν ἐντὸς τοῦ συνεχοῦς ψεύδους. Ἀλλὰ τὸ ἀντίστοιχον αὐτοῦ, ποῦ θὰ τὸ εὐρωμεν, ἐφ' ὅσον λέγεις καὶ διδάσκεις, ὅτι τὰ πάντα ἔχουν δύο φάσεις ἐνεργειῶν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἴδου τὸ πρόβλημα, τοῦ ὁποῖου ἡ λύσις εὐρίσκειται ἐντὸς ἐσοῦ. Ἄνευ κόπου, οὐδὲν ἀποκτᾶς ἱκανοποιητικῶς. Διὰ τῆς ἀγνότητος ἀποκτᾶς τὴν δᾶδα, διὰ τῆς ὁποίας θὰ δυνηθῆς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ ἐντὸς σου κόσμου, νὰ κρούσῃς τὴν θύραν τῆς συνειδήσεώς σου καὶ αὕτη θὰ σοῦ εἴπῃ ποῦ ἐδρεύει ἡ Ἀλήθεια, ἀρκεῖ ν' ἀκούσῃς τὴν φωνὴν της, ὁπότε δὲν θὰ ἔχῃς ἀνάγκην νὰ γνωρίσῃς καὶ τὴν μορφήν της! Ὁ λόγος ἐμψυχώνει καλύτερον ἀπὸ τὴν μορφήν, διότι αὐτὸς καθοδηγεῖ, αὐτὸς ἐξηγεῖ καὶ αὐτὸς ἀναπτύσσει τὸ πνεῦμα, διὰ νὰ ἀσκηθῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν διαίσθησιν τοῦ Καλοῦ καὶ Ἀγαθοῦ.

ΙΩΝ: Ποία, ὦ Σώκρατες, εἶναι διαφορά τῶν δύο ἐνεργειῶν,

όταν, και εάν άντελήφθην καλώς, και αϊ δύο προέρχονται από την αϋτήν πηγήν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Έάν, φίλε, θέλῃς νά κορέσης την δίψαν σου και διά τῆς μιᾶς χειρός μου σοῦ προσφέρω κύπελλον κενόν και διά τῆς ἄλλης κύπελλον πλήρες ὕδατος, τί θά ἐκλέξης;

ΙΩΝ : Τὸ πλήρες ὕδατος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Διότι τοῦτο εὐεργετεῖ την ἀνάγκην τῆς στιγμῆς σου. Ἐκλέγεις τὸ ὀρθόν. Διατί, τότε, ἐκ τῶν δύο ἐνεργειῶν νά μῆ ἐκλέγῃς πάντοτε τὸ ὀρθόν, διά νά κορένης την δίψαν τοῦ πλησίον σου; Διά τοῦ κορεσμοῦ τῆς δίψης γεννᾶται τὸ παράσιτον τῆς ἀπληστίας, ὁπότε δὲν ἐκλέγεις τὸ ὀρθόν μόνον, ἀλλὰ και τὸ ἐσφαλμένον, ἀφαιρῶντας ἐκ τῶν χειρῶν μου και τὰ δύο κύπελλα.

Ἡ ΑΣΠΑΣΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ :

Ἡμέραν τινά, ἐπιστρέφων ὁ Σωκράτης ἐκ τῆς ἀγορᾶς πολὺ ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους, εἶβren εἰς τὸν οἶκον του την ὠραισιότατην Ἀσπασίαν, ἣτις ἦτο συγγενῆς τῆς Ξανθίππης, νά συνομιλοῦν περὶ τῆς οἰκιακῆς ζωῆς των. Ὁ σοφὸς ἐχαιρέτησε την Ἀσπασίαν και ὕστερον ἠρώτησεν αὐτήν περὶ τοῦ Περικλέους.

ΑΣΠΑΣΙΑ : Σωκράτη, οἱ πολῖται μᾶς φθοιοῦν και ἐπιρρίπτουν ἀναισχύντως κατηγορίας ἐναντίον τοῦ συζύγου μου, θίγοντας πλαγιοτρόπως και την ἀξιοπρέπειάν μου. Ἐκατῶρθωσαν, οἱ ἐχθροί μας, νά προσβάλουν την ἠθικὴν ὑπόστασίν μας, μῆ ἀντιλαμβανόμενοι, ὅτι τὰ μεγάλα ἔργα τῆς Ἀκροπόλεως ἔχουν σκοπὸν νά δικαιωῖσουν την λάμπην τοῦ ἑλληνικοῦ Πνεύματος και νά προσηλυτίσουν τοὺς ξένους εἰς τὸ ἄστυ τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ κατάσταση αὐτὴ μᾶς εἶναι λίαν ὀχληρά.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Μῆ στενοχωρῆσαι, Ἀσπασία, οἱ φθονεροὶ και κακόβουλοι εἶναι ἐλάχιστοι. Μῆ δυνάμενοι νά ἐπιδείξουν εἰς τὰ ὄμματα πάντων ἔργον ἀθάνατον, διά τῆς ὑπουλότητος σεῖοῦν τὰ σιδηρὰ θεμέλια, οὐχὶ τοῦ ἔργου, ἀλλὰ τῶν πρωτεργατῶν αὐτοῦ, διά νά σφετερισθοῦν αὐτοὶ οὗτοι την δόξαν. Μῆ χωλαίνεσαι, ἡ θεία Δικαιοσύνη θά φωτίσῃ τὸν νοῦν τοῦ Περικλέους, ὥστε ν' ἀντικρούσῃ, διά τοῦ λόγου του, τοὺς σκώληκας, οἷτινες, διά τῶν προσωρινῶν των πτερύγων, πείθουν τοὺς ἀδαεῖς ὅτι εἶναι ἱερά πτηνά! Ἡ πτώσις των θά ἀποδεί-

Ξη τὴν καταγωγὴν των καὶ τότε θὰ ἀφυπνισθοῦν ἐκ τοῦ ληθάργου οἱ πεισθέντες καὶ θὰ καταρῶνται τοὺς παρακινήτας, πρὸς στερέωσιν τοῦ κύρους τοῦ Περικλέους.

ΑΣΠΑΣΙΑ: Οἱ πολῖται δὲν ἔχουν ὀφθαλμούς, διὰ νὰ ἴδουν ὁποῖον ἔργον τοὺς παραδίδομεν!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἔχουν ὀφθαλμούς, μὴ ἔχοντας ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτούς, διότι ἔχουν καὶ ὄψα, ὡς δὲ γνωρίζεις ὁ λόγος προηγεῖται τῆς εἰκόνας, ἐνῶ ἡ εἰκὼν συμπληροῖ τὸν λόγον.

ΑΣΠΑΣΙΑ: Καὶ ἐὰν ἡ συμπλήρωσις τοῦ λόγου, διὰ τῆς εἰκόνας, εἶναι ἐσφαλμένη;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Τὴν εἰκόνα θὰ διαδεχθῆ ὁ ἰσχυρότερος λόγος καὶ εἰς αὐτὸν ὁ Περικλῆς εἶναι ἰκανώτερος τοῦ ἰκανοῦ νὰ διασπεύρῃ τριτόλους!

ΑΣΠΑΣΙΑ: Τί λέγει, Σωκράτη, τὸ δαιμόνιον σου; Θὰ ἀπαλαχθῶμεν ἐκ τῆς ἀδίκου καὶ θαρείας κατηγορίας τῶν ἐχθρῶν μας;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐὰν ἡ Δικαιοσύνη, πράγματι, εἶναι θεῖον δῶρον εἰς τὸν ἄνθρωπον, θὰ δικαιωθῆτε πανηγυρικῶς. Διότι ἡ χώρα αὕτη, ἥτις ἐγαλούχησε τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως καὶ ἔδωκεν πτέρυγας εἰς τὴν Δημοκρατίαν, δὲν δύναται ν' ἀγνοῇ τὴν Δικαιοσύνην ὡς στυλοβάτην τῆς εὐημερίας, τῆς προόδου καὶ τοῦ μεγαλείου μιᾶς χώρας, ὡς εἶναι αὕτη. Ἐὰν, παρὰ χρῆμα, ἡ Πολιτεία σφάλῃ καὶ ἐνοχοποιήσῃ τὸ Δίκαιον, τοῦτο θὰ ἐσῆμαινε τὴν παρακμὴν τῆς καὶ τὴν σύντομον πτώσιν τῆς. Μὴ φοβοῦ, Ἀσπασία, τὸ δαιμόνιον μου μοι ἀναγγέλλει τὴν νίκην τοῦ Δικαίου, ἥτοι τὸν θρίαμβον τοῦ Περικλέους.

ΑΣΠΑΣΙΑ: Οἱ λόγοι σου, ὦ μέγαλε τοῦ Πνεύματος φίλε, ἐνεθάρρυνον τὴν καρδίαν μου καὶ ἀνεπτέρωσαν τὸ ἠθικόν μου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Δὲν προλέγω τὸ ἀκαθόριστον, ἀλλὰ συμπεραίνω τὴν ἀπόφασιν τοῦ Δικαίου. Τὸ φῶς διαλύει τὸ σκότος καὶ οὐχὶ τὸ σκότος τὸ φῶς.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἐρωτηθεὶς κάποτε ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὸν Ἄμαντα, τὸν υἱὸν τοῦ Ἄρατου ἀπὸ τὴν Σάμον, ἐὰν πράγματι ἀγαπᾷ τὰ ζῶα, οὗτος τοῦ ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἐάν, φίλε, δὲν ἀγαπᾷς αὐτά, ἢ ἐρώτησίς σου εἶναι ἄστοχος. Ἐάν, ὅμως, ἀγαπᾷς τὰ ζῶα, θὰ ἔπρεπε ν' ἀποδείξῃς τὴν ἀγάπην σου, σεβόμενος αὐτὰ ὡς ἔμψυχα ὄντα. Ἄρα, ἐκ τῆς προθέσεώς σου νὰ μάθῃς ἐὰν ἀγαπῶ ἢ ὄχι αὐτά, προκύπτει, ὅτι εἶσαι ἀδιάφορος πρὸς τὰ ζῶα.

ΑΜΑΝΤΑΣ : Πράγματι, ὦ Σώκρατες, διατί ν' ἀποκρῦψω τὴν ἀλήθειαν; Δι' ἐμὲ εἶναι ὄντα ὑποδεέστερα καὶ ἀσήμαντα νὰ σπαταλᾷ τις τὸ πνεῦμα του, ἐὰν εἶναι ἢ ὄχι ἄξια τοσαύτης προσοχῆς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Καὶ θεωρεῖς, ὦ Ἄμαντα, τὸν ἑαυτὸν σου ἀνώτερον αὐτῶν;

ΑΜΑΝΤΑΣ : Βεβαίως, ἐφ' ὅσον ἡ λογικὴ μου τὸ ὑπαγορεύει.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ποῖος σοῦ εἶπεν, ὅτι ἡ λογικὴ εἶναι τὸ ἅπαν τῆς ὀρθότητος ὅταν τὸ μέρος αὐτοῦ τοῦ λόγου διαστρέφει τὴν ἀλήθειαν;

ΑΜΑΝΤΑΣ : Τότε διατί, Διδάσκαλε, ἐγκωμιάζεις τὴν λογικὴν ὡς ὀρθότητα τοῦ λόγου;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Τὴν λογικὴν, ἥτις πηγάζει ἐκ τῆς Ἀληθείας ἐγκωμιάζω καὶ οὐχὶ ἐκείνην, ἥτις πηγάζει ἐκ τοῦ ψεύδους, ἵνα διὰ τῆς ἀληθοφανείας τῆς ἐμπλέξῃ τὸν ἀνίδεον εἰς τὸν τροχὸν τῆς ὑποκειμενικότητος.

ΑΜΑΝΤΑΣ : Ὡστε σύ, ὦ Σώκρατες, ἀδιακρίτως ἐνδιαφέρεσαι δι' ὅλα τὰ εἶδη τῶν ζῶων, καλὰ ἢ μοχθηρὰ, ἀγαθὰ ἢ θλαθερά!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἐάν ἔπρεπε, φίλε, ν' ἀποστρέφωμαι τὰ μοχθηρὰ καὶ θλαθερὰ, θὰ ἔπρεπε ν' ἀπομακρυνθῶ πρῶτον ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ὡς τὸ πανουργότερον καὶ θλαθερώτερον θηρίον τῆς Γῆς. Καὶ ὅμως, κατοικῶ καὶ συναναστρέφομαι μετὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀγωνιζόμενος νὰ δαμάσω εἰς αὐτοὺς τὰ κακὰ ἔνστικτα καὶ νὰ τοὺς ὑποδείξω τὴν ὀρθὴν ὁδόν, πρὸς ὄφελος αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τῆς Κοινωνίας εἰς ἣν διαβιοῦν.

»Τὰ ζῶα, διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τοῦ ἐλαστικοῦ τρόπου, δύνασαι νὰ δαμάσῃς καὶ νὰ ἐξημερώσῃς. Τὴν σκοτεινὴν ὅμως ἄβυσσον τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύνασαι εὐκόλως νὰ διερευνήσῃς καὶ νὰ πατάξῃς τὰς ἀλλοπροσάλλους ἐστίας τοῦ κακοῦ των πνεύματος. Ὑποτιμᾷς τὰ ζῶα, διότι δὲν ἔχουν πνεῦμα, ὡς τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ὅμως ἔχουν νοημοσύνην τόσην, ὅσην ἀγάπην δὲν ἔχουν οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Πῶς νὰ μὴν ἀγαπῶ τὰ ζῶα, τῶν ὁποίων ἡ ἀφοσίωσις καλύπτει τὴν εὐγνωμοσύνην των πρὸς τὸν ἄνθρωπον; Ἡ ἀδιαφορία πρὸς αὐτά, εἶναι ἔνδειξις τῆς ἐπιτολαίας σκέψεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις δὲν

ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν ἀγαθότητα εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΠΑΝΤΑ ΕΙΣ ΕΠΑΙΝΟΥΝΤΑ ΑΥΤΟΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἄπο τὰς ἀμετρήτους σελίδας τῆς ζωῆς τοῦ Σωκράτους, μεταδίδω, φίλοι μου, ὅσας δύναμαι, ἵνα ἀποκτήσετε σαφῆ ἰδέαν περὶ τοῦ κολοσσοῦ τῆς γνώσεως. Ἔχω σκοπὸν νὰ σᾶς μεταδώσω καὶ συζητήσεις του μετὰ τοῦ Πλάτωνος, διὰ νὰ ἐνοήσετε ὅποια ἦτο ἡ διαφορά πολλῶν ἐκ τῶν ἀντιλήψεων ἐπὶ διαφόρων σημείων. Ἐὰν ὁ Πλάτων, διὰ τῶν ἔργων του, μεταφέρῃ τὰς ἀντιλήψεις του εἰς τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει τὸν σοφόν, μειδιῶντα, τὰ λέγει εἰς τὸν περίφημον μαθητὴν αὐτοῦ Πλάτωνα, νὰ προσέχη καὶ νὰ μὴ συγχύζη πρόσωπα καὶ ἀντιλήψεις καὶ νὰ δημιουργῇ ἐντυπώσεις ἐσφαλμένας εἰς τοὺς ἀναγνώστας του. Εἶναι ἀναγκαῖον, ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ σημείου, νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν τοῦ Σωκράτους καὶ οὐχὶ τὴν σκέψιν τοῦ Πλάτωνος, ὅσον ἄξιος τεχνίτης τοῦ λόγου λογίζεται. Ὁ Σωκράτης ἦτο ἀκέραιος χαρακτήρ. Ἐὰν δὲν ἦτο θέβαιος ἐπὶ οἰουδήποτε σημείου, ἀπέφευγε νὰ δώσῃ ἐξήγησιν, ἥτις ἠδύνατο νὰ ἦτο ἀργότερον ἐσφαλμένη. Ὁ Σωκράτης, διὰ τῆς τακτικῆς του, ἐλογίζετο καὶ προφήτης, διότι προέβλεπε μελλοντικὰ γεγονότα, ὡς ὁ θεατὴς νὰ παρακολουθῇ ἐντυπωσιακὸν θέατρον ἢ ἄλλο τι θέαμα. Ὁ Πλάτων παρέλειψε εἰς τὰ ἔργα του ν' ἀναφέρῃ τὴν προφητικὴν δεινότητα τοῦ Διδασκάλου του, ἵνα μὴ συγχύσῃ τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ ἀκατάλληλα πεδία τοῦ λόγου. Ὁ Σωκράτης δὲν ἔχει μελετηθῆ ἐπαρκῶς· παραμένει ἄγνωστος εἰς τὸ ἦθος, εἰς τὴν σκέψιν καὶ εἰς τὸν λόγον του. Τὸν ἐπαρουσίαζεν ὁ Πλάτων μᾶλλον πλατωνίζοντα, ἐνῶ ἡ σιδηρὰ θέλησις καὶ προσγειώσις του ἦσαν διάφοροι τοῦ μαθητοῦ του. Εἰς ἄλλα ἔργα τῶν μαθητῶν τοῦ Σωκράτους σκιαγραφεῖται ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀνδρὸς μὲ περισσοτέραν ἀκρίβειαν. Δυστυχῶς, τὰ ἔργα αὐτὰ ἐκλάπησαν καὶ ἄλλα ἀπωλέσθησαν.

Εἰς μίαν δειλινὴν συγκέντρωσιν ἔξωθι τῶν προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς ρήτωρ ἤλκυσεν τὴν προσοχὴν πολλῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἔμενον ἐνθουσιασμένοι ἐκ τῶν ὕσων ἤκουον. Εἰς πολίτης, στραφεὶς πρὸς τὸν πλησίον του φίλον, τοῦ εἶπεν:

— Ἐὰν ἦτο ἐδῶ ὁ Σωκράτης θὰ τὸν ἀπεστόμωνεν. Εἶναι ὁ πλέον

πεφωτισμένος νοῦς, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισα ποτέ.

Συμπτωματικῶς ὁ Σωκράτης παρευρίσκετο πλησίον του, ἤκουσε τὸν ἔπαινον καί, στραφεὶς πρὸς τὸν ἄγνωστον, τοῦ εἶπεν:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Πολίτα Ἀθηναῖε, κατὰ τὴν γνώμην μου, οὐδεὶς εἶναι ἀδικημένος ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου, τοῦ νοῦ. Ὁ ἔχων θέλησιν δύναται νὰ καλλιεργήσῃ αὐτόν, ἵνα ἀπολαύσῃ ἀργότερον τοὺς καρπούς του. Ὁ μὴ ἔχων θέλησιν, γίνεται ἕρμαιον τῆς τύχης του καὶ τότε μόνον μεταμελεῖται, ὅταν πλέον θὰ εἶναι ἀργά, πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ ἀπολεσθέντος καρποῦ.

»Ο νοῦς, φίλε μου, εἶναι ἡ λυχνία, ἡ προστατεύουσα τὸν ἐντὸς της δεχόμενον φωτισμόν. Ἐάν δὲν τὸν προστατεύσῃ, ὁ ἄνεμος ἐπαινελημένως θὰ σθέσῃ τὸν φωτισμόν τοῦ νοῦ καὶ τὸ σκότος θὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ, ὥστε, ἐάν καὶ πάλιν φωτισθῇ ὁ νοῦς, δὲν θὰ ἔχη, ἀλλ' οὔτε καὶ θὰ δύναται ν' ἀποκτήσῃ, τὴν γνώσιν τῆς ἀσθέστου λυχνίας. Ἄρα, τὸ φῶς μεταδίδεται εἰς ὅλους, ὡς αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Ἐάν πολλοὶ ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τὴν φώτισιν, τοῦτο θὰ ἀποβῇ εἰς θάρος των, ὅταν θὰ ἔχουν ἀνάγκην αὐτῆς.

»Εἰς σὰς ἔγκειται ἡ καλλιέργεια τοῦ νοῦ καὶ ἡ διατήρησις τῆς λάμψεώς του. Ἐξ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως (τοῦ νοῦ) ἀδικεῖται μόνον ἐκεῖνος, ὅστις δὲν ἔχει θέλησιν καὶ ἀφίνει ἑαυτὸν ν' ἀδικῆται.

— Διδάσκαλε, εἶπεν ὁ ἄγνωστος, σὺ δὲν εἶσαι λύχνος, ἀλλὰ ἥλιος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐάν οὕτω μ' ἐκλαμβάνεις, ἔχω νὰ σοῦ εἶπω καὶ κάτι ἄλλο. Τὰς ἀκτίνας μου παρεμποδίζουν τὰ ἀνθρώπινα νέφη, ἵνα μὴ θερμάνω τὰς παγεράς καρδίας τῶν συμπατριωτῶν μου. Τὸ φῶς τῆς γνώσεως εἶναι σταθερόν, τὰ νέφη ὁμως, ὡς προσκόμματα, εἶναι ἀσταθῆ καὶ παραπλανητικά. Ἀλλοιώνουν τὴν μὴ σταθερότητα τῆς γνώσεως. Διὰ τῆς θελήσεως νὰ διατηρήσετε τὴν ἀγνήν φώτισιν καὶ θὰ γίνετε καὶ σεῖς ἥλιοι ἐντὸς τοῦ σκότους ποῦ σὰς περιβάλλει.

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ — ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΥ Εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Φειδία

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Εἰς τοὺς χρόνους, ποῦ ὁ Σωκράτης εἰργάζετο εἰς τὰ ἐργαστήρια τοῦ μεγάλου γλύπτου Φειδία, καθ' ἣν στιγμὴν ἐσμίλευε τὸ ἔργον

του μετὰ προσοχῆς, ὁ νοῦς του εὐρίσκετο μακρὰν τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου.

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ : Διατί, Σωκράτη, ἀφαιρεῖσαι εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς φυσικῆς ὁμοιότητος; Τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σὲ ἀπασχολεῖ τόσον, ὥστε νὰ ὑποθέτω ὅτι ἐργάζεσαι, οὐχὶ ὡς Σωκράτης, ἀλλ' ὡς ξένος πρὸς τὸν ἑαυτὸν σου;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Φίλε Πολύκλειτε, προσπαθῶ διὰ τῆς ἀπομιμήσεως νὰ δημιουργήσω κάτι τὸ κομψόν, τὸ ἀρίστοτεχνικόν, τὸ ὠραῖον, ἀλλὰ ἄνευ ψυχῆς· καὶ διερωτῶμαι, εἰς τί θὰ συμβῆλῃ τοῦτο εἰς τὴν καλυτέρευσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν, διὰ τῆς εἰκαστικῆς τέχνης, οὐδὼς δαμάζω εἰς τὸν ἀνθρώπον τὴν πονηρὰν του φύσιν;

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ : Καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες, νομίζεις, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ δαμάσῃς πᾶν τὸ πονηρὸν ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Διὰ τῆς πειθοῦς καὶ τῆς ἀσκήσεως εἰς αὐτὸν τῆς συνηθείας ν' ἀποκτήσῃ θέλησιν.

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ : Μήπως διὰ τῆς εἰκονιζομένης παραστάσεως, δὲν δύναται ὁ ἀνθρώπος ἀπὸ θαυμασμὸν ν' ἀντιληφθῇ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ὑπερφυσικοῦ, τοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ χρέους του;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἀγαπητὲ Πολύκλειτε, οἱ θεοὶ δὲν θὰ ἐδημιούργουν ἀνθρώπους, ἀλλ' ἄψυχα ἀγάλματα, διὰ νὰ εὐφράνουν τὴν ὄρασιν καὶ πικρὰνουν τὴν καρδίαν των.

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ : Κατὰ τὴν γνώμην σου, ποῖον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δίδει ζωὴν πέριξ ἡμῶν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἡ κίνησις!

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ : Ἡ γλυπτικὴ δὲν εἶναι κίνησις;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Εἰκαστικὴ. Ἡ τῆς ἐμπνεύσεως κίνησις δὲν ἔχει ὄρια εἰς ὅλους τοὺς ὀρίζοντας.

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ : Καὶ ποία εἶναι ἡ κίνησις αὕτη;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Θέλεις νὰ εἴπῃς ἡ ἐμπνευσις τῆς κινήσεως, τῆς ἀναζωογονούσης τὸν χῶρον καὶ τὸν χρόνον! Ἡ δύναμις αὕτη, εἶναι μόνον τοῦ λόγου. Ὁ λόγος δίδει τὸ κάλλος εἰς τὴν δυσμορφίαν. Ἐλξιν εἰς τὸ ἄτομον. Ζωὴν εἰς τὸν περιβάλλοντα κόσμον μας. Παρηγορίαν, ἐμψύχωσιν, θάρρος, μὀρφωσιν, ποικιλίαν ἐκφράσεων, ἐν ὀλίγοις, τὸ ἅπαν ἐν τῇ ζωῇ. Ἐὰν οἱ θεοὶ δὲν ὠμίλουν, ὁ λόγος δὲν θὰ εἶχεν ἔννοιαν· καὶ ὅ,τι δὲν ἔχει ἔννοιαν δὲν ἀποδίδει, οὔτε τὸ Καλόν, οὔτε τὸ Ἄγαθόν, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὸ Ὠραῖον!

Ἐκεῖνη τὴν στιγμὴν ἐπαρουσιάσθη ἔμπροσθεν τῶν δύο ἀνδρῶν ἡ

ἄραιοτάτη Δανάη καὶ τοὺς προσέφερεν ἐντὸς κυπέλλων δροσερὸν ὕδωρ. Ἐπωφελούμενος τῆς παρουσίας τῆς, ὁ Σωκράτης εἶπεν εἰς τὸν Πολύκλειτον:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐάν σου εἶπω νὰ ἐκλέξης μεταξύ τῆς Δανάης καὶ τοῦ προπλάσματός τῆς, ποία θὰ ἦτο ἡ ἐκλογή σου; Τῆς ζωντανῆς ὄντότητος ἢ τοῦ ψυχροῦ προπλάσματος; Τῆς ζώσης φωνῆς ἢ τῆς σιωπῆς; Τῆς κινουμένης ζωῆς ἢ τῆς ἀποκρυσταλλωμένης νέκρας; Τοῦ λόγου ἢ τῆς νεκρικῆς ἀθύσσου;

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ: Ὅπως θέτῃς τὰ πράγματα, θεθαίως καὶ προτιμῶ τὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν νέκραν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἄρα ὁ Λόγος προηγεῖται εἰς τὴν Ζωὴν καὶ τὸν Θάνατον, διότι εἶναι Δημιουργὸς πάσης κινήσεως.

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ: ὦ Σώκρατες, ἀντιλαμβάνομαι, ὅτι ἡ Γλυπτική, νὰ μὲν εἶναι ἀρίστη τέχνη, ἀλλὰ σὲ ἀδικεῖ. Σὺ, κρύπτεις κάποιον ἥλιον ἐντὸς σου, ποὺ ἔχουν τὴν ἀνάγκην του οἱ πολῖται τοῦ ἄστεως.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὁ ἥλιος θὰ ἀνατείλῃ ἐν τῇ δύσει του! Διὰ ν' ἀντιληφθοῦν πάντες, ὅτι ἡ θερμότης τῆς ἀγάπης φωτίζει καὶ οὐχὶ ὁ παγετῶν τοῦ σκότους.

Ο ΚΡΙΤΩΝ ΣΥΝΙΣΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΩΚΡΑΤΗΝ ΝΑ ΜΥΗΘΗ ΕΙΣ ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Εἰς ὁμήγουριν τινά, μερικοὶ φίλοι τοῦ Σωκράτους, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Κρίτωνα, προσεπάθουν νὰ τὸν πείσουν, ὅπως μυηθῇ εἰς τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια, διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους:

ΚΡΙΤΩΝ: Διατί, ὦ Σώκρατες, ἀρνεῖσαι νὰ μυηθῆς εἰς τὰ Μεγάλα Μυστήρια, ὅταν γνωρίζῃς, ὅτι ἐντὸς αὐτῶν συγκαταλέγονται πρόσωπα μὲ τεραστίαν ἰσχύν, τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι εἰς θέσιν, ἐάν τυχὸν καὶ τὰ χρειασθῆς, νὰ ὑπερασπίσουν τὸ Δίκαιον καταδικάζοντες τὴν Ἄδικίαν, ὡς διαφθείρουσαν τὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου; Διατί ἐπιμένεις νὰ εὐρίσκεσαι μακρὰν τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης φρουρᾶς καὶ νὰ ἐκτίθεσαι εἰς τὸν κίνδυνον, ὅταν ἔχῃς τὸν τρόπον νὰ σὲ ὑπερασπισθῇ ἢ ἰσχύς τῶν ὑψηλὰ καθημένων; Τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σὲ ἀποτρέ-

πει, νὰ γίνης καὶ σὺ μέλος τῆς ἰσχυρᾶς αὐτῆς Ὁργανώσεως; Μήπως διαφωνεῖς μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζεις;

ΠΛΑΤΩΝ: Διὰ νὰ μὴ θέλῃ ὁ Σωκράτης νὰ μνηθῆ εἰς τὰ Μυστήρια, ἀσφαλῶς ὑπάρχει λόγος τις, τὸν ὁποῖον ἴσως νὰ μὴ θέλῃ νὰ ἀνακοινώσῃ. Πολὺ πιθανόν, τὸ δαιμόνιον τοῦ νὰ τὸν παρεμποδίσῃ, χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ γνωρίζῃ τὸν λόγον καί, διόλου ἀπίθανον, νὰ γνωρίζῃ τὸν λόγον, ἀλλὰ νὰ ἀρνήται νὰ δώσῃ ἐξήγησιν, παρεμποδιζόμενος εἰς τὴν ἐκμυστήρευσιν ταύτην ἀπὸ τὸ δαιμόνιον τοῦ. Τίς γνωρίζει τὸν λόγον!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΟΣ: Ὁ ἥλιος δὲν φωτίζει, ὅταν ἡμεῖς τὸ θέλομεν, ἀλλ' ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμὴ νὰ μᾶς φωτίσῃ!

ΚΡΙΤΩΝ: Ὁρθῶς. Ὁ ἥλιος εἶναι οὐράνιον φαινόμενον καὶ ὁ Σωκράτης ἐπίγειον. Ὁ ἥλιος δὲν συνδιαλέγεται μεθ' ἡμῶν, ἐνῶ ὁ Σωκράτης εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα μας, ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ συνδιαλεγώμεθα μετ' αὐτοῦ. Ἡ σιωπὴ εἶναι ἀθαίρετον δικαίωμα. Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαταράξῃ τὴν σιωπὴν τοῦ, ἥτις γνωρίζει περισσότερα τοῦ λόγου. Ἄφετε τὴν σιωπὴν νὰ κρίνῃ τοὺς λόγους μας!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἀγαπητοὶ μου, ὅσοι εὐρίσκονται μακρὰν τῆς σκέψεώς μου ἐπόμενον εἶναι αἱ σκέψεις των νὰ μὴ συμφωνοῦν μὲ τὴν ἀκαθόριστον ἰδικὴν μου. Ὅλοι γνωρίζετε, ὅτι αἱ ἀκτίνες τοῦ ἥλιου ἔχουν εὐεργετικὰς ἰδιότητες ἐπὶ τῆς γῆϊνης ζωῆς μας. Ἐάν λοιπόν, ὁ ἥλιος ἐτοποθετεῖτο ἐντὸς ἐρμητικῶς κεκλεισμένου κιβωτίου, ἡ γῆ δὲν θὰ ἀπελάμβανε τὰς εὐεργετικὰς του δυνάμεις. Καί, ἐν ταύτῃ περιπτώσει, οὐδεμίαν ἀξίαν θὰ εἶχε δι' ἐμὲ ὁ ἥλιος. Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια εἶναι δι' ἐμὲ ὁ κεκλεισμένος ἐντὸς κιβωτίου ἥλιος. Ὅταν ἡ Ἀλήθεια δὲν διαλαλήται, τὸ ψεῦδος θριαμβεύει καὶ ὁ μῦθος ἔξαπατᾷ τὴν φαντασίαν εἰς θάρος τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς Δικαιοσύνης. Ἐπομένως, ὅπως τοῦ ἥλιου αἱ ἀκτίνες εὐεργετοῦν οὕτω καὶ αἱ ἀκτίνες τῆς Ἀληθείας φωτοδοτοῦν τὸ πνεῦμα ὑπὲρ τοῦ Ὁρθοῦ καὶ Καλοῦ. Μὴ ἀναμένετε φωτισμὸν ἀπὸ φάρον ἄνευ ἀκτίνων. Δὲν γνωρίζω ἀλλ' οὔτε καὶ κακολογῶ τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια. Ἀπλῶς δὲν ἀνέχομαι τὸ φῶς νὰ τὸ ἀπολαμβάνουν οἱ ὀλίγοι, ὡς νὰ ἦσαν οἱ οἱ ἐκλεκτοὶ τῶν θεῶν, καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, μετ' ἐμοῦ, νὰ εἶναι οἱ ἀπόκληροι τῆς Μοίρας. Ἡ Θεότης δὲν ἀδικεῖ. Ἀδικεῖ ὁ ἄνθρωπος. Διὰ τοῦτο ἐπανειλημμένως δοκιμάζεται ἀπὸ τὴν ἐνοχλήν του. Κλειστὰ κέντρα μὲ κλειστὴν γνῶσιν εἶναι σκοτεινὰ, διὰ

τὴν πνευματικὴν διάπλασιν τῶν μελῶν του. Ἡ Ἀλήθεια ὡς γνῶσις τοῦ Ὁρθοῦ, ἐλευθέρως ὑμνεῖ τὴν Δικαιοσύνην.

ΕΙΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΝ ΤΟΥ ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΠΑΝΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΝΙΕΩΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Τὰ ὅσα μεταδίδω, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ μεγάλου Σωκράτους, εἶναι σελίδες κατὰ σειράν ἐκλογῆς καὶ οὐχὶ κατὰ χρονολογικὴν σειράν. Ὑπάρχουν σελίδες, ὅπου ὁ Σωκράτης λαμβάνει θέσιν Διδασκάλου καὶ ἄλλοτε πάλιν ἀποροῦντος μαθητοῦ. Διεχειρίζετο τὰ θέματά του κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οὐδέποτε ὁ λόγος του παρέμενε κενός.

Εἰς μίαν συγκέντρωσιν διοργανωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου, οἱ προσκεκλημένοι ἦσαν μὲν ὀλίγοι ἀλλ' ἐκλεκτοί. Ὅλοι ἔλαβον θέσιν ἀνάλογον μὲ ἐκείνην ποῦ ἤρμοζεν εἰς αὐτούς, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Ἀλκιβιάδου, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις ἦτο πλησίον τοῦ Σωκράτους, ἵνα, ὡς ἔλεγε, μὴ ἀπωλέσῃ μηδὲ λέξιν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου σοφοῦ.

Ὁ κυπριακὸς οἶνος δὲν ἔπαυε νὰ πληροῖ τὰ κενὰ κύπελλα τῶν συνδαιτημόνων, ὥστε μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, μὴ ἐξαιρουμένου καὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἐξετροχιάσθησαν καὶ δὲν ἐγνώριζον τί ἔλεγον. Ὁ Ζηνίας παρίστα τὴν ἐπαναστατημένην διὰ τὸν ἔρωτα γυνήν, μιμούμενος, διὰ διαφόρων ἀκκισμῶν, τοὺς κρύφious πόθους αὐτῆς καὶ ἐπιθυμίας. Πάντες οἱ παρευρισκόμενοι, ἀκόμα καὶ αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους, ἐγέλων ἀκαταπαύστως, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μιμήσεώς του καὶ τοὺς εὐφυέστατους ἀλλὰ ἀπρεπεῖς λόγους τοῦ Ἀλκιβιάδου.

Τέλος, ἡ μέθη ἀπεκοίμησε τοὺς περισσοτέρους πλὴν 2 - 3 μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Σωκράτης, οἵτινες παρέμεινον ἀγέρωχοι καὶ ἀκαμπτοι πρὸ τοῦ Βάκχου.

— Εἰς ποίαν ὀδυνηρὰν κατάστασιν, εἶπεν εἷς, φέρει ἡ μέθη τὸν ἄνθρωπον; καὶ ἐρωτῶ: διατί ὁ νοῦς ὑπεδουλώθη εἰς τὸ πάθος;

Καὶ ἕτερος ἀπήντησεν:

— Διότι τὸ πάθος κατέκτησε τὸν νοῦν!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Καὶ ἰδοῦ, πῶς ὁ ἄνθρωπος, διὰ τῆς θελήσεώς του, ἐγένετο ὑποδεέστερος τοῦ κτήνους. Ὅταν δὲν γνωρίζῃ τί πράτ-

τει, εις τί τοῦ εἶναι χρήσιμος ἡ εὐστροφία τοῦ νοῦ; Προκαλεῖ τὸν γέλωτα εἰς θάρος τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ καὶ τὸν οἶκτον ἡμῶν, ὅταν τὸ ὠραῖον μεταμορφοῦται εἰς δύσμορφον!

ΜΕΝΙΞΟΣ: ὦ Σώκратες, νὰ στρέψωμεν τὴν συζήτησιν πρὸς τοὺς ἀπείρους κόσμους τοῦ Οὐρανοῦ, λησιμονοῦντες τὴν ἀθλιότητα τῆς Γῆς;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: ὦ Μένιξε, ἡ περίπτωσης σὲ ἀναγκάζει νὰ ὀμιλῆς τοιοῦτοτρόπως ἢ ἡ ἀνάγκη τῆς ροπῆς σου πρὸς τὴν Ἀστρονομίαν, ἵνα φέρῃς ἐπὶ τάπητος θέματα ἄγνωστα εἰς ἡμᾶς;

ΜΕΝΙΞΟΣ: Καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Καλῶς. Καὶ τί τὸ καλὸν ἀποκομίζομεν ἐκ τοῦ ἀπείρου μακρόκοσμου, ὅταν δὲν γνωρίζωμεν πῶς ν' ἀντλήσωμεν τὸ καλὸν ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ μας;

ΜΕΝΙΞΟΣ: Καὶ ὅμως διδάσκει πολλὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς Φύσεως.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Δὲν ἀντιλέγω. Μανθάνεις ὀλιγώτερα ἀπὸ τὰς διαστάσεις τῶν ἀστέρων σου, παρὰ ἀπὸ τὰς πολὺ πλησίον σου ἀντικατοπτρισμένας ἐννοίας των. ὦ Μένιξε, ὁ νοῦς εἶναι κηρίον. Ὅσον ἀπομακρύνεις αὐτὸ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν σου, εὐκολώτερον βυθίζεσαι εἰς τὸ ἔρεθος, εἰς θάρος αὐτῆς ταύτης τῆς ὄντοτήτός σου, παρασύροντας καὶ τοὺς ἀδαεῖς. Ἐὰν ὑποθέσω, ὅτι ἔχεις ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν σου ὠν καὶ εἰς ἀπόστασιν παρασάγγων ὑπάρχει καὶ ἔτερον ὠν, ποῖον ἐκ τῶν δύο δύνασαι νὰ ἐξιχνιάσῃς; Βεβαίως ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχεις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου. Καὶ πάλιν, τί ἠδύνασο ἐξ αὐτοῦ ν' ἀποκαλύψῃς, πλὴν τῶν στοιχείων τῆς συνθέσεώς του, ὅταν δὲν γνωρίζῃς τὴν οὐσίαν τοῦ ἀπλοῦ τούτου ὠοῦ; Καὶ παραμελεῖς τοῦτο, διὰ νὰ ἐξιχνιάσῃς τὸ ἀπομεμακρυσμένον, τοῦ ὁποίου μηδὲ τὸ σχῆμα δύνασαι νὰ ἴδῃς;

»Διατί ἐκ τοῦ μακρόκοσμου ζητεῖς φῶτισιν, ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ μικρόκοσμου δύνασαι νὰ ἔχῃς ὀφέλη, σὺ καὶ οἱ συνάνθρωποί σου;

»Θὰ ἠδύνασο νὰ ἐρευνησῃς, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου, τὰ πάντα, ἐὰν ἐγνώριζες σεαυτὸν. Εἶναι, ὅμως, εὐκὸλον νὰ γνωρίσῃ τις τὰ σκοτεινὰ θάθη τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅταν τὸ κηρίον του χρησιμοποιοῖ, διὰ νὰ γνωρίσῃ τὰ ἀβυσσαλέα θάθη τῆς Δημιουργίας; Ὁ μακρόκοσμος εὐρίσκεται ἐντὸς ἐσοῦ τοῦ ἰδίου. Ἐρεῦνησον αὐτόν, ἵνα ἀποκτήσῃς ὀρθὴν γνῶσιν περὶ τοῦ μικρόκοσμου.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΥΤΗΡΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΦΙΛΑΡΓΥΡΙΑΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

“Ολοι οί παρευρισκόμενοι εἶχον εἶπει τὰς ἀπόψεις των, ἐπὶ ἐνδιαφέροντος θέματος καὶ τελευταῖος ὠμίλησεν ὁ Πλάτων, ὅστις μετὰ σαφηνείας ἐξήγησε τὰ πλέον σκοτεινὰ σημεῖα τῶν ἀπόψεων των, δώσας τὴν λύσιν των κατὰ τὸ σύστημα τοῦ προσφιλοῦς Διδασκάλου. Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἔφερεν ἀντίρρησιν. “Ολοι παρεδέχθησαν, ὅτι ὁ Πλάτων ἦτο ἐμπνευσμένος καὶ κατεῖχε τὸ μυστικὸν μέρος τοῦ Λόγου ἐπαξίως.

Ὁ Σωκράτης δὲν ὠμίλει. Παρηκολούθει μόνον τὸν μαθητὴν του εὐχαριστημένος, διότι, διὰ τῆς μεθόδου του, κατῶρθωσε νὰ καθλώσῃ αὐτούς, ὥστε νὰ παραδεχθοῦν, ὅτι πράγματι ὁ Πλάτων ἀντεκατόπτριζε τὸν Σωκράτην.

Μεταξὺ τῶν παρευρισκομένων ἦτο καὶ ὁ Μέξιππος, ὅστις ἐφημίζετο τόσον διὰ τὸν πλοῦτον του ὅσον καὶ διὰ τὴν φιλαργυρίαν του. “Οταν αἱ συζητήσεις ἔληξαν, ὁ Μέξιππος ἐσηκώθη ἐκ τοῦ καθίσματός του, προχώρησε πρὸς τὸν Σωκράτην, ὅστις μέχρι στιγμῆς ἐσιώπα, ἔτεινε πρὸς αὐτὸν νόμισμα χρυσοῦν, προερχόμενον προφανῶς ἐκ ξένης μακρυνῆς Πολιτείας, καὶ τὸν ἠρώτησεν:

ΜΕΞΙΠΠΟΣ: ὦ Σώκρατες, ποῖα ἀρὰ γε νὰ εἶναι ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος τούτου;

Μειδιῶν ὁ Σωκράτης, διὰ τὸ ἀκατάλληλον τῆς στιγμῆς, τοῦ ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: ὦ Μέξιππε, ἐρωτᾶς εἰς ἐμὲ τὸν ἀνίδεον τὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματός σου; Δὲν γνωρίζεις, ὅτι ἡ ἀξία ἐνὸς νομίσματος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν κάτοχόν του; “Οταν, ἀγαπητέ, ὁ κάτοχος ἐνὸς τοιούτου νομίσματος γνωρίζει, πῶς νὰ τὸ ἐκμεταλλευθῆ ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, τότε, ἀναμφισβήτητα, ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος εἶναι μεγαλυτέρα τῆς ὑπολογιζομένης. Ἐάν, ὅμως, ὁ κάτοχος τοῦ νομίσματος ἔχει ὡς κύριον σκοπὸν τὴν ἐναποθήκευσίν του, τότε, δι’ ἐμὲ τοῦλάχιστον, τὸ νόμισμα οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει. Δὲν εἶναι τὸ ἀντικείμενον εἰς τὸ ὁποῖον δίδομεν τὴν ἀξίαν, ἀλλ’ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις κατεργάζεται αὐτὴν καὶ γνωρίζει πῶς νὰ διαχειρίζεται ἐπ’ ἀγαθῷ τὸ νόμισμα.

»Τὸ νεκρὸν (ἄψυχον) συχνὰ ἐκμηδενίζει τὸν σφριγηλὸν νοῦν καὶ τὸν καθιστᾶ παράσιτον τῆς Κοινωνίας.

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Συνεχίζοντας τὰς εἰκόνας ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Σωκράτους, θὰ ἀναφερθῶ σήμερον εἰς μίαν στιχομυθίαν του μετὰ τοῦ Πλάτωνος, τοῦ προσφιλοῦς του μαθητοῦ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Διατί, φίλτατε Πλάτων, εἰς τὸν γραπτὸν σου λόγον μὲ ἀναφέρεις ὡς εἰπόντα, τὰ ὅσα οὐδέποτε ἐσκέφθην νὰ εἶπω; Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζω, δὲν ἐπιχειρῶ νὰ τὸ καθορίζω. Βεβαίως, σὺ, διὰ τοῦ λόγου σου, ἐξάπτεις τὴν φαντασίαν τῶν ἀνδρῶν τῆς νοήσεως καὶ ὑποβάλλεις εἰς αὐτοὺς τὴν ἀνάγκην νὰ σκέπτονται, νὰ ἐμβραθύνουν καὶ νὰ ἀποφαίνονται. Ἀλλά, πάντα ταῦτα, λαμβάνουν χώραν ἐπὶ ποίας θάσεως, ὅταν ἡ γνώμη μου, ὡς σὺ τὴν ἀντιλαμβάνεσαι, εἶναι μᾶλλον Πλατωνικὴ παρά Σωκρατικὴ;

» Εἰς τινὰ σημεῖα τῶν ἔργων σου δὲν ἐπεμβαίνω, διότι δὲν γνωρίζω τὴν ὀρθότητα αὐτῶν, ἀφοῦ εἰς αὐτὰ δὲν ἐλέγχω τὸν ἑαυτὸν μου, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν ἀντίληψιν τοῦ γράψαντος! Ὡς γνωρίζεις, εἶσαι πολὺ ἀγαπητὸς εἰς ἐμέ καὶ ὅμως λησιμονεῖς, ὅτι εἰς τὴν προτίμησίν μου ταύτην προηγεῖται ἡ Ἀλήθεια ἀπὸ ἐσέ· καὶ ὅταν αὐτὴν εἰσακούω, ὡς τὸ δαιμόνιον μου τὴν ὑπαγορεύει, πῶς ζητεῖς νὰ συγκρίνω τὴν ἐξ ἐνδομύχου φωνὴν τῆς Ἀληθείας μὲ τὴν εὐθαίρετον ἀντίληψίν σου περὶ Ἀληθείας;

ΠΛΑΤΩΝ: ὦ Σώκρατες, ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, βεβαίως κρίνω καὶ παραλληλίζω τὸ φαινομενικῶς ὀρθόν, εἰς τὴν σειρὰν τοῦ λόγου καὶ τῆς ἐμπειρίας, μὲ τὰς ἐννοίας τῆς ὑπερφυσικῆς σου διδαχῆς. Καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν δύο θέσεων σχηματίζω τὴν σύνθεσιν, διὰ τοῦτο καὶ ἀναφέρω τὸ ὄνομά σου, ὡς συζητητοῦ καὶ ὁδηγοῦ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐρωτῶ: ἡ διαλογικὴ συζήτησις κατέχει πράγματι τὴν ἀληθῆ τῆς θέσιν εἰς τοὺς διαλόγους σου ἢ Σωκρατίζεις μὲ τὴν ἀντίληψιν τοῦ Πλάτωνος; Ἐὰν οὕτως δὲν ἔχει, τότε διατί, ὦ φίλτατε, ἐκφέρεις Σωκρατεῖον γνώμην, ἀντίθετον τῆς ἰδικῆς μου; Γνωρίζεις καλῶς, ὅτι ποτὲ δὲν ἀπεφάνθην κατηγορηματικῶς νὰ λύσω ἄγνωστον πρόβλημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχω ἐνδοιασμούς. Πῶς, λοιπόν, ὁμιλεῖς ἐπὶ αὐτοῦ, ὅταν ἀπομακρύνεσαι ἐκ τῆς Ἀληθείας;

» Ἡ Ἀλήθεια εἶναι φῶς ἐντὸς τοῦ σκότους. Διὰ μέσου τῶν ἀκτίων τοῦ φωτὸς βλέπεις καὶ καθορίζεις τὰ ἄγνωστα περὶ ἐσοῦ. Τὸ φῶς, ὅμως, τοῦτο φωτίζει ὀρισμένον μῆκος. Πέραν αὐτοῦ, δὲν γνωρί-

ζεις τὰ ἐντὸς τοῦ σκότους εὐρισκόμενα ἄγνωστα· καὶ εἶναι λυπηρὸν νὰ μὴ γνωρίζῃς αὐτά, ἐκφέρων ὁμως γνώμην περὶ αὐτῶν. Ἐάν υποθέσωμεν, ὅτι διὰ τοῦ φωτὸς ἐγνώρισες τὰ ἀναζητούμενα ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν των ὄψιν, δὲν ἔπεται, ὅτι γνωρίζεις αὐτά καὶ ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν των, ἥτις δυνατὸν νὰ σὲ πλανήσῃ εἰς τὸ ἐνδόμυχον σκότος τοῦ ἐρέβους.

»Τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ εἶναι μέσον καὶ οὐχὶ σταθερά, ἀλάνθαστος ἔννοια. Ὡς ἐν σημεῖον ἀποκαλύπτεται ἡ Ἀλήθεια, ἀλλ' ἡ πραγματικὴ ἔννοια αὐτῆς κρύπτεται εἰς τὴν οὐσίαν.

ΠΛΑΤΩΝ: Καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες, θὰ δυνηθῶμεν, κατὰ τὴν γνώμην σου πάντοτε, νὰ εἰσχωρήσωμεν εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἀναζητουμένου; Μήπως καλλιεργοῦντες τὸ γνῶθι σαυτὸν κατακτήσωμεν τὴν πολυπόθητον Ἀλήθειαν ἢ καὶ ἐδῶ ὑφίσταται πρόσκομμά τι, ἄγνωστον νὰ καθορίσωμεν, πρὸς φωτισμὸν τοῦ σκότους;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἡ οὐσία, ἦν ἀνέφερον, δὲν ἀνήκει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐρευνᾷ αὐτήν, παρὰ τὴν ἀκλόνητον πίστιν του καὶ προσαρμογὴν του ἐπὶ τοῦ ἀποκρύφου μυστικισμοῦ. Ἡ ἔρευνα, φίλτατε Πλάτων, ἀποκαλύπτει νέας φάσεις τῆς ζωῆς ἄνευ τέρματος. Τὸ Θεῖον εἰσχωρεῖ ἐντὸς σου, κατακτᾶσαι ἐξ αὐτοῦ, χωρὶς νὰ δυνηθῆς νὰ τὸ κατακτήσῃς.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙΖΕΙ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἐπὶ πολὺ χρόνον, ὁ Σωκράτης ὠμίλει ἐπὶ θέματος τὸ ὁποῖον τοῦ τὸ ὑπέβαλον οἱ διάφοροι, οἵτινες περιεκύκλουν αὐτόν. Τέλος ὁ σοφὸς δεικνύει εἰς ὅλους μίαν ράβδον, τὴν ὁποῖαν ἐκράτει εἰς χεῖρας του, καὶ λέγει:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐάν τὴν ράβδον ταύτην κρατῶ εἰς τοὺς ὠμους μου καὶ περιπατῶ, δυνατὸν καθ' ὁδὸν νὰ ὀλισθήσω καὶ νὰ κακοπάθω. Ἐάν, πάλιν, κρατῶ αὐτήν ὡς ὄπλον ὑπερασπίσεώς μου, δυνατὸν νὰ προκαλέσω τὴν ἀνησυχίαν εἰς τοὺς διαβάτας καὶ νὰ με ἀποφεύγουν οἱ φίλοι, νὰ εἶναι ἔτοιμοι δὲ καὶ οἱ ἐχθροὶ μου νὰ μοῦ ἐπιτεθοῦν. Τέλος, ἐάν μεταχειρισθῶ τὴν ράβδον ὡς ὁδηγὸν τῶν θημάτων μου, κανονίζω τὴν ὁδόν μου με ἀσφάλειαν καὶ οὐδεὶς θὰ ἔχη νὰ εἴπῃ οὐδὲν περὶ ἐμοῦ.

»Ἡ ράβδος, ἦν ἀνέφερον, εἶναι ἡ γυνὴ εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἀνδρός της. Ἐὰν τοποθετήσης αὐτὴν εἰς τοὺς ὠμούς σου, θὰ σὲ διευθύνῃ ἀνευ ὀρισμένης κατευθύνσεως καὶ δυνατὸν νὰ ὀλισθήσῃ ἀνεπανορθώτως. Ἐὰν τὴν μεταχειρισθῆς ὡς συνεργάτην τῶν δυνάμεών σου, θὰ ἀποκτήσῃς ἐχθροὺς πλείονας τῶν ὄσων εἶχες. Ἐὰν, ὅμως, τὴν μεταχειρισθῆς ὡς μέσον τῆς οἰκογενειακῆς σου ἀσφαλείας, τότε βιάδιζε ἀφόβως. Ἐχεις αὐτὴν ὡς σύντροφον καὶ ὁδηγὸν τῶν θημάτων σου.

Εἰς ὅμως κακόπιστος, διὰ νὰ θίξῃ τὸν Σωκράτην, τὸν ἠρώτησεν εἰς ποίαν κατηγορίαν ἀνήκεν ἡ σύζυγός του Ξανθίππη. Καὶ ἐκεῖνος, μὲ τὸ ἤρεμον ὕφος του καὶ τὴν ἠπιότητα ποῦ τὸν ἐχαρρακτήριζε, τοῦ ἀπήντησεν:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἡ σύζυγός μου, φίλε μου, ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν τοῦ κανόνος. Προσάπτεται μὲ τοὺς νόμους τῆς Φύσεως. Ἄλλοτε μεταβάλλεται εἰς βροχὴν καὶ ἄλλοτε εἰς ἥλιον, ὥστε νὰ ἰσοσταθμίξῃ τὰς καιρικὰς της συνθήκας.

ΔΙΑΤΙ Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΔΕΝ ΑΦΗΚΕ ΓΡΑΠΤΟΝ ΛΟΓΟΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἠρώτησαν κάποτε τὸν σοφὸν Σωκράτην, διατί δὲν ἐπεδίδεδτο καὶ εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, διὰ νὰ συντελέσῃ ἔτι περισσότερον εἰς τὴν αὐθεντικὴν τοῦ γνώμην καὶ νὰ δώσῃ οὕτω διάφορον χροιάν διὰ τὴν σύλληψιν τῆς Ἀληθείας. Ὁ σοφός, ἠρκέσθη νὰ μειδιάσῃ καὶ ὕστερον νὰ δώσῃ τὴν ἀκόλουθον ἀπάντησιν:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Καλὸν εἶναι, φίλοι μου, νὰ γνωρίζῃ τις, τὰ ὅσα ἐπιδιώκει νὰ γνωρίσῃ. Καλύτερον, ὅμως, εἶναι νὰ ἐφαρμόξῃ τὰ ὅσα ὀφείλει νὰ πράττῃ καὶ κάλλιστον πάντων εἶναι νὰ σιωπᾷ, δι' ὅσα δὲν γνωρίζει καὶ δι' ὅσα κατὰ συνειδήσιν πράττει.

Ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἄνδρες, οἵτινες ἐνδιαφέρονται δι' ὅσα ἐρευνῶ καὶ καταγράφουν τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἀπορίας μου, θεωρῶ περιττὸν ν' ἀσχοληθῶ λεπτομερειακῶς μὲ τὸν ἔλεγχον τοῦ γραπτοῦ των λόγου. Δὲν εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος, ὅστις θὰ ἐλέγξῃ αὐτοῦς, ἐὰν εἰς τὰς διατυπώσεις των ἐκφράζουν καλῶς τὸ ὀρθὸν ἢ τὸ δίκαιον.

»Μήπως, φίλοι μου, νομίζετε, ὅτι κατέχω τὴν οὐσίαν τῆς Ἀληθείας; Βεβαίως, ὁδηγοῦμαι ἀπὸ μίαν ἐνδόμυχον δύναμιν, ἥτις πρέ-

πει νά εἶναι κρίκος τῆς φωτοβόλου Ἀληθείας καί οὕτως, ὡς τυφλός, νά λαμβάνω ἀπὸ ἐκεῖ τὸ φῶς μου, ὥστε, ὡς συνεπῆς ἐργάτης καί ἀναζητητῆς τοῦ Καλοῦ καί Ἀγαθοῦ, ν' ἀκολουθῶ κατὰ θῆμα τὰς ὑποδείξεις τῆς ἐσωτέρας μου φωνῆς.

»Δὲν ἐνδιαφέρομαι ποσῶς διὰ τὴν ἐπίκαιρον δόξαν, ἀλλὰ διὰ τὴν αἰώνιον Ἀλήθειαν, ἥτις κρύπτει τὸν λόγον τῆς Δημιουργίας τῶν πάντων. Καί ἐπειδὴ οὐδὲν τὸ θετικὸν γνωρίζω νά ὑφίσταται, συνεχῶς εὐρίσκομαι ἐν τῇ ἐρεύνη, ἀναζητῶντας τὴν Πηγὴν τῆς Γνώσεως, διὰ νά μάθω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζω.

»Συμπέρασμα τῶν ὄσων λέγω, εἶναι ὁ θάνατος. Τὸ σκοτεινὸν τοῦτο μυστήριον, μετατρέπεται εἰς φῶς γνώσεως, ἥτοι μέσον ἀποκαλύψεως τῆς κεκρυμμένης ζωῆς.

— Πῶς, ὦ Σώκρατες, συμπεραίνεις, ὅτι ὁ θάνατος εἶναι νέα ζωή;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Διὰ μέσου τῶν ἀνεξηγήτων μεταφυσικῶν φαινομένων καί τοῦ ὄνειρου, ἅτινα, διὰ τὴν περιορισμένην ἀντίληψιν τοῦ ἀνθρώπου, εἰκασίας μόνον δημιουργοῦν!

— Ἐφ' ὅσον, Διδάσκαλε, τὰ ἐν λόγῳ φαινόμενα, παραμένουν ἀνεξηγήτα εἰς τὴν ἀντίληψίν μας, πῶς εἶναι δυνατὸν νά ἐξηγοῦμεν αὐτὰ διὰ τοῦ θανάτου;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Διότι, κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον, ἡ μία φάσις ἔχει καί τὴν ἄλλην πλευράν της! Ζῆς μὲ τὰς αἰσθήσεις σου, ἀπολαμβάνεις τὸ Καλὸν καί ἀνέχεσαι τὸ Κακὸν ὡς ὄνειρον τῆς ζωῆς. Ὅταν, ὅμως, ἐγκαταλείπης τὰς αἰσθήσεις σου, μετατίθεισαι ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τοῦ θανάτου εἰς τὴν αἰθέριον ζωὴν. Καί, ἐφ' ὅσον ὡς ὀπτασία ἐμφανίζεσαι εἰς τὴν ὄρασιν τῶν ἀνθρώπων, δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ ὄρασις αὕτη νά εἶναι ἀποκύημα τῆς φαντασίας των, ἀφοῦ μηδὲν εἶχον κατὰ νοῦν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποθανόντος. Ἐξ ἄλλου, τὴν θεβαίωσιν ταύτην, τῆς πέραν τοῦ θανάτου ζωῆς, ἔχω ἐκ τοῦ ἐσωτέρου μου κόσμου. Ἄρα, ὁ θάνατος εἶναι μικρὸν ἐπεισόδιον τῆς διαδρομῆς μας. διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πνεύματος καί ὀλοκλήρωσιν τῶν ἱερῶν μας καθκόντων, ἔναντι αὐτοῦ τούτου τοῦ ἑαυτοῦ μας.

»Θνήσκω διὰ νά ζήσω, ἀποποιοῦμενος τὴν ὕλην, καταργῶντας τὸ ἀτομικὸν συμφέρον καί ἀποκτῶντας ἀγνήν φώτισιν ἐκ τῆς ἀληθοῦς γνώσεως τῆς δημιουργίας. Ἐάν πάντα ταῦτα δὲν εὐσταθοῦν, τότε τὸ νόημα τῆς ἐν τῇ Γῇ ζωῆς μας ἐκμηδενίζεται καί εἰς οὐδὲν εἶναι εὐχρηστος ὁ νοῦς. Καί ὅμως, παρ' ὅλα ταῦτα, ὁ νοῦς ἀναπτύσσεται, ὡς καί ἡ ζωή, ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὴν ἀθανασίαν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ — ΓΟΡΓΙΑΣ ΠΕΡΙ ΩΡΑΙΟΤΗΤΟΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἡ συζήτησις ἤρχισε μὲ τὸν Γοργίαν, ὅπως μεταδίδω αὐτὴν:

ΓΟΡΓΙΑΣ: Ἀνεξαρτήτως τῆς φυσικῆς τῆς ροπῆς, ἡ ὠραιότης ἔχει ἔλξιν μαχητικὴν. Μετριάζει καὶ τὴν πλέον αὐστηρὰν ἀπόφασιν, μετατρέπει τὴν καλὴν ἢ κακὴν γνώμην κατὰ τὴν δυνατότητα τῆς ἐπιρροῆς τῆς, καθηλώνει τὴν θέλησιν τῆς στιγμῆς, μεταβάλλουσα αὐτὴν εἰς ἀντίθετον τῆς ἀρχικῆς τῆς ἀποφάσεως. Ἐὰν ἀναζητήσωμεν τὴν Ἀλήθειαν, ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ ὠραιότης εἶναι παραδεκτὴ παρὰ πάντων, ὡς κόσμημα θεῖον μὲ ἀκτινοβόλον λάμπσιν. Δὲν δυνάμεθα νὰ δυσφημήσωμεν τὸ ἄτομον, τὸ ζῶον ἢ νὰ διεκδικήσωμεν τὸ ἀντικείμενον, ὅταν πράγματι συναντῶμεν εἰς αὐτὸ τὸ ὠραῖον. Ὅλοι θαυμάζουν τὸ ὠραῖον καί, ὡς ἐκ τούτου, παραδεχόμεθα τὴν ἔλξιν αὐτοῦ.

ΠΛΙΝΙΟΣ: Καλῶς λέγεις, Γοργία, ἀλλὰ εἰς τὴν ὠραιότητα τί θαυμάζεις; Τὴν ἐπιφάνειαν ἢ τὸ θάθος;

ΓΟΡΓΙΑΣ: Πλίνιε, γνωρίζεις ποῖος ἐδώρησε τὴν ὠραιότητα εἰς τὰ ἔμβια μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀψύχου ἀντικειμένου; Θὰ μοῦ εἴπῃς: ἡ Φύσις διὰ τῆς ἐπιδράσεώς τῆς ἐνεργεῖ διὰ μέσου ἢ ἄνευ τοῦ ἀνθρώπου. Πάντως, ἡ Φύσις ἔχει ἰδικόν τῆς θάθος καὶ ἐξωτερικεῖ αὐτὸ ἐπιφανειακῶς. Ἄρα συγκινεῖ τὴν καρδίαν, τέρπει τὴν ὄρασιν καὶ ἔλκει τὸ πνεῦμα. Ἡ ὠραιότης προκαλεῖ τὴν εὐαρέσκεϊαν εἰς τὴν εὐκρισίαν, ὑποτάσσει τὰς πτέρυγας τῆς ρώμης καὶ ἐμπνέει τὴν φαντασίαν τοῦ νοῦ. Διὰ τοῦ θαυμασμοῦ δημιουργεῖ τὴν ἀνοσίαν, διὰ κάθε τί ἄλλο!

ΚΡΙΤΩΝ: Ὡς ἀντιλαμβάνομαι, Γοργία, θαυμάζεις τὴν ὠραιότητα ὡς τέρψιν καὶ ἐκτιμᾷς αὐτὴν ὡς ἀρετὴν!

ΓΟΡΓΙΑΣ: Ἡ προκαλοῦσα τὸν θαυμασμόν ὠραιότης τέρπει τὴν ὄρασιν καὶ ἀναπτερώνει τὸν νοῦν. Διὰ τοῦτο ἀποδίδομεν εἰς τὴν ὠραιότητα τὴν ἀρετὴν τῆς ἔλξεως.

» Διατί, ὦ Σώκρατες, δὲν λαμβάνεις καὶ σὺ μέρος εἰς τὴν συζήτησιν; Μήπως συνδουάζῃς τὸν λόγον σου πρὸς ἀντίκρουσιν τοῦ ἰδιοῦ μου;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὅχι. Σκέπτομαι εἰς ποῖα σημεῖα εἶναι δυνατόν νὰ συμφωνήσωμεν καὶ σ' ἐρωτῶ: Παραδέχεσαι τὴν ἠθικὴν ἢ τὴν ἀηθικότητα ὡς ἀρετὴν;

ΓΟΡΓΙΑΣ : Παράξενος ἐρώτησις. Προτιμῶ τὴν ἠθικὴν ὡς πηγὴν τῆς ἀρετῆς τοῦ Καλοῦ καὶ Ἀγαθοῦ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Τί ἐνοεῖς μὲ τὴν φράσιν «ἀρετὴν τοῦ Καλοῦ καὶ Ἀγαθοῦ»; Μήπως τὸ ἀτομικὸν ὄφελος, πρὸς ζημίαν ἄλλου;

ΓΟΡΓΙΑΣ : Τὰ ἐξ ἴσου ὀφέλη.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ὅρθά. Ὅταν, σὺ Γοργία, πωλῆς παραποιημένα ἐμπορεύματα καὶ ὁ ἄλλος ἀγοράζει αὐτὰ, ποῖος κερδίζει καὶ ποῖος ζημιώνει;

ΓΟΡΓΙΑΣ : Ἐκ πρώτης ὄψεως, ἐγὼ κερδίζω, ὁ δὲ ἄλλος, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, θὰ εὕρη τρίτον, ἐκ τοῦ ὁποῖου θὰ κερδίσῃ τὸ ἀνάλογον ποσόν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ὡστε, ὁ τρίτος θὰ εἶναι ὁ ζημιῶνων. Κατὰ συνέπειαν, δὲν ὑφίστανται ἴσα ὀφέλη. Τὸ πονηρὸν ἔχει ὑπεροχὴν πρὸ τοῦ ἀδυνατοῦ, ἦτοι ὁ συλλογισμὸς σου δὲν εὐσταθεῖ ὡς ἀρετὴ τοῦ δικαίου.

ΓΟΡΓΙΑΣ : Ὡ Σώκρατες, διατί ἐκκινεῖς ἐκ τοῦ σημείου, ποῦ μ' ἐμπλέκει εἰς ἀκόπους ζητήσεις, μὴ ἐχούσας σχέσιν μὲ τὴν ὠραιότητα;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Συμφωνῶ, ὅταν διὰ τοῦ παραδείγματός μου δὲν ἀντελήφθῃς τὸν συλλογισμόν μου. Θαυμάζεις τὴν ὠραιότητα τῶν ὀπωρῶν καὶ δὲν γνωρίζεις ἐὰν ἡ ὠραιότης αὕτη ὑφίσταται καὶ εἰς τὸν χυμὸν των. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ποῖαν τέρψιν θὰ αἰσθανθῆς δοκιμάζοντας τὴν ἐπιφανειακὴν ὠραιότητα μέχρι τοῦ θάθους τῆς; Ἡ πραγματικὴ ὠραιότης των, ἔγκειται εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ εἶδους.

ΓΟΡΓΙΑΣ : Συμφωνῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Καλῶς, τότε διατί ἐλκύεσαι ἐκ τοῦ ἐπιφανειακοῦ κάλλους; Δὲν γνωρίζεις, ὅτι ὁ πέπλος τῆς ὠραιότητος εἶναι δόλωμα πικρὸν καὶ ὅτι τὴν ὠραιότητα πρέπει νὰ συνδυάσῃς μὲ τὴν ποιότητα τοῦ θάθους τῆς, διὰ νὰ εἴπῃς, ὅτι ἠυστόχησε εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ὠραιότητος; Ἡ τέρψις τῆς στιγμῆς δηλητηριάζει τὴν ἀρετὴν τῆς ὠραιότητος. Ἡ ὠραιότης, ὦ Γοργία, ἐμφανίζεται ὡς ἀρετὴ, ἀλλὰ δὲν εἶναι τοιαύτη, ἐὰν δὲν ἔχῃ θάθος!

ΓΟΡΓΙΑΣ : Συμφωνῶ. Ἡ ὄρασις, λέγεις, ἀπατᾶ, ἐὰν δὲν ὑφίσταται ἔλεγχος τοῦ νοῦ. Παραδεκτόν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἀκριβῶς, αὐτὸ συμβαίνει. Ἡ ἐπιφανειακὴ δυσμορφία πολλάκις ἀποδίδει τοὺς ὠραιότερους καρπούς, οὐχὶ πρὸς ζημίαν τοῦ ἐνός, ἀλλὰ πρὸς ὄφελος καὶ ψυχικὴν τέρψιν πάντων ἡμῶν. Ἄρα, ἡ ὀρθὴ κρίσις δὲν πρέπει νὰ εἶναι μονόπλευρος, ὑφίστα-

μένης τῆς ἔλξεως, ἀλλὰ πολύπλευρος καὶ ἰσοσταθμισμένη διὰ τῆς ἁρμονίας, διὰ τὴν ἀποδίδη τὸ προσωπεῖον τῆς ἀρετῆς, ἂν παράδεχσαι αὐτὴν ὡς πηγὴν τοῦ Καλοῦ καὶ Ἁγαθοῦ.

ΓΟΡΓΙΑΣ : Παραδέχομαι αὐτὴν ὡς τοιαύτην.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Τότε συμφωνοῦμεν εἰς τὰ κύρια σημεῖα περὶ ὠραιότητος, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ὀρθὴν διὰ τῆς κρίσεως διακανόνισιν τοῦ ἀμφισθητουμένου.

»Ἡ ὠραιότης εἶναι ἔνδυμα προσαρμοσμένον εἰς ὅλους τοὺς χαρακτηριστικῆρας· καὶ εἰς μὲν τὸν συνετὸν καὶ ἀγαθὸν ἀποτελεῖ προσόν, εἰς δὲ τὸν ἀσύνετον καὶ κακοήθη ὄπλον διὰ κακὴν χρῆσιν.

»Ἡ λέξις «ὠραιότης», αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ, εἶναι κενὴ νοήματος, ὅταν δὲν τὴν ὑποδέχεται ἡ ἐνέργεια τῆς ὄντότητος, ὅποτε οὐδεὶς λόγος ὑφίσταται ὑπάρξεώς της. Ἡ ὠραιότης, παραδέχομαι, ὅτι ἔχει ἐλκυστικὴν δυναμικότητα, τόσον τοῦ Καλοῦ ὅσον καὶ τοῦ Κακοῦ. Διὰ τὴν νὰ μὴ ἐκλέξωμεν «τοῦ καλοῦ» ἐκ τοῦ ὁποῦ πηγάζει τὸ ἀγαθὸν καὶ νὰ προτιμήσωμεν «τοῦ κακοῦ» ἐκ τοῦ ὁποῦ πηγάζει ἡ ἀπάτη; Ἴδου, διὰ τὴν θαυμάζω τὴν ὠραιότητα, ὅταν αἱ προθέσεις της ἔχουν χυμὸν ἀγαθὸν καὶ οὐχὶ ἀπατηλόν. Ἄρα, δὲν τὴν ἀποκρούω, τὴν ἀνέχομαι ὡς ἔνδυμα, τὴν ἀσπάζομαι ὡς ἀρετὴν καὶ τὴν ἀποστρέφομαι ὡς ἀνηθικότητα.

ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ — ΚΑΛΛΙΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΚΑΚΟΥ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ :

Μεταδίδω, τὸ κυριώτερον μέρος τῆς συζητήσεως τοῦ Σωκράτους μετὰ τοῦ Καλλίου :

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : ...Ναὶ μὲν τὸ μέλαν καὶ τὸ λευκὸν ἀποτελοῦν ἀνομοιότητα, ἀλλ' ὅμως συνδέονται μὲ τὴν λέξιν «χρῶμα». Ἡ ἔννοια ὅμως τοῦ ἐνὸς χρώματος ἀπὸ τοῦ ἄλλου προξενεῖ διάφορον ἐντύπωσιν εἰς τὴν ὄρασιν. Ὁ σίδηρος καὶ ὁ χαλκὸς εἶναι μέταλλα. Ὁ σίδηρος ὅμως ἀνήκει εἰς ἄλλην κατηγορίαν ἀπὸ τὸν χαλκόν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει, φίλε μου, μὲ τὸ Καλὸν καὶ τὸ Κακόν. Δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ λέγῃς, ὅτι καμμία διαφορὰ δὲν ὑφίσταται μεταξύ Καλοῦ καὶ Κακοῦ. Ἐὰν ἡ πράξις σου εἶναι καλὴ δι' ἐσέ καὶ κακὴ διὰ τὸν ἔναντί σου, δὲν ἔπεται ὅτι πράγματι εἶναι καλὴ. Ἀντιστρέφοντας τοὺς ρόλους, εἰς τὴν ἐν λόγω πρᾶξιν, ποὺ θεωρεῖς καλὴν, θὰ ἀντιληφθῆς ἀμέσως τὴν κακότητά της, ὅσοι ἰσχυρίζονται, ὅτι μεταξύ τοῦ Κα-

λοῦ καὶ τοῦ Κακοῦ δὲν ὑφίσταται διαφορὰ, διότι ἡ μία ἔννοια καλύπτει τὴν ἄλλη κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον, οὗτοι ἐμπαίζουσι θεοὺς τε καὶ ἀνθρώπους.

ΚΑΛΛΙΑΣ : Καὶ ὅμως, ὦ Σώκратες, ἐγνώρισα σοφιστὰς, οἱ ὁποῖοι διετείνοντο, ὅτι, ἐφ' ὅσον τὸ Καλὸν καὶ τὸ Κακὸν ἔχουν κοινὴν πηγὴν, παρ' ὅτι φαίνονται ὡς ἔννοιαι καθ' ὁλοκληρίαν ἀντίθετοι, ἐν τούτοις τὸ Καλὸν συνοδεύει τὸ Κακὸν καὶ τανάπαλιν. Ὁ συλλογισμὸς τοῦ οὗτος μοῦ φαίνεται ὀρθός, διότι οὐδέποτε εἰς τὸν ἄνθρωπον μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του διατηρεῖται ἡ μία ἢ ἡ ἄλλη ἔννοια.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Τοῦτο εἶναι ὀρθόν, συμβαίνει ἐν τῷ φυσικῷ νόμῳ, ὅστις μεταβάλλει τὴν χαρὰν εἰς θλίψιν καὶ τανάπαλιν. Ἡ συνεχὴς ὅμως χαρὰ ἢ θλίψις δημιουργοῦν ἀνωμάλους καταστάσεις, ἀντιθέτους τῆς ἐννοίας των. Ἡ μὲν χαρὰ, ἐν τῇ ἀναφερθείσῃ περιπτώσει μεταβάλλεται εἰς ἀνίαν, ἡ δὲ θλίψις εἰς μελαγχολίαν καὶ ὀδηγοῦν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν παραλογισμὸν, ὥστε, μὴ δυνάμενος νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δεσμοῦ του, τοῦ εἶναι ἀδύνατον ν' ἀντιληφθῇ τὸν διαχωρισμὸν τοῦ Καλοῦ ἀπὸ τοῦ Κακοῦ.

ΚΑΛΛΙΑΣ : Τότε, διατί, ὦ Σώκратες, ἀποτρέπετε εἰς πάντας νὰ πράττουν τὸ Κακόν, διδάσκοντας εἰς αὐτοὺς νὰ πράττουν τὸ Καλόν; Ποίαν ἔννοιαν ἔχει δι' ἐσὲ ἡ διαφορὰ αὕτη;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : ὦ Καλλία, δὲν ἠννόησες, ὅτι ἡ Φύσις ἔχει τὰ μυστήριά της, τὰ ὁποῖα, παρ' ὅτι ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ τὰ ἐξιχνιάσῃ, ταῦτα παραμένουν ἀνεξιχνίαστα;

» Ὅσον διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἡ διαφορὰ τῶν ἐννοιῶν ἐπὶ τοῦ Καλοῦ ἢ τοῦ Κακοῦ εἶναι τεραστία, παρ' ὅτι αὕτη εἶναι ἡ τῆς Φύσεως, ἐφ' ὅσον νομίζει τὴν Φύσιν τυφλήν! Ὁ ἄνθρωπος ἔχει νοῦν διὰ νὰ σκέπτεται, οὐχὶ ὡς ἄλογον ζῶον, ἀλλ' ὡς λογικὸν τοιοῦτον. Καί, ἐφ' ὅσον ἀντιλαμβάνεται τὴν διαφορὰν τοῦ Καλοῦ ἐκ τοῦ Κακοῦ, διατί ἐπιμένει νὰ διαπράττῃ τὸ κακὸν καὶ νὰ ἐπιβαρύνῃ τὴν συνείδησίν του μὲ τὸ ἄγχος τῆς ἀδικίας, ἐπαυξάνων τὸν ἐγωϊσμὸν του πρὸς ὄφελος τῆς προσκαιροῦ ζωῆς του;

» Ἐὰν σοῦ προσφέρω δύο κύπελλα ὕδατος καὶ τὸ ἐν κύπελλον ἐμπεριέχει καθαρὸν καὶ δροσερὸν ὕδωρ, τὸ δὲ ἕτερον ἐμπεριέχει ἀκάθαρτον ὕδωρ, σύ, ὡς ὀδοιπόρος, ποῖον ἐκ τῶν δύο κυπέλλων θὰ ἐκλέξῃς;

ΚΑΛΛΙΑΣ : Τὸ περιέχον καθαρὸν καὶ δροσερὸν ὕδωρ, θεβαίως.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Διατί;

ΚΑΛΛΙΑΣ : Διότι εἶναι προτιμότερον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, εὐ-

χάριστον δὲ εἰς τὸν διψῶντα ν' ἀπολαμβάνη τὸ ἀγνόν καὶ καθαρὸν ὕδωρ ἀπὸ τὸ μεμολυσμένον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ὅρθως. Καὶ ὅμως, φίλε μου, τὰ δύο διαφορετικὰ ὕδατα προέρχονται ἀπὸ τὴν ἰδίαν πηγὴν, τὸ ἐν ἀπὸ διαφορετικὴν ὁδὸν τοῦ ἄλλου. Διατί τότε, ἐφ' ὅσον ἔχομεν νοῦν καὶ κρίσιν, νὰ μὴ προτιμῶμεν τὰς ἐναρέτους πράξεις ἀπὸ τὰς μὴ τοιαύτας; Ὁ ἀκολουθῶν τὴν μεμολυσμένην ὁδὸν γίνεται θλαθερὸς πρὸς τοὺς συνανθρώπους του, ἀκόλαστος, ἄδικος, ἀνήθικος καὶ κακοήθης, πάντα δὲ ταῦτα, διὰ τὴν ἰκανοποίησιν τὰς ἐπιθυμίας του, ἀδιάφορον ἐάν, διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἐξαπατᾷ, κλέπτῃ καὶ κακοποιῇ τὰ δίκαια τοῦ ἄλλου, ἀκουσίως ἢ ἐκουσίως, ὡς καταστροφεύς του. Ἡ καλὴ πράξις ἀκτινοβολεῖ ὡς ὁ καθάριος οὐρανός, ὅστις δωρίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν θείαν ἰκανοποίησιν εἰς τὸ ἔργον του, πρὸς πλήρη χαρὰν τῶν ἑναντί του καὶ ψυχικὴν ἀγαλλίασιν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Χαίρου τὴν ψυχικὴν ἰκανοποίησιν ἀπὸ ἐκείνῃ τῶν ἀκαθορίστων ἐπιθυμιῶν σου.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΣΩΖΕΙ ΤΟΝ ΕΠΙΚΡΙΤΗΝ ΤΟΥ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ :

Ὁ Σωκράτης εἰς τὴν ἀγορὰν περιεστοιχίζετο ἀπὸ πολλοὺς ὁπαδούς του, οἵτινες ἔχαιρον ἰδιαίτερώς, ὅταν συνεζήτουν μετ' αὐτοῦ ἐπὶ θεμάτων ἀγνώστων εἰς τὴν ἀντίληψίν των. Ἐσχολιάζον, διὰ τῶν ἐρωτήσεων καὶ ἀπαντήσεων των, τὰ ὅσα διὰ πρώτην φορὰν ἤκουον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ σοφοῦ. Εἰς ἐκ τῶν παρακαθημένων, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Σωκράτην, ἠρώτησεν αὐτόν :

— Τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Εἶναι, ἀγαπητέ μου, ζῶν με θεῖον σπινθήρα ἐν τὸς αὐτοῦ.

— Τότε, διατί διαφέρει ὁ εἰς ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἐφ' ὅσον ὁ θεῖος σπινθήρ εἰς τὰς πολλαπλὰς του φωτίσεις, προέρχεται ἀπὸ μίαν, ὡς λέγεις, ἀναλλοίωτον Πηγὴν; Τί συμβαίνει, ὦ Σώκρατες, μετὰ τὸν ἄνθρωπον, ὥστε ὁ εἰς νὰ εἶναι τόσο διαφορετικὸς τοῦ ἄλλου;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Εἶπον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, κατ' ἀρχὴν, εἶναι ζῶν με αἰσθήσεις καὶ ἔνστικτα. Ἐάν, λοιπόν, εἰς δέκα ἄτομα, ἀπονείμω κατὰ ἴσα μέρη τὸν θησαυρόν, τὸν ὁποῖον κρατῶ εἰς χεῖρας μου, καὶ μετὰ παρέλευσιν χρονικοῦ διαστήματος, συγκεντρώσω καὶ τρῶς δέ-

κα, διὰ τὰ ἐλέγξω πῶς ἐχρησιμοποίησαν τὸ μερίδιον τοῦ θησαυροῦ των, θὰ παρατηρήσω, ὅτι ὁ θησαυρὸς ἐχρησιμοποιήθη κατὰ δέκα διαφορετικούς τρόπους. Ἄρα ἡ χρῆσις του ἔγινε κατ' ἐπιθυμίαν τῆς ὕλικῆς των ὑποστάσεως.

»Ἐάν καὶ οἱ δέκα ἐχρησιμοποιοῦν τὸν θησαυρὸν των κατὰ συνείδησιν, τότε οὐδεὶς των θὰ διέφερε. Βλέπετε, ὅτι ἡ ἐλευθέρα ροπή τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὑποτάσσεται μόνον εἰς τὴν ἰσχυρὰν καλὴν θέλησιν. Αὕτη δὲ ἀποκτᾶται διὰ τῆς συνεχοῦς ἀσκήσεως καὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἀναλόγου εἰς κατανάλωσιν χρόνου, κατὰ τὰς κλίσεις τοῦ κάθε ἀνθρώπου.

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὦ Σώκρατες, ἐπρόσθεσεν εἰς ἄλλος ἐκ τῶν περικυκλούντων αὐτόν, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἔρμαιον τῆς τύχης του!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ὅχι. Ἄλλὰ τῶν κακῶν του ἕξεων. Ἐάν δαμάσῃ αὐτάς, ἐπαυξάνει τὴν ἰσχύν τοῦ θεοῦ του σπινθηρος καὶ μεταβάλλει αὐτόν εἰς ἄσβεστον φλόγα. Ἐάν ὅμως, ὅπερ καὶ τὸ δυσκολώτερον, δὲν δυνηθῆ νὰ πράξῃ τοῦτο, τότε ἀπομονοῦται ὁ σπινθηρ εἰς κινητήριον μόνον δύναμιν καὶ τὸ ἠθικὸν ὑπόβαθρον αὐτοῦ μετατρέπεται εἰς ἀτομικὸν συμφέρον.

— Δὲν δυνάμεθα, ὦ Σώκρατες, εἶπεν ὁ πρῶτος, ἐκ τῆς νηπιῶδους καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἀγωγῆς νὰ ἐπιδράσωμεν ἐπ' αὐτοῦ, ὥστε, εἰς ὄριμον ἡλικίαν, νὰ γίνῃ χρηστὸς πολίτης;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Εἶναι καὶ αὕτη μία λύσις. Κατ' ἐμὲ ὅμως ἀτελεστάτη. Εἶναι ὀλίγοι ἐκεῖνοι, ποὺ προορίζονται νὰ γίνουσι χρήσιμοι πολῖται. Οἱ περισσότεροι, παρὰ τὴν ἀγωγὴν καὶ ἐκπαίδευσίν των, ὅταν ἡ φύσις των εἶναι διεστραμμένη, εἰς δεδομένην στιγμὴν τῆς ἀνδρώσεώς των θὰ παρεκκλίνουν, πρὸ τῆς ἀφυπνίσεως τῆς ροπῆς των. Ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται μέγας ἢ μικρός. Ἡ χρηστὴ Πολιτεία ὀφείλει νὰ νοθετῆ τὸν μικρόν, ὥστε, ἔάν δὲν γίνῃ μέγας, τοῦλάχιστον νὰ μὴ παραμείνῃ καὶ μικρός!

— Καὶ πόθεν, ὦ Σώκρατες, ἠρώτησεν ὁ δεύτερος, συμπεραίνεις πάντα ταῦτα; Ποία εἶναι ἡ γνώσις, ἣτις φωτίζει τὸν ἐγκέφαλόν σου;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ὅμιλῶ κατὰ τὴν συνείδησίν μου. Οὐδεὶς ἐδίδαξεν εἰς ἐμὲ τὸ ὀρθόν, διαισθάνομαι ὅμως αὐτὸ ἐκ τῶν καλῶν καὶ ὀφελίμων πράξεων. Ἴσως τοῦτο νὰ εἶναι ἓν δῶρον τοῦ θεοῦ, οὐχὶ πρὸς ἐμὲ μόνον, ἀλλὰ πρὸς ὅλους, ὅσοι θέλουσι καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ μανθάνουσι καὶ νὰ ἐφαρμόζουσι τὸ ὀρθόν, οὐχὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των, ἀλλὰ κατὰ τὴν συνείδησίν των.

Εἷς ἀσυνείδητος, διερχόμενος ἐκεῖθεν καὶ ἰδὼν τὸν Σωκράτη νὰ ὀμιλῇ, ἐκράυγασεν:

— Ὁ Σωκράτης παρασύρει τοὺς πολίτας!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Οὐδέποτε, ἐπεχείρησα τοιαύτην ἀνομίαν. Ἀντιθέτως, ἐσὲ προσπαθῶ νὰ σύρω εἰς τὴν νομιμότητα, ἵνα μὴ καταπατηθῇ ἡ ὑπόστασις σου. Ἄκουσον τοὺς λόγους μου καὶ ὕστερον ὀμίλει ἐλευθέρως. Ἡ ἡμιμάθεια εἶναι κακὸς ὁδηγὸς σου καὶ σὲ παρασύρει εἰς τὸν ὄλεθρον.

Ἀργότερον, ὁ κακοῦθης ἐκεῖνος, ποὺ διέκοψε τὸν λόγον τοῦ Σωκράτους, ὑπέπεσεν εἰς τὴν παρανομίαν καὶ παρ' ὀλίγον θὰ ἐθανατοῦτο, ἐὰν δὲν τὸν ἔσωζεν ὁ σοφός, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἀφοσιώθη ὡς μαθητῆς του.

ΠΕΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

ΚΡΙΤΩΝ: ...Ἐγώ, ὦ Σώκρατες, δὲν δύναμαι ν' ἀντιληφθῶ καλῶς τὴν πέραν τοῦ θανάτου ζωὴν! Ἀποθνήσκων ὁ ἄνθρωπος, παύει πλέον ν' ἀποτελῇ μέλος τοῦ κοινωνικοῦ μας βίου. Βεβαίως, ἐὰν ποτὲ ὑπῆρξε χρηστὸς πολίτης καὶ καλοκάγαθος ἄνθρωπος, τιμῶμεν τὴν μνήμην του, ἀλλὰ, ἐν τῇ πραγματικότητι, τί τιμῶμεν... ὅταν οὗτος, ὡς ὀντότης, δὲν ὑφίσταται; Ἄν ὑποθέσωμεν, ὅτι καὶ μετὰ τὸν θάνατον εἰσέρχεται εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, καλυτέραν ἢ χειρότεραν, πῶς θὰ τὸ διαπιστώσωμεν τοῦτο, ὅταν οὐδεμίαν ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεώς του ἔχομεν; Μήπως πάντα ταῦτα, τὰ ὁποῖα συνεζητήσαμεν καὶ θέλομεν νὰ πιστεύσωμεν, εἶναι εἰκασίαι μόνον τῆς ἐπιθυμίας τοῦ πνεύματός μας; Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου μ' ἐνδιαφέρει ἡ γνώμη σου, ἥτις ἀποδίδει τὴν φωνὴν τοῦ ἐσωτέρου σου κόσμου.

ΜΥΡΩΝΙΣ: Ὁ Κρίτων, φίλτατε Διδάσκαλε, ὀμιλεῖ μὲ κρίσιν ἐπὶ τῶν ὧσων γνωρίζει. Δι' ὅσα ὅμως ἀγνοεῖ δὲν ἐκφέρει γνώμην, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ, ὡς ἀντιλαμβάνεσαι, νὰ γνωρίσῃ τὰ ἀγνωστα, τοῦλάχιστον διὰ τῆς πειστικότητος τοῦ λόγου σου. Δὲν ζητεῖ ὁ Κρίτων τὴν ἐνδειξιν, ἀλλὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὀρθότητος. Ποία εἶναι ἡ γνώμη σου, ὦ Σώκρατες, διὰ τὰ ὅσα ἐκθέτομεν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Μέχρις ἐνὸς ὀρίου ἔχετε δίκαιον. Ἀσθασιμένως, ὅμως, ἐκρῶσατε τὴν θύραν μου. Δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ κατάλληλος ν' ἀνά-

πτω πυράν ἐκ χλωρῶν κλάδων! Οὐδέποτε ἐκαυχῆθην, ὅτι εἶμαι ἰκανὸς νὰ φωτίσω τὸ σκότος μὲ τὴν λυχνίαν, ποὺ χρησιμοποιοῦν, διὰ τὴν ἔρευνάν μου. Σεῖς, τί ζητεῖτε ἀπὸ ἐμέ; Νὰ σᾶς γνωρίσω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζετε; Ὅσον καὶ ἂν σᾶς ἐπαινέσω τὴν γεύσιν ἐνὸς ἐδέσματος, οὐδέποτε θὰ σᾶς πείσω περὶ αὐτοῦ, ἐὰν δὲν γευθῆτε αὐτό. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἀντίληψιν τοῦ πνεύματός σας. Μὲ τὴν διαφοράν, ὅτι ὁ ἐρευνῶν δὲν δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὸν μὴ ἐρευνῶντα τὴν γεύσιν τῆς ἐργασίας του.

ΚΡΙΤΩΝ: Ἄκριβῶς. Ἐπειδὴ δὲν δυνάμεθα, δι' οὐδενὸς τρόπου νὰ γευθῶμεν τὴν ἀμειβὴν ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ ἐρευνῶντος, ζητοῦμεν τὸν φωτισμὸν τῆς λυχνίας σου, πρὸς ἐρεύνησιν μέρους τοῦ χαώδους σκότους.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Δὲν ἐπεσκέφθην τὸν Ἄδην. Διὰ τῆς σχετικῆς ὅμως φωτισεῶς μου ἐνήργησα, ὥστε νὰ μαντεύω τὴν ἐκεῖ ζωὴν καὶ, ἀκολούθως, νὰ ζητῶ ἀπὸ τὴν ἐνδόμυχον φωνὴν τοῦ ἐσωτέρου μου κόσμου νὰ μὲ διαθεβαιώσῃ τὴν Ἀλήθειαν. Καί, οὕτως, ἀπέκτησα γνώμην προσωπικὴν καὶ οὐχὶ συλλογικὴν.

»Ἡ ἐν τῇ Γῆ ζωὴ, φίλε Κρίτων, εἶναι ὄνειρον καὶ ὁ θάνατος, ὡς ὁ ὕπνος, μᾶς μεταφέρει ἀπὸ τὸ ὄνειρον εἰς τὴν ζωὴν, ἥτοι πέραν τῶν ὁρίων τῆς διανοίας μας. Μέχρι τοῦ σημείου τούτου, εἶμαι πλέον ἢ βέβαιος, ὅτι δὲν λανθάνω καὶ ἐὰν τὰς ἀποδείξεις μου ἐκλάβετε ὡς ἐνδείξεις, δὲν μὲ καταπλήσσει τοῦτο, ἐφ' ὅσον εὐρίσκεσθε ἐν τῷ ὄνειρῳ. Ἀφυπνιζόμενοι ὅμως ἐκ τοῦ ὕπνου, πρὸς μετάβασιν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, θὰ εἰσθε εἰς θέσιν νὰ ἴδητε τὴν πραγματικότητα, χωρὶς νὰ δύνασθε, ἐκ τοῦ Ἄδου νὰ μεταδώσετε αὐτήν. Διότι ἡ ψευδαίσθησις ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὴν Ἀλήθειαν. Ἡ τελευταία δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν ὄντοτητα νὰ ὑποκλέπῃ τὴν ἀγνήν φώτισιν καὶ νὰ μεταδίδῃ αὐτὴν εἰς τοὺς ἀδαεῖς τῆς ἀγνωσίας ὀπαδοῦς. Τὸν Ἄδην, ὅπου δήποτε ἐτοποθέτησαν οἱ ποιηταί, τὸν ἀντιλαμβάνομαι ὡς πολιτεῖαν ἄμειπτον.

ΚΡΙΤΩΝ: Λέγεις, ὦ Σώκρατες, ὅτι εἰς τὸν Ἄδην ὑφίσταται Δικαιοσύνη. Πῶς, λοιπόν, ὅσοι ἐν τῇ Γῆ εἶναι χρηστοί, τιμωροῦνται ἀδίκως παρὰ τῶν θεῶν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐὰν, φίλε, ἐνεθεμῆσο τὸν ἀπολογισμὸν τῶν πράξεών σου, θὰ ἦσο ἐνήμερος τῆς δικαίας τιμωρίας σου. Ὁ πατὴρ ἐπιπλήττει καὶ τιμωρεῖ τὰ τέκνα του, οὐχὶ διότι ἡ πράξις αὐτῆ τὸν εὐχαριστεῖ, ἀλλὰ, διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἐπιβάλλει κατὰ τὸ δυνατόν τὴν χρηστότητα εἰς τὰ τέκνα του. Τὸ αὐτὸ πράττουν καὶ οἱ θεοί, τίς

γνωρίζει διὰ ποῖα σφάλματά σας. Μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι αἱ θεϊκαὶ τιμωρίαι δὲν μᾶς ἀποκαλύπτουν τὸν λόγον τοῦ σφάλματος. Ἔγκειται δὲ εἰς ἡμᾶς ν' ἀποκαλύψωμεν αὐτό. Δὲν γνωρίζω πολλά, ἐπὶ τῶν ὄσων ἐπιθυμεῖτε νὰ γνωρίσετε. Δύναμαι ὅμως νὰ σᾶς διαπιστώσω, ὅτι δὲν ὑφίσταται σύλληψις εἰκόνας εἰς τὴν σκέψιν τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις νὰ μὴ πραγματοποιηῖται ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. Ἄρα, ὅταν ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου κατορθῶνῃ καὶ συλλαμβάνῃ διὰ τῆς σκέψεως τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, τοῦτο εἶναι ἀπόδειξις τῆς ὑπάρξεώς της ἐν τῇ Αἰωνιότητι.

»Τὰ πάντα ἀνανεοῦνται ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας τῶν πάντων. Ἐχετε ψυχὴν τὴν ὁποῖαν δὲν δύνασθε νὰ ψηλαφίσετε. Ὡσαύτως ὑφίσταται καὶ Ἄορατος Κόσμος, τὸν ὁποῖον εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ ὁραματιζώμεθα. Οἱ τυφλοὶ τῷ πνεύματι ὕστερον εἰς τὴν διεΐδουσιν τῆς πέραν τοῦ ὄνειρου ἀθανάτου ζωῆς.

ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΞΑΝΘΙΠΠΗΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἦτο περασμένον μεσονύκτιον, ὅταν ὁ Σωκράτης, κατόπιν ἐνὸς συμποσίου, ἐπέστρεφεν εἰς τὸν οἶκον του. Ἦνοιξε τὴν θύραν ἀθορόβως, ἵνα οὐδένα ἐνοχλήσῃ, καὶ ἐξηπλώθῃ ἐπὶ τοῦ στρώματός του, ἀναλογιζόμενος τὰ ὅσα ἐλέχθησαν εἰς τὸ συμπόσιον. Ἦτο πλέον καιρὸς νὰ ἡσυχάσῃ, ὅταν αἰφνιδίως ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς Ξανθίππης. Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὴν ἐθεώρει κοιμωμένην καὶ ὅτι δὲν εἶχεν ἀντιληφθῆ τὴν ἐπιστροφήν του.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ἔπρεπε νὰ ξημερώσῃ, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸν οἶκον σου;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἡ νύξ, φιλότατη, ἐξακολουθεῖ νὰ προστατεύῃ τὸν ὕπνον. Σὺ, διατὶ δὲν ἡρεμείς, ἵνα ἀπολαύσωμεν τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἀνάπαυσιν, ποῦ ἔχει ἀνάγκην τὸ σῶμα μας;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ὡστε ἐγὼ πταίω, διὰ τὴν ἀπρονοησίαν σου; Πῶς ζητεῖς ὁ ὕπνος νὰ ἡρεμήσῃ τὴν σκέψιν μου, ὅταν σὺ ἀπερισκέπτως λησμονῆς, ὅτι εἶσαι σύζυγος καὶ ὀφείλεις νὰ μὴ δημιουργῆς ὀχληρὰς σκέψεις εἰς τὴν σύζυγόν σου;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Διὰ τοῦτο, ἀκριβῶς, ἐπέστρεψα ἐντὸς τῆς νυκτός, προτοῦ προλάβῃ ἡ πρωΐα καὶ ὀλοκληρώσῃ τὴν ἐνόχλησίν σου. Τὸ ἦ-

μισυ τῆς ἐνοχλήσεώς σου ἐξαλείφεται εὐκόλως, ὅταν τὸ ἕτερον ἥμισυ δὲν πραγματοποιεῖται.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Δηλαδή, ἠδύνασο νὰ παρατείνης τὴν ἀπουσίαν σου, ἐκπληρώνοντας τὴν εὐαρέσκειαν τῶν ξένων, ἀδιαφορῶντας δι' ἐμέ!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐάν ἠδιαφόρουν, δὲν θὰ ἐπέστρεφον, ἀλλὰ θὰ ἐξηκολούθουν τὴν διαλογικὴν συζήτησιν μέχρι τελείας ἀποδείξεως τοῦ ὀρθοῦ.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Διὰ ποίαν ὀρθότητα ὀμιλεῖς, ἀφοῦ εἰς ὄλον σου τὸ ἔργον σφάλματα διαβλέπω. Δὲν ἀντιλαμβάνεσαι, ὦ Σώκρατες, ὅτι δὲν γνωρίζεις τὸ τί πράττεις;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Τοῦτο λέγω κι' ἐγώ! Ἐφ' ὅσον οὐδὲν γνωρίζω ἐκ τῶν ὄσων γνωρίζω, ἐπόμενον εἶναι ἐκ τῶν ὄσων πράττω, νὰ μὴ γνωρίζω τί πράττω!

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Βλέπεις, πόσον ἡ σοφία σὲ ἐμώρανε;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἀληθῶς λέγεις. Εἴτε ἐγὼ εἴτε οἱ ἄλλοι ἐμωράνθησαν, πάντως ἡ μωρία, ὦ Ξανθίππη, εἶναι ἀχώριστος φίλη τῶν ἀνθρώπων. Προτιμότερον νὰ εἶναι τις μωρός, παρὰ σοφός, διότι ὁ σοφὸς διαπράττει τὰς μεγαλυτέρας μωρίας, ἀπ' ὅ,τι ὁ πραγματικὸς μωρός ἠδύνατο νὰ διανοηθῆ. Κοιμοῦ ἤρεμος τώρα, ἐφ' ὅσον ἐμωράνην!

Εἰς τὴν ἀγορὰν

ΕΥΚΛΕΪΔΗΣ:

Ὡς συνήθως, ὁ Σωκράτης ἐσύχναζεν εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ ἄστεως καὶ ἐκεῖ συνδιελέγετο μετὰ τῶν πολιτῶν ἢ καὶ ἐλάμβανε τὸν λόγον ἐπὶ θέματος, τὸ ὁποῖον ὑπέβαλον εἰς αὐτὸν οἱ ἐνδιαφερόμενοι. Μία ἀπὸ τὰς πολλὰς σελίδας τῆς ἐπαφῆς του μετὰ τοῦ Κοινοῦ ἦτο ἡ ἐξῆς:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Μήπως, φίλοι μου, γνωρίζει τις ἐξ ὑμῶν ποῖον εἶναι τὸ καθήκον τοῦ κάθε πολίτου;

Εἷς ἐκ τῶν πλησιεστέρων του καθημένων, τοῦ ἀπήντησεν:

— Νὰ εἶναι πιστὸς εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ χρηστὸς πρὸς τοὺς συμπολίτας του.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἴδου μία περισπούδαστος φράσις, περὶ νομιμοφροσύνης καὶ ἠθικῆς ὑποστάσεως. Ἀλλὰ κενὴ περιεχομένου, ὅταν ἐλλείπη ἐκ τοῦ πολίτου ἡ τέχνη τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ὀρθοῦ καὶ λογικοῦ, ἦτοι τῆς ἐν τῇ πράξει ἀρετῆς του.

— Ἐγώ, διεμαρτυρήθη ὁ πολίτης, διὰ τῆς φράσεώς μου, ὦ Σώκρατες, ἠνούνουν τὴν ἐφαρμογὴν ἐν τῇ πράξει τοῦ Καλοῦ καὶ Ἀγαθοῦ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἡ ἔννοια τῆς φράσεώς σου, εἶναι ὀρθή, ἀλλὰ τίς μὲ διαθεβαιοί, ὅτι αὕτη λαμβάνει σάρκας καὶ ὄστα; Ἡ φράσις σου, ὡς ἰδέα τοῦ ὀραίου, συνήθως ἐφαρμόζεται ὡς ἰδέα τοῦ ἀκατανοήτου, ὅταν οἱ πολλοὶ ἀποδοκιμάζουν τὴν πρᾶξιν σου ὡς ἰδέαν τοῦ ὀραίου!

»Ὁ ἄκρατος οἶνος, φίλε μου, ἐν μέτρῳ ὠφελεῖ τὸν ὑγιᾶ ὄργανισμὸν καὶ ἐν ποσότητι, μεγαλυτέραν τοῦ δέοντος, θλάπτει ἔτι περισσότερον τὸν ἀσθενικὸν τοιοῦτον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ποῦ εὐρίσκεται ἡ ἐκθειάσις τῆς ὀραίας του γεύσεως, ὅταν τὸ ὀραῖον ἀπωλέση τὴν ἔννοιαν τοῦ Καλοῦ καὶ Ἀγαθοῦ;

»Τὸ ὄπλον, εἶναι μία ἀσφάλεια τῆς ζωῆς μας! Εἰς χεῖρας τοῦ κακοποιοῦ εἶναι ἐπικίνδυνον. Εἰς χεῖρας τοῦ σώφρονος εἶναι προάσπισις. Εἰς χεῖρας δὲ τοῦ ἀφελοῦς εἶναι ἀπρονοησία. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὰς ὀραίας ἰδέας. Ὁ κακοποῖός, διὰ τῶν ὀραίων ἰδεῶν, ὑποκρίνεται τὸν χρηστὸν πολίτην. Ὁ σώφρων, δι' αὐτῶν διδάσκει καὶ διδάσκεται, ἐνῶ ὁ ἀφελῆς συσκοτίζεται καὶ συσκοτίζει.

— Ποῖαν σχέσιν, ὦ Σώκρατες, ἔχουν πάντα ταῦτα μὲ τὸ καθήκον τοῦ πολίτου;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Οὐδεμίαν δι' ἐσέ. Δι' ἐμέ, ὅμως, τὰ πάντα ἀλληλοεαρτῶνται διὰ μέσου τῶν συνδετικῶν των κρίκων. Ὁ σώφρων ἐκλέγει τὰ χρήσιμα καὶ πράττει τὰ ὠφέλιμα. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἐὰν δὲν δύνανται νὰ διακρίνουν τὴν διαφορὰν τῆς συλλήψεως μᾶς ὀραίας ἰδέας, ἀπὸ τὴν ἀντίστροφον ἐφαρμογὴν, ἐν τῇ πράξει, τῆς ἐννοίας της, περιτεύει νὰ δικαιολογούν τὰ κακὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα. Πᾶν τὸ ὀραῖον δὲν εἶναι καλὸν καὶ ἀγαθόν. Ἀντιθέτως, τὸ κακόν, διὰ τῆς ἀνατροπῆς του ἐν τῇ πράξει, ἀποδίδει καλὰ ἀποτελέσματα καὶ οὕτω, πολλάκις, τὸ δύσμορφον ἐκχύνει ἄρωμα θαλάμου εἰς τὰς μεστάς ἀπὸ θλίψιν καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Φύσις εἶναι πονηρὰ εἰς τὰς δοκιμασίας μας, ἐμπαίζει τοὺς σκοτεινοὺς ἐγκεφάλους, ὅταν οὗτοι δὲν ἔχουν ὀρθὴν κρίσιν καὶ διὰ τοῦ ὀραίου λόγου ἀποκρύπτουν τὰς ἐν τῇ πράξει, ἐφαρμοζομένας ἀναισχυντίας των.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Οἱ δύο κορυφαῖοι ἄνδρες τῆς Ἀρχαιότητος κάποτε συνηγήθησαν εἰς τὸ ἰοστέφανον ἄστυ τῶν Ἀθηνῶν, ὡς ἄπλοῖ πολῖται ἑνὸς ἄλλου κόσμου, πολὺ διαφορετικοῦ τῆς ἀνθρωπίνου σμικρότητος. Μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, τὰ ὁποῖα ἐλέχθησαν ἀπὸ τοὺς δύο ἄνδρας, εἶναι καὶ τὰ κάτωθι:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐὰν οἱ θεοί, ὦ Ἰππόκρατες, πράγματι βοηθοῦν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰ δεινὰ τῶν ἀσθενειῶν του, ἐσὲ ἐξέλεξαν ὡς σωτήρα των. Εἶσαι ἢ θεία χεὶρ τῆς σωματικῆς των ἰάσεως, τὸ θάλασμον τοῦ πόνου των καὶ ἢ ἀνακούφισις, ἣν αἰσθάνονται ἐκ τῆς εὐεξίας μετὰ τὴν ἀνάρρωσίν των. Ἰδοῦ, πῶς ἐνεργεῖ διὰ μέσου σοῦ ἢ θεία χάρις!

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ: Ὅφειλω, ὦ Σώκρατες, νὰ ὁμολογήσω, ὅτι τὸ θεῖον, πράγματι ἐδώρισεν εἰς ἐμὲ τὸ προσὸν τῆς παρατηρητικότητος ἐνισχυμένον μετὰ τὴν διαίσθησιν, ὥστε ν' ἀντιλαμβάνωμαι ἀπὸ ποῖα αἰτία πάσχει ὁ ἀσθενὴς μου καὶ νὰ δίδω εἰς αὐτὸν χρησίμους συμβουλὰς, ἀνάλογον διαιτολόγιον διὰ τὴν κατάστασίν του καὶ, ἐν γένει, ἀπλᾶ κατάλληλα φάρμακα, διὰ τὴν ἴασίν του.

»Ὡς εἶπες, εἶμαι ἰατρὸς τοῦ σώματος. Ἄλλ' ἐσύ, ὦ μεγάλε φίλε, εἶσαι ἰατρὸς τῆς ψυχῆς του. Διότι ἔχω παρατηρήσει ἐκ πείρας, ὅτι αἱ ψυχικαὶ καταστάσεις πιέζουν τόσο τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν, ὥστε, σὺν τῷ χρόνῳ, νὰ τοῦ δημιουργοῦν σχήματα ἀκαθόριστα καὶ ἀκατάλληλα διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν του. Καὶ ἰδοῦ, ἡ πρώτη αἰτία τῆς κακῆς ὀργανικῆς λειτουργίας, ἥτις, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μεταβάλλεται εἰς ἐστίαν παθογόνον καὶ ἀργότερον περιπλέκεται μετὰ ἄλλας ἡμιλειτουργούσας ὀργανικὰς πτυχὰς τοῦ σώματος, πρὸς ἐπιδείνωσιν τοῦ ὅλου ἀνθρωπίνου σώματος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Μὲ ἀποκαλεῖς «ἰατρὸν τῆς ψυχῆς» καὶ ὅμως, ὅταν τὸ πνεῦμα τοῦ συνανθρώπου μου εἶναι στενὸν καὶ ἀνυπάκουον, πῶς θὰ δυηθῶ, ὦ Ἰππόκρατες, νὰ τὸν πείσω νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὥστε ν' ἀποφευχθῇ ἀνώμαλος ὀργανικὴ, ὡς λέγεις, κατάστασις εἰς τὸ ἄτομόν του; Διδάσκω εἰς ὅσους ἔχουν θέλησιν, ὡς καὶ εἰς ὅσους δὲν τὴν ἔχουν. Εἰς τοὺς ἐπιδεκτικὸς μαθήσεως καὶ εἰς τοὺς ἀνεπιδέκτους. Δὲν διαχωρίζω τοὺς μὲν ἀπὸ τοὺς δέ, διότι τὸ Καλὸν καὶ Ἀγαθὸν εἶναι δι' ὅλους, χωρὶς καμμίαν ἐξαιρέσιν. Τὸ Κακὸν,

ἐκ τῆς πονηρᾶς του σκέψεως, ἐπεκτείνει τὴν βλάβην του καὶ εἰς τὸ Καλόν. Μάχομαι, ὦ προσφιλέστατε φίλε, ἐναντίον τῆς πονηρᾶς φύσεως, ἵνα συγκρατήσω τὸ Κακόν, διὰ νὰ περισώσω, ὅ,τι εἶναι δυνατὸν ἐκ τοῦ ἀδυσωπήτου ἀγῶνος μου.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ : Ἀντιλαμβάνομαι, ἀγαπητέ, ὅτι καὶ οἱ δύο ἀγωνιζόμεθα, διὰ νὰ περισώσωμεν τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐὰν τὸ ἰδικόν μου χρέος εἶναι ἱερόν, τὸ ἰδικόν σου εἶναι δύο φορές ἱερώτερον ἐμοῦ. Ἐγὼ θεραπεύω τὸν ὕλικόν ἄνθρωπον, ἐνῶ σὺ προσπαθεῖς νὰ σώσης ἐκ τῶν προτέρων τὸν πνευματικόν ἄνθρωπον. Εἰς ἐμὲ δίδουν περισσότεράν ἀξίαν, ὡς ἐκ τῆς ειδικότητός μου, ἐνῶ σὺ ἀξίζεις τὴν διπλάσιαν ἀξίαν, ὡς πολύμοχθον ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ ἀτιθάσου πνεύματος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Εἴμεθα ἀγωνιστὰὶ μὲ διαφορητικὰς κατευθύνσεις. Ἐνεργοῦμεν μὲ τὴν αὐτὴν θέλησιν καὶ καλοπροαίρετον ἰσχύν μας, νὰ ἐπιβάλωμεν τὴν τάξιν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα. Μᾶς ἐνώνει ὁ ἀδελφικὸς δεσμὸς τοῦ Καλοῦ καὶ Ἀγαθοῦ, τῆς Παρατηρητικότητος καὶ τῆς Φωτίσεως, τῆς Διαισθήσεως καὶ τῆς Ἀληθείας. Κοινὸς μας ὁ ἀγὼν, κοινὴ ἡ τύχη μας.

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ :

Τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου του ὁ Σωκράτης εὐρίσκετο, ὡς γνωρίζετε, εἰς τὴν ἀγοράν. Ἐκεῖ ἐδίδασκεν εἰς ὄσους ἐξετίμων τὴν διδασκαλίαν του καὶ συνεκεντροῦντο διὰ νὰ καλλιεργήσουν τὰς πενιχράς των γνώσεις. Μεταξὺ ὅμως πάντων αὐτῶν παρευρίσκοντο καὶ ἄνδρες μὲ γνώσεις πολλὰς, οἱ ὅποιοι ἠρέσκοντο καὶ ἀπελάμβανον τὰς διδασκαλίας του. Εἰς ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου ὑπέβαλε τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν εἰς τὸν μέγαν σοφόν :

ΑΚΡΟΑΤΗΣ : Δὲν σὲ ἤκουσα ποτέ, ὦ Σώκρατες, νὰ ὁμιλῆς περὶ μουσικῆς. Εἶναι ἄρα γε ἡ μουσικὴ τέχνη ἢ διδασκαλία;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἡ μουσικὴ, φίλε μου, εἶναι θεία αἴσθησις. Εἶναι ἢ γλῶσσα τῶν θεῶν!

ΑΚΡΟΑΤΗΣ : Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ μουσικὴ παρὰ πάντων νοητῆ; Διότι γνωρίζω πολλούς, οἱ ὅποιοι δὲν δίδουν σημασίαν εἰς τὴν μουσικὴν, παρὰ ὡς τέχνην τοῦ δεξιότηχου καὶ οὐδὲν ἄλλο!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Είναι θέβαια τέχνη, ως και ὁ λόγος τοῦ ρήτορος. Προπαντὸς εἶναι διδασκαλία τῆς ψυχῆς. Καὶ ἔάν ὑπάρχουν τινές, ὡς εἶπες, μὴ ἀντιλαμβανόμενοι τὴν διδασκαλίαν ταύτην, τοῦτο σημαίνει, ὅτι δὲν ἔχουν ἀνεπτυγμένον τὸ συναίσθημα τοῦ θεοῦ ἤχου. Δὲν ἐννοοῦν τὴν γλῶσσαν τῶν θεῶν. Ἐπομένως, εἶναι ἀδικημένοι οἷτοι, ἔάν ὄχι ἐκ Φύσεως, ἀλλ' ἐκ παραμελήσεώς των ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς μουσικῆς.

ΑΚΡΟΑΤΗΣ : Τότε, ὦ Σώκρατες, ὅλοι θὰ ἦσαν μουσικοὶ καὶ δὲν θὰ ἐπεχειροῦν νὰ κάμω τὴν ἐρώτησιν ταύτην.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Δὲν εἶναι ἀνάγκη, ἀγαπητέ μου, νὰ εἶσαι μουσικός, διὰ νὰ διαισθάνεσαι τὴν γλῶσσαν τοῦ ἀρμονικοῦ ἤχου. Ἀρκεῖ νὰ δέχεσαι μὲ ἱκανοποίησιν τοὺς παλμούς της εἰς τὴν ψυχὴν, ἥτις τρέφεται δι' αὐτῶν καὶ δημιουργεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὴν τόνωσιν τῆς χαρᾶς.

»Θὰ σοῦ εἶπω καὶ κάτι ἄλλο: Ὑπάρχουν δεξιότητες εἰς τὴν μουσικὴν, οἱ ὁποῖοι πράγματι πάσχουν, καθ' ἣν στιγμὴν ἀποδίδουν διὰ τοῦ ἤχου τὰς εἰκόνας τῆς θείας ταύτης ὁμιλίας, Ἄλλ' οἱ ἴδιοι δὲν συγκρατοῦν αὐτὰς ἐν τῇ μνήμῃ των διὰ τῆς διδασκαλίας των. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς ἐκφωνοῦντας λαμπροὺς λόγους. Νὰ ἀποδίδουν τὸ λαμπρὸν, ἀλλὰ νὰ μὴ ἐπωφελοῦνται αὐτοῦ ψυχικῶς.

ΑΚΡΟΑΤΗΣ : Πῶς;... Θεωρεῖς τὴν μουσικὴν μὲ μὲν τὸ πνεύματος;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ὅχι. Μὲ μὲν τῆς ψυχῆς. Ἡ γλῶσσα τῶν θεῶν ἀποτείνεται πρὸς πάντας. Ὅσοι τὴν ἀντιλαμβάνονται καλῶς, ὅσοι ὁμῶς τὴν ἀγνοοῦν δὲν δύνανται νὰ συνομιλοῦν μετὰ τοῦ Θεοῦ, διότι ἔχουν ἔλλειψιν διαισθήσεως.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΤΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΑΠΕΙΡΟΥ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ :

Ἐπιστρέφων ὁ Σωκράτης εἰς τὸν οἶκόν του, καθ' ὁδὸν παρατηρεῖ συγκεντρωμένους εἰς κενὸν χῶρον πολίτας νὰ παρακολουθοῦν ὁμιλίαν ἀστρονόμου τινος. Ἀπαρατήρητος ὁ Σωκράτης ἀνεμίχθη μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἤκουε μετὰ προσοχῆς τὰ ὅσα ἐξεφώνει ὁ ὁμιλητής. Εἰς ἐκ τῶν ἀκροατῶν, μόλις ἔληξεν ἡ ὁμιλία, ἠρώτησε τὸν ἀστρονόμον ἔάν ἠδύνατο νὰ καθορίσῃ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τοῦ Ἀπειροῦ.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ : Κατὰ τὴν ἀντίληψίν μου, τὸ κάθε τι ἔχει μίαν ἀρχὴν καὶ ἓν τέλος. Ἐλλωστε, τοῦτο παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν ζωὴν μας. Ξεκινῶντας ἐξ αὐτοῦ τοῦ σημείου, τὸ Ἄπειρον πρέπει νὰ ἔχῃ μίαν ἀρχὴν καὶ ἓν τέλος, τὰ ὁποῖα δὲν ὑποπίπτουν εἰς τὴν ἀντίληψίν μας· καὶ οὕτως ἀποφεύγομεν νὰ καθορίσωμεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μᾶς φαίνεται ὡς ἀκαθόριστον.

Ἄκουσας ταῦτα ὁ Σωκράτης, ὑπέβαλε τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν :

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἄγαπητέ, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, δύνασαι νὰ μοῦ καθορίσῃς κάτι, ποῦ εὑρίσκεται πλησίον μας;

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ : Ἀσφαλῶς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Τότε, ποῖα εἶναι ἡ ἀπόστασις τοῦ νοῦ (πνεύματος) ἀπὸ τῆς ψυχῆς;

Λόγῳ τοῦ ἡμίφωτος, ὁ ἀστρονόμος μὴ ἀντιληφθεὶς μὲ ποῖον συνδιελέγετο, ἐσκέφθη καὶ τοῦ ἀπήντησεν :

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ : Ὅσον εἶναι τὸ μήκος τοῦ σώματος, ἐὰν ὁ νοῦς δὲν ἀποτελῇ μέρος τῆς ψυχῆς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἄρα ἀγνοεῖς, φίλε μου, ἐὰν ὁ νοῦς εἶναι ἢ δὲν εἶναι τμῆμα τῆς ψυχῆς. Ἐπομένως καθορίζεις, διὰ τῆς ἀντιλήψεώς σου, τὸ ἀκαθόριστον!

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ : Μήπως δὲν εἶπον, ὅτι τὸ Ἄπειρον εἶναι ἀκαθόριστον;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ναί, ἀλλὰ εἶναι καὶ κάτι ἄλλο, ὡς εἶπες. Ὅτι ἔχει ἀρχὴν καὶ τέλος. Δύνασαι νὰ μᾶς τὸ διαβεβαιώσῃς τοῦτο;

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ : Ὅχι, ἐφ' ὅσον δὲν γνωρίζω, ποῦ ἀρχίζει καὶ ποῦ λήγει.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἐπομένως, δὲν ἔχει οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος. Διὰ τοῦτο ἔφερον ὡς παράδειγμα τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ : Ὅρθῶς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Τὸ Ἄπειρον ἔχει ἢ δὲν ἔχει τὸ κατακόρυφον (Ζε-νίθ) καὶ τὸ ἀντικόρυφον (Ναδίρ);

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ : Ἔχει.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ὅταν δὲν γνωρίζῃς τὸ κατακόρυφον, πῶς δύνασαι νὰ γνωρίσῃς τὸ ἀντικόρυφον;

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ : Δὲν εἶπον, ὅτι γνωρίζω τὸ κατακόρυφον...

Ἐδῶ τὸν διακόπτει ὁ Σωκράτης,

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Γνωρίζεις όμως, ότι τὸ ἀντικόρυφον, τοῦτο εἶναι ὁ νοῦς (πνεῦμα) καὶ δὲν γνωρίζεις τὸ κατακόρυφον ἦτοι τὴν ψυχὴν; Ἐφ' ὅσον, λοιπόν, δὲν γνωρίζεις τὸ κυριώτερον, οὐδέποτε θὰ γνωρίσης τὸ ἀντικόρυφον.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ: Σωστά.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐπομένως, ὁ ἄνθρωπος, μὴ ἔχοντας τὸ γνῶθι σαυτόν, θὰ ἦτο καλύτερον νὰ μὴ ἐπεκτείνεται εἰς τὰς ἐρεῦνας πέραν τοῦ ὅριου του.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ: Τότε, εἶπέ μοι σύ, τί εἶναι τὸ Ἄπειρον;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Χάος ἄγνωστον διὰ τὴν ἀνθρώπινον κατανοήσιν.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ: Δὲν τὸ καθορίζεις ἐὰν ἔχη ἀρχὴν καὶ τέλος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἄφου παρεδέχθης, ὅτι εἶναι ἀκαθόριστον, πῶς ζητεῖς νὰ τὸ καθορίσω;

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ: Μετὰ ποίου ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὀμιλῶ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Μετὰ τοῦ ταπεινοῦ Σωκράτους.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ: Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, δὲν ἔχω νὰ προσθέσω οὐδέν. Φίλτατε, ἐκαθώρισες τὸν ἀντικόρυφον νοῦν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Δὲν τὸν ἐκαθώρισα, ἀγαπητέ, τὸν συνεκράτησα, ἵνα μὴ ὀλισθήσῃ εἰς τὸ Ἄπειρον.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Εἰς μίαν μεγάλην συγκέντρωσιν, παρὰ τῇ ἀγορᾷ, εἰς ἐπιφανῆς ρήτωρ ὠμίλει μὲ τοσαύτην ζέσιν καὶ πειστικότητα, ὥστε ὅλοι οἱ ἄκροασταὶ του ἦσαν ἔτοιμοι, ἐὰν τοὺς προέτρεπεν ὁ ρήτωρ εἰς μάχην, νὰ μὴ διστάσουν οὐδὲ στιγμὴν νὰ κατασπαράξουν τὸν ὑποτιθέμενον ἐχθρόν. Μόλις ὅμως ἐτελείωσε τὴν ὀμιλίαν του ὁ ρήτωρ, ὁ Σωκράτης, ὅστις παρευρίσκετο ἐκεῖ, παρέμεινε σιωπηλὸς καὶ πολὺ συλλογισμένος.

Οἱ πολῖται διελύοντο κατενθουσιασμένοι ἀπὸ τὸν ρήτορα. Ἄλλοι πάλιν ἐκ τῶν πολιτῶν, μόλις εἶδον τὸν Σωκράτην, περικύκλωσαν αὐτόν, διὰ νὰ λάθουν τὴν γνώμην του καὶ μάθουν, πῶς ὁ μέγας σοφὸς ἐσκεπτετο ἐπὶ τῆς ρητορικῆς δεινότητος τοῦ ὀμιλήσαντος. Μόλις ὁ Σωκράτης συνῆλθεν ἐκ τῶν συλλογισμῶν του καὶ εἶδεν ὅποσοι

τὸν εἶχον κυκλώσει, ἠπόρησε καὶ ἐρωτᾷ τὸν νέον τοῦτον κύκλον:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Πολῖται Ἀθηναῖοι, ὁ λόγος ἐτελείωσε. Σεῖς τί ζητεῖτε ἀπὸ ἐμέ, ὅταν ὁ ἐνεθουσιασμός κατέλαθε τὰς καρδίας σας;

ΕΥΚΡΑΤΟΣ: Οὐδὲν ἄλλο ζητοῦμεν παρὰ τὴν κρίσιν σου. Πράγματι, ὦ Σώκρατες, ὁ λόγος τοῦ ρήτορος ἦτο ἀξίεπαινος. Παρὰ τὴν δεξιότητα τοῦ πνεύματός μας, μήπως δὲν ἀντελήφθημεν τὰ σφαλερὰ σημεῖα αὐτοῦ; Σὺ, ὁ κατάλληλος κριτὴς καὶ ὁδηγός μας, πῶς κρίνεις αὐτόν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὁ λόγος τοῦ ρήτορος καὶ ἐμὲ συνεκίνησε. Δὲν πιστεῦω ἔστω καὶ εἰς ἐξ ὑμῶν νὰ μὴ ἐνεθουσιάσῃ, ἀπὸ τὴν ἐκφραστικὴν δύναμιν καὶ συνοχὴν τῆς λογικῆς παρατάξεως τῶν λέξεων καὶ τὴν ἀρμονικότητα τῶν φράσεων. Ἐγνώρισα κάποτε τὸν ρήτορα καὶ συνωμίλησα μετ' αὐτοῦ, ὥστε ν' ἀντιδρᾷ τὸ δαιμόνιόν μου πρὸς τὴν γλαφυρότητα καὶ τὴν ὀρθότητα τοῦ λόγου του.

ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ: Καὶ ποῦ, Διδάσκαλε, ἔγκειται τὸ σημεῖον τοῦ νὰ ἀποκρούσῃς τὰ λεχθέντα;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Δὲν εἶπον τοιοῦτον τί. Οὐδὲν ἀποκρούω. Ἐξετάζω καὶ ἀναλύω οὐχὶ τὸν λόγον, ἀλλὰ τὸν ἐκφωνήσαντα αὐτόν. Πολλὰκις ὁμιλοῦν περὶ Δικαιοσύνης ἄνθρωποι ἄδικοι, θεθαίως μὲ κάποιον ἀπώτερον σκοπὸν, καὶ διερωτῶμαι: Διατί, διὰ τῆς προσωπίδος τῆς Δικαιοσύνης, ἄδικοῦν;

Εἰς ἐκ τῶν ὁπαδῶν τοῦ ρήτορος, διακόπτει τὴν ὁμιλίαν τοῦ σοφοῦ καὶ τὸν ἐρωτᾷ:

— Τί εἶναι Δικαιοσύνη;

Ἀντιληφθεὶς ὁ Σωκράτης, διὰ ποῖον λόγον διεκόπη ἡ ὁμιλία του, ἀπαντᾷ:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Φίλτατε, μὲ διέκοψες, διὰ νὰ μάθῃς τί εἶναι Δικαιοσύνη, διότι, ὡς φαίνεται, στερεῖσαι τῆς ἐννοίας τῆς! Δικαιοσύνη, λοιπόν, εἶναι νὰ μὴ ἀφαιρῆς τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν ἀπὸ τὸν συνάνθρωπόν σου.

ΕΥΚΡΑΤΟΣ: ὦ Σώκρατες, ἔχεις τὴν θερμὴν παράκλησιν ἡμῶν, νὰ μὴ διακόψῃς τὴν κρίσιν σου!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Εὐχαριστῶ, διὰ τὴν θέλησίν σου. Ἡ ρητορικὴ, ἡ εὐφυΐα, ἡ μνήμη καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα χαρίσματα, ποῦ δύναται νὰ ἔχη ὁ ἄνθρωπος, εἶναι μάχαιραι δίκοποι. Σπανίως ὠφελοῦν καὶ συχνὰ θλάπτουν. Ὁ λόγος ὅμως εἶναι ἡ ρητορικὴ καὶ ἐπανέρχομαι εἰς αὐτήν.

»Ὁ ρήτωρ ἐνθαρρύνει, ἐξεγείρει τὸ πνεῦμα, συγκινεῖ, ἐξαγριώνει τὸ Κοινόν, καθησυχάζει τὰ πλήθη, ἦτοι ἔχει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ εὐπλαστον ζύμην. Παίζει μὲ τὰς χορδὰς τῆς καρδίας σας, μὲ τὸν σκοπὸν τῆς ἀρεσκείας του, ἐνῶ οὐδόλως θίγει τὰς χορδὰς τῆς ἰδικῆς του καρδίας. Τί, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, νὰ ὑποθέσωμεν περὶ αὐτοῦ, ὅταν ὁ λόγος τοῦ μεταβάλεται εἰς δύναμιν ἰσχυράν εἰς χεῖρας ἐκείνου; Ἐὰν ἐκ τῶν χορδῶν τῆς καρδίας τοῦ ἐξήρχετο ὁ λόγος, εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν θὰ συνεμερίζεσθε τὴν πραγματικότητα, διότι δὲν ἔχετε ἀνεπτυγμένην τὴν συνείδησιν τοῦ καθήκοντος. Διὰ τοῦτο, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οἱ καλοὶ εἰς τέχνην ρήτορες, ὡς δεξιότεχνοι μουσουργοί, κρούουν πάντοτε τὰς εὐαισθητοὺς χορδὰς τοῦ πλήθους, διότι ἐκεῖ εὐρίσκεται ἡ δυνάμις των. Ἐξετάζω, λοιπόν, τὸν λόγον τοῦ ρήτορος καὶ διερωτῶμαι: Ποῖος ἄρα γε νὰ εἶναι ὁ ἀπώτερος σκοπὸς τοῦ ἀποβλέπει;

»Συγκρατοῦμαι ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ λόγου καὶ ἀνιχνεύω τὸν πραγματικὸν σκοπὸν, ὅστις δυνατὸν νὰ εἶναι ἀτομικός, ἐνῶ φαίνεται συνολικός. Ἄρα, τὸ ἀληθοφανὲς κατεργάζεται μὲ τεχνικὸν ψεῦδος τὴν ἀποπλάνησιν, τὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ παραπλάνησιν τοῦ ἀνθρώπου.

»Ἀσκήσατε τὴν σκέψιν, διὰ νὰ ἀποκρούσετε τὴν πλάνην.

Ἡ ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ὁ Μήλων, ὁ πλούσιος ἔμπορος ἐξ Ἰωνίας, ἠρώτησε κάποτε τὸν Σωκράτην, ποίαν ιδέαν εἶχε διὰ τὸν κυνικὸν Διογένην καὶ οὗτος τοῦ ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐκτιμῶ καὶ θαυμάζω τὴν σοφίαν του, ὡς χρυσὸν κυλιώμενον ἐντὸς βορβόρου. Καὶ ὅμως, δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ παραμένῃ χρυσός. Ἀπορῶ ὅμως, πῶς ὁ νοῦς του δὲν θέλει ν' ἀντιληφθῇ, ὅτι ἡ γνῶσις ἔχει ἀνάγκην καὶ καταλλήλου ἐνδύματος!

ΜΗΛΩΝ: Τοῦ προσέφερα καθαρὸν λευκὸν ἐκ λινοῦ ἔνδυμα καὶ δὲν τὸ ἐδέχθη. «Εἶδες ποτέ, μοῦ ἀπήντησε, τὸν ἀετὸν νὰ ἀποδύεται τὸ πτέρωμά του;»

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Δὲν ἠνῶνουν, ἀγαπητέ μου, τὸ ἐξ ἀνάγκης ἔνδυμα, πρὸς κάλυψιν τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ ἔνδυμα τῆς γνώσεως, ἦτοι

τὴν εὐπρέπειαν εἰς τοὺς λόγους του. Τὸν ἐκτιμῶ, διότι εἶναι εἰλικρινέστερος παντὸς ἄλλου. Ἡ ὑπερβολὴ ὅμως αὕτη καταστρέφει τὸ ἦθος του. Λαμβάνει θέσιν κυνός, μὲ λαλίαν ἀνθρώπινον!

ΜΗΛΩΝ: "Ἦκουσα, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡμέραν τινα διέτρεχε τὰς ὁδοὺς κρατῶν εἰς χεῖρας του φανὸν ἀνημμένον. Τὸν ἠρώτησαν: «Διατί, ἐν πλήρει φωτί, κρατεῖς φανόν;». Καὶ οὗτος ἀπήντησεν: «Τὸν ἀνθρώπον ζητῶ». Μοῦ φαίνεται, ὅτι δὲν διετύπωσε καλῶς τὴν σκέψιν του.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἡ σκέψις του διευτυπώθη ἄριστα. Διότι, ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, τὸ ἡλιακὸν φῶς εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀκμὴν του καὶ ὅμως ὁ ἀνθρώπος δὲν δύναται, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του, νὰ εὕρῃ τὸν πραγματικὸν ἀνθρώπον. Τὸ ἡλιακὸν φῶς, νὰ μὲν φωτίζει, ἀλλὰ δὲν βοηθεῖ νὰ ἴδῃς καὶ νὰ γνωρίσῃς τὸ βάθος τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ λυχνία, τῆς ὁποίας τὸ φῶς εἶναι ἀσθενέστερον τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, συμβολίζει τὸ φῶς τοῦ ἐσωτέρου σου κόσμου, τὸ ὁποῖον, παρὰ τὴν πενιχράν του λάμπιν, εἶναι ἰσχυρότερον πρὸς διείδυσιν ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπινου κόσμου. Ἐζήτει, λοιπόν, ὅ,τι δυσκόλως ἠδύνατο νὰ εὕρῃ καὶ ἀμφιβάλλω ἔάν ποτε εὑρε τὸν ἀνθρώπον ποὺ ἐζήτει!

ΜΗΛΩΝ: Ἐμαθον ἀπὸ φίλους, ὅτι ἐκεῖνο ποὺ ἀνεζήτει, δηλ. τὸν ἀνθρώπον, τὸν εὑρεν εἰς τὴν νοημοσύνην τοῦ κυνός του, λέγων: «Οὐδέποτε ἐφαντάσθην, ὅτι θὰ εὕρισκον τὸν ἀνθρώπον ἐντὸς τετραπόδου!».

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: "Ἦθελε ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ ἔμπρακτος ἀγάπη ὑπερβαίνει πᾶσαν δεδοκιμασμένην σοφίαν, ἥτις διὰ τῆς γνώσεως λησμονεῖ τὸ καθήκον καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἔρευναν, χωρὶς ν' ἀποδίδῃ ὠφελίμους καρποὺς εἰς τὴν γενικότητα. Πράγματι τὰ ζῶα, φίλε μου, ποσάκις δὲν ἀνεδείχθησαν, εἰς στιγμάς δοκιμασίας των, ὑπέρτερα ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον! Ὁ Διογένης ἦτο ἀνθρώπος μὲ νοημοσύνην κυνός.

ΖΗΤΗΣΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΩΚΡΑΤΗΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἐξερχόμενος ὁ Σωκράτης ἐκ τοῦ οἴκου του, δὲν κατηθύνθη, ὡς συνήθως, εἰς τὴν ἀγοράν, ἀλλὰ ἔξω τοῦ ἄστεως, εἰς μεμονωμένην περριοχὴν, ὅπου ἐκάθησεν ὑπὸ τὴν σκιάν πλατάνου, διαλογιζόμενος τὸ

πρόβλημα τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς. Δὲν εἶχε παρατηρήσει ὁ μέγας σοφός, ὅτι ἐκ τοῦ μακρόθεν παρακολουθεῖτο ἀπὸ 19χρονον ὠραιοτάτην κόρην ἑνὸς ἐκ τῶν ἐπιφανῶν πλουσίων γαιοκτημόνων. Ἡ κόρη ἐπλησίασε τὸν Σωκράτην, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ. Τέλος, ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν καὶ μὲ γλυκυτάτην φωνὴν ἐπιθύρυσεν:

— Διδάσκαλε, δύναμαι νὰ λάβω ἐκ σοῦ συμβουλήν τινά;

Ἐκπλαγείς ὁ Σωκράτης, διὰ τὸ ἀπροσδόκητον, ἔστρεψε τὸ βλέμμα του πρὸς τὴν νεαράν καλλονὴν καὶ τὴν ἠρώτησε πῶς ὀνομάζεται.

— Μελιρρόη, Διδάσκαλε, τοῦ ἀπήντησεν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Καὶ ποῖος γλυκὺς ἄνεμος σὲ ὤθησε, κόρη τῆς Ἀφροδίτης, πρὸς ἐμέ;

ΜΕΛΙΡΡΟΗ: Εἶμαι δυστυχής... Δὲν γνωρίζω, πῶς ἐρωτεύθην τὸν υἱὸν τοῦ Πυλάνδρου Λέοντα, ὅστις δὲν γνωρίζει τὸν ἕρωτά μου πρὸς αὐτόν, καὶ δειλῶ νὰ ἐκμυστηρευθῶ τὸν πόνον μου εἰς ἄλλο πρόσωπον ἔμπιστον, πλὴν ἐσοῦ, ὅστις γνωρίζεις εἰς τὴν περίπτωσίν μου νὰ μοῦ δώσης κατάλληλον συμβουλήν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Μήπως, ἀγαπητὴ μου, ὁ πατήρ σου φέρει ἀντίρρησην, διὰ τὴν ἐκλογὴν σου;

ΜΕΛΙΡΡΟΗ: Οὐδεμίαν. Τὸν ἤκουσα νὰ λέγῃ, ὅτι εἶναι διατεθειμένος νὰ μὲ συζεύξῃ μὲ πρόσωπον τῆς ἐκλογῆς μου. Τοῦτο, ὅμως, δὲν ἀρκεῖ, ὅταν δὲν γνωρίζω τὰς προθέσεις τοῦ νέου πρὸς ἐμέ. Δὲν θέλω νὰ τὸν ἀπωλέσω. Ἦκουσα δι' ἐσέ, ὦ Σώκρατες, ὅτι εἶσαι εἰδήμων ἐπὶ τῶν ἐρωτικῶν ζητημάτων!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Εἰδήμων; Πῶς εἶπες, εἰδήμων; Δυνατόν, τερπνὸν ἄνθος τῆς ζωῆς, νὰ γνωρίζω πολλά, ἀλλ' οὐδέποτα τὰ πολλά ἀρκοῦν, διὰ τὴν ἀτελεύτητον γνῶσιν. Ὁ εἰδήμων, ἀγαπητὴ μου, ἐκφέρει μίαν γνώμην, ἣτις δυνατόν νὰ μὴν εἶναι ὀρθὴ δι' ἕνα κόσμον τελείως ἄγνωστον δι' αὐτόν. Ἐκφράζει μίαν συμβουλήν, ἀπὸ γενικῆς ἀπόψεως. Ἄρα γε ἡ συμβουλή αὕτη νὰ εἶναι κατάλληλος δι' ἐσέ, ὅταν σὺ εἶσαι ἄγνωστος πρὸς αὐτόν; Καὶ ἐὰν ὑποθέσω, ὅτι ἡ ἰδική μου συμβουλή εἶναι κατάλληλος, ὁ ἐσῶτερός σου κόσμος θὰ εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀποδεχθῇ αὐτὴν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς;

Ἐὰν μὲ ἠρώτας, τί εἶναι ἕρως, θὰ ἠδυνάμην, κατὰ τὴν ἀντίληψίν μου, νὰ ὀμιλήσω περὶ αὐτοῦ καὶ νὰ σοῦ εἶπω, ὅτι εἶναι ὠρίμανσις τοῦ σώματος καὶ ἐπίδρασις τῆς φύσεως ἐπ' αὐτοῦ, πρὸς ἀναζήτησιν ἰκανοποιήσεως ἀνάγκης τινός. Ὁ ἕρως δελεάζει τὸ πνεῦμα καὶ τότε

ἡ ἐπιθυμία ἔχει μεγαλύτεραν ἔντασιν. Δηλαδή, ἡ ἐρωτευθεῖσα ὀντότης φυσιολογικῶς ἐξασθενεῖ καί, ἐπομένως, τὸ πνεῦμα, χωρὶς λογικὴν καὶ κρίσιν, ὑποδουλοῦται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς φυσικῆς πιέσεως. Ἄρα ὁ ἔρωσ, ἀπὸ ἰδανικός, μεταβάλλεται εἰς φυσικοπνευματικὴν ἀσθένειαν.

»Εἰς τὴν περίπτωσίν σου, δὲν ἔχεις ἀνάγκην ἀναλύσεως τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ καθοδήγησιν. Ἀλλὰ πῶς νὰ σοῦ ὑποδείξω νὰ ἔλξης τὸν Λέοντα, ὅταν δὲν γνωρίζω τὸν νέον καὶ τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ;

»Ἐχεις ὡς δῶρον τῆς θεᾶς Ἀφροδίτης τὴν καλλονήν, ἔχεις εἰς τὴν φωνὴν τὴν γλυκύτητα τοῦ ἤχου τῆς Ὀρφικῆς χορδῆς, ὥστε αἱ δύο αἴτται χάριτες ν' ἀποτελοῦν θείαν ἔλξιν. Προσπάθησον, ὅπως τὸ βλέμμα τοῦ Λέοντος σὲ ἀντιληφθῆ. Καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι καὶ ἐκεῖνος θὰ ἐνδιαφερθῆ ἴσως περισσότερον δι' ἐσέ, παρ' ὅ,τι σὺ δι' ἐκεῖνον.

ΜΕΛΙΡΡΟΗ: Προσεπάθησα, ὦ Σώκρατες, νὰ μὲ ἴδῃ, οὐδεμίαν ὅμως προσοχὴν ἔδειξεν. Ἐνῶ ἄλλοι, συνομηλικοὶ του, προσεπάθουν νὰ μὲ πλησιάσουν, ἐκεῖνος ἠδιαφόρει τελείως.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Σὲ εἶδεν, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ σὲ προσέξῃ. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι σὲ ἐπρόσεξεν, ἀλλ' ἐκαμώθη, ὅτι δὲν σὲ εἶδε. Μήπως ἐπρόσεξε τοὺς νέους, οἵτινες προσεπάθουν νὰ σὲ πλησιάσουν;

ΜΕΛΙΡΡΟΗ: Ἀλήθεια, παρηκολούθει μερικοὺς ἐξ αὐτῶν. Δὲν ἀποδεικνύεται, ὅμως, ἐξ αὐτοῦ τοῦ γεγονότος τὸ ἐνδιαφέρον του πρὸς ἐμέ!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Καὶ ὅμως, ἀγαπητή μου, ἔσο θεθαία, ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον του ἦτο μέγα δι' ἐσέ. Τοῦτο θὰ τὸ ἴδῃς συντόμως.

ΜΕΛΙΡΡΟΗ: Ἀναχωρῶ ἐσπευσμένως, διότι μοῦ φαίνεται, ὅτι ὁ Λέων εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις θαδίζει πρὸς ἡμᾶς. Καλύτερον εἶναι νὰ ἀπομακρυνθῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἀφοῦ ἐζήτησες τὴν συμβουλὴν μου, ὀφείλεις νὰ παραμείνης πλησίον μου καὶ νὰ συνομιλήσωμεν ἐπὶ ἄλλου θέματος.

Ὅταν ὁ Λέων ἐπλησίασε τὸν Σωκράτην καὶ τὴν Μελιρρόην, κατ' ἀρχὰς ἐδίστασε νὰ προχωρήσῃ, ἀλλ' ὁ Σωκράτης τὸν ἐκάλεσε πλησίον του καὶ τὸν ἠρώτησεν:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Μήπως, ἀγαπητέ μου, ἀπώλεσες τὸ ρόδον ποῦ σοῦ ἐδώρισεν ἡ θεὰ Ἀφροδίτη;

ΛΕΩΝ: Ὁ Σώκρατες, ἀπώλεσα κάτι, ἀλλὰ δὲν γνωρίζω τί!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ (ἀπλώσας τὴν παλάμην του ἐπὶ τῆς κόμης τῆς νεαρᾶς): Μήπως τὸ μελίρρυτον τοῦτο ἄνθος;

ΛΕΩΝ: Πολύ πιθανόν, ἔάν, ὡς εἶπες, εἶναι δῶρον τῆς θεᾶς Ἄφροδίτης πρὸς ἐμέ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὅφειλεις, νεαρέ μου, νὰ περιποιηῖσαι καὶ νὰ προσέχῃς τὰ θεῖα δῶρα.

Στραφεῖς δὲ πρὸς τὴν Μελιρρόην, εἶπεν:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Μελιρρόη, ὁ Λέων ἀνεζήτει κάτι τὸ ἀκαθόριστον, τὸ ὁποῖον ἐκαθώρισεν εἰς τὴν μορφήν σου. Οἱ θεοὶ ἅς εὐνοήσουν τὸν συνδυασμὸν τοῦτον, ὥστε, ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ ὑμῶν ἔλξει, ἐκπληρωθῆ ἢ διὰ τῆς φύσεως θεϊκῆ θέλησις.

Τόσον ἢ Μελιρρόη, ὅσον καὶ ὁ Λέων ἠὲ χαρίστησαν τὸν Σωκράτην, διὰ τὴν κατανόησίν του καὶ τὸν τρόπον του νὰ συνδέσῃ τὰ συναισθηματὰ των. Ὅμοῦ οἱ δύο νέοι, ὅλως ἱκανοποιημένοι, ἀπεσύρθησαν ἐντὸς τοῦ δασυλλίου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ (μονολογῶν): Διὰ τῆς εἰλικρινείας καὶ τῆς ἀπλότητος μόνον δύναται τις νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα οὗτος ἐν αὐτῇ ἀπολαύσῃ τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν του.

ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Εἰς χῶρον ἐλεύθερον, κατὰ τὸ δεῖλι, συνεκεντρώθη πλῆθος κόσμου καὶ συνεζήτουν, ἔάν ὁ λόγος πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθερος, ἦτοι νὰ ἐκφράζεται τις κατὰ τὴν ἀντίληψίν του ἢ ὁ νόμος πρέπει νὰ θέσῃ ὄρια ἐπὶ τῆς ἐλευθεροστομίας. Αἱ ἀπόψεις τῶν παρισταμένων ὁμιλητῶν ἦσαν τόσαι, ὅσοι ἦσαν καὶ αὐτοί. Οὐδεμίᾳ συνεννόησις ἦτο δυνατόν νὰ δώσῃ τέρμα εἰς τὰς συζητήσεις των. Τυχαίως πως διέβαιναν ἐκεῖθεν ὁ Σωκράτης, ὅστις ἐρωτήσας τινὰ τῶν παρισταμένων διατί ὁ τόσος θόρυβος, ἔμαθε τὸ συμβάν καί, ἀναμιχθεὶς μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἀνῆλθεν ἐπὶ λίθου, ἵνα γίνῃ ὄρατος ἐξ ὄλων, καὶ εἶπεν:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἀθηναῖοι πολῖται, τὸ νὰ διαπληκτίζεται τις ἀνωφελῶς, εἶναι ἔνδειξις κουφότητος. Διὰ τοῦ θορύβου, τῆς ἀβασίμου ἐπιμονῆς καὶ ἀπρομελετήτου σκέψεως, σύγχυσιν μόνον προκαλεῖτε, εἰς βάρος τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ ἑαυτοῦ σας. Διὰ τῆς καλοπροαιρέτου κατανοήσεώς σας, ἐναρμονίζετε τὰς σκέψεις σας καὶ τότε θὰ δύνασθε, διὰ τῆς κοινῆς σας ἀποφάσεως, ν' ἀποδεχθῆτε τὸ καλόν, χρήσι-

μον καὶ ἀγαθὸν διὰ τὴν ὁλότητα, ἥτις, ὡς φιλόστοργος μήτηρ, θὰ ἐνδιαφερθῆ νὰ προστατεύσῃ καὶ βοηθήσῃ τὴν κάθε μονάδα της.

»Οἱ νόμοι τῆς Πατρίδος, ἀγαπητοὶ μου, εἴτε εἶναι καλοὶ εἴτε εἶναι κακοί, ἔχουν τὸ νόημα τῆς ἱερότητος. Βεβαίως, ὁ νόμος ἐθεσπίσθη ὑπὸ τοῦ νομοθέτου. Μὴ λησμονῆτε, ὅτι ἐπεκυρώθη ἀπὸ τὴν Πολιτείαν, διὰ τοῦτο εἶναι σεβαστὸς εἰς πάντας. Ἐὰν τίς ἐξ ὑμῶν δὲν συμφωνῆ πρὸς τὸν τάδε ἢ δεῖνα νόμον, εἶναι ἐλεύθερος, ὡς πολίτης τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἄστεως, νὰ συζητήσῃ αὐτοὺς μὲ τὸν νομοθέτην, ἵνα οὗτος δώσῃ εἰς τὸν πολίτην νὰ ἐννοήσῃ, διὰ ποῖον λόγον τοὺς ἐθέσπισεν. Ὁ ζητῶν ἐξήγησιν, δὲν περιπίπτει εἰς παράπτωμα, ἀλλὰ διευκρινίζει οὕτως εἰς τί ἀπέβλεπεν ὁ νομοθέτης, ὅταν συντάττει τὸν νόμον. Ἰδοῦ, διατὶ ὁ λόγος πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθερος.

»Ἐὰν τις ἐξ ὑμῶν, διὰ τοῦ λόγου, ἐπιδιώκῃ ν' ἀνατρέψῃ τὴν Διοικοῦσαν Ἀρχήν, δὲν θὰ τὸ κατορθώσῃ, ἐφ' ὅσον οἱ πολῖται εἶναι εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς Ἀρχῆς των, καὶ τότε, ὁ ἐπιδιώκων τὰς ἀνωμαλίας, θὰ θεωρηθῆ παρὰ πάντων ὡς παράφρων καὶ οὐδεμίαν ἐπιρροὴν θὰ ἔχουν οἱ λόγοι του.

»Ἐὰν, ὅμως, αἱ ὑποθέσεις τῆς Πολιτείας δὲν θαδίζουσι καλῶς καὶ εἰς ῥήτωρ πολιτευόμενος ζητεῖ ν' ἀνατρέψῃ αὐτήν, οἱ λόγοι του δὲν πρέπει νὰ σᾶς ἐπηρεάζουσι, ἐὰν ὁ ῥήτωρ δὲν ἔδειξεν, ὡς μέλος τῆς Πολιτείας, ἔργον ἰκανόν, διὰ ν' ἀναδειχθῆ ὡς ἀντιπολιτευόμενος. Μὴ παρασύρεσθε ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ πρώτου τυχόντος. Ἐξετάσατε καὶ μάθετε τὸ ποιόν του ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς του. Μὴ θασιζέσθε εἰς τοὺς ἐπαίνους τῶν φίλων του, ἀλλ' εἰς τὰς κατηγορίας τῶν ἐχθρῶν του. Ἐὰν ἔχετε κρίσιν καὶ λογικότητα, ἐκ τῶν ἐχθρῶν του θὰ συμπεράνετε τὴν ἀλήθειαν.

»Ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου, εἶναι μέγα προσὸν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ. Ἄνευ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, ἡ φαινομενικὴ πρόοδος ὑποσκάπτει τὴν ἀλήθειαν καὶ διαφθείρει τὰς συνειδήσεις. Καταστρέφει κάθε καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ ἀνατρέπει τὰς ἐννοίας τῶν λέξεων, τουτέστιν τὴν Ἀλήθειαν τὴν ὀνομάζει Ψεῦδος καὶ τἀνάπαλιν.

»Ἀρχή, ἡ ὁποία καταργεῖ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, εἶναι ὑποβλητὸς Ἀρχὴ καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν μελλοντικὴν κακοδοκίμιαν τῶν πολιτῶν της, πρὸς ὄφελος προσωπικὸν ἢ ἐθνικὴν προδοσίαν εἰς τὸν ἐχθρόν. Ἐκεῖνος, ὅστις ἀποκρύπτει ἀπὸ τοὺς πολίτας τὴν ἀλήθειαν καὶ συνεχῶς τρέφει αὐτοὺς διὰ τῶν ψευδολογιῶν του, κακῆ τῆ μοίρα, δὲν πρέπει νὰ λογίζεται γνήσιον τέκνον τῆς Πατρίδος, εἶναι παράφρων.

Ἐάν δὲν ἦτο, δὲν θὰ ἀνέτρεπεν ὑπόυλως τὰ νοήματα τῶν λέξεων καὶ δὲν θὰ ὠνόμαζε τὴν ἀτιμίαν, ἀρετὴν! Τὸ Ψεῦδος οὐδέποτε ἀπέδωσε καλὸν τι εἰς τὴν Κοινωνίαν. Ἡ Ἀλήθεια παρὰ τὴν πικρότητά της ἐκριζώνει τὰ κακῶς κείμενα, φωτίζει τὰ σκοτεινὰ καὶ θλαθερὰ σημεῖα τῶν ἔργων, διαχωρίζει τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τὸ θλαθερόν, τὸ ὀρθὸν ἀπὸ τὸ σφαλερόν.

»Πολίται τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἄστεως, μία πικρὰ ἀλήθεια πλειστάκις εἶναι προτιμότερα ἀπὸ ἕνα γλυκὺ ψεῦδος. Διότι ἡ ἀλήθεια θὰ σᾶς ἐξαναγκάσῃ νὰ διορθώσετε τὸ σφάλμα, ἐνῶ τὸ ψεῦδος θὰ σᾶς παρὰσῶρῃ εἰς ἀνεπανόρθωτον σφάλμα. Ἡ Ἀλήθεια ἐκδηλώνεται διὰ τῆς εἰλικρινείας, ἐνῶ τὸ Ψεῦδος διὰ τῆς ὑποκρισίας. Ἄρα ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου δὲν φοβεῖται τὸν ἥλιον, ἐνῶ ἡ δέσμευσις τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, ὑποκρύπτει αἴσχη, τὰ ὁποῖα καὶ διὰ τῆς σεληνιακῆς ἀκτίνος θὰ προεκάλουν θύελλαν.

Εἰς ἐκ τῶν πολιτῶν ἐφώνησεν:

— Ὡστε σύ, ὦ Σώκρατες, εἶσαι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, ἔστω καὶ ἐάν ὁ λόγος δὲν εἶναι ὀρθός;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὅρθως ἐλάλησες, ἔστω καὶ ἐάν ὁ λόγος δὲν εἶναι ὀρθός. Τὸ σφαλερόν θὰ ἀποκαλυφθῇ καὶ θὰ παταχθῇ, τὸ ὀρθὸν θὰ θριαμβεύσῃ, διότι ἡ Ἀλήθεια δὲν ἔχει τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνδυμασίας τοῦ Ψεύδους, εἶναι αὐτὴ ἡ ὁποῖα εἶναι. Τὸ Ψεῦδος παρουσιάζεται μὲν ὡς Ἀλήθεια, ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖον φαίνεται.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ὁ Σωκράτης, καθήμενος ἐπὶ βραχώδους περιοχῆς τῆς φαληρικῆς ἀκροθαλασσιᾶς, ἐπὶ ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα ἦτο ἀπορροφημένος μὲ τὴν θάλασσαν. Μετ' αὐτοῦ παρευρίσκοντο ὁ Λεόκριτος, ὁ Μένανδρος, ἡ Ἀρτινὴ καὶ ἡ Λεύκη. Συνεζήτουν μεταξύ των, πλὴν τῆς συμμετοχῆς τοῦ σοφοῦ. Τέλος, ὁ Λεόκριτος, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Σωκράτην, τὸν ἠρώτησεν:

ΛΕΟΚΡΙΤΟΣ: ὦ Σώκρατες, διατί δὲν συμμετέχεις εἰς τὰς συζητήσεις μας;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Διὰ τὰς γνωστάς σας συζητήσεις, οὐδὲν τὸ νέον

ἔχω νὰ προσθέσω. Ἡ προσοχή μου, ὡς ἀντελήφθητε, ἐστράφη πρὸς τὴν θάλασσαν, πρὸς τὸ ἄγνωστον αὐτὸ ὑγρὸν στοιχεῖον τῆς Φύσεως, καὶ προσπαθῶ νὰ εἰσδύω εἰς τὸ μυστήριόν του, ἵνα καὶ σὰς κατατοπίσω ἐπ' αὐτοῦ.

ΑΡΤΙΝΟΗ: Οἱ ναυτικοὶ μας ἤδη γνωρίζουν καλῶς τὴν θάλασσαν. Ἴσως θὰ ἠδύνατο νὰ σοῦ εἶπουν πολλὰ ἐνδιαφέροντα περὶ αὐτῆς. Ἦκουσα νὰ λέγουν, ὅτι εἶναι ἄστατος, ὡς ὁ χαρακτήρ μερικῶν ἀνθρώπων! Σὺ, Διδάσκαλε, ὅστις δὲν τὴν γνωρίζεις ἐπαρκῶς, πῶς θὰ δυνηθῆς νὰ ἐρμηνεύσης τὰς μεταλλαγὰς τῆς;

ΜΕΝΑΔΡΟΣ: Τὸν Σωκράτη δὲν τὸν ἐνδιαφέρει, Ἀρτινόη, ἡ ἐπιφάνεια καὶ τὰ εὐκόλως περιπίπτοντα εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν ναυτικῶν. Ἀλλὰ τὸ θάθος καὶ αἱ ἄγνωστα προθέσεις τῆς θαλάσσης.

ΛΕΟΚΡΙΤΟΣ: Ἐχει προθέσεις ἡ θάλασσα; Μήπως τὸ ὑγρὸν τοῦτο στοιχεῖον ἔχει νόησιν, διὰ νὰ ἐνεργῇ ἐκ προθέσεως;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἀρκεῖ, φίλοι μου, νὰ νομίζη τις, ὅτι γνωρίζει τὰ περιέργα τῆς Φύσεως, ὡς οἱ ναυτικοὶ τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ αὐταπατᾶται εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν. Τὰ πάντα δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ ὁ ἄνθρωπος μέχρις ἑνὸς ὠρισμένου σημείου. Δὲν εἶναι ὅμως φρόνιμον ἑνὸς συνετοῦ ἀνδρός, νὰ θασιζέται μὲ ἀπόλυτον θεβαιότητα ἐπὶ τῶν ὄσων διὰ τῆς πείρας του ἐγνώρισεν. Ἡ Φύσις εἶναι πονηρὰ καὶ αἱ παγίδες τῆς ποικίλαι. Ἡ Φύσις δὲν ἔχει θεβαιῶς προθέσεις, ἀλλὰ τίς θὰ μοῦ θεβαιώσῃ, ὅτι τὸ Θεῖον, ποῦ διέπει τὴν Φύσιν, δὲν ἔχει τὰς προθέσεις του, τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος ἀδυνατεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὸς ἀκόμη, παρὰ τὴν λογικότητά του, ἐπηρεάζεται ἐξ αὐτῆς;

ΛΕΥΚΗ: Πολὺ ὀρθῶς διετύπωσες, Διδάσκαλε, τὴν γνώμην σου. Θὰ ἠθέλαμεν νὰ μᾶς εἴπῃς καὶ κάτι διὰ τὴν θάλασσαν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Δὲν δύναμαι νὰ ἐκφέρω γνώμην δι' ὅτι δὲν γνωρίζω. Αἱ εἰκασίαι μου ὅμως ἔχουν σχετικὴν ἀλήθειαν, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀπόλυτον. Ἐὰν συσχετίσω τὴν θάλασσαν μὲ τὴν γυναῖκα, εὐρίσκω, ὅτι ἔχουν πολλὰς ὁμοιότητας. Ὅταν εἶναι γαλήνιος ἀπολαμβάνεις τὴν δρόσον τῆς. Ὅταν ὅμως ὀργίζεται, δὲν ὑφίσταται καταφύγιον. Σοῦ προσφέρει τὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ σοῦ τὴν ἀφαιρεῖ. Δὲν γνωρίζεις τί κρύπτει ὁ θυθὸς τῆς καὶ διατί, ἐνῶ εἶναι μαγευτικὴ καὶ σὲ ἔλκει, μετατρέπεται, αἰφνιδίως, εἰς μαινάδα καὶ σὲ ἀπωθεῖ. Καὶ ὅμως, ἡ ἔλξις τῆς οὐδέποτε ἀπόλλυται, μόλις ἠρεμήσῃ. Ἡ θάλασσα διευκολύνει τὸν πολιτισμὸν δυνατὸν καὶ νὰ τὸν καταστρέψῃ. Δίδει, εἰς ἀναλογίαν, ὀλίγα καὶ λαμβάνει πολλά. Εἶναι ἄστατος ἐν τῇ ἠρεμίᾳ τῆς, ἀλλὰ

καὶ σχετικῶς ἤρεμος ἐν τῇ ἀναταραχῇ τῆς. Εἶναι πονηρὰ ἐνέδρα τῶν ἀπράγων, ἀλλὰ καὶ σωτήριον καταφύγιον εἰς πολλὰς περιπτώσεις. Εἰσκληεῖ θησαυροὺς εἰς τὸν θυθὸν τῆς, εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον, διὰ νὰ ἀπολαύσῃς αὐτούς, νὰ εἶσαι ἱκανὸς πρὸς τοῦτο. Ἡ θάλασσα, εἶναι καλὴ καὶ φιλόστοργος μήτηρ, ἀλλὰ καὶ κακὴ, παιδοκτόνος μητριά.

»Πότε εἶναι καλὴ καὶ πότε κακὴ, οὐδεὶς εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸ γνωρίζῃ, διότι ἡ ἐπιφάνειά τῆς εἶναι ἀπατηλὴ.

ΛΕΥΚΗ: Διατί, ὦ Σώκρατες, τὴν παρωμοίᾳς μετὰ τὴν γυναῖκα;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Διότι, ἀγαπητὴ μου, εἶναι θηλυκοῦ γένους καὶ ἡ φύσις τῆς ἔχει ἀντοχὴν. Τὰς ιδιότητας τῆς θαλάσσης ἔχει καὶ ἡ γυνή. Ἐάν τὸ πνεῦμα τῆς γυναικὸς εἶναι ἀνεπτυγμένον καὶ δύναται νὰ φιλοσοφήσῃ, θὰ ἀπορήσῃ μετὰ τὰς μεταπτώσεις τῆς, ὅταν ἀναλογισθῇ πῶς ὁ ἔρωσ τῆς δυνατὸν, ἐν μιᾷ στιγμῇ, νὰ μετατραπῇ εἰς μῖσος· καὶ τὸ μῖσος τῆς εἰς ἔρωτα. Θὰ ἀπορήσῃ καὶ ἡ ἴδια, διατί τὸ ἄτομον ποῦ ἀπεστρέφετο χθές, νὰ τὴν ἔλκῃ σήμερον καὶ ἐκεῖνο ποῦ ἠγάπησε τόσον νὰ τὸ ἀπωθῇ. Νὰ περιφρονῇ τὸν πλοῦτον, δι' ἕνα ὀθολὸν συμπαθείας, καὶ νὰ διακινδυνεύῃ τὴν ζωὴν τῆς, διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἀνηθίκου πλοῦτου. Νὰ θυσιάσῃ τὴν εὐτυχίαν τῆς, διὰ μίαν ἰδιοτροπίαν, καὶ νὰ πωλῇ τὸν ἑαυτὸν τῆς, διὰ νὰ ἰκανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς. Εἶναι ἢ δὲν εἶναι ἄστατος ὁ χαρακτήρ τῆς; Ἐχει ἢ δὲν ἔχει ὁμοιότητάς μετὰ τὴν θάλασσαν;

»Δὲν ἐξετάζω τὸν κόσμον τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ τὴν ἐκ γενικῆς ἀπόψεως ἄγνωστον ἐνέργειάν τῆς.

ΑΠΟΨΙΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ (μεταδίδει) :

ΠΡΟΚΛΗΤΟΣ: Ἐγώ, φίλοι μου, ἀκόμη δὲν κατάρθωσα νὰ ἐνοήσω, εἰς τί τὸ ὠφέλιμον μᾶς ὀδηγεῖ ἡ φιλοσοφία. Ἦκουσα πολλοὺς νὰ ὀμιλοῦν περὶ τῆς ἀρετῆς, τοῦ καλοῦ ἢ τοῦ κακοῦ, περὶ τοῦ ἔρωτος, τῆς ἡδονῆς, τοῦ μίσους καὶ τῆς διαστροφῆς. Μὰ τὸν Δία, αἱ γνώμαι ὅλων τῶν σοφῶν δὲν συμφωνοῦν, δὲν συναρμονίζονται. Ὅ,τι ὁ εἷς θεωρεῖ ἀρετὴν, ὁ ἕτερος ἀποκαλεῖ αὐτὸ κακίαν, ὥστε νὰ μὴν ὑφίσταται συνταυτισμὸς καὶ ὁμοιομορφία ἰδεῶν. Λέγεται, ὅτι ὅλοι οἱ σοφοὶ ἀναζητοῦν τὴν Ἀλήθειαν καὶ διατείνονται, ὅτι αὕτη ἐνυπάρχει μόνον εἰς τὴν ἔρευναν, καθ' ἣν στιγμὴν ἀναζητοῦν αὐτήν. Τοῦτέστιν,

κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην, οὐδαμοῦ αὕτη ἐνυπάρχει, ἐφ' ὅσον οὐδεὶς ἐκ τῶν σοφῶν δύναται νὰ ὀρίσῃ τὸ τί ἐστὶ Ἀλήθεια. Ἄρα, ἡ σοφία, ἐν κατακλείδι, εἶναι παίγνιον τοῦ λόγου, πρὸς ἐξαπάτησιν τῆς νοημοσύνης μας...

ΠΕΡΣΙΑΣ : Πῶς, ὦ Πρόκλητε, ἀποφαίνεσαι τοιοῦτοτρόπως, διὰ τὴν Φιλοσοφίαν, ὅταν δὲν γνωρίζῃς τὴν σχετικότητα τῶν φιλοσοφικῶν γνωμῶν; Μήπως σὺ θὰ ἠδύνασο νὰ μᾶς δώσῃς, κατὰ προσέγγισιν τοῦλάχιστον, τὴν ἔννοιαν τῆς Ἀληθείας, ἀφοῦ ἡ σοφία λέγει καὶ προσδιορίζει μόνον τὰ ὅσα ἀγνοεῖ — ὡς θέλεις νὰ εἴπῃς — διὰ τῆς ἐξημμένης φαντασίας καὶ τῆς πειθοῦς;

ΠΡΟΚΛΗΤΟΣ : Δὲν μὲ ἠννόησες, Περσία. Δὲν καταφέρομαι κατὰ τῆς σοφίας. Δὲν ἀντιλαμβάνομαι τὴν χρῆσιν αὐτῆς ἐν τῇ ζωῇ. Εἰς τί ὠφέλησε τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν δὲν τὸν ἐχῇ ἀποθλακῶσει μὲ τὰς ἀντιμαχομένας τῆς θεωρίας;

ΣΕΜΙΛΗ : Καλὴ καὶ φρόνιμος ἡ συζήτησίς σας. Ὡς ἀντιλαμβάνομαι, ὅμως, οὐδεμίαν θέσιν κατέχετε ἐν τῇ Φιλοσοφίᾳ. Ὡς ἑταίρα, συναναστρεφόμενη μετὰ πολλῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, εἶμαι εἰς θέσιν νὰ δώσω τέρμα εἰς τὴν συζήτησίν σας, ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν δύο. Καὶ ἰδοὺ πῶς: Εἰς τὴν γωνίαν τῆς ἔναντι ἡμῶν οἰκίας διακρίνω τὸν Σωκράτην συνομιλοῦντα μετὰ φίλων. Ἐρωτήσατέ τον, ποῦ εὐρίσκεται ἡ Ἀλήθεια καὶ θὰ σᾶς εἴπῃ. Ἐὰν οὗτος ἀγνοῇ τὴν κατοικίαν τῆς, μὴ ἀδίκως τὴν ἀναζητεῖτε.

Ὁ Πρόκλητος, ὁ Περσίας καὶ ἡ Σεμίλη πλησιάζουν τὸν Σωκράτην, ὅστις, ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἐσιώπα. Ἡ ὠραία καὶ κομψὴ ἑταίρα, ἣτις ἦτο ἤδη γνωστὴ εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἄστεως, μειδιῶσα λέγει:

ΣΕΜΙΛΗ : ὦ Σώκρατες, σὺ, ὅστις θεωρεῖσαι ἐξ ἡμῶν τὸ ἄνθος τοῦ λόγου, δὸς εἰς ἡμᾶς νὰ ἐννοήσωμεν, πῶς οἱ κάλυκες τοῦ λόγου μεταβάλλονται εἰς ρόδα;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : ὦ Σεμίλη, ἐὰν ὁ κάλυξ ἐχῇ ρίζαν ρόδου, ἀσφαλῶς θὰ λάθῃ, ἐν καιρῷ τῷ δέοντι, σχῆμα ρόδου. Ἐὰν, ὅμως, ὁ λόγος τοῦ κάλυκος διακρίνεται ἐκ τῆς ἐπιπολαιότητός του, τίς οἶδε ὁποῖον τερατῶδες σχῆμα θὰ λάθῃ ἐν τῇ ἐξελίξει του. Ἀντιλαμβάνομαι, ὅτι κάτι ἄλλο ζητεῖς νὰ μάθῃς ἐξ ἐμοῦ, πρὸς ἰκανοποίησιν τῆς ἀπορίας τῶν μαθητῶν σου. Τί, λοιπόν, ἀναζητοῦν οἱ ἐνδιαφερόμενοι;

ΠΡΟΚΛΗΤΟΣ : Ἦκουσα, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡ Φιλοσοφία εἶναι

τέχνη πρὸς ἀναζήτησιν τῆς Ἀληθείας. Εὐσταθεῖ τοῦτο;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἡ Φιλοσοφία, φίλε μου, δὲν εἶναι τέχνη, ἀλλὰ στοχασμός, ὅστις ἀναζητεῖ τὰ αἴτια καὶ τὰ αἰτιατὰ τῆς κάθε κινήσεως ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ζωῆς.

»Ἐάν ὁ στοχασμός ἀκολουθῇ λανθασμένην ἀφετηρίαν, ἀναποφεύκτως λανθασμένον θὰ εἶναι καὶ τὸ τέρμα τοῦ στοχασμοῦ. Μὴ γνωρίζων ὁ ἐρευνητὴς τῆς διανοήσεως, ἐάν ἡ ὁδός, ἢ ἀκολουθεῖ, εἶναι ὀρθή ἢ ἐσφαλμένη, ἀπὸ ὑπεροψίαν ὑποστηρίζει τὴν θεωρίαν τοῦ στοχασμοῦ του ὡς ὀρθήν. Ἐάν, ὅμως, ὁ σοφὸς διακρίνεται διὰ τὴν ταπεινοφροσύνην του, τότε ἡ διάνοιά του ὑπακούει καὶ καθοδηγεῖται ἐκ τῆς φωνῆς τῆς συνειδήσεώς του. Πόσοι, ὅμως, εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὡς ὁδηγὸν τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς των;

»Κάθε φιλοσοφικὸν σύστημα ἔχει καὶ τὴν σχετικὴν του ἀλήθειαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὑφίσταται. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι βασίζεται ἐπὶ τῆς ἀπολύτου Ἀληθείας. Ἡ ἄρνησις τῶν περιττῶν ἐφοδίων εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἡ προσήλωσις του εἰς τὸν ἕρωτα τῆς ἐρεύνης, πέραν τῆς ὑλικῆς ζωῆς, δημιουργεῖ ἐντὸς του νέον κόσμον φωτὸς καὶ ἐμπνεύσεως. Ἐκεῖνος, λοιπόν, ὅστις εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ νέου τούτου κόσμου, ἀσφαλῶς θαδίζει ἐντὸς τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀληθείας, οἱ δὲ λόγοι του προσεγγίζουν περισσότερον τὴν Ἀλήθειαν. Διὰ τὴν γνῶσιν τις τὴν ἀπόλυτον Ἀλήθειαν, εἶναι ἀδύνατον. Αὕτη εὐρίσκεται μακρὰν τῆς ὕλης, ὥστε, ἀποδουόμενος ὁ ἄνθρωπος τὸ ὑλικὸν του περίβλημα, τότε εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἀπόλυτον Ἀλήθειαν, χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι καὶ κάτοχος αὐτῆς, ἐφ' ὅσον αὕτη συνταυτίζεται μὲ τὸ Ἀπόλυτον Ὄν.

»Βεβαίως ἡ Φιλοσοφία, διὰ τοῦ στοχασμοῦ, μετριάξει τὰς θλίψεις μᾶς πρὸς τὰ ὑλικά, μάχεται τὰ πάθη, βελτιώνει τὰς ἐλπίδας μᾶς διὰ τὴν πρόσκαιρον ζωὴν, δίδει νόημα ἐπὶ τῆς ἐξελιξεῶς μᾶς καὶ ὁδηγεῖ τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Φῶς τῆς Ἀληθείας, ἵνα, διὰ τῆς προσπαθείας του, ἐπωφεληθῇ κατὰ δύναμιν ἐκ τοῦ θεοῦ τῆς φωτὸς. Ἡ Φιλοσοφία εἶναι μήτηρ πάσης Ἐπιστήμης, ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Διανοίγει νέους ὀρίζοντας ἐντὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ μᾶς κόσμου, ἵνα διαισθανθῶμεν τὸν προθάλαμον μιᾶς νέας καὶ ἀθανάτου ζωῆς.

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Προτού ὀδηγήσουν τὸν Σωκράτην εἰς τὸ ἄντρον τῆς ἀδίκου κατὰ δίκης του, ἐν μέσῳ τῶν προσφιλεστέρων του μαθητῶν, συνδιελέγετο μετ' αὐτῶν καί, τέλος, ἔδιδε τὴν ὀρθὴν κρίσιν του, ἵνα μὴ ὑπάρξῃ ἐκ μέρους αὐτῶν ἀμφισβόλια τις, ἣτις ἠδύνατο νὰ μετατρέψῃ τὴν γνώμην των ἐπὶ λανθασμένης θάσεως. Εἰς τὴν σελίδα ταύτην ἡ λέξις «ἔρωσ» ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς «ἀγάπης» καὶ οὐχὶ τοῦ πάθους ἢ τῆς ἐπιθυμίας.

ΠΛΑΤΩΝ: ὦ φίλτατε Σώκρατες, ὀλόκληρος ἡ διαδρομὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς Γῆς συνοψίζεται, κατὰ τὴν ἀποψίν μου, εἰς τρεῖς λέξεις: Ζωὴ — Ἔρωσ — Θάνατος. Καὶ ὅμως, οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ὄντων ἠδυνήθη ποτέ, διὰ τῶν τριῶν τούτων λέξεων, νὰ δώσῃ τὴν ἀκριβῆ ἔννοιαν τῆς ὑπάρξεώς μας.

ΚΡΙΤΙΑΣ: Ἐάν τις δὲν γνωρίσῃ ἐκ τῶν προτέρων ποῖον θὰ εἶναι τὸ τέλος μιᾶς ὑπάρξεως, πῶς θέλεις, ὦ Πλάτων, νὰ ἐκφράζεται μετὰ θεβαιότητος, δι' ὅσα δὲν γνωρίζει; Ἐάν ἡ ἔκθασις μιᾶς ὑποθέσεως εἶναι καλὴ ἢ κακὴ, κατὰ τὴν ἀποψίν μας, οὐδεὶς μας γνωρίζει ἔάν τὸ τέρμα τῆς ὑποθέσεως ταύτης θὰ εἶναι καλὸν ἢ κακόν.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ: Καὶ τοῦτο, διότι παρεμβαίνει, μεταξὺ τοῦ γνωστοῦ καὶ ἀγνωστοῦ, τὸ πεπρωμένον. Καὶ ἐπειδὴ τὸ πεπρωμένον ἀνήκει εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Θείου, ἐπόμενον εἶναι οὐδέποτε τὸ Θεῖον νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν ἀνθρώπον, ὅσον σοφὸς καὶ ἔάν φαίνεται αὐτός, νὰ εἶναι ἐν γνώσει τῶν ἀπορρήτων του. Οἱ λόγοι παραμένουν ἀγνωστοί.

ΠΛΑΤΩΝ: Διαφωνῶ, διότι τότε, πῶς συμβαίνει νὰ ὑπάρχουν ἀνθρώποι, οἱ ὅποιοι προλαμβάνουν τὸ κακὸν καὶ μεταβάλλουν αὐτὸ εἰς καλόν; Ἄρα, ὑπάρχει μία στενὴ συνεργασία μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ Θείου. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ εἰς ὄλους, οἱ πολλοὶ ἀπορρίπτουν τὴν σύνδεσιν ταύτην, ἀποδίδοντες τὴν ἐνέργειαν εἰς ἄλλους παράγοντας, ἀσχέτους μὲ τὸ Θεῖον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ δυὰς διέπει τὰ πάντα, ἐνῶ, ἀντιθέτως, ὡς ὁ Σωκράτης πολλάκις ἐτόνισεν, ἡ δυὰς εἶναι ἐξάρτημα τῆς μονάδος. Τοῦτέστιν τὰ πάντα ἐκ μιᾶς πηγῆς ἐκπορεύονται.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἄς μὴ πλανώμεθα ἐντός διαφορετικῶν λαθυρίνων, διότι εἰς τοὺς λαθυρίνους τῶν ἰδεῶν, οὐδεμίαν Ἀριάδνην θὰ μᾶς βοηθήσῃ διὰ νὰ εὕρωμεν τὴν ἔξοδον. Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ βοηθεῖ μὲν

νον τούς εὐνοουμένους της. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἴμεθα προσεκτικοί εἰς τὰς ἐκφράσεις μας, ὅταν δὲν γνωρίζωμεν τὰ ὅσα ὑποτίθεται ὅτι γνωρίζομεν.

»Ἡ ζωὴ, φίλοι μου, ἔχει ἀναμφισβητήτως κάποιον ὑψηλὸν σκοπὸν, μὴ ἀντιληπτὸν εἰς τὴν διάνοιάν μας. Τὴν ἀπολαμβάνομεν, διότι τὴν ζῶμεν. Ἐὰν μᾶς εἶναι δύστροπος, ὑποφέρομεν. Τὸ διατί, εἶναι ἄγνωστον καὶ ὅμως δίδομεν παρερμηνείας ἐπ' αὐτῆς, ἐφ' ὅσον αὐτὴ εἶναι ἀπτή. Ὁ θάνατος μᾶς εἶναι κάτι τὸ ἐντελῶς ἄγνωστον. Καὶ ὅμως, ὅπως ἀνέφερον ὁ φίλτατος Πλάτων, ὀλίγοι τινὲς διαισθάνονται τὴν ἐρμηνείαν τοῦ μυστηρίου τούτου, διότι ἔχουν τὸν ἀφανῆ Θεῖον δεσμὸν μετὰ τοῦ Ἀγνώστου. Τί ὅμως λέγει ἡ Θεία ἔμπνευσις; Λέγει, ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἐπιστροφή τῆς ὄντοτης εἰς τὴν ἀφετηρίαν της. Τὰ δύο αὐτὰ ἄγνωστα — τῆς ἐμφανίσεως καὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς ὄντοτης ἐκ τῆς Γῆς — ἐκκινοῦν διαφοροτρόπως, ὡς ἡ ἀνοιξις καὶ ὁ χειμῶν, δὲν παύουν ὅμως ν' ἀποτελοῦν τὸ αὐτὸ ἄγνωστον τῆς Δημιουργίας. Μεταξὺ λοιπὸν, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου ὑφίσταται μία χαώδης ἀπόστασις, διότι παρερμηνεύθη ὁ θάνατος. Ἐγώ, κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην, συνταυτίζω τὰς δύο αὐτὰς ἀντιθέτους ἀπόψεις, διὰ τοῦ συνδυαστικοῦ «ἔρωτος». Ἄρα, ἡ ζωὴ εἶναι θάνατος καὶ ὁ θάνατος ζωὴ, διότι, μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἐννοιῶν, ὁ ἔρωτος συνταυτίζει τὰς δύο αὐτὰς πύλας, τῆς ἐμφανίσεως καὶ τῆς ἐπιστροφῆς, εἰς μίαν κοινὴν πύλην ὀνομαζομένην «Ἀθανασίαν». Ποῖος, λοιπὸν, θὰ διερωτηθῆτε, εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου; Ἴδου τὸ μέγα πρόβλημα. Ἀφομοιώνοντας εἰς τὸν ἑαυτὸν σας τὸν ἔρωτα, διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ, διδετε ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀπορίαν σας. Σκοπὸς λοιπὸν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου εἶναι ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἀπαραιτήτου, διὰ τὴν ὄντοτήτά μας, ἐξελιξεως. Δηλαδή, ἀποκτῶμεν καθαρὰς γνώσεις ἐφαρμοσίμους ἐν τῇ πράξει. Διδάσκομεν τὴν ἀποψίν μας ταύτην, πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ψυχῆς. Διότι τὸ πραγματικὸν πηδάλιον τοῦ πνεύματος εἶναι ἡ ψυχὴ. Ἄνευ πηδαλίου τὸ πνεῦμα πλανᾶται ἐντὸς τοῦ ὠκεανοῦ τῶν γνώσεων, χωρὶς νὰ ἔχη τοῦτο σταθερὰν κατεύθυνσιν. Διὰ τοῦτο ὁ ἐχέφρων, παρὰ τὰς ἀποκτηθείσας γνώσεις τοῦ, «γνωρίζει, ὅτι οὐδὲν γνωρίζει». Ἡ γνώμη αὐτὴ τὸν καθιστᾷ συνετόν, ταπεινὸν καὶ ἀγαθόν.

»Διὰ νὰ σᾶς βοηθήσῃ ὁ νοῦς, συμβουλευθῆτε τὴν συνείδησίν σας καί, ἐὰν αὕτη συμβαδίζει μὲ τὸ πνεῦμα σας, τότε ἐστὲ θεέβαιοι, ὅτι ἀποκτήσατε Θεῖαν ἔμπνευσιν.

»Ἡ δυσχερεστάτη Ἐπιστήμη, τῆς ὁποίας ἡ ἀξία ἀναμφισβητή-

τως εἶναι ἀνεκτίμητος, ἔγκειται εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἑαυτοῦ σας. Ὁ γνωρίζων ἑαυτόν, εἶναι εἰς θέσιν νὰ διεισδύσῃ εἰς τοὺς ἀγνωστούς κόσμους τῶν ὁμοίων του, χωρὶς νὰ ἐκθέτῃ αὐτούς, ἐφ' ὅσον τὸν τρέφει ὁ ἔρως πρὸς τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν. Εὗρετε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον καὶ ἀναφωνήσατε: «Εὐρηκα». Μόνον μία τοιαύτη φύσις ἀνθρώπου, δύναται νὰ λύσῃ τὰ πλέον περίπλοκα προβλήματα τῆς ζωῆς.

»Μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξιχνιάσετε τὸν ἐντὸς σας κόσμον, εἶναι φρονιμώτερον νὰ συμβουλευθῆτε τὸν θεῖον Νέστωρα, διὰ τῆς συνειδήσεώς σας. Ἐάν καὶ ἐδῶ δυσκολευθῆτε, παρακαλέσατε τὸν Ἑρμῆν, ὅπως σὰς ὑποδείξῃ τὸ κατάλληλον πρὸς τοῦτο πρόσωπον.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΛΕΟΝΤΟΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ (μεταδίδει) :

Ὁ Σωκράτης ἐτοιμαζόταν, ἀπογευματινὴν τοῦ χειμῶνος ἡμέραν, νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ οἴκου του μὲ κατεύθυνσιν εἰς τὸν οἶκον παλαιοῦ του φίλου, πρὸς συζήτησιν. Ἐξω ἡ θροχὴ ἔπιπτεν ἀκαταπαύστως.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Δὲν δύνασαι νὰ καθῆσθαι οὐδὲ στιγμὴν εἰς τὸν οἶκόν σου. Ἐξω θρέχει καὶ σὺ προτιμᾷς νὰ θραχῆς, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἀπωλέσῃς τὰς ἀσκόπους φλυαρίας τῶν φίλων σου καὶ νὰ προσθέσῃς εἰς αὐτάς τὴν γνώμην σου πρὸς ἀποστόμωσίν των, ἵνα εὐφρανθῇ ἡ καρδιά σου!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἀγαπητὴ μου φίλη, ἡ θροχὴ ὀλιγώτερον θὰ μὲ θλάσῃ ἀπὸ τοὺς κεραυνούς, ποὺ ἐκτοξεύεις ἐναντίον μου. Ἐκεῖ ὅπου κατευθύνομαι, εἶναι λιμὴν δι' ἐμέ, ἐνῶ ὁ μικρὸς μου οἶκος εἶναι ὠκεανὸς ταραχώδης. Διὰ νὰ μὴ δὲ πνιγῶ εἰς αὐτὸν εἰς ἀκατάλληλον στιγμὴν, ἐξέλεξα ὡς καταφύγιον τὸν οἶκον τοῦ φίλου μου. Ὅταν ὁ ὠκεανὸς ἡρεμήσῃ, θὰ στρέψω τὸ πηδάλιον μου πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ οἴκου μου.

Καθ' ὁδόν, ὁ Σωκράτης μειδιῶν ἐσκέπτετο: «Πόσον δροσερὰ καὶ εὐχάριστος εἶναι ἡ θροχὴ ἀπὸ τὸν καύσωνα τοῦ αἰχμηροῦ λόγου! Ἀναπνέω, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς ἐλευθερίας, ὥστε νὰ αἰσθάνωμαι, ὅτι ἀνανεώνω τὰς πνευματικὰς καὶ ψυχικὰς μου δυνάμεις. Τοῦτου ἔνεκεν, πρέπει ἡ ὀντότης ν' ἀνακουφίζε-

ται ἀπεριόριστα, ὅταν ἀπαλλαχθῆ ἀπὸ τὸ σάρκινον περίβλημά της. Ἐλευθερία καὶ σύνεσις ἀποτελοῦν τὸ ὄπλον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιτυγχάνεται ἡ σκόπευσις τοῦ ἐπιδιωκομένου».

Μόλις ὁ Σωκράτης ἔφθασεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Δημόλεοντος, ὅστις εἶδεν αὐτὸν εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκετο, ἔσπευσε νὰ τοῦ δώσῃ στεγνὴν ἐνδυμασίαν καὶ πέδιλα.

ΔΗΜΟΛΕΩΝ: Εἶπον, πῶς ὁ καιρὸς εἶναι ἀκατάλληλος πρὸς συγκέντρωσιν, ἀλλ' ὁ Σωκράτης, εἶναι ὁ καταλληλότερος, διὰ νὰ πληρώσῃ τὴν κενότητα τοῦ χρόνου. Εἶσελθε, λαμπρὲ φίλε, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ἀναμονῆς καὶ κάθησον πλησίον τῆς ἐστίας, διὰ νὰ θερμανθῆς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Μακρὰν τῆς θερμάνσεως ἀπολαμβάνω τὴν ἐστίαν, πλησίον αὐτῆς θὰ ἀπαλέσω τὸν χρόνον! Ὅταν τὸ ἄτομον ἔχη συνειδησὶν τῶν καθηκόντων του, δὲν φοβεῖται τὰς χειρίστας καιρικὰς συνθήκας· προφυλάσσεται μόνον ἀπὸ τὰς κακοβούλους τοῦ ἀνθρώπου σκέψεις. Ὁ συνετὸς ἐνδόμυχος λόγος ἔχει συνεπείας οὐχὶ πρὸς κάλυψιν τῆς Ἀληθείας, ἀλλὰ πρὸς ἀποκάλυψιν αὐτῆς. Δὲν ἦλθον διὰ νὰ ἀναζητήσωμεν τὴν χίμαιραν, ἀλλὰ τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ δυνηθῆ τις νὰ εὕρῃ τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν πραγματικὴν σοφίαν. Ὁ θαυμάσιος αὐτὴν, δὲν θεωρεῖται σοφός, ἀλλὰ συνετός, ἐφ' ὅσον ἐρευνῶν προχωρεῖ, κατὰ συνειδησιν, τὴν ὁρθὴν χάραξιν τῆς πορείας του.

ΔΗΜΟΛΕΩΝ: Συμφωνῶ ἀπολύτως μετὰ σοῦ, ὦ Σώκρατες. Κρούουν τὴν θύραν. Προφανῶς θὰ εἶναι οἱ φίλοι, ποῦ ἀναμένω.

Πράγματι, εἶχον καθυστερήσει, ἐξ αἰτίας τῆς βροχῆς, ὁ Ἄριστομαχος, ὁ Θύαμος καὶ ὁ Λήκυθος. Δὲν ἦσαν Ἀθηναῖοι. Εἶχον ἔλθει ἀπὸ μακρυνὰς πόλεις τῆς ἑλληνικῆς γῆς, ὡς στενοὶ φίλοι τοῦ Δημόλεοντος. Ἐγνώριζον τὸν Σωκράτην ἐκ φήμης. Τέλος, ὁ Δημόλεων τοὺς εἰσήγαγεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἀναμονῆς καὶ τοὺς ἐγνώρισεν εἰς τὸν Σωκράτην. Ὅλοι ὁμοῦ ἐκάθησαν γύρωθεν χαμηλῆς τραπέζης, ὅπου τοὺς προσεφέρθη, ἀπὸ νεαρὸν ὑπηρέτην, ἄκρατος οἶνος.

ΔΗΜΟΛΕΩΝ: Πρὸ ὀλίγου, φίλοι μου, συνεζήτουν μετὰ τοῦ Σωκράτους περὶ τῆς ὁρθῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς εἰς τὴν πράξιν. Ὡς διακηρύττει ὁ Σωκράτης, δὲν ὕφιστανται σοφοί, ἀλλὰ φίλοι μόνον τῆς σοφίας. Τὸ πνεῦμα ἐρευνᾷ διὰ νὰ ἀποκαλύψῃ, κατὰ περιόδους, πτυχὴν τῆς Ἀληθείας.

ΑΡΙΣΤΟΜΑΧΟΣ: Ὅταν ἐλέγχωμεν μερικῶς τὰς πράξεις ἐνός

ἀτόμου, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπαληθεύσῃ ὁ ἔλεγχός μας; Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὰς πτυχὰς μόνον τῆς Ἀληθείας.

ΘΥΑΜΟΣ: Κατὰ τὴν γνώμην μου, φίλε Ἀριστόμαχε, μὴ συγχείομεν τὸ ἄτομον καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ μετὰ τῆς ἀναζητουμένης ἐννοίας τῆς Ἀληθείας.

ΔΗΜΟΛΕΩΝ: Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ποῖαν ἔννοιαν θὰ εἶχεν ἡ Ἀλήθεια, ἐὰν δὲν ὑφίσταντο τὰ ἄτομα; Ἡ Ἀλήθεια ἀναζητεῖται διὰ τὰ ἀνθρώπινα ὄντα. Μὴ ὑπαρχόντων αὐτῶν, εἰς τί θὰ ἦτο χρήσιμος ἡ Ἀλήθεια;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Συνεχίσατε τὴν συζήτησιν, διὰ ν' ἀντιληφθῶ τὸν σκοπὸν τῆς συζητήσεώς σας.

ΛΗΚΥΘΟΣ: Ἐκκινούμεν ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἀφετηρίαν ὡς δρομεῖς. Ὁ εἷς προπορεύεται, ὁ ἕτερος ἀκολουθεῖ καὶ οἱ λοιποὶ ἔπονται κατὰ διαστήματα. Οὕτω, κατὰ δύναμιν ἐκφραζόμεθα, χωρὶς νὰ δυνάμεθα ν' ἀποδείξωμεν ποῖος ἐξ ὧν ἡμῶν εὔρε καθ' ὁδὸν τὸ ἀναζητούμενον. Καὶ ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ Τάδε ἢ ὁ Δεῖνα εὔρε αὐτό, πῶς οὗτος θὰ ἀποδείξῃ, ὅτι πράγματι τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀναζητούμεν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὅταν, φίλοι μου, εὐρίσκεσθε ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ Καλοῦ καὶ Ἀγαθοῦ, δὲν ἔχετε τὴν ἀνάγκην ν' ἀναζητήσετε τὴν ἀρετὴν. Ἦδη εὐρίσκεσθε ἐντὸς τῆς ἀγκάλης αὐτῆς. Ὁ εἷς δύναται νὰ διαπιστώσῃ τὴν μικρὰν ταύτην ἀλήθειαν εἰς τὸν ἕτερον καί, τοιουτοτρόπως, νὰ γίνεται αὐτομάτως ὁ ἔλεγχος, ὅτι πράγματι γενικῶς συμφωνεῖτε. Ἐφ' ὅσον λοιπόν, αἱ πράξεις σας ἀφελοῦν καὶ οὐ δένα βλάπτουν, περιττεύει ν' ἀναζητήσετε τὴν Ἀλήθειαν, ὅταν γνωρίζετε τὸ ἀπρόσωπον αὐτῆς πρόσωπον! Ἡ προσπάθεια, πού καταβάλλετε διὰ τὴν ἀνέυρεσιν τῆς Ἀληθείας, εὐρύνει τὸ πνεῦμα, δὲν ἱκανοποιεῖ ὅμως ἀπολύτως τὸν συνετὸν φιλόσοφον, διότι, ἐν κατακλείδι, κυνηγᾷ τὴν χίμαιραν. Τὸ ἀπόλυτον δὲν εἶναι διὰ τὸν κόσμον τοῦτον, ἐνῶ ἡ Ἀλήθεια ἀνήκει εἰς τὸ ἀπόλυτον Σύμπαν. Ἄρα, ἀγνοοῦντες αὐτό, εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωρίσετε τὴν Ἀλήθειαν ἐν τῇ ἀπολύτῳ αὐτῆς ἰσχύϊ. Ἀναζητοῦντες τὴν χίμαιραν ταύτην, ἐντὸς τοῦ κόσμου τῆς ὀντότητός σας, ἀποκαλύπτετε πολλὰς πτυχὰς τῆς Ἀληθείας, ὀλοκληρωμένας ἐντὸς τοῦ συνειδητοῦ μέρους τῆς ψυχῆς. Διὰ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν σας πράξεων, ἀναζητήσατε τὴν Ἀλήθειαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ἀρετῆς.

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ (μεταδίδει) :

ΠΛΑΤΩΝ: ὦ Σώκρατες, ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται μὲ τὸ ἔνστικτον τοῦ κακοῦ καὶ καλοῦ, πῶς, κατὰ τὴν σεβαστῆν σου γνώμην, θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὸ κακόν του ἔνστικτον καὶ νὰ ὀλοκληρώσῃ, ἐν ἑαυτῷ, μόνον τὸ καλόν; Διότι τὸ κακόν, ὡς παρετήρησα, ὑπερισχύει κατὰ πολὺ τοῦ καλοῦ εἰς τοὺς περισσότερους τῶν ἀνθρώπων, μικρὸν δὲ μόνον ποσοστὸν αὐτῶν, εἶναι δυνατὸν ν' ἀπαλλαγῆ ἐκ τοῦ κακοῦ ἔνστικτου.

»Ἡ σκέψις αὕτη, φίλτατε, μὲ καθοδήγησεν εἰς τὸ νὰ πεισθῶ, ὅτι ἡ Φύσις εἶναι ἐκείνη, ἣτις ἐπιδρά καὶ ἐνδυναμώνει τὰς κακὰς προθέσεις ἐξ ἔνστικτου τοῦ ἀνθρώπου μὲ ροπήν ἀσυνείδητον καὶ πρὸς θλάβην τῶν συνανθρώπων του. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ Φύσις, τὴν ὁποίαν τόσον ἐκθειάζομεν, εἶναι ὑπεύθυνος. Διερωτῶμαι δέ, διὰ ποῖον λόγον ἐπιηρεάζει αὕτη τὸν ἄνθρωπον δυσμενῶς; Τίς ὁ λόγος νὰ θαυμάζωμεν τὴν Φύσιν, ὡς τέλειο δημιούργημα μιᾶς Ἀρχῆς, ἡ ὁποία τόσον κακῶς ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων; Μήπως, τὸ κακόν, εἶναι ἀναγκαῖον ὄπλον τῆς Φύσεως πρὸς ἀφύπνισιν τοῦ νοῦ; Καί, ἐὰν οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, διατί ὁ νοῦς δέξυνεται ἔτι μᾶλλον εἰς τὰ ἐπιτεύγματα μὲ κλίσιν πρὸς τὸ κακόν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ὁ διδάσκαλος συνήθως εἰς ποίους διδάσκει;

ΠΛΑΤΩΝ: Εἰς τοὺς ὁπαδοὺς ἢ μαθητὰς του.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἄρα, ὁ διδάσκαλος καλλιεργεῖ τὰς γνώσεις τῶν πολλῶν. Ὡς ἐκ τούτου συμπεραίνομεν, ὅτι οἱ πολλοὶ ἔχουν τὴν ἀνάγκην τῆς διδασκαλίας τοῦ ἐνός, διὰ νὰ μορφωθοῦν καὶ ν' ἀποκτήσουν γνώμην καλὴν καὶ ἀγαθὴν.

ΠΛΑΤΩΝ: Καὶ ἐγὼ αὐτὸ φρονῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐὰν οἱ περισσότεροι τῶν ἀνθρώπων, ὡς εἶπες, ρέπουσιν πρὸς τὸ κακόν, τῇ ἐπιδράσει τῆς Φύσεως, οἱ ἐλάχιστοι, οἵτινες τὸ καλόν καὶ ἀγαθὸν πράττουσιν, δὲν εὐρίσκονται καὶ οὗτοι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Φύσεως;

ΠΛΑΤΩΝ: Οὕτω νομίζω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Οἱ ἐλάχιστοι οὗτοι, εἶναι οἱ διδάσκαλοι· καὶ οἱ πολλοὶ εἶναι οἱ ὁπαδοὶ ἢ μαθηταί. Βέβαιον εἶναι, ὅτι ὅσοι διδάσκονται, μικρὸς ἀριθμὸς αὐτῶν γίνονται διδάσκαλοι. Οἱ ὀλίγοι οὗτοι, ὡς

εὐνοούμενοι τῆς Φύσεως, ἐκτελοῦν καθήκοντα ὑψηλῶν ἰδανικῶν καὶ ἀντιμετωπίζουν τὸ κακὸν ἐν τῇ γενέσει του, ἦτοι ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν πολλῶν, πρὸς ἰσορροπῆσιν τῶν κοινωνικῶν ἐπιρροῶν. Ἐάν δὲ ἐκλείψῃ μία ἀπὸ τὰς δύο εἰκόνας, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τότε δὲν θὰ ὑπάρξῃ διάκρισις, συσχέτισις καὶ ἀπόφασις ἐκλογῆς. Ἐάν ὑποθέσωμεν, ὅτι οἱ περισσότεροὶ τῶν ἀνθρώπων εὐρίσκονται εἰς τὴν πλάστιγγα τοῦ κακοῦ, δὲν εἶναι οὗτος λόγος ν' ἀνησυχῆς, διότι ἡ Φύσις προνοεῖ τὸ ἐπερχόμενον κακὸν καὶ ἀντιμετωπίζει αὐτὸ διὰ τῶν διδασκάλων. Διότι, ἄνευ αὐτῶν, δὲν θὰ ὑπῆρχε Κοινωνία, ἡ δὲ συνειδησις θὰ ἐξέλιπε παντελῶς ἐκ τοῦ κακῶς καλλιεργημένου νοῦ. Ὁ νοῦς, ὅστις συνδέεται καὶ συνεργάζεται μετὰ τῆς συνειδήσεως, ἔχει πειθῶ καὶ καθοδηγεῖ τὴν Ἀνθρωπότητα εἰς τὰ μεγάλα πεπρωμένα ἐπιτεύγματα τῆς ζωῆς. Τὰ ἐπιτεύγματα ταῦτα, ὧ φίλε Πλάτων, δὲν εἶναι τὸ πῶς καλύτερον καὶ ἀνετώτερον νὰ ζῆ τις, ἀλλὰ τὸ πῶς ν' ἀντιμετωπίζῃ τὰς δυσχερείας, πλουτίζων τὰς γνώσεις του πρὸς ἀπώτερον Θεῖον σκοπὸν τῆς Δημιουργίας. Ἡ Φύσις ἰσοσταθμίζει τὰ πάντα, ἐφ' ὅσον ἐκ τῆς ἀμαθείας εἰσερχόμεθα εἰς τὴν μάθησιν. Ἐντὸς τοῦ σκότους ὀφείλομεν νὰ δημιουργήσωμεν φῶς. Ἐκ τοῦ κακοῦ ἐξερχόμενοι, εἰσερχόμεθα εἰς τὸ καλόν. Ὁ μόχθος, ὁ κόπος καὶ οἱ δυσχερείαι τῆς ζωῆς, ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ κακοῦ. Ἀγωνιζόμενοι, λοιπόν, καταβάλλομεν δυνάμεις πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ καλοῦ. Οἱ πραγματικῶς ἀγωνιζόμενοι συνειδητὰ εἶναι ὀλίγοι. Αὐτοὶ οἱ ὀλίγοι θὰ νικήσουν τοὺς πολλοὺς καὶ οὕτως ἐπαληθεύει τὸ «Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὰ εὖ».

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΡΙΑ ΤΗΣ ΒΗΡΥΚΗΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἐξερχόμενος ὁ Σωκράτης ἐκ τοῦ οἴκου του καὶ ἀφοῦ ἐπεριπάτησεν ἐπ' ἄρκετὸν χρόνον ἔξωθι τοῦ ἄστεως, ἠκολούθησε τὴν ἄγουσαν πρὸς τὰς Ἀχαρνάς. Καθ' ὁδὸν εὔρε κατάλληλον περιοχὴν, ἄκρως ἤρεμον, ὅπου ἐκάθησεν ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν πλατάνων καὶ ἤκουε τὸν γλυκὺν ἦχον τοῦ ρυακίου. Ἀσφαλεστέραν περιοχὴν, πρὸς μόνωσιν καὶ αὐτοσυγκέντρωσιν, δὲν ἠδύνατο νὰ εὔρῃ. Οὐδεὶς, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, θὰ διαταράξῃ σήμερον τὰς σκέψεις μου. Προτοῦ, ὅμως, βυθισθῆ εἰς τοὺς στοχασμούς του, ἤκουσεν ἐλαφρὸν θόρυβον, ὡς ἐάν

κάποιος νά τόν παρηκολούθη. Ἀκίνητος, ἀνέμενε νά ἴδῃ ποῖος ἦτο ὁ τολμηρὸς ἐκεῖνος ὅστις, καὶ ἐν τῇ μονώσει του ἀκόμη, ἐπενέβαινε εἰς τὰ ἰδιαίτερα τοῦ ἐσωτέρου του κόσμου.

Τὰ θήματα ὅλο καὶ ἐγίνοντο πλησιέστερα. Ὁ Σωκράτης ὅμως παρέμενε πρῶτος καὶ ἀδιάφορος, ἵνα μὴ ἀποθαρρύνῃ τὰ θήματα τοῦ παρείσρακτου. Αἴφνης, ἀνυψώνει τὴν κεφαλὴν του καὶ τὸ βλέμμα του ἐπέπεσεν ἐπὶ ἐνὸς ἀπροσδοκῆτου θεάματος: "Ἐμπροσθέν του ἴστατο μίᾳ ὥραιότατῃ Ἄρτεμις!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Εἶσαι ὄραμα τῆς Ἄρτέμιδος ἢ κόρη τῆς Ἄφροδίτης;

— Μῆτε τῆς μιᾶς, μῆτε τῆς ἄλλης, ἀπήντησεν ἡ ἀγέρωχος κόρη. Εἶμαι γέννημα καὶ θρέμμα τοῦ ἄστεως. Ὁ πατήρ μου εἶναι στρατηγός. Ἐγὼ δὲ ὀνομάζομαι Βηρύκη. Ἦκολούθησα τὰ θήματά σου, ἵνα, μακρὰν παντὸς τρίτου, μοῦ εἴπῃς, ὦ Διδάσκαλε, ποῖαν ἐξήγησιν θὰ ἦτο ὀρθὸν νά δώσω εἰς τὴν ἀπορίαν μου, ἥτις ἀπὸ καιροῦ μὲ θασανίζει. Αἱ γνώσεις μου, ὡς καὶ ὁ φλογερός μου ἔρωσ πρὸς τὴν μάθησιν, δὲν ἐπαρκοῦν διὰ νά ἱκανοποιήσω τὴν ἀπορίαν μου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: ὦ τέκνον Βηρύκη, σὺ δὲν εἶσαι θυγάτηρ ἀνθρώπου, ἀλλὰ θεῖον κατάσκευασμα, εἰδάλλως δὲν θὰ ἐμφανιζόσουν ὡς ἀρωματικὸν ρόδον ἢ κρυστάλλινον ὕδωρ εἰς τὰ χεῖλη τοῦ ὀδοιπόρου! Ὁ πωχὸς ἐγὼ εἰς τὰς γνώσεις, τί δύναμαι νά σοῦ προσφέρω ἰσάξιον τοῦ κάλλους, ποῦ οἱ θεοὶ σοῦ δώρισαν, ἐνῶ σὺ προσφέρεις εἰς ἐμὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὠραίου ἐν σχήματι μεθυστικοῦ ἄνθους; Τὸ θεῖον κάλλος, ναὶ μὲν ἔλκει, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλει πολλακίς τὸ δέος καὶ τὸν σεβασμόν....

Μειδιῶσα ἡ ὠραιότατῃ νεᾶνις, ἐπλησίασε τὸν Σωκράτην, ἐκάθησε πλησίον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐψιθύρισεν:

ΒΗΡΥΚΗ: ὦ Διδάσκαλε τῶν Διδασκάλων, θεβαίως ἡ παρουσία μου σὲ κατέπληξε. Ρώτησε καὶ ἐμὲ νά σοῦ εἴπω, τὸ πόσον ἐξεπλάγην μὲ τὸ θάρρος μου, νά κατορθώσω νά λάθω τὴν ἀπόφασιν νά συναντηθῶμεν μακρὰν παντὸς ἄλλου προσώπου. Σὺ, διὰ τῆς γνώσεώς σου, ἐπισκιαζεις καὶ τὸν ἥλιον. Διατί νά μὴ φωτίσης καὶ τὸν παραπλεύρως σου ἀστερίσκον, τοῦ ὁποῖου τὴν ἐξωτερικὴν λάμψιν ἐθαύμασες, τὸ ἐσωτερικόν του ὅμως σκότος ἀγνοεῖς;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἡ πονηρὰ φύσις, ὦ φιλότατῃ Βηρύκη, ὡς ὄπλον ἔχει τὸ δόλωμα τῆς ὠραιότητος. Λέγε, ποία εἶναι ἡ ἀπορία σου, διὰ νά εὐρωμεν ὁμοῦ τὴν λύσιν.

ΒΗΡΥΚΗ: Διερωτώμαι, ὦ Σώκρατες, διατί τὴν γυνὴν τοποθετοῦν εἰς δευτερεύουσαν μοῖραν; Δὲν ἔχει καὶ αὕτη δικαιώματα ἐν τῇ Φύσει; Δὲν εἶναι ἡ γυνὴ ἡ πρώτη καὶ ἡ καλυτέρα συνεργάτις τοῦ ἀνδρός; Ἀποτελεῖ ἢ ὄχι ἡ γυνὴ τὸ ὀλοκλήρωμα τοῦ ἀνθρώπου; Ὅμιλῶ ἀνεξαρτήτως τῆς καλῆς ἢ κακῆς ποιότητός της. Διατί ὁ ἀνὴρ ἔχει προνόμια, τὰ ὁποῖα ἀφαιρεῖτε ἐκ τῆς γυναικὸς καὶ μόνον εἰς τὰς ἑτάϊρας δίδετε τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφράζουν τὰς ἀπόψεις των, ἐπὶ ποικίλων θεμάτων; Τίς ὁ λόγος τῆς υποβιθάσεώς της, ὅταν καὶ αὕτη εἶναι ἰκανὴ νὰ συναγωνίζεται εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἀνδρός;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἡ Φύσις, φιλότατη Βηρύκη, ἐδημιούργησε τὸ ἀνθρώπινον γένος ὑπὸ δύο διαφορετικὰς μορφάς: τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεως. Προτοῦ λοιπὸν ἀποκτήσῃ ὁ ἄνθρωπος λογικὴν καὶ καλλιέργησιν, διὰ τῆς πείρας, τὸν διαχωρισμὸν τοῦ Καλοῦ ἐκ τοῦ Κακοῦ καὶ τὴν ἀφύπνισιν τῆς συνειδήσεώς του, τὸ ἄρρεν ἀνελάμβανε τὴν υπεράσπισιν καὶ τὴν συντήρησιν τοῦ θήλεως. Εἰς ἀνταπόδοσιν τὸ θῆλυ ἠῤῥξανε τὴν ἔλξιν του διὰ τὸ ἄρρεν, πρὸς διαιώνισιν τῆς ζωῆς. Διὰ τοῦτο οἱ ποιηταί, διὰ μέσου τῆς διαισθήσεως καὶ τῆς φαντασίας των, ἀπεκάλυψαν, ὅτι τὸ ἄρρεν κατέχει τὴν ἐξουσίαν. Κατὰ δὲ τὴν Θεογονίαν, ὁ Ζεὺς καὶ οὐχὶ ἡ Ἥρα διέπει τοὺς κόσμους. Ἐὰν τὴν ἐξουσίαν κατεῖχεν ἡ γυνή, ἡ διαφθορὰ θὰ εἶχεν ἐξαλείψει ἐντελῶς τὴν ἔννοιαν τῆς ἠθικῆς. Ποσάκις ἡ Ἀφροδίτη δὲν κατήσχυνε, διὰ τῶν πράξεών της, τὴν ὑπόληψιν καὶ ἀξιοπρέπειαν τῶν θεῶν!

»Τότε ἐν Ἕθνος δημιουργεῖ πολιτισμὸν ἀπαράμιλλον, ὅταν ὁ ἀνὴρ παραμένῃ εἰς τὸν προορισμὸν του καὶ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἰδικόν της. Ἡ συνεργασία τῶν δύο, ἐντὸς τοῦ προορισμοῦ των, ἀποδίδει ὅτι τὸ εὐγενέστερον καὶ ἰδανικώτερον δύναται ν' ἀπολαύσῃ μία χρηστὴ καὶ πολιτισμένη Κοινωνία.

»Αἱ ἑτάϊραι, τὰς ὁποίας ἀνέφερες, δὲν θεμελιώνουν τὴν οἰκογενειακὴν ἐστίαν. Αὗται, ὡς ἀσήμαντον ποσοστὸν ἐν τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἐκ φυσικῆς ροπῆς ἀναζωπυρώνουν, ὑπὸ ποικίλας μορφάς, τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνδρός. Αἱ γυναῖκες αὗται διευκολύνουν, μέσῳ τοῦ ἀνδρός, τὴν πνευματικὴν του ἐξέλιξιν. Τὸ πραγματικὸν ὅμως κέρδος τῶν ἐν λόγῳ γυναικῶν, εἶναι ὁ διὰ τῆς πληρωμῆς πλουτισμὸς των.

»Τόσον ὁ ἀνὴρ, ὅσον καὶ ἡ γυνή, εἶναι χρήσιμοι ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον. Τὸ τόξον ἐκτοξεύει τὸ θέλος, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἐπὶ καλῶ ἢ κακῶ. Τὸ τόξον εἶναι ἡ γυνή, τὸ δὲ θέλος ὁ ἀνὴρ. Ἐὰν ἀνατρέψω-

μεν τούς ὄρους, τὸ θέλος ἐπιστρέφει καὶ καταστρέφει τὸ τόξον, πρὸς θλάβην αὐτῆς ταύτης τῆς Ἀνθρωπότητος.

»Ἡ ἐκ Φύσεως ἐλαφρότης τῆς γυναικός, οὐδέποτε ἐπηνέθη διὰ τὴν πνευματικὴν της σταθερότητα, παρὰ τὰς ἐπικτήτους γνώσεις της. Εἰς δεδομένην στιγμήν παρανοήσεως, ἡ γυνὴ καταστρέφει, ὅ,τι τὸ ὠραῖον ἠδυνήθη νὰ δημιουργήσῃ.

ΒΗΡΥΚΗ: Διατί ἡ διαφορὰ αὕτη; Διατί ὁ ἀνὴρ νὰ εἶναι ὁ προνομιοῦχος τῆς Φύσεως; Παραδέχομαι τὴν γνώμην σου, Διδάσκαλε, ἀλλὰ διατί ἡ Φύσις ἐδημιούργησε τὴν διαφορὰν ταύτην, ὥστε τὸ ἄρρεν νὰ δεσπόζῃ, τὸ δὲ θῆλυ νὰ ὑποτάσσεται;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐρωτᾶς, ὦ Βηρύκη, διατί τὸ τόξον παραμένει εἰς χεῖρας τοῦ τοξότου, ἐνὼ τὸ θέλος κατευθύνεται πρὸς τὸν στόχον του! Τὸ διατί, εἶναι ὅτι ἡ Θεία Ἀρχὴ οὕτως ἐδημιούργησε τὸ ἀνθρώπινον γένος. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀλλάξῃ τὴν πορείαν τῆς Φύσεως, ἥτις διὰ τῶν ἀντιθέσεων της δημιουργεῖ κινήσιν, ζῶην καὶ ἐξέλιξιν. Ἐν τῇ θηλυκότητι της ἡ γυνὴ προωθεῖ τὸν ἄνδρα πρὸς τὸν σκοπὸν του. Γίνεται ἡ γυνὴ τὸ μέσον αὐτοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκτοξεύσεως τοῦ βέλους εἶναι ἄδηλον. Μὴ λησμόνει, ὅτι τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐνεργείας τοῦ βέλους δίδει τὸ τόξον.

»Ἐάν, κόρη τῆς Ἀφροδίτης, ἀσπασθῆς τὸ Κακόν, τὸ κάλλος σου θὰ θλάβῃ ἔτι μᾶλλον τὴν Κοινωνίαν. Ἐάν προτιμήσῃς τὸ Καλόν, διπλασιάζεις τὸ κάλλος σου μὲ ἐνέργειαν ἐσωτερικοῦ δυναμιμοῦ, ὁπότε ἀποκτᾶς τὴν τελειότητα ἐπὶ τοῦ προορισμοῦ σου.

»Ὅταν, διὰ τῶν γνώσεών σου, δὲν δύνασαι νὰ φθάσῃς τὸ ἐπιθυμητόν, μὴ ἐπιχειρῆς διὰ τῆς φαντασίας καὶ τοῦ ἐγωῖσμοῦ νὰ τὸ πλησιάσῃς, διότι θὰ ἀνατρέψῃς τὸν ροῦν τῆς ἀρμονίας καὶ θὰ ἐπιφέρῃς ζημίαν, ἀντὶ ὄφελος.

ΒΗΡΥΚΗ: ὦ Σώκρατες, δὲν εἶμαι ἀλαζών διὰ τὸ φύλον μου. Ἐζήτησα νὰ μοῦ λύσῃς μίαν ἀπορίαν μου, τὴν ὁποίαν ἔλυσες καὶ ἀπεδέχθην αὐτὴν μετ' εὐγνωμοσύνης.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Δίδαξον, φιλότατη Βηρύκη, εἰς τὰς ὁμοίας σου, νὰ ἐντείνουσι τὰς προσπαθείας των, ὥστε αἱ καλαὶ καὶ ἀγαθαὶ των πράξεις ν' ἀμιλλῶνται μὲ τὸ κάλλος των.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΕΠΕΜΒΑΙΝΕΙ, ΔΙΑ ΝΑ ΤΕΡΜΑΤΙΣΗ ΑΣΚΟΠΟΝ ΣΥΖΗΤΗΣΙΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Ἐπανελθὼν καὶ πάλιν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ὁ Σωκράτης, ἠτοιμάζε-
το νὰ ἐξέλθῃ, χωρὶς νὰ εἶπῃ εἰς τὴν σύζυγόν του, ποῦ ἐσκόπευε νὰ
ὑπάγῃ.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Πολὺ ἤθελον νὰ γνωρίσω, τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ
ὁποῖον τόσον σ' ἐνοχλεῖ εἰς τὸν οἶκον σου, διὰ νὰ προτιμᾶς νὰ εὐρί-
σκεσαι μακρὰν αὐτοῦ. Ποῦ ἄλλοῦ θὰ εὕρισκες τόσας ἐπευφημίας καὶ
κατανόησιν, εἰμὴ ὅταν εὕρισκεσαι μακρὰν τῶν ἰδικῶν σου! Ἐμα-
θον, ὅτι τώρα τελευταίως λαμβάνεις μέρος καὶ εἰς τὰς γυναικείας
συζητήσεις! Αὐτὸ μᾶς ἔλειπεν, ὁ Σωκράτης νὰ ἔλκεται ἀπὸ τὸ γυ-
ναικεῖον φῶλον καὶ νὰ ἔλκῃ αὐτό. Μὰ τὸν Δία, τί τὸ ἔλκυστικὸν
εὕρισκουν εἰς σέ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Τὴν πραότητα τοῦ λόγου μου, ὡς καὶ τὴν εὐθύ-
τητα τῆς σκέψεώς μου. Αἱ καιρικαὶ συνθήκαι τοῦ οἴκου μου, ἀγα-
πητὴ Ξανθίππη, δὲν μὲ εὐνοοῦν εἰς τοὺς διαλογισμοὺς μου καὶ δυσ-
χεραίνουν ἔτι περισσότερο τὰς σκέψεις μου, ἐντὸς τοῦ στενοῦ περι-
βάλλοντός μου. Ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς στέγης μου εἶναι τόσον ἀνιαρὰ,
ὥστε νὰ ταράζωμαι καὶ εἰς τὸν ὕπνον μου. Διὰ τοῦτο ἀναζητῶ ἐλευ-
θερον χῶρον, ἔστω καὶ ὑπὸ τὴν οὐράνιον σκέπην, ἵνα ἐκφράσω τὴν
γνώμην μου, χωρὶς νὰ διατρέχω τὸν κίνδυνον νὰ γίνω ἔρμαιον τοῦ
κατακλισμοῦ!

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ὡστε ἐγὼ πταίω, ἐπειδὴ ἀνησυχῶ δι' ἐσέ, ἐνῶ
ἐσὺ εὕρισκεις προφάσεις διὰ νὰ δικαιολογῆς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν
ἐπιθυμιῶν σου!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Τὴν γλῶσσαν κράτει, ἐὰν πράγματι τὸ ἐνδια-
φέρον σου ἐν τῇ πράξει ὀμιλεῖ. Ὁ ἀκράτητος λόγος ἔχει ἔλλειψιν
λογικότητος, ὅταν παρεμβάλῃ ὁ θυμὸς. Οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς
ἐκεῖνον, ὅστις δὲν ἔχει ὀρθὴν κρίσιν! Δύναται ἐκ τοῦ μηδενὸς νὰ δη-
μιουργήσῃ ἀνεπανόρθωτα σφάλματα. Ἐχεις τὸν χρόνον, φίλη μου,
νὰ ἠρεμήσῃς καὶ νὰ συνετισθῆς, ὡς ἀρμόζει εἰς σέ.

Εἰπὼν ταῦτα ὁ Σωκράτης, ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ οἴκου τοῦ καὶ,
ὡς νὰ μὴ συνέθῃ τίποτε, ἐξηφανίσθη.

Εἰς τὴν ἀγοράν, ὀλίγοι τινὲς συνεζήτουν ἐπὶ θεμάτων τὰ ὁποῖα

δέν κατεΐχον. Λαθῶν θέσιν ὁ Σωκράτης, μεταξύ αὐτῶν, ἤκουε χωρὶς νὰ διδῆ τὴν γνώμην του. Αἱ συζητήσεις των ἀνεφέροντο ἐπὶ τῶν ὑπαρκτῶν καὶ ἀνυπάρκτων κόσμων. Ὁ ὄμιλός των εἴλκυε τὴν προσοχὴν τῶν διερχομένων, οἵτινες μετὰ περιεργείας παρηκολούθουν τὰς διενέξεις των, αἱ ὁποῖαι ὠξύνοντο καὶ παρεκτρέποντο εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ἐπέμβῃ ὁ Σωκράτης, διὰ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς ἀστοχούς εἰκασίας των.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρῶτιστον καθήκον τῶν συζητούντων εἶναι ἡ πραότης. Δυνατὸν νὰ ἔχετε δίκαιον, δὲν ἀποκλείω ὅμως καὶ νὰ ἔχετε ἄδικον. Συζητεῖτε διὰ κόσμους τοὺς ὁποίους οὐδέποτε ἐγνωρίσατε· καὶ ἀμφιβάλλω, ἐὰν ποτὲ θὰ κατορθώσετε νὰ γνωρίσετε. Ἐνδιαφέρεσθε διὰ τὰ ξένα σώματα τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ἀδιαφορεῖτε ἐπὶ ποίου σώματος ὀρθοποδεῖτε. Τί γνωρίζετε διὰ τὸν ἄγνωστον ἄνθρωπον, ὅταν δὲν ἐγκύπτετε εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἑαυτοῦ σας; Ἀδιαφορεῖτε διὰ τὰ ὅσα ἔχετε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας καὶ ἐνδιαφέρεσθε διὰ τὰ ὅσα δὲν βλέπετε ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς σας! Διατί νὰ μὴν εἰσθε συνετοὶ καὶ λογικοί; Ἐχετε ὕπ' ὄψει σας, ὅτι ἡ ἐξέλιξις τοῦ πνεύματος εἶναι ἀτελευτήτος. Ὡς μετριόφρονες, μὴ παύετε ποτὲ νὰ ἐρευνᾶτε, καλλιεργούντες τοιοιτοτρόπως τὴν ψυχικὴν σας ἀνάτασιν καὶ ἐμπλουτίζοντες τὰς γνώσεις σας. Εἶναι φρονιμώτερον, ἐκ τῶν ἀπτῶν νὰ ἐξαγάγετε συμπεράσματα, παρὰ ἐκ τῶν ἀπιθάνων. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐδημιούργησεν τί. Καὶ ὅμως, ἀσχολούμενος μὲ κάτι τὸ συγκεκριμένον, εὐρίσκει πολλὰ· ὅ,τι δὲν ἀναμένει καὶ οὕτω, προοδευτικῶς, συμπληρῶνει ὀλίγα τινὰ θήματα πρὸς τὴν ἀνοδὸν του, ὥστε, εἰς κάθε νέον θῆμα ἀναπτύξεώς του, ν' ἀπολαμβάνῃ καὶ κάτι τὸ νέον, χωρὶς θεβαίως νὰ φθάσῃ ἐν τῇ γῆϊνῃ ζωῇ τὸ ἀπόλυτον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συντομεύετε ἡ ἀνοδος τῆς πνευματικῆς σας καλλιεργείας, εὐρύνοντες τὸν ψυχικόν σας κόσμον καὶ διανοίγοντες τὴν ἀτραπὸν πρὸς τὰ ὑψηλότερα ἐπίπεδα τῆς Θείας Γνώσεως.

»Ἡ ἀφηρημένη ἔννοια εἶναι ἀσύλληπτος εἰς ὅλους, πλὴν εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐκπληρῶνουν τὰ καθήκοντά των εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ ἐφικτοῦ διὰ νὰ δυνηθοῦν ἐκεῖθεν νὰ διεισδύσουν, μέσῳ μιᾶς νέας φωτίσεως, εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνεφίκτου. Στρέψατε τὸ βλέμμα σας καὶ ἐρευνήσατε τὸν ἔνδον κόσμον σας, διὰ νὰ ἀνακαλύψετε τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀγνώστου κόσμου, τὸν ὁποῖον ἀγνοεῖτε.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ — ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ ΠΕΡΙ ΙΚΤΙΝΟΥ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἐπαγγελματικῆς σταδιοδρομίας τοῦ Σωκράτους, ὡς ἀγαλματοποιοῦ, ἡμέραν τινὰ καὶ κατὰ τὴν διακοπὴν τῆς ἐργασίας του, συνεχίζεται μετὰ τῶν συντρόφων του ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν γεωμετρικῶν ὑπολογισμῶν τοῦ περιφήμου Ἰκτίνου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Θαυμάζω τὴν τέχνην του, ἀλλ' οἰκτίρω τὸ περιεχόμενον αὐτῆς. Τοῦλάχιστον ἐγώ, φίλοι μου, δὲν αἰσθάνομαι ζῆλον νὰ υἰοθετήσω αὐτὴν, διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἡ τέχνη αὕτη προσκρούει ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι ἐγὼ πιστεύω. Ὁ Ἰκτίνος τὴν καμπύλην, διὰ τῆς ὀφθαλμοπατίας, παρουσιάζει ὡς εὐθείαν. Ἐὰν εἰς τοὺς χαρακτήρας τῶν ἀνθρώπων ἔπραττε τὸ αὐτό, θὰ κατηγοροῦν τὴν τέχνην του ὡς διεστραμμένην, ἀπλῶς, διότι τὰ δημιουργήματά του θὰ ἦσαν διπρόσωπα. Κατ' ἀντίθεσιν τοῦ Ἰκτίνου, προσπαθῶ, δι' ἑνὸς εἰδικοῦ τρόπου, τὴν καμπύλην τῆς πονηρᾶς φύσεως τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτήρος νὰ μετατρέψω εἰς εὐθείαν, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχη εἰς αὐτὸν διπλὴ προσωπικότης.

»Εὐτυχῶς, ὁ μέγας οὐτός ἀρχιτέκτων καὶ οἱ ὅμοιοί του ἀσχολοῦνται μὲ τὰ ἄψυχα, ὥστε νὰ διδάσκῃ τέχνην, τὴν ὁποῖαν κατ' οὐσίαν θεωρῶ ἀβλαβῆ, ἀλλ' οὐχὶ ὠφέλιμον διὰ τὴν φιλοσοφικὴν διάθεσιν. Ἡ ἐξωτερικὴ ὠραιότης, ἐν γένει καὶ συνήθως, εἶναι ἔνδειξις τῆς ἐσωτερικῆς κουφότητος.

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ: Ἐὰν, ὦ Σώκρατες, ἤκουε τὴν γνώμην σου ὁ Φειδίας, θὰ ἐξεπλήσσετο δι' ἐσέ. Ἐκ τῶν ἔργων τέχνης, σὺ κρίνεις τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἰκτίνου; Ὡς λέγεται, εἶναι σῶφρων, ἐμβριθὴς καὶ ἀνθρωπος ὑπέροχος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Δὲν κρίνω ἐπιφανειακῶς τὸν ἀρχιτέκτονα, διότι τότε θὰ ἐθεώρουν τὸν ἑαυτὸν μου ἀδιάκριτον καὶ ἐπιπόλαιον. Ὁ τεχνίτης, ναὶ μὲν ἔχει τὴν εἰδικότητα ν' ἀποδίδῃ τὴν ὠραιότητα, ὡς ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν εἰς τὰ ἔργα του, ἔχει ὅμως ἐπίγνωσιν τῆς ἀσχήμιας, ἣτις βασιλεῦει εἰς τὸν ἐσωτερικόν του κόσμον; Ἐὰν ἐκ τῶν ἔργων τέχνης κρίνω τὸν ἀνθρωπον, κρίνω ἐπιπολαίως. Δὲν ἀρνοῦμαι τὴν ὑπέροχον τέχνην, ἀποστρέφομαι ὅμως τὸν δημιουργὸν τοῦ ὠραίου, ὅστις διὰ τὴν φήμην ἐργάζεται καὶ οὐχὶ διὰ τὸ ἐσωτερικόν του κάλλος. Σὺ, τί δύνασαι νὰ γνωρίζῃς περὶ τοῦ Ἰκτίνου, ὅταν

οὔτος κρατῆ διάστασιν μεταξύ ἐσοῦ καὶ ἐκείνου; Δὲν σοῦ φαίνεται, ὅτι τὸ κάλλος πού ἀποδίδει εἰς τὴν τέχνην του, εἶναι ἀνάξιον τοῦ χαρακτήρου του, ἵνα μὴ δυνηθοῦν οἱ θαυμασταὶ του καὶ ἴδουν ἐντὸς αὐτοῦ ἐὰν ὑφίσταται οἰκοδόμημα πράγματι ἄξιον θαυμασμοῦ;

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ : Καὶ θεβαίως πρέπει νὰ ὑφίσταται τοιοῦτον τι, ἀφοῦ οἱ πρωτότυποι μαθηματικοὶ του ὑπολογισμοὶ τοῦ δίδουν ἐπαξίως τὸν τίτλον τοῦ μεγάλου ἀρχιτέκτονος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι μόνον νὰ ὠραιοποιῇ ἐκεῖνο πού βλέπει καὶ αἰσθάνεται, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο πού δὲν βλέπει, ἀλλὰ συλλαμβάνει διὰ τῆς διαισθήσεως, διὰ νὰ δώσῃ μορφήν, οὐχὶ εἰς τὸ ἄψυχον, ἀλλ' εἰς τὸ ἔμψυχον, τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἀληθὴς ὠραιοποιὸς διεισδύει ἐντὸς τῆς ἀμόρφου μάξης, δίδει σχῆμα εἰς αὐτήν, ἐμψυχώνει τὴν ναρκωμένην καρδίαν καὶ διὰ τοῦ λόγου του ὠραιοποιεῖ τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τῆς μάξης, εἰς κόσμον φωτεινόν, ἀληθῆ καὶ ἀγαθόν. Ἐκ τοῦ ὠραίου σχήματος τοῦ μαρμάρου, οὐδεὶς ἥλιος φωτεινὸς εἶναι δυνατὸν ν' ἀνατείλῃ, ἐφ' ὅσον τὸ ἄψυχον, παρὰ τὴν ὠραιότητά του, παραμένει ψυχρὸν καὶ ἀνώφελον, ὡς ὁ τάφος τῆς γνώσεως.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ (μεταδίδει) :

ΑΞΙΩΝ : Πολλάκις, ὦ Σώκρατες, ὁμιλεῖς περὶ τῆς Δημιουργίας, οὐδέποτε ὁμως ἀνέπτυξες τὸ θέμα τοῦτο, ἔστω καὶ κατὰ τὴν ἀντίληψίν σου, ποία ἦτο ἡ πρωταρχικὴ ἐμφάνισις τῆς ὕλης - ἀνθρώπος ἐπὶ τῆς Γῆς; Βεβαίως, τὰ πρῶτα μόρια τῶν ὄντων «ἀνθρωποὶ» δὲν φαντάζομαι νὰ ἦσαν ὡς εἴμεθα σήμερον. Ἡ διανοητικὴ των κατάστασις, ἀντιλαμβάνομαι, ὅτι ἦτο ὁμοία μὲ αὐτὴν τῶν ζῶων, ἐξ οὗ καὶ οἱ ἀνθρωποὶ ἀνήκουν, κατὰ ἓνα τρόπον, εἰς τὴν αὐτὴν γενικὴν κατηγορίαν τῶν ὄντων - ζῶα. Προτοῦ, λοιπόν, λάβουν μορφήν, ὡς πρὸς τὸ σχῆμα των, ἐπαρουσιάσθησαν ὡς εἶδη σκωλήκων, ἐντόμων ἢ ἄλλων μικροοργανισμῶν; Τί εἶδους ζῶων ἦτο ὁ ἀνθρώπος, ὅστις, σὺν τῷ χρόνῳ, ἐξελίχθη ὡς ἐμφανίζεται σήμερον; Οὐδεὶς νομίζω, ἀπησυχολήθη μὲ τὴν ἔρευναν ταύτην, ἢ ὁποία πράγματι εἶναι δυσχερεστάτη, διὰ νὰ σχηματίσωμεν ὀρθὴν γνώμην περὶ τοῦ πρωταρχικοῦ του σχήματος.

»Αί εικασίαι εἶναι φαντασίαι, ἀπέχουσαι παρασάγγας ἐκ τῆς πραγματικότητος. Τὴν ἀσύλληπτον ταύτην εἰκόνα τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος, πῶς δυνάμεθα νὰ τὴν ἐντοπίσωμεν εἰς τὴν πρωταρχικὴν τῆς μορφῆν; Διὰ τῆς φαντασίας, ἀποκλείεται. Διὰ τῆς διαισθησεως, δυνατὸν νὰ πλανηθῶμεν, ἐὰν αὕτη εἶναι πεπλανημένη. Διὰ τῆς λογικῆς δὲν ὑφίσταται ἀπτόν ἀντίκρουσμα, παρὰ μόνον σκότος καὶ ἄγνοια!

ΚΙΜΩΝ: Καλῶς ἔθεσεν, ὦ Σώκρατες, ὁ Ἀξίων τὴν ἀπορίαν τοῦ ταύτην. Οὐδέποτε ἠδυνήθημεν νὰ συλλάβωμεν, ἔστω καὶ διὰ τῆς φαντασίας μας, τὴν πρωταρχικὴν ὕλην τοῦ ὄντος - ἀνθρώπου. Πόθεν οὗτος προῆλθε καὶ ποία ἦτο ἡ μορφή του, ἦτις, διὰ μέσου τῶν ἀτελειότητων αἰώνων, κατέληξε, διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς Φύσεως καὶ ἐξελιξεώς της, νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελικὴν διαμόρφωσιν τοῦ σχήματός της, ἐὰν ὄχι καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν τοιαύτην; Αἱ ἐξαιρέσεις γνωρίζω, ὅτι ἀποτελοῦν τὴν διασθεβαίωσίν μου ταύτην.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Διατί ἀπετάνθητε εἰς ἐμέ, διὰ νὰ λύσω τὴν ἀπορίαν σας;

ΑΞΙΩΝ: Διότι σύ, ὦ Σώκρατες, ἔχεις ὁδηγὸν Θεῖον!

ΚΙΜΩΝ: Σύ, διαισθάνεσαι τὸ ὀρθὸν — ἄγνωστον τὸ πῶς — διὰ τῆς διανοίας σου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Καλῶς ἐλαλήσατε. Οὐδὲν τὸ ἀπτόν γνωρίζω περὶ τῆς πρωταρχικῆς ὕλης τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Θεία Δημιουργία δὲν ἀποκαλύπτει τὰ μυστήρια αὐτῆς, ἵνα μὴ τὰ ἐξημμένα πνεύματα τῶν σοφῶν θεβηλώσουν αὐτά. Οἱ ποιηταὶ ἐξύμησαν τὴν Δημιουργίαν, διὰ συμβολικῶν εἰκόνων, ἵνα δι' αὐτῶν ἔλξουν τοὺς ἀσόφους καὶ διευρύνουν τὸ πνεῦμα τῶν στοχαστῶν. Ἡ ἔλλειψις πεποιθήσεως εἰς τὸν ἀνθρώπον περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς Ἀληθείας, ἀπαιτεῖ τήρησιν σιγῆς. Τίς γνωρίζει τοὺς λόγους τῆς ἐχεμυθίας;

»Διατί, ὅμως φίλοι μου, ὀπισθοδρομητε, ἐφ' ὅσον ἔχετε τὴν ἀτελεύτερον ἔμπροσθέν σας ὁδὸν τῆς προόδου; Ποῖον τὸ ὄφελός σας, ἐὰν μάθετε τὸ πρωταρχικόν σας εἰς ὕλην σχῆμα; Ἀμιλλώμενοι εἰς τὴν πνευματικὴν σας καλλιέργειαν, ἀναμφιβόλως θὰ κερδίσετε ὅ,τι θὰ ἠδύνασθε νὰ ἀπολέσετε ὀπισθοδρομοῦντες πρὸς τὴν χίμαιραν. Ἀναφερόμενος εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος, δὲν ἐννοῶ τὴν εὐφρόν της γῆν, ἀλλὰ τὴν καθαρὰν καὶ αὐξανομένην λάμπιν τῆς Θείας Γνώσεώς σας, ἦτις ἀποκτᾶται διὰ τῆς ἐρεῦνης καὶ τοῦ στοχασμοῦ.

»Θέλετε νὰ ἐπανέλθετε εἰς τὴν ἀμορφὸν ὕλην τῆς Δημιουργίας;

Κυνηγήσατε τὴν χίμαιραν! Θέλετε νὰ πολλαπλασιάσετε τὸ λαμπρὸν φῶς τῆς γνώσεώς σας; Ἀκολουθήσατε μὲ ἡρεμίαν καὶ πραότητα τὴν ἐντὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ σας κόσμου καλλιέργειαν τοῦ σθένους σας. Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐμπλουτίσουν τὰς Θείας των Γνώσεις, βοηθοῦνται ἐκ τῆς Φύσεως. Οἱ ζητοῦντες τὸν τρόπον νὰ ἀφαιρέσουν ἐκ τῆς Φύσεως τὰ μυστικά της, τιμωροῦνται ἐξ αὐτῆς τῆς ἰδίας, ἐφ' ὅσον δὲν τοὺς ἀνήκουν.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΩΣ ΣΥΜΦΙΛΙΩΤΗΣ

ΕΥΚΛΕΪΔΗΣ:

Ὁ Σωκράτης κατήλθεν, ἡμέραν τινά, εἰς τὸν Πειραιᾶ, πρὸς συνάντησιν τῶν φίλων του, οἱ ὅποιοι μετὰ μεγάλης ἀδημονίας ἀνέμενον αὐτόν, ἵνα ἀκούσουν τὰς σοφὰς συμβουλὰς του ἐπὶ ποικίλων θεμάτων. Εἰς τὸν Πειραιᾶ, καθ' ὁδόν, διερχόμενος τὴν συνοικίαν τῶν ναυτικῶν, παρατήρησε πλῆθος κόσμου νὰ σχηματίζουν κύκλον, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου εἰς ἀνὴρ ἐξυλοκόπει τὴν σύζυγόν του ὡς μοιχαλίδα. Τὸ πλῆθος ἐκραύαζε καὶ ἐλεεινολόγει τὴν νεαράν του σύζυγον, ὡς ἄστατον εἰς τὸν χαρακτήρα καὶ ἄπιστον σύζυγον τῆς οικογενειακῆς τῆς ἐστίας.

Ἀναφερόμενος εἰς τὴν νεαράν γυναῖκα, ἥτις ἦτο χαρίεσσα καὶ ἄτεκνος, ἔχω νὰ εἶπω, ὅτι ἔξει μόνη εἰς τὸν οἶκον της, διότι ὁ σύζυγός της, ὡς ἔμπορος, συνεχῶς ἐταξίδευεν εἰς μακρυνὰς χώρας, ὥστε ν' ἀπουσιάζη ἐπὶ μῆνας καὶ μῆνας. Ἐπιστρέφοντας ἐκ τοῦ ταξειδίου του, ἡ διαμονὴ του εἰς τὸν οἶκον του δὲν διήρκει περισσότερον τῶν 4 - 5 ἡμερῶν.

Περίεργος ὁ Σωκράτης, ἐπλησίασε τὸν κύκλον καὶ ἐνημερώθη περὶ τοῦ συμβάντος. Διήνοιξε τὸν κύκλον καὶ, ἀποσύρας τὴν νεαράν γυνῆν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ συζύγου της, ἔθεσεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ἐκπληκτοὶ οἱ παρευρισκόμενοι παρηκολούθουν τὴν σκηνήν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ (πρὸς τὸν σύζυγον): Καλέ μου ἄνθρωπε, τί συνέβη καὶ ὠργίσθης, ὡς μαινὰς, ἐναντίον τῆς συζύγου σου;

ΣΥΖΥΓΟΣ: Ἐμόλυνε τὴν οικογενειακὴν μου ὑπόστασιν. Ἐφάνη ἀναξία τῆς ἐμπιστοσύνης μου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Παραδέχομαι τὸ σφάλμα της. Ποία ὁμως ἦτο ἡ

αίτια τοῦ κακοῦ; Δὲν γνωρίζεις, δυστυχῆ, ὅτι ἡ γυνὴ εἶναι ἄστατον καὶ εὐμετάβλητον ὄν, δημιούργημα τοιοῦτον ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς Φύσεως; “Ὅταν στιβαρὰ χεὶρ προασπίζη καὶ φροντίζη τὴν γυνήν, οὐδεὶς κίνδυνος ὑφίσταται ν’ ἀπολέση τὴν ἀξίαν της. “Ὅταν, ὅμως, ἡ χεὶρ αὐτῆ ἑλλείπη, τότε ἡ πονηρὰ φύσις ἐξουσιάζει καὶ καθοδηγεῖ αὐτήν. Τίς πταίει διὰ τὴν εὐθραυστον ἰδιοσυγκρασίαν τῆς γυναικός; Ἡ γνώμη μου εἶναι, ὅτι πταίκτης εἶναι ὁ κατέχων αὐτὴν ὡς κόσμημα, ἀλλὰ δὲν γνωρίζει νὰ προφυλάσῃ αὐτό. Καλέ μου ἄνθρωπε, παρημέλησες τελείως τὴν σύντροφόν σου καὶ οὐδόλως ἐσκέφθης τὰς συνεπειὰς τῆς ἀδιαφορίας σου. Τώρα, ζητεῖς ἀδικον δικαιολογίαν, ἐπιρρίπτων τὸ σφάλμα ἐπ’ αὐτῆς, χωρὶς νὰ λάβῃς ὑπ’ ὄψιν σου ποῖα ὄφειλε νὰ εἶναι ἡ συμπεριφορά σου πρὸς αὐτήν. Βεβαίως, ἡ σύζυγός σου ἔπτασεν, ἀλλὰ ὑπὸ ποίας συνθήκας; Διατί προτοῦ ὀργισθῆς δὲν ἠρέυνησες τὸ σημεῖον τοῦτο;

Καθ’ ἣν στιγμὴν ὁ Σωκράτης ὠμίλει, ἡ νεαρὰ γυνή, ἣτις εἶχε κεκλιμένην τὴν κεφαλὴν, δειλὰ ἔστρεψε τὸ θλιβερόν αὐτῆς βλέμμα πρὸς τὸν ὀμιλητὴν, ὡς ἐὰν ἐξήτει ἔλεος ἐκ τοῦ ἐκ μηχανῆς σωτήρος της, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἐγνώριζε πῶς νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀπειρον εὐγνωμοσύνην της. Ὁ Σωκράτης, διὰ τοῦ νεύματός του, ἐκάλεσε πλησίον του τὸν ἐξωργισμένον σύζυγον. Θωπεύσας τὸν ὄμον του, ἔτεινε τὴν χεῖραν τοῦ συζύγου ὀριζοντίως μὲ ἀνοικτὴν τὴν παλάμην, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐναπόθεσεν ὠδὸν καὶ προσέθεσεν:

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Ἐφ’ ὅσον τὸ ὠδὸν παραμένει ἐπὶ στερεᾶς βάσεως δὲν ὑφίσταται κίνδυνος νὰ κυλήσῃ. Ἐὰν ὅμως, φίλε, ἔστω καὶ ὀλίγον κλίνης τὴν χεῖραν σου, ἐπόμενον εἶναι τὸ ὠδὸν ν’ ἀπολέσῃ τὴν στάθμην του, νὰ κυλήσῃ καὶ νὰ θραυσθῇ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ποῖος εἶναι ὁ πταίκτης, ὅταν σὺ παλινδρομήσῃς; Πῶς ζητεῖς τὸ εὐμετάβλητον τῆς γυναικείας φύσεως, ὡς εἶναι ἡ ἄσταθμος θάσις τοῦ ὠοῦ, νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν θέσιν του, ἀφοῦ ἔκλινες τὴν χεῖραν σου εἰς τὴν πορείαν τοῦ οἰκογενειακοῦ σου βίου; Δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἡ σύζυγός σου θὰ ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα της, ἀρκεῖ νὰ ἔχῃς κατανόησιν τῆς θέσεώς της καὶ νὰ προσφέρῃς εἰς αὐτὴν θάσιν σταθεράν...

Εἰπὼν ταῦτα ὁ Σωκράτης, συνεφιλόσῃ τὸ ζεῦγος, τὸ ὁποῖον εὐγνωμονοῦν τὸν σωτήρα του, ἀπεχώρησε διὰ τὸν οἶκον του. Πανευτυχῆς ὁ σοφὸς ἐξηκολούθησε τὴν ὁδὸν του, πρὸς συνάντησιν τῶν φίλων του.

Ἐάν τις δὲν ἐξετάσῃ τὸ σφάλμα, διὰ νὰ εὕρῃ τὸ πραγματικόν

αίτιον τῆς συμφορᾶς, δὲν πρέπει, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ ἐπιρρίπτῃ αὐτὸ ἐκεῖ, ὅπου δὲν ὑφίσταται».

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΓΕΡΩΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ:

Εὐρίσκομεν τὸν Σωκράτην ἔξω τοῦ ἄστεως, καθήμενον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων, ἀπομεμονωμένον νὰ συλλογίζεται, ἔαν ἔπρεπε ἢ ὄχι νὰ διδάξῃ εἰς τοὺς φίλους καὶ γνωστούς του τὴν καθαρὰν Ἀλήθειαν. Αὕτη δέ, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὰ ὀφθαλμοφανῆ. Καὶ τοῦτο, διότι ὁ ἄνθρωπος, διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ πεδῖον τῆς ἀφανοῦς ἐνεργείας, διὰ τῆς Θείας ἐπεμβάσεως, ὤφειλε πρῶτον νὰ ἀνέλθῃ, ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, τὰς βαθμίδας τοῦ μύστου, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐννοήσῃ τὰ θαυτέτερα αἷτια τῆς Δημιουργίας. Λέγοντας «βαθμίδας τοῦ μύστου» ὁ Σωκράτης δὲν ἠνῴει τὰ ἐντὸς τῆς στοᾶς «Ἐλευσίνια Μυστήρια», ἀλλὰ τὰς ἐντὸς τοῦ ἑαυτοῦ μας «Μυστήρια τῆς Δημιουργίας».

Διὰ μίαν στιγμὴν θήματα προσεῖλκυσαν τὴν προσοχὴν του. Εἰς γέρων, ρακένδυτος, τῇ βοηθείᾳ τῆς ράβδου του, ἐδρασκέλιζεν ἀνερχόμενος διὰ μέσου τῶν δένδρων διόδον, διὰ νὰ φθάσῃ, ποῖος ἐγνώριζε ποῦ. Ὁ γέρων οὐδόλως ἐπρόσεξε τὸν Σωκράτην. Ὁ σοφός, περιέργως, ἐκάλεσε τὸν γέροντα καὶ τὸν ἠρώτησε, διατί ἔσπευδε τὴν πορείαν του.

ΓΕΡΩΝ: Διατί, ὦ Σώκρατες, μὲ καθυστερεῖς εἰς τὴν ἀνάβασιν τοῦ σκοποῦ μου; Οὐδένα ἠνώχλησα ποτέ, σὺ ὅμως μὲ παρεμποδίζεις νὰ συνεχίσω τὴν πορείαν μου, πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ζητουμένου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Φίλε μου, πρῶτον ἤθελον νὰ μάθω πῶς ὀνομάζεσαι, ἀφοῦ εἶσαι ἄγνωστος πρὸς ἐμέ. Καί, δεύτερον, ποῖον σκοπὸν ἐπιδιώκεις, διὰ νὰ σὲ βοηθήσω κατὰ τὰς δυνάμεις μου.

ΓΕΡΩΝ: Διερωτᾶσαι, θεθαίως, πῶς ἐγώ, ὁ ἄγνωστος, γνωρίζω τὸ ὄνομά σου, ἐνῶ σὺ, ὁ γνωστότατος εἰς τὸ ἄστυ, ἀγνοεῖς τὸ ἰδικόν μου. Εἰς ἀνήρ, ὡς σὺ, δυνατὸν νὰ εἶναι γνωστὸς καὶ εἰς τοὺς ἀγνώστους εἰς σέ. Ὅσον δι' ἐμέ, τί σχέσιν ἔχει ἔαν γνωρίσης τὸ ὄνομά μου. Εἶμαι εἰς ἐκ τῶν πολλῶν ἀσημάντων ὄντων, ποῦ δὲν ἔχουν ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι. Βαδίζω πρὸς κατεύθυνσιν ἄγνωστον, ἀναζητῶντας τὴν εὐτυχίαν!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Καὶ ποῦ εὐρίσκεται αὕτη, φίλε μου; Ἄγνωστος σὺ, πρὸς ἄγνωστον κατεύθυνσιν θαδίζεις καὶ ἀναζητεῖς τὴν ἄγνωστον εὐτυχίαν. Εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρῃς αὐτήν;

ΓΕΡΩΝ : Ἄγνωστος ἐγώ, μὲ οὐδεμίαν κατεύθυνσιν τῆς πορείας μου, κυνηγῶ, κατ' ἐσέ, ὦ Σώκρατες, τὴν χίμαιραν. Ἐὰν ταύτην συσχετίσω μὲ τὴν ἐλπίδα, τότε εὐρίσκομαι ἐντὸς τοῦ κόπου καὶ τοῦ μόχθου. Οὐδὲν ἔχω ν' ἀπολέσω ἐν τῇ ζωῇ. Ἀναζητῶ τὴν εὐτυχίαν, μέχρις ὅτου εὕρω αὐτήν εἰς τὴν χίμαιραν. Ὀνομάζω δὲ τὴν χίμαιραν θάνατον, διότι μέσῳ αὐτοῦ θά ἡρεμήσω καὶ ἐλπίζω, ὅτι, πέραν αὐτοῦ, εὐρίσκεται οὐχὶ ἡ πρόσκαιρος, ἀλλὰ ἡ αἰώνιος εὐτυχία.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Πόθεν ἐδιδάχθης τὴν ἀτέλειαν τῆς ζωῆς καὶ τὸ τέλειον τοῦ θανάτου;

ΓΕΡΩΝ : Ἐκ τῆς ἀμαθείας μου. Οὐδὲν γνωρίζω περὶ τῆς ζωῆς, διὰ τοῦτο ἐστράφημ διὰ τῆς ἀμαθείας μου νὰ ἐρευνήσω τὸν θάνατον καὶ εὗρον, ὅτι ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῆς ζωῆς κερδίζω τὴν πέραν αὐτῆς ἄγνωστον γνῶσιν, τὴν ὁποίαν στεροῦμαι σήμερον, ἐξασφαλίζω ὅμως αὐτήν διὰ τὴν αὖριον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Περίεργον. Ἀναγνωρίζω εἰς σέ μέρος τοῦ ἑαυτοῦ μου. Μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι δὲν κυνηγῶ τὴν χίμαιραν, ἀλλὰ προσπαθῶ νὰ μεταδώσω εἰς τοὺς συμπολίτας μου τίνι τρόπῳ νὰ ὑπερπηδοῦν τὰς χιμαίρας καὶ νὰ προσανατολιζῶνται μὲ τὴν πραγματικότητα, διὰ νὰ ἀπολαύσουν τὴν εὐτυχίαν μὲ τὴν πίστιν, ὅτι αὕτη εὐρίσκεται εἰς τὰς καλὰς καὶ ἀγαθὰς πράξεις. Ἦτοι, τὴν χίμαιραν μετατρέπω εἰς ἀνείπωτον εὐτυχίαν.

ΓΕΡΩΝ : Ὡραία ἡ σκέψις σου, διὰ τὴν ιδιοσυγκρασίαν σου, ἀσυμβίβαστος ὅμως μὲ τὴν ἰδικήν μου, ἔστω καὶ ἐὰν ἡ διαφορὰ εἶναι ἐλαχίστη. Ὑγίαινε καὶ ἐργάσου ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ σου, ἐφ' ὅσον εἰς αὐτὸν εὔρες τὸ καθήκον σου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Εὐχομαι καὶ σὺ, φίλε, νὰ εὕρῃς ὅ,τι ζητεῖς, διὰ τὸν ἑαυτὸν σου. Ἡ θυσία, εἰς ἣν κάποτε θὰ ὑποβληθῶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἴσως νὰ εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἰδικῆς σου εὐτυχίας.

ΜΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΠΑΝΤΩΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ (μεταδίδει) :

ΑΡΙΣΤΟΜΟΣ :Δὲν ἀντιλέγω, ὅτι ὁ λόγος ὀφείλει νὰ εἶναι ἐλεύθερος, ἵνα ὁ ὁμιλητὴς ἐκφράσῃ τὰς ἀπόψεις του, ὅπως τὰ ἀντι-

λαμβάνεται, ἔστω καὶ ἐὰν αὐταὶ ἀναφέρωνται ἐπὶ δυνάμεων, αἵτινες διέπρουν τὰ πάντα. Αἱ ἀπόψεις ὅμως αὐταὶ, τὰς περισσοτέρας φορὰς, εἶναι καθαρῶς εἰκασίαι, τὰς ὁποίας δημιουργεῖ ἡ φαντασία τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο, ἐνῶ ὁ εἷς ἀποδίδει τὴν τάδε φυσικὴν ἐνέργειαν εἰς τὴν Α θεότητα, ἄλλός τις, τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἀποδίδει εἰς τὴν Β θεότητα. Βεβαίως, ὅποια δήποτε καὶ ἐὰν εἶναι ἡ τῆς Φύσεως ἐνέργεια, πράγματι εἶναι Θεία. Δὲν γνωρίζω ὅμως πόθεν αὕτη πηγάζει, ἐφ' ὅσον ἄπειροι τοιαῦται ἐνέργειαι ἀσκοῦν ἐλάφρυνσιν ἢ θάρος ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων ὄντοτήτων. Οὐδεμίαν εἰδικὴν φώτισιν ἔχομεν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου, διὰ τὸ νὰ ἀποφανθῶμεν περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ἐμπνεύσεώς μας.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Ἡ θούλησις (λογικὴ) καὶ ἡ κρίσις ποίαν θέσιν, Ἄριστομε, κατέχουν εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν; Μήπως, διὰ μέσου τῆς παρατηρητικότητος καὶ τῆς ὀρθῆς τοποθετήσεως τῶν ἐνωϊῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ὀρθὴν κρίσιν;

ΑΡΧΕΛΑΟΣ : Ἐὰν ἡ ἰδικὴ σου κρίσις, ὦ Σώκρατες, διαφέρει ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μου, εἶναι ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶ ἄλλην κρίσιν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μου; Μὴ γνωρίζων τὰς ἀκαθορίστους αὐτὰς ἐνεργείας καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῶν, ἀπορρίπτω τὰς ἐνδείξεις σας, ἐὰν δὲν ἔχω ἀπτάς ἀποδείξεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Καὶ ἐφ' ὅσον οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν νὰ μοῦ εἴπη, ἔστω καὶ σχετικόν τι μὲ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ζητουμένου, ἐγὼ θὰ ἠρκούμην μὲ τὸν πέριξ μου κόσμον καὶ οὐδένα ἄλλον ἀνύπαρκτον τοιοῦτον ἀναγνωρίζω. Μελετῶντας τὴν ὕλην, ἥτις ἐμπεριέχει στοιχεῖα πολλὰ καὶ ἄγνωστα εἰς τὰς γνώσεις μας, διὰ τῆς ἐρεύνης θὰ ἀνακαλύψωμεν ὄλο καὶ περισσοτέρας διακλαδώσεις τῆς ὕλης. Ὅταν αὐτὴν τὴν ὕλην κατορθῶσῃ ὁ ἄνθρωπος ν' ἀναλύσῃ εἰς ὄλας τὰς μορφάς, εἶμαι τῆς γνώμης, ὅτι ἐκ τοῦ ἔργου τούτου θὰ προκύψῃ καλόν τι ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς μας προόδου. Πολὺ πιθανὸν ἡ ὕλη νὰ βοηθήσῃ πολὺ περισσότερο τὸ ἔργον μας, ὥστε κατόπιν τοῦ συγκεκριμένου, ὡς εἶναι ἡ ὕλη, ν' ἀσχοληθῶμεν καὶ μὲ τὴν ἀντι-ὕλην τοῦ ἀοράτου κόσμου, ἐὰν βεβαίως ὑφίσταται τοιαύτη.

ΜΗΚΩΝ : Ὅταν μόνον μὲ τὴν ὕλην ἐργαζόμεθα, εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποχωρισθῶμεν ἐξ αὐτῆς, ἐφ' ὅσον ἔχομεν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι τὰ πάντα εἶναι ὕλικὰ καὶ μόνον, ἐνῶ ἐντὸς τῆς ὄντοτήτός μας ὑφίσταται ὀλόκληρος εἷς κόσμος ἄγνωστος, κατὰ πολὺ ἀνώτερος τοῦ ἐξωτερικοῦ μας, ἐὰν θελήσωμεν νὰ τὸν καλλιεργήσωμεν, ὡς λέγει ὁ Σωκράτης. Σκέψις, διανόησις καὶ θούλησις, εἶναι ἀδύνατον νὰ λειτουργήσουν, ὅταν ἐλλείπη ἐκ τῆς ὄντοτήτος ἡ Θεία ὄθησις (ψυχὴ).

Ὁ ἐγκέφαλος, ὡς μηχανικὴ συσκευή, ἔχει ἀνάγκη τῆς Θείας ἀκτίνος πρὸς λειτουργίαν. Διατί νὰ μὴ στρέψωμεν τὴν προσοχήν μας, πρὸς τὸ ἀρχικὸν κίνητρον τοῦ ὄλου ὀργανισμοῦ μας; Συμφωνῶ ἀπόλυτα μὲ τὰς ἀπόψεις τοῦ Σωκράτους, ὅστις τοποθετεῖ τὸ πρέπον εἰς τὴν ἑαυτοῦ θέσιν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Οὐδένα πιέζομεν ν' ἀκολουθήσῃ πορείαν ἣν ἀγνοεῖ, ἐλλείπει ἴσως κατανοήσεως τοῦ βαθυτέρου σκοποῦ τῆς Δημιουργίας. Ἐάν δὲν ὑπῆρχον αἱ ἀντιθέσεις, θὰ μᾶς ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐρευνήσωμεν τὸν σκοπὸν τῆς Δημιουργίας. Δὲν ἀποκρούω τὰς γνώμας σας, ἀλλὰ δὲν πείθομαι ἐκ πρώτης ὄψεως μὲ ὑποδείξεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν βασιμότητα πρὸς ἐπέκτασιν συζητήσεως ἐπὶ θεμάτων, ποῦ ἀφοροῦν τὸ γενικὸν καλόν.

ΑΡΙΣΤΟΜΟΣ : Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, πῶς θὰ ἠδυνάμεθα, ὦ Σώκρατες, ν' ἀποκτήσωμεν διὰ μέσου τῆς σωφροσύνης τὴν δίοδον, ἣτις ἄγει πρὸς τὴν Λεωφόρον τοῦ Φωτός; Ἐάν δὲν ἀπατῶμαι, ἀναζητοῦμεν τὴν κοινὴν Πηγὴν τῶν πάντων. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρωμεν αὐτήν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ : Οὐδὲν τὸ θετικὸν γνωρίζομεν, ὅταν διὰ τῆς ἀφηρημένης ἐννοίας δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ εὕρωμεν τὸν τρόπον, ποῦ θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀφετηρίαν τοῦ σκοποῦ μας. Ἐκεῖθεν, οἱ κόποι μας θὰ δώσουν καρποὺς ἰσαξίους τῆς πέραν τῆς ζωῆς γνώσεως.

» Ἡ κάθε οἰκογένεια ἔχει ἢ δὲν ἔχει τὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς; Ὅλοι οἱ οἰκογενειάρχαι δὲν ὑπάγονται εἰς τὸν Δῆμον; Αἱ δὲ τοπικαὶ ἀρχαὶ ἔχουν ἢ δὲν ἔχουν τὸν Κυβερνήτην των; Ἄρα, ἀνερχόμενοι τὴν κλίμακα τῆς ἱεραρχίας, καταλήγομεν εἰς τὸν ἐπὶ κεφαλῆς Ἀρχηγόν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς κόσμους τῆς Δημιουργίας, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι ὁ κόσμος τῆς ὕλης εἶναι ἀτελής, ἐνῶ οἱ κόσμοι τῆς Δημιουργίας ἔχουν ἀκρίθειαν μαθηματικὴν ἐν τῇ κινήσει καὶ ἀρμοῦν τῶν.

» Συγκροτήματα τοιούτων κόσμων ὑπάγονται εἰς μίαν ἀρχήν, τοιαῦται δὲ ἀρχαὶ ὑπάγονται εἰς ἀνωτέραν τοιαύτην, μέχρις ὅτου φθάσωμεν εἰς τὴν Μίαν καὶ Ἄγνωστον Ἀρχήν, τὴν Ἀναλλοίωτον, τὴν Διέπουσαν τὰ πάντα. Μὴ, ὅμως, γνωρίζοντες νὰ καθορίσωμεν τὴν Ἀρχὴν ταύτην, δὲν ἔπεται, ὅτι αὕτη δὲν ὑφίσταται, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ διείσδυσις τῆς ἐρεύνης μας δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ φθάσῃ τὴν πέραν τῆς γῆινης ζωῆς νέαν καὶ ἀνέφικτον τοιαύτην τοῦ ἀοράτου κόσμου.

»Θὰ ἐρωτήσετε: «Πῶς συμπεραίνω τοῦτο;»

»Διὰ τῆς παρατηρητικότητος τῶν ποικίλων φαινομένων καὶ τῆς διαισθησεως, πού ἐλέγχονται ἀπὸ τὴν καθαρὰν συνείδησιν καὶ διατυποῦνται διὰ τοῦ πνεύματος.

»Ἐάν ὀλίγον τι παρεκκλίνωμεν ἀπὸ τὴν ὀρθὴν πορείαν τῆς διανοήσεώς μας, οὐδὲν κατορθοῦμεν ἰσάξιον τοῦ ἱεροῦ μας χρέους. Ὁνομάζω δὲ «ἱερὸν χρέος» τὴν καθαρὰν συνείδησιν, ὡς εἶπον, καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ὑπαγορευόμενα ἔργα. Διότι τὸ Καλόν, Ἄγαθόν καὶ Ὠραῖον οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουν ὡς κενὰ ἰδέματα. Μετατρέπομεθα εἰς πράξιν, τὸ Καλόν καὶ Ἄγαθόν ἀποτελοῦν τὴν ἔννοιαν τοῦ Ὠραίου ἐν τῇ Κοινωνίᾳ. Τὸ Ὠραῖον, ἄνευ περιεχομένου, ἀποτελεῖ δόλωμα πρὸς κἀτάργησιν τοῦ Καλοῦ καὶ Ἄγαθοῦ.

»Σκοπὸς μας λοιπὸν εἶναι, τὰς ἀφηρημένας ἐννοίας νὰ μὴ κατατάσσωμεν εἰς τὰς ὑποθέσεις, ἀλλὰ εἰς εἰκόνας πραγματοποιησίμους, ἵνα διὰ τῶν ἔργων ἐπιτύχωμεν τὸ Ὠραῖον καὶ μεστόν. Μὴ δυνάμενοι ν' ἀντιληφθῶμεν τὸ ἱερὸν μας χρέος, ἀσκόπως συζητοῦμεν ἐπὶ θεμάτων πού δὲν ἔχουν ἀπήχησιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν μας, ἀφοῦ ἐνδιαφερόμεθα μόνον διὰ τὴν ὕλην, ἣτις συσκοτίζει τὸ πνεῦμα καὶ καθυστερεῖ τὴν ὄντοτητα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς κόσμου.

»Ἐκλέξατε, φίλοι μου, μίαν ἀπὸ τὰς δύο ὁδοὺς τῆς ἀρεσκείας σας: τοῦ Φωτὸς ἢ τοῦ Σκότους. Οἱ διαπληκτισμοὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου εἶναι ἀνώφελοι. Φωτισθῆτε πρῶτον, διὰ νὰ ἐρευνήσετε καὶ ὕστερον διακηρύττετε τὴν Μίαν καὶ Μόνην Ἀρχήν, ἣτις διέπει τὸ Σύμπαν.

ΤΕΛΟΣ Α΄ ΤΟΜΟΥ

Π Ι Ν Α Ε Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

1) Πρόλογος	Σελίς	5
2) Ὁ ἀκέρατος χαρακτήρας τοῦ Σωκράτους	»	7
3) Προλεγόμενα	»	19
4) Ὁ Σωκράτης διηγείται	»	21
5) Ὁ Σωκράτης, ἡ Ἀλήθεια καὶ τὸ κώνειον	»	21
6) Σωκράτης — Διοσίμα	»	22
7) Ἡ ἔννοια τῆς Πατρίδος	»	24
8) Ὁ Σωκράτης προλαμβάνει τὴν ἐρώτησίν μου	»	26
9) Εἰς τὸν οἶκον τοῦ Περικλέους	»	28
10) Ἡ Ἀλήθεια εἶναι Θεία	»	31
11) Ἀπάντησις Σωκράτους πρὸς Ἀριστοφάνην	»	32
12) Ὁ Σωκράτης, χωρὶς νὰ προσβάλη τὸν Πλάτωνα, δικαιώνει τὸν ἐπικριτὴν του	»	33
13) Ὁ Σωκράτης καὶ ἡ Ἰθύκη	»	34
14) Ὁ Σωκράτης ἀποστομώνει τὸν Βίωνα	»	36
15) Ἡ ἄστοχος παρατήρησις τῆς Ἰνώης πρὸς Σωκράτην	»	37
16) Ἡ ὀρθὴ σκέψις καὶ ἡ σιδηρὰ θέλησις ὀδηγοῦν εἰς γνῶσιν	»	39
17) Σωκράτης — Ξανθίππη	»	41
18) Ὁ Σωκράτης ἀπαντᾷ εἰς ἀπορίαν τοῦ Ἴωνος	»	43
19) Ἡ Ἀσπασία εἰς τὸν οἶκον τοῦ Σωκράτους	»	44
20) Ὁ Σωκράτης καὶ τὰ ζῶα	»	45
21) Ὁ Σωκράτης ἀπαντᾷ εἰς ἐπαινοῦντα αὐτὸν	»	47
22) Συνομιλία Σωκράτους — Πολυκλείτου εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Φειδία	»	48
23) Ὁ Κρίτων συνιστᾷ εἰς τὸν Σωκράτην νὰ μνηθῆ εἰς τὰ Μυστήρια	»	50
24) Εἰς συγκέντρωσιν τοῦ Ἀλκιβιάδου ὁ Σωκράτης ἀπαντᾷ εἰς τὸν Μένικον	»	52
25) Ὁ Σωκράτης καυτηριάζει τὴν φιλαργυρίαν	»	54
26) Στιχομυθία Σωκράτους — Πλάτωνος	»	55
27) Ὁ Σωκράτης παραδειγματίζει	»	56
28) Διατί ὁ Σωκράτης δὲν ἀφήκε γραπτὸν λόγον	»	57
29) Σωκράτης — Γοργίας περὶ ὠραιότητος	»	59
30) Συζήτησις Σωκράτους — Καλλία ἐπὶ τοῦ Καλοῦ καὶ Κακοῦ	»	61
31) Ὁ Σωκράτης σώζει τὸν ἐπικριτὴν του	»	63
32) Περὶ θανάτου	»	65
33) Δικαιολογία Σωκράτους πρὸς Ξανθίππη	»	67

34) Εἰς τὴν ἀγορὰν	Σελίς	68
35) Συνάντησις Σωκράτους καὶ Ἱπποκράτους	»	70
36) Περὶ μουσικῆς	»	71
37) Περὶ ἀρχῆς καὶ τέλους τοῦ Ἀπείρου	»	72
38) Ὁ Σωκράτης ὁμιλεῖ περὶ ρητορικῆς	»	74
39) Ἡ γνώμη τοῦ Σωκράτους περὶ τοῦ Διογέους	»	76
40) Ζήτησις συμβουλῆς ἀπὸ τὸν Σωκράτην	»	77
41) Περὶ ἐλευθερίας τοῦ λόγου	»	80
42) Ὁ Σωκράτης διὰ τὴν θάλασσαν	»	82
43) Ἀποψις Σωκράτους ἐπὶ τῆς Φιλοσοφίας	»	84
44) Ζωὴ — Ἔρως — Θάνατος	»	87
45) Εἰς τὸν οἶκον τοῦ Δημολέοντος	»	89
46) Πλάτων — Σωκράτης	»	92
47) Ὁ Σωκράτης καὶ ἡ ἀπορία τῆς Βηρύκης	»	93
48) Ὁ Σωκράτης ἐπεμβαίνει, διὰ νὰ τερματίσῃ ἄσκοπον συ- ζήτησιν	»	97
49) Σωκράτης — Πολύδωρος περὶ Ἰκτίνου	»	99
50) Ἐπὶ τῆς Δημιουργίας τοῦ Κόσμου	»	100
51) Ὁ Σωκράτης ὡς συμφιλιοτής	»	102
52) Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ γέρον	»	104
53) Μία εἶναι ἡ Ἀρχὴ τῶν Πάντων	»	105

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

- 1ον) ΟΜΗΡΟΥ «Ἄνθρωπος καὶ Εἰρήνη»
- 2ον) 54 Ὁμιλίες τοῦ Ἱεράρχου ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ καὶ 10 Ἐπιστολαὶ τοῦ Ἱεράρχου ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ
- 3ον) ΕΥΚΛΕΙΔΟΥ «Σελίδες ἀπὸ τὴν Ζωὴν τοῦ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ»

Π Ρ Ο Σ Ε Κ Δ Ο Σ Ι Ν

- 1ον) «ΘΕΙΑ ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΩΡΓΑΝΩΜΕΝΟΝ ΕΠΟΥΡΑΝΙΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ» ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Χ. ΠΙΖΑΝΗ (Ἐπικοινωνοῦ τοῦ Κύκλου μας)
 - 2ον) ΕΥΚΛΕΙΔΟΥ «ΦΡΥΓΩ» (σελίδες ἀπὸ τὴν προὔπαρξιν ἀδελφῆς τοῦ Κύκλου μας Ε. Σ.)
 - 3ον) ΟΡΦΕΩΣ «Συνοπτικὴ ὁμιλία τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας»
 - 4ον) ΔΙΑΦΟΡΑ Μεταθανάτια πνοήματα Διδασκάλων τοῦ Πνευμ. Κόσμου κ.λπ.
-